श्रीरामकृतोभारत
उरश्वंमेधपर्वसंा
२६०१

DR BHAU DAJI MEMORIAL

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ श्रीरामकर्त्ता ॥ सदाशिवीसरस्वतीसद्गुरु ॥ क्रमेंचित्तीं
सिनमस्कारु ॥ पाल्हाळसांगुनिकथाभावरूं ॥ मागेंविस्तारुफारचेनला ॥ १ ॥ वैशंपायनसांगेजन्मेजया ॥ म्हणेकथा
ऐकमहाराया ॥ धृतराष्ट्रयुधिष्ठिरेंजळक्रिया ॥ केलिगांगेयाप्रतिसर्वी ॥ २ ॥ प्रज्ञाचक्षुसिपुढेंकरुनि ॥ दुखें
व्याप्तसकळहिहोउनि ॥ भागीरथीचेंतटसांगुनि ॥ ऐलाडगुणीयेतेजाले ॥ ३ ॥ धर्मराजमोटासकरुण ॥ भी
ष्मासिमनिआठवुन ॥ दुखेंबाष्पव्याकुळलोचन ॥ पडिलासगुणगंगातिरीं ॥ ४ ॥ व्याधान्याशरेंपडेकुं
जर ॥ दिसोनिआलातेसाप्रकार ॥ कृष्णेंसीघ्रप्रेरीलावृकोदर ॥ उचलितींब्रम्हणोनियां ॥ ५ ॥ तैसाचिभीमसे
नपुढारला ॥ तितुक्यांतकृष्णहीजवळीआला ॥ जोशत्रुनिवटणारभला ॥ म्हणेधर्महिंतुलायोग्यनव्हे ॥ ६ ॥ विवे
कधरुनिमहाराजा ॥ चालस्वनगरासिवोजा ॥ संपादींराजधर्माच्याकाजा ॥ दुखकेल्यांआजाभेटेलकाये ॥ ७ ॥
ऐसाफारचिकृष्णबोलिला ॥ जनाचामिळालाभोंवतापाळा ॥ धृतराष्ट्रहींसमीपआला ॥ वदताजालाबुधि
वंत ॥ ८ ॥ ह्मणेउत्तिष्ठकुरुशार्दुळा ॥ अग्रकार्यअवलंबींकुशाला ॥ क्षात्रधर्मेंजिंकिलेंतांपृथ्वीला ॥ बंधुआप्ते
मेळासांसहीत ॥ ९ ॥ जनेश्वराभोगींअवनि ॥ धर्मात्मातुंपरमजनि ॥ भीष्मादिकांसीशोचावयालागुनि ॥ गुण 1

आश्व
पर्व
खाणीनव्हेसीयोग्य ॥ १० ॥ गंधारीसहितशोचावया ॥ योग्यमीहोंयगुणालया ॥ शतपुत्राचिहींवेचलीकाया ॥ स्वप्नधनन्या
याचेनिअर्थें ॥ ११ ॥ महात्मयाविदुराचेंहीतवाक्य ॥ ऐकिलेंनाहींम्यातीळयेक ॥ यास्तवतापपावलोंदेख ॥ दुर्मतीआणिकमजऐसा
नसे ॥ १२ ॥ धर्मात्मयादिव्यदर्शीविदुरें ॥ आधींचशिकविलेंमजबरें ॥ दुर्योधनाचेनिकुळनाशेलसारें ॥ यासीतांतरेंसांगिलेंपा
हीजे ॥ १३ ॥ परितोअर्थनाहिंम्याचेतला ॥ सभेंतशकुनीद्युतखेळला ॥ तेंकांहीविदुरनितिबोलिला ॥ वारींपुत्रालाम्हणोनि
यां ॥ १४ ॥ तेंवाक्यम्याऐकिलेंअसतें ॥ तरिधर्मऐसेंकांहोतें ॥ उपरिकूळआलाशिष्टाईतें ॥ तेरासमस्तांजाल्यावरी
वर्षें ॥ १६ ॥ पुन्हाविदुरवदलावचन ॥ दुष्टात्माहामंदसुयोधन ॥ शकुनिकर्णासहितबांधोन ॥ निग्रहसदनतेथेंघा
ली ॥ १७ ॥ धर्मात्मयाधर्मासीअभिषेकीं ॥ तोपृथ्वीसर्ववशआणीलनिकी ॥ हेगोष्टीमानसीलजरीफिकी ॥ तरीपुत्रस्ते
खींमरतीलतुझे ॥ १८ ॥ मेढीभुततुंउभयांसिवडिल ॥ तोडुनिटाकिंकळहाचेंमुळ ॥ तुझेनिसुखेंनांदोत्यातीकुळ ॥
विदुरपुष्कळबोलिलाऐसें ॥ १९ ॥ तोभावनधरुनिमानसिं ॥ पापात्मयादुर्योधनाच्यामतिसी ॥ मोहेंवशजालोंदिननि
शी ॥ यास्तवऐसीगतीलधली ॥ २० ॥ विदुराचिसांगिलिमधुरवैखरी ॥ म्हणोनिबुडालोंशोकसागरीं ॥ वृधमीआणि
पत्नीगांधारी ॥ मायबापेंनीधरींतुझींधर्मा ॥ २१ ॥ आतांआह्मावरिदेउनिदिवी ॥ भीष्मादिकांसिनशोचिंपोटीं ॥
प परिसोनिधर्मपुंण्यकोटी ॥ वेलानिकटितुल्लीपुत ॥ २२ ॥ आपोनियांतोअतिसखेद ॥ बोलताजालाकेशवगोविंद

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

ह्मणेनेत्रजळेंतर्पणाविधा॥ करीतोसिशुद्धभीष्माचाकायो॥२३॥ तुझीबुद्धितुजचिदिसतेबरी॥ मजमानतनाहिंअंतरीं॥ उ
ग्रमहाराजाराज्यसावरीं॥ यज्ञकरींनानाविध॥२४॥ आप्तदक्षिणायज्ञींदेईं॥ देवपितरतर्पियुक्तप्रवाहीं॥ तुजसारीखे
ख्यासिअैसीबुधीकांहीं॥ उचितपांहींसर्वथानव्हे॥२५॥ राजधर्मादिकसकळधर्म॥ भीष्माचेनिअैकीलेनित्रम॥
साचेंहेंचिफळकायवित्राम॥ मनोधर्मआवरींराया॥२६॥ कृष्णद्वैपायननारदादिकीं॥ नानाबुद्धिकथीलितुजनि
कीं॥ नोतुंवर्त्तणुकमुढासारीखी॥ करावयालोकींनव्हेसीयोग्य॥२७॥ पितृपैतामहवृत्तिचाबाहेंभार॥ संग्रामक
रूनिमेलेक्षेत्रीसमग्र॥ सन्मुखघाईंचवेचलेवीर॥ स्वर्गसुंदरतेपावले॥२८॥ सांचेंदुखकांवाहतोसिपोटीं॥ भ
विष्यानुरूपघडलिराहटी॥ रडतबैसल्यांमृतांचिभेटी॥ पुन्हापुण्यकोटीहोईलकाय॥२९॥ यास्तवमहाराजासांगीं
शोक॥ अैसांगोविंदेंकथिलाविवेक॥ नव्हेंधर्माचेंनजायेचिदुख॥ प्रतिवाक्यबोलताजाला॥३०॥ ह्मणेमाझेंवंईं
तुझीफारप्रीति॥ तपाचेनितेमीजापातोंचित्तीं॥ हाकाळवरिसंभाळिलेंनिरुती॥ विघ्नेंनानारितिभग्नकेलीं॥३१॥ आ
तांयेककरिंमोटाउपकार॥ प्रीतिनेंआल्हादेसेवावयाकांतार॥ तेथेंधरूनिजटावल्कलसार॥ कृतदसफारहोईनकृश॥
॥३२॥ हाचिमाझेमनिआहेनिश्चये॥ पांहेंकेवढाकेलाम्याअन्याये॥ पितामहाचाघ्यडविलाक्षये॥ नृशंसनिर्दयम
जतुल्यनसे॥३३॥ जोगुरूस्यानिविर्यबलान्वित॥ साचाकरूंयेकायम्यानिपात॥ अैशाकर्माचेंनाडळेप्रायश्चित्त॥ या २

अश्व
स्तवसंततराहेनवनी॥३४॥ येणेप्रकारेंधर्मबोलिला॥ परिसोनिवेदव्यासवदला॥ ह्मणेतुंचतुरहोसाताआगळा॥ बाह्यमोहेंकु
शलाकांमोहसी॥३५॥ आह्मीसमस्तिंवेळोवेळा॥ नानाविवेकतुजकथिला॥ तोआकाशरोदनातुल्यकायजाला॥ नाहींबिंबला
तुजअंतरिं॥३६॥ मोक्षधर्मादिधर्मविविध॥ भीष्मेंकथिलेतुजअगाध॥ पुन्हाधरूनिबैसलासिखेद॥ मोटाविनोदहावाटतो पर्व
॥३७॥ लोकहांसतिलअैकोंनगोरणी॥ जेंअश्रद्धधानधर्मजनी॥ भीष्माचाबोधगेलावाहोनि॥ नाहींमनीस्थीरलाकांहीं॥३८॥ या
स्तवअैसेंकार्यकरावया॥ योग्यनव्हेसिगामहाराया॥ तुझीबुधीमजकोंतेया॥ नाहिंगुणालयामानतकांहीं॥३९॥ दानादिप्राय
श्चित्तसर्वथा॥ प्रांजळअसोनियांविदित॥ पुन्हामोहेंजाहलासिव्याप्त॥ अज्ञानवर्त्ततितेणेपरी॥४०॥ तुझीबुधीसुधीस्थिराकांहीं॥
मजलाबरीवाटतनाहिं॥ प्राणीस्वतंत्रकायसर्वही॥ किंवापांहिईश्वराधेन॥४१॥ बरेंवाईटईश्वरकरवी॥ तेणेचिरितिव
र्ततिमानवी॥ मीपापात्माह्मणोनिजिवीं॥ तुंकांउगाचेविकरितोसि॥४२॥ येवंतुंनिःपापसाचार॥ पापअचरतिजेकांनर॥
तेकरितिप्रायश्चित्तप्रकार॥ यज्ञतपसारदानेंतरति॥४३॥ सुरासुरहीपुण्यास्तव॥ यज्ञकरितिअभिनव॥ यज्ञाचेनिब
ळावल्लेदेव॥ मारिल्लेदानवफारतेंहीं॥४४॥ तस्मातअसल्योपापसंकल्प॥ राजसूयसर्वमेधनरमेधनिःपाप॥ स्राव
यास्तवकरींधरूनिसाक्षप॥ दक्षिणाअमुपदेउनियां॥४५॥ मागेंतुवांराजसूयज्ञकेला॥ आतांअश्वमेधकरींपृथ्वी
पाळा॥ विविधदक्षिणाअर्पिंद्विजांला॥ दाशरथीज्यालानामहोतीं॥४६॥ सानेंजैसेपुर्वीकेलेयज्ञ॥ तैसेचितुंकरींअ
नांखापपा॥ मरनदोष्यंतशाकुंतलसगुण॥ सासमानसंपादींकिर्त्ति॥४७॥ अैकोनिधर्मजालासंमत॥ ह्मणेअसंश

यवाजिमेधेंतरिजेत॥ तरीमाझियाजिविचाभावार्थ॥ तोकिंचितमनाआण॥ ४८॥ सातिवधम्याकेलारणांगणी॥ केविलागोंश
केंयज्ञकारणी॥ शोकजाळितोअहन्यहनि॥ विप्रपुजनिवीनटेनकेसा॥ ४९॥ दुर्योधनाचेनिअपराधें॥ लुंझोनिनिमालिं
राजवृंदें॥ कीर्तिआणीलाधलीस्वर्गपदें॥ विजयसमंधेंराजपुत्रें॥ ५०॥ धनसर्वहींसांसिदिधलें॥ अल्पस्वल्पआहेआतांउरलें
लें॥ तेंदक्षिणेसिनयेचिपुरवलें॥ असीयासीकेलेंपाहिजेकाये॥ ५१॥ सांगअश्वमेधपडावाबरा॥ निष्कदानत्यांवेंजेथेंद्विजवरा
तेथेंस्यास्पणातिरुकेबारा॥ विचारचतुरानकीजेतेसा॥ ५२॥ प्रतिदानसर्वथानेदावें॥ बोलील्याप्रमाणेंचिसर्वद्यावें॥ सासीद्रव्यको
नुनिआणावें॥ स्वामीनेंसांगावेंविचारुनि॥ ५३॥ असेकोनिव्यासयेकमुहुर्त॥ ध्यानधरुनिबदलामात॥ म्हणेमेरुसमीपहीमवंत
तेथेंवित्तमरुत्ताचेंआहे॥ ५४॥ पुर्वींयज्ञितेणेंद्विजांसीदिधलें॥ सांचेनिनेववेनाअसेंजालें॥ अनेकपर्वतापरीचांगलें॥ आहेपडि
लेंधनतेथें॥ ५५॥ तेंआणुनिकरावाधर्मायज्ञ॥ युधिष्ठिरम्हणेमरुत्तकोण॥ कैसापुर्वींकेलातेणेंयज्ञ॥ समुळआख्यानकथी
जेसाचें॥ ५६॥ व्यासम्हणेपरियेसींताता॥ पुर्वीमिनुदंडधरराजाहोता॥ प्रजापतिपुत्रसाचागुणवंता॥ क्षुतकुंनीसुनापुत्र
साचा॥ ५७॥ क्षुताचाइक्ष्वाकुनंदन॥ सासिपुत्रजालेशतप्रमाण॥ पृथ्वकराजेकेलतेसंपुर्ण॥ इक्ष्वाकुनेंआपणापुर्वकाळीं॥ ५८
सांतजेष्टपुत्रनामेंविंश॥ साचानंदनभारतविविंश॥ सासिसुतजालेपंचदश॥ ब्राह्मण्यधनुषप्रवीणसर्व॥ ५९॥ दानधर्मिस
कळहीरत॥ खनीनेत्रजेष्टसासर्वांआंत॥ भुमीजिंकीलीतेणेंसमस्त॥ परीनिसत्रासिलेभलें॥ ६०॥ सादोषेंचितोगळतचा
लिला॥ सुवर्चसनंदनआपला॥ राज्याधीपतीतेणेंकेला॥ जोसर्वांलासंमततमनी॥ ६१॥ पिसानेंविप्रांसिक्लेशविलें॥ आप ३

णसांसीपाहीजेतोषविलें॥ म्हणोनिधनअपुलागलाबळें॥ उत्छाहमेळेंकरुनियां॥ ६२॥ तेणेंरीकामेपडीलेकोश॥ जाणोनिशत्रुनि
बांधलादेश॥ निजदुर्गीराहोनिनरेश॥ प्रतिदिवसजुंझताजाला॥ ६३॥ धर्मआपलानाहींसोडिला॥ शत्रुसीआटोपेनाअसा
जाला॥ बहुदिनतेंहीं वेढाघातला॥ रायेंकेलाबीचारमग॥ ६५॥ धनदेउनिधाडीलेतेसमग्र॥ दानधनासिह्मणावेंकर॥ असे
मगमेळविलिसेनाफार॥ सांवरिचतुरआपणगेला॥ ६६॥ निजकराचेंकेलेंधमन॥ म्हणोनिकरंधमनामजाण॥ पडिलेंसासुव
र्चसालागुन॥ साचानंदनसुधार्मिक॥ ६७॥ जोबळेंइंद्रासमान॥ तेजेंआदीसासमान॥ क्षमेनेंपृथ्वीसमान॥ शतयज्ञतेणें
केले॥ ६८॥ अविक्षितयाचासुत॥ अवीक्षीपासुनिजालामरुत्त॥ तेणेंयज्ञकेलाजेथेंहिमवंत॥ पात्रेंसमस्तसुवर्णाचिं॥ ६९॥ ना
गायुतबळिराजारवरा॥ तेणेंसाक्षांतविस्नुदुसरा॥ पृथ्वीच्याआणिलेंसर्वसोनारा॥ नानास्वर्णपात्राकरावया॥ ७०॥ असे
सीकथासांगतांव्यास॥ धर्मराजेंप्रश्नकेलासास॥ केवियज्ञकेलातेणेंसरस॥ धनबहुवसमिळालेंकेवि॥ ७१॥ तेंधनला
धलेलकेविआह्म॥ परिसोनिव्यासह्मणेअैकधर्मा॥ महादेवदेवांदेसोत्तमा॥ सदासंग्रामांमिळतकोपें॥ ७२॥ पाहतांसर्वहींक
श्यपसंतति॥ सांअसीचविपलीनवलगति॥ अंगीराचाजेष्टपुत्रब्रहस्पति॥ साखालतिसंवर्तकनामा॥ ७३॥ सासंवर्त
सींब्रहस्पतिनेंनिस॥ कुशब्देंत्रासआपिलाअसंत॥ मगतोहोउनिवैराग्यवंत॥ दिग्वस्त्रफिरतबीजनीठेला॥ ७४॥ देविंब्र
हस्पतीगुरुकेला॥ करंधमराजाजोप्रथमबोलिला॥ तोअमित्रिंहोताबळेंवेष्टिला॥ द्रव्येंसालावाटेलाविलें॥ ७५॥ अनंतर
तेणेंमांडिलायज्ञ॥ अंगीरामंत्रसांगणारसज्ञान॥ पुर्णसिद्धिपावतांचिहवन॥ सामर्थ्यवानराजाजाला॥ ७६॥ मुखवातें

चिसेनानिप्जाविं॥सर्वकल्पनानैसीचक्रावि॥मगतेणेंत्राचुजिंकिलेभुवी॥आचारपदविज्याचिबरी॥७७॥ययातीऐसेपुत्रफा
रसाला॥अविक्षीसर्वमिघेंआगळा॥त्याचियापोटामरुत्तआला॥महीअवलिळाजिंकिलीजेणें॥७८॥जोवासवाचास्पर्धी
भला॥नरुचिधीरगंभीरचांगला॥परनारीसहोदरसर्वांला॥हृदमळापासुनिआवडे॥७९॥यज्ञसंकल्पधरिलातेणें
इंद्रेनेंवर्तमानऐकीलेंकानें॥बोलाउनिब्रहस्पतिकारणें॥हरिवाहनेंबोलिजेतेंजालें॥८०॥म्हणेयज्ञकरीलराजामरुत्त
माझापरमस्पर्धीतोनिसि॥म्हणीत्याचाहोसिलहोपुरोहित॥देवपित्रकार्यार्थिकरिसील॥८१॥मजत्रैलोक्यनाथाचातुंरु
मरुत्तमानवमृत्युलोकिंचानरू॥केविंत्याचेनिकरविसीलअध्वरू॥बराविचारूमनिपांहें॥८२॥पितातुझाअंगीरसम्हणौनु
विंकरंधमाच्यागौयोसिगेल॥त्यापुर्बान्वियेंमरुत्ततुल॥निजयज्ञालाबोलाविल॥८३॥नरिसाचाअथवापक्षमाझा॥धरू
निराहेंआतांचिद्विज॥संशयात्यकार्यनकरींवोजा॥बोलगुरूराजाप्रसोत्तर॥८४॥ऐकोनिब्रहस्पतीयेकमहुर्त्त॥
ध्यानधरुनिवदलामात॥म्हणेंईंद्रातुंत्रैलोक्याचानाथ॥बळविश्वरूपघातनमुचिचाकेला॥८५॥सातुझेंपौरोहीत्यसगु
न॥केविमनुष्याचायाजकहोइन॥इतुकेंनाहींकायमजज्ञान॥समाधानअसोंदेआपुलें॥८६॥अग्निचिजाईलउष्णत्त्व॥
महीचिजाइलधीरता॥सुर्याचीजाईलप्रभा॥ताता॥परीवाणीमीध्यानकेमाझी॥८७॥ऐकोनिब्रहस्पतिचेंउत्तर॥शक्रस्वर्गहींगेलाविग
तज्वर॥ह्मणोनिव्यासकथाप्रकार॥जाणवीचतुरधर्मराया॥८८॥तेचिवैशंपायनभारतासि॥कथाकथीरायाजन्मेजयासि॥नैमिषव ४
नवासीतापसी॥कथीसुतसांसीमाधवह्मणे॥८९॥ इतिश्रीमहाभारतेअश्वमेधपर्वणीमंगळाचरणंनामप्रथमोध्यायः॥ ॥१

अश्व श्रीरामकर्त्ता॥मगव्यासह्मणेधर्मनंदना॥इंद्रब्रहस्पतीचिविवंचना॥आलिमरुत्ताचियाकाना॥स्वर्गस्थ्यानाप्रतितोगेला॥१॥बृहस्पति पर्व
सीकरुनिनमन॥बोलताजालामरुत्तवचन॥भगवंतामाझ्यावडिलांकडुन॥अंगिरसेंयज्ञकरविलापुर्वी॥२॥तुंतयाचासाक्षांतकु
मरु॥आह्मालागिपुज्यकावासीगुरु॥तरिमाझेनिकरविंअध्वरु॥सामग्रीप्रकारुमेळविलासर्वा॥३॥बृहस्पतिह्मणेतुजकडुन
रायामीनकरविंयज्ञ॥इंद्रापासीगुंतलेंमाझेंवचन॥तेंअप्रमाणनकरींकदा॥४॥मरुत्तह्मणेतुझापिता॥मुळपुरोहितमाझ्याताता
यालागिभजतोंतुजचिसर्वथा॥तुंहींतव्रतातैसाचिभज॥५॥ब्रहस्पतिबोलेहेनघडेगोष्टी॥मानवतुंराहणारभुपुष्टी
सातुजमरणाराचेनिभृष्टी॥यागविधीदृष्टिनकरविंच॥६॥राहसीलतरीराहानाहींतरीजा॥ऐकोनिलज्यायमानराजा
भुमंडळावरिआलावोजा॥दीर्घभुजाधर्मराया॥७॥चिंतेनेंअसंतवोसावला॥तंवमार्गीनारदभेटला॥मरुत्तेंतोभावेंन
मस्कारीला॥उभागाकलाअंजलिबध्य॥८॥नारदम्हणेमरुत्तराया॥कुशलआहेकींगुणालया॥मंददिसतेतुझीमुखच्छाया
कोण्याकार्याहोतासिगेला॥९॥आतांपुरेंनेपिकोवेंजातोसि॥सांगआद्यंतमजपासीं॥मीनासीनतुझीयाचिंतेसी॥संशयम
नसिंनकोधरूं॥१०॥ऐकोनिसुधारसोपमवाणी॥मरुत्तबोलियेलाबध्यपाणी॥अंगीराचापुत्रगुरुगुणी॥यज्ञालागुंवरा नि
वयासातों॥११॥गेलोंहोतोंस्वर्गाकारणें॥अंगिकारकेलानाहींतेणें॥राहाअथवाजाबरेनें॥उदासवचनेंबोलिलाऐसा॥१२॥
इंद्रमाझापरमद्वेषी॥तेणेंआधींचवरीलेंत्यासि॥यास्तवगोष्टिचुकलीऐसी॥आतांस्वदेहासिनराखेंमी॥१३॥गुरुचे
निजालोंपरिसक्त॥जनदुशीतिलमजसमस्त॥ऐकोनिनारदवदलामात॥मरसासिअमृतमिळेतेवि॥१४॥ह्मणे

रायाअंगिराचापुत्रक॥संवर्त्तनामेंमहाधार्मिक॥दिग्वस्त्रीफिरतोतोनिःशंक॥सापासींदेखजांवेंतुंबां॥१५॥सत्क्रावेंकरावेंनम
न॥जाणवावेंस्ववर्त्तमान॥ऐकोनिहोईलतोसुप्रसन्न॥करवीलयज्ञतुजकडुनि॥१६॥मरुत्तह्मणेंतुझ्यावाक्यामृतें॥पंचप्रा
णआलेनारदामातें॥कोठेंशोधुंमीसंवर्त्तातें॥सांचेंराहतेंठीकाणकोण॥१७॥केविमीप्रार्थनाकरुंतयासी॥गोष्टीमाझी
नाणीजरिमनासी॥तरिमीनधरींनिजदेहासी॥ऐकोनिऋषीबोलताजाला॥१८॥ह्मणेरायाउन्मत्तापरी॥संवर्त्तफिर
तोनिरंतरी॥ठीकाणत्याचेंवाराणसीपुरी॥नेत्रकल्हारींप्रेतदेखील्यां॥१९॥पळोंलागतोदुरीच्यादुरी॥पळावयाहेंचि
कारणकुसरी॥आल्यावीणदेहभुमीवरी॥असिल्यांनिर्धारींअपवित्र॥२०॥सास्तवपाहतांविपळतोदुरी॥ऐसीखु
णजाणोनिअंतरीं॥तांलागावेंतयामाघारीं॥बैसेलनिर्धारींयेकांतस्थानी॥२१॥तेंव्हांअंजलिबध्यशरण॥तयासिरीघ्यांवेंतां
आपण॥कोणेंधाडीलेंतुजलागुन॥ऐसाप्रश्नकरिलजरि॥२२॥तरीनारदेंधाडिलेंह्मण॥अवश्यह्मणोनिराजाचरण॥
मुनिचेसेउनिपटण॥पावलापावनवाराणसि॥२३॥मरुत्तसर्वभुमीचानाथ॥भुसांचेनिकोण्हीयेकाचेंप्रेत॥पुर्वद्वारींठेव
विलेंपरीक्षार्थी॥तंवसंवर्त्तस्त्नानकरुनि॥२४॥पुरीमाजियावयाआला॥प्रेतदृष्टीपाहोनिपळाला॥मरुत्तत्याचेपाठीसीं
लागला॥अंजलिपुण्यसीळाजोडुनियां॥२५॥संवर्त्तेंकर्दमवाळुघेउनि॥मार्गींताडिलाअहन्यहनी॥सेंबुउनाशीकिंचा
काढुनि॥घातलाप्रतिक्षणीरायावरी॥२६॥परीतोमागेंनाहींसरला॥संवर्त्तधांवतांफारगळाला॥सुख्लावदेखोनिनृपाचाप
ला॥बैसताजालान्यग्रोधातळीं॥२७॥बहुशाखासावटवृक्षासि॥विश्रामकारकप्राणिमात्रासि॥तळींबैसतांचिसंवर्त्तऋषी॥ ५

अश्व मरुत्तपायांसिलागलाभावें॥२८॥उठउनियांसंवर्त्तबोलिला॥केविजाणिलेंतांरायामला॥कोणेंखुणसांगीतलितुला॥मस्थानि पर्व
कुशलाअसिल्यांप्रिति॥२९॥सर्ववर्त्तमानसांगयथार्थी॥तेणेंपुरतिलतुझेमनोरथ॥असत्यवदसिलजरीमात॥तरीभाग
सप्तहोईलशिर॥२९॥ऐकोनिबोलिलाराजामरुत्त॥नारदेंधाडिलेंमजयेथ॥संवर्त्तह्मणेवदलासिसत्य॥तोत्विश्वष्टी
नजाणतोमज॥३०॥कोण्यास्थानितुजभेटला॥अनंतरतोकोठेंगेला॥आदत्तंतजाणवींमावमला॥परिसोनिवदला
नरनाथ॥३१॥मार्गस्थानीभेटलासुनी॥तुह्मीसांगितलिसर्वनिशाणि॥यज्ञकरविंमरुत्ताचेनि॥तुजलागोनिनिरोपऐसा॥३२
सांगह्मणोनिवदलागुणी॥कार्यसीधीचिस्थीतिजाणवोनि॥नारदप्रवेशलाहव्यवाहनी॥मगमीतेथुनिस्वारजा
लों॥३३॥परिसोनिमरुत्ताचिमात॥बाह्यउन्मत्तजोकांसंवर्त्त॥शिव्यादेउंलागलाबहुत॥स्वरअसंतक्रुरकरुनि॥३३॥
ह्मणेंमजपिशाच्याकडुन॥केविकरऊंपाहतोसीयज्ञ॥राजाह्मणेआपलेंनिजलक्षण॥नारदेंसंपुर्णकथीलेंमज॥३४॥या
स्तवआपणचियज्ञकरवावा॥संवर्त्तह्मणेऐकमानवेंदेवा॥जेष्टबंधुब्रहस्पतिमजक्षावा॥त्रिदशासमुदाबाजोमान्य॥३५॥ व
पुर्विंत्यानेंमाझेंधनहरीलें॥सर्वस्वघेउनिकष्टीकेलें॥मगम्यांहावैराग्यधरिलें॥तुच्छमानिलेंप्रपंचसुख॥३६॥सापा म
सुनिपडिल्यांपडोअंतर॥मजपासावनघडावातैसाविचार॥गुरुसमानजेष्टसहोदर॥करीनअध्वरनिरोपेंत्याच्या॥३७॥तां
तेंथवरीजाउनियांवें॥आलासुमनसत्त्वेंआणावें॥मरुत्तह्मणेपुर्विंस्वभावें॥याचिअर्थगौरवेंगेलोंतेथें॥३८॥बहुता

परिंगुरूप्राथीलि॥ दंद्वें आधींच्वतोहोता वारिला॥ सामान्यवाक्यमजसिंबोलिला॥ देवांचामीभलापुरोहीत॥ ३९॥ मृत्युलोकमानवाचे
नि॥ नकरवियंयज्ञअवनी॥ राहसीलतरिराहाइम्हणी॥ जासीलनिघोनितरीजाये॥ ४०॥ येणेंप्रकारेंवदलावाणी॥ परमस्पर्धीमाझावं
ज्रपाणी॥ त्याचियावाक्यसंकेतेंकरूनि॥ संमतमनीनाहिंचजाला॥ ४१॥ यास्तव[?]जावयागुरूपासीं॥ गोष्टीयेतनाहींमाझ्यामन
सी॥ तांचियज्ञकरवावापुण्यरासि॥ ऐकोनिरूषीसंवर्त्तबोले॥ ४२॥ अवस्यमीकरविनयज्ञ॥ माझेंमोडुंनयेकांहींवचन॥ गुरूआ
पीआल्यांपाकशासन॥ पुरोहितपणमागीतल्यां॥ ४३॥ मीउनेंतुंजरिदेउंजासि॥ तरीभस्मकरीनसबांधवेंसीं॥ मरुत्तह्मणेजेंव
रीअग्नीकास्ली॥ तेजोरासीतपतसूर्य॥ ४४॥ जेंवरीस्थीरआहेधरत्रि॥ तंवरीनसोडींतुझीमित्रि॥ मनउववित्रभोगींसर्वत्रिं॥ तव
प्रीतिसूत्रिंगुंतोनियां॥ ४५॥ ऐकोनिसंवर्त्तह्मणेभलाभला॥ यज्ञतुझेनिकरवीनकुशला॥ देवींगंधर्वीयागनाहींकेला॥ महीमा
आगळादावीनतेवी॥ ४६॥ तुझेंनपुरेवियागासिवित्त॥ उपायसांगतोंयेकसत्य॥ हिंवमेतासमीपमुंजपर्वत॥ जेथेंतपकरी
तउमापति॥ ४७॥ शिखरगुहातथावनाआंत॥ नानास्थळिंतोसुरवेंविचरत॥ विविधभुतेंपरीवेष्टित॥ ज्यातेंसेवितरूद्र
साध्य॥ ४८॥ यमवरूणकुबेरवसव॥ गंधर्वअपसरायक्षाविश्वेदेव॥ यातुधानआदिरूषीमानव॥ सेवितातिसर्वमहादेवा
॥ ४९॥ कुबेरासहितभगवंत॥ अखंडत्याप्रदेसीरमत॥ रूपतयाचेंदृष्टिनपडत॥ तेजभासतबालार्कापरी॥ ५०॥ चर्मदृष्टिसि ६
तोनव्हेगोचर॥ तुजमाझाअसेअभयकर॥ वेळनलावितांजायसत्वर॥ परमेश्वरपडेलदृष्टि॥ ५१॥ जेंस्थळपरमपावन॥
नशीतनउल्हनबहुपवन॥ नक्षुधानतृषानदुखजाण॥ शोभायमानगीरीअति॥ ५२॥ त्याचियापार्श्वभागीलता॥ सुवर्णा

अश्व ज्याअसतिफारतात॥ सुर्यरश्मीपरीदीसतीपाहतां॥ हुतनिसताकुबेराचे॥ ५३॥ शस्त्रहस्तीरक्षितिनिशिदिन॥ नांतेथेंकरूनियांगमन॥ पर्व
भावेंशिवासिकरावेंनमन॥ मांडावेंस्तवनयेणेपरी॥ ५४॥ रूद्राशितिकंठासुरूपासुवर्चसा॥ कपर्दैकराळाहर्यक्ष्णावरदाईशा॥ त्रि
नेत्रापुष्णदंतभंगादेसनाशा॥ आदिपुरूषास्थाणुहरा॥ ५५॥ हरिकेशामुंडाशगिटाक्षमावंता॥ भास्वरासुतीर्थादेवदेवनाथा॥ उष्णी
षणासुवक्त्रागीरीशशत्रोंप्रेता॥ सहस्त्रनेत्रधर्मामीढुषनामा॥ ५६॥ विष्णुदंडाशिष्टासर्वदंडधरा॥ मृगव्याधाथोरात्मार्गवान्च्या॥
पकरा॥ सौम्यवक्त्रापशुहस्तापरात्परा॥ हिरण्यबाहवउग्रादिशापते॥ ५७॥ तुंपशुपतिवृषपतिभूतपति॥ अभिवगणपतिसर्वदेवपति
अजकृष्णनेत्रविरूपाक्षअनंति॥ तीक्ष्णमनितीक्ष्णदंष्ट्रा॥ ५८॥ नमस्तेवैश्वानरवदना॥ अनंगाचियाअंगदहना॥ रूद्रपतेपृथवेकृ
सवासस्सस्सज्ञाना॥ कपालभूषणाहेममकुटा॥ ५९॥ महादेवात्र्यंबकानृशंसघातका॥ मृसाबकुहस्तासहस्त्रमुखा॥ सहस्त्रचर
णाकृरकम्यदिसंतका॥ पिनाकिनामकामहादेवा॥ ६०॥ विरूपासुरूपामहारूपा॥ महाभोगाअव्ययासस्वरूपा॥ त्रिशुलपाणेत्रि
भुवनेश्वराबापा॥ भक्तावरिकृपाकरणारा॥ ६१॥ त्रिपुरघ्नात्रिनेत्रात्रिलोकेशा॥ सर्वभुतप्रभवामहोजसा॥ अधिष्ठानतुंधरणि
आकाशा॥ नामाचिदशाअभीनवतुझी॥ ६२॥ ईशानशंकरविभुविश्वेश्वर॥ उमापतिपशुपतिविश्वरूपमहेश्वर॥ विरूपाक्षदशभु
जवृषध्वजउग्र॥ स्थाणुशिवघोरशर्वतथा॥ ६३॥ गौरीशईश्वरशितिकंठअज॥ बहुरूपनामाप्रणामनतुज॥ अनंगअंगहरा
हराभोज॥ माझेंनिजपुरवावेंतां॥ ६४॥ सकळभुतांसीतुंशरण्य॥ म्हणोनितुजआलोंशरण॥ निस्त्रैगुण्यतुंनिर्मलनिर्गुण॥
अध्यात्मज्ञानजाणसीबरें॥ ६५॥ ज्यातुतेंमोक्षधर्मिप्राणी॥ अखंडधरीनातिध्याति॥ सृष्टीसर्वहीतुजपासुनि॥ मिळेनिद

नीतुझ्याचिरूपी॥६६॥भक्तालागि तुंपरमदयाळा॥असिस्तुतिमरुत्तापुष्कळा॥शिवाचिकरीमगतोकृपाळा॥तुजपेक्षणोलहेमलता॥६७॥
शिवाचिजेस्तुतिकरिति॥तेगाणपसप्राणिलाभति॥तेथेंहेमलतेचिगोष्टिकिती॥जायसीप्रगतिनरनाथा॥६८॥सर्वसैन्यसमा
गमेंनेई॥अवस्यम्हणोनितेसमई॥मस्तकठेउनिरुषीचेपांई॥निघालालवलाहिंमहाराजा॥६९॥संगेंसेनासमुहचेतला॥मह
देवासिनमस्कारकेला॥सांगीतल्याप्रमाणेंस्तुतिवदला॥घेम्हणताजालाहेमुलता॥७०॥परिसोनिहर्षलामरुत्त॥करूनिप्रद
क्षिणादंडवत॥लताप्रभुमीपासींआलात्वरीत॥महीसमस्तसरसाविलि॥७१॥प्रभुमीचेंआणिलेसर्वसोनार॥नानापात्रेंग्रहेंअ
ळंकार॥यज्ञशाळा॥नास्यशालाथोर॥सांचेनिसुंदरकरविल्या॥७२॥आवघीकांचनाचिचकरणी॥रोप्यताम्रबोलोंनयेस्व
प्री॥लखलखाटवाकलागगनि॥संवर्त्तमुनिआलातेथें॥७३॥यज्ञशाळेमाजिसुखेंबैसला॥रुषीद्विजजालेसमस्तगोळा॥मोटाआ
नंदवर्त्तताजाला॥समाचारकळलागुरुसीतो॥७४॥जेंमरुत्ताचेनिसंवर्त्तयज्ञ॥करवितोप्रभुमंडळीं आपण॥संपत्तिअधीक
इंद्राहुन॥मेळविलिसंपुर्णअसेतेथें॥७५॥ऐकतांऐसीवार्त्ताकर्णपुटी॥गुरुसीचिंतालागलिमोटी॥म्हणेगोष्टीजालिमह
खोटी॥वैरीसेवटींसंवर्त्तमाझा॥७६॥प्रभुमंडळिंप्रशंसापावला॥सर्वहीमानितिलआतांत्याला॥म्हणोनिचिंताधरीताजाला॥वो
सावलारोडेजोनि॥७७॥जाणोनिईंद्रत्याचेभेटीआला॥म्हणेदेवसेवितातिकिंसर्वतुला॥सर्वहीस्वस्तअसेकींकुशला॥
किमर्थवोसावलाहेंदेंतुझा॥७८॥शुभ्रवर्णकांजालासीअसंत॥व्याधीकिंआधिजालीआहेप्राप्त॥तेमीदुरीकरीनसमस्त॥सं
शयकिंचितमानुनको॥७९॥सांगआपलानिजवृत्तांत॥बृहस्पतिम्हणेऐकमात॥सर्वदेवसेवितातिमजनित्य॥सुरवासिकिंचि ७

अश्व०

तवाणिनाहिं॥८०॥परीयेकहृद्रोगलागला॥संवर्त्तेंमरुत्ताचेनिभला॥यज्ञप्रभुतळिंआहेमांडिला॥थोरीवसाचिमलानसाहेचि॥८१॥ पर्व
लोकसंवर्त्तासीवर्णिताति॥ऐकोनिकृशजालोंअति॥इंद्रम्हणेहेगोष्टीटाकिंपरति॥दोघेहीक्षितिआहेततो॥८२॥करीनातकांसुखेंअध्व
तुंसकळदेवाचाहींगुरु॥तुजतुल्यमहिमाथोरु॥संवर्त्तरुषेश्वरुनपावेचि॥८३॥त्यासिप्रभुतळिंजरिमहत्वआलें॥तरीतुझ्यापदरीचेंक
यगेलें॥गुरुम्हणेवाक्यऐकत्वांगलें॥तपजरीमांडीलेंप्रभुमीकोणी॥८४॥तरितुंकांहोतोसिकासाविसा॥तैसाचिमाझाभावजाणस
रसा॥परिसोनिम्हणेअमरेश॥विघ्नमीयत्नासनिर्मितोंआतां॥८५॥आपणचिंतानकिजेमनि॥येणेप्रकारेंवदोनिवाणी॥समीप
पाचारिलाअग्नि॥म्हणेगुपाखाणीगोष्टीऐक॥८६॥ब्रहस्पतिनुझायज्ञकरील॥म्हणोनिमरुत्तासिंजाउनिबोल॥अग्निम्हणेया
स्तवचिउतावेळा॥मीजावयाकेवळसिध्दहोतों॥८७॥अनायासेंचितप्रसंगसाधला॥दूतत्वकरीनतुझेंसुरपाळा॥नानारितिबो
धीनमरुत्ताला॥नाइकेतरित्यालाकरीनभस्म॥८८॥येणेप्रकारेंबोलोनिवचन॥सवेगनिघालाज्वलन॥पुर्विंअग्नीतनारदआ
पण॥मार्गिसिलानप्रवेशलाहोता॥८९॥तेंसांवाक्यवदलायेणेरीति॥विघ्नकरींमरुत्ताचेयागाप्रति॥हुताशनेंमानिलितेभारति
ज्ञा कलहमतिनेंणतां॥९०॥त्यास्तवनिघालाइंद्रासिभेटोन॥आलारायाचेंजेथेंयज्ञस्थान॥स्वतेजेंजाळिल्यालताजाण॥मरु
त्तेंविलोकनकेलेंत्याचें॥९१॥म्हणोनिजरूपेंअग्नीआला॥माझ्याभाग्याचाफलोदयजाला॥अर्घ्यपाद्यासनगोत्यावयास
ला॥समोरागेलानृपनाथ॥९२॥अग्नीम्हणेअसोहासन्मान॥मीदुतआलोंइंद्रापासुन॥ब्रहस्पतिचेंनिकरविंयज्ञ
पाकशासनवदलाऐसा॥९३॥संवर्त्तालागीदेईंनिरोप॥येणेरीतिवदलासुराधीप॥परिसोनिअग्नीसीम्हणेभुप॥सामान्य
रूपदुर्बळआहसी॥९४॥म्हणसी[illegible]किंसदाराहणार॥बृहस्पतिदेवांचागुरुथोर॥देवांचाचिकरोनोअध्वर॥जोडितोकर

DR. BHAU DAJI MEMORIAL
DR. BHAU DAJI MEMORIAL

मीसासि ॥ ९५ ॥ संवर्त्त चियोग्य मज प्रति ॥ अग्नी म्हणे तु जनाहिं मनि ॥ दधिलेले लोक देईल सुरपति ॥ यज्ञ ब्रहस्पतिचे निकरविती ॥ ९६ ॥
हें माझें वाक्य नाणी सीमनाला ॥ तरी सर्वस्वें सी जाळीन तुला ॥ ऐसा अग्नी घोर चापीव दला ॥ संवर्त्तें ऐकिलातो अर्थ ॥ ९७ ॥
म्हणे कोण रे करितो बडबड ॥ रागासि भय दाविती वाड ॥ नेणे चि माझ्या तपाचा पाड ॥ भस्म नीचाड करीन कोपें ॥ ९८ ॥ ऐ
सी रुषीचि ऐकतां चि मात ॥ कांपत पळाला धुमकेत ॥ इंद्रें देखिला तो अकस्मात ॥ तासि वृत्तांत विचारिता जाला ॥ ९९ ॥
म्हणे काय घडलें वर्त्तमान ॥ तें दुताशनाकरीं निरूपण ॥ अग्नी म्हणे तुझ्या सामयज्ञ ॥ मरुत्तासि जाणनाहि रूचला ॥ १०० ॥
गुरूसि जोडिले तेणें हात ॥ ऐकोनि मी सिध्द जालों देह नाथ ॥ तंव यज्ञशाळे माजि संवर्त्त ॥ होता तो तत्क्षकोपें जाला ॥ १ ॥
तैसा चि मि पळालों तेथुनि ॥ इंद्र म्हणे जाय मागुतेनि ॥ संवर्त्ताचि शंका न धरीं मनी ॥ साम वचनि नृपासि बोधिं ॥ २ ॥ अग्नी म्हणे तो
दिधल्यां लक्ष कोडी ॥ पाय पुढें मी न घालिंच काडी ॥ संवर्त्त बाणी वदला ऐसि गाढी ॥ फिरोनि निवाडीं येसील जरि ॥ ३ ॥
तरी उग्र दृष्टिनें भस्म करीन ॥ या स्तव जावया न प्रेरीं चरण ॥ इंद्र म्हणे तुं मीथ्यावादी संपूर्ण ॥ अग्नीसि कोण जाळु शक
े ॥ ४ ॥ तुं चि जाळिता लाहन थोरासी ॥ अतेव मिथ्या बोलतो सि ॥ अग्नी म्हणे इंद्रा परियेसीं ॥ मानव देहासी शासिता तुं ॥ ५ ॥
सा तु जलागि वृत्रासुर भेटला ॥ संवर्त्त तैसा चि मज जाणला ॥ इंद्र म्हणे वृत्रेही आगळा ॥ त्यासे खी वधीला उपायें चि ॥ ६ ॥
ने वितु जनाहिं काय पुरुषार्थी ॥ लोक सकळहि मज भीत ॥ माझीया वज्राचें घोर सामर्थ्य ॥ सांगावें सत्य संवर्त्तासि हो तो ॥ ७ ॥
कलिंग करुशनानादेशीक ॥ देस दानव पराक्रमी संम्यक ॥ मज देखिल्यां वज्रहस्तक ॥ प्राण पंचक कांपती सांचे ॥ ८ ॥

८

पर्व

अश्व

तेथें संवर्त्त विचारितां किति ॥ वज्रें पृथ्वी करीन पालथि ॥ अग्नि म्हणे तैसा चतुपुरुषार्थी ॥ गवा मज प्रति नाहिं सिकाये ॥ ९ ॥ जें क्षात्र
यत्तिच्यवनें यज्ञ मांडिला ॥ तें व्हां अश्विनासि भाग नेमिला ॥ पाहोनितां वज्र हस्त उचलिला ॥ शीघ्र रूषि लाकरावया ॥ १० ॥ तेणें
स्वबळावें हुंकार मेळी ॥ स्तंभ्धवत वहस्तासि आणिलें ॥ वज्र तुझें रउत राहिलें ॥ नाहिं उसळलें च्यवनावरी ॥ ११ ॥ तुझा करावया
सहुळ ग्रास ॥ मद दैस निर्मिला कर्कश ॥ येक चांफ उंसाचें भुमीस ॥ दुजें आकाश अंतराळिं ॥ १२ ॥ शत योजन सहस्त्र दांत ॥ दाढा
च्यान्ही योजनें द्विशत ॥ त्यासुं आला तें वांतो जोडीले हात ॥ शरणागत च्यवना मी तुझा ॥ १३ ॥ मग दयेनें च्यवनें रक्षीलासी ॥
अश्विनाचे पंक्ति सोम प्यालासी ॥ ते गोष्टी काय विसरलासि ॥ तुं भ्याविता सि संवर्त्ता प्रति ॥ १४ ॥ येणे प्रमाणें अग्नी बोलिला ॥
म्हणोनि व्याससांगे धर्माला ॥ वैशंपायन जन्मेजयाला ॥ सुत रुषीला माधव म्हणे ॥ इति श्री महाभारते अश्व
मेधपर्वणी इंद्र अग्नी संभाषणं नाम द्वितीयोध्यायः ॥ श्री रघुनाथार्पणमस्तु ॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥

श्रीरामकर्त्ता ॥ परिसोनि अग्निचि वाणी ॥ प्रसोत्तरीं वदला वज्रपाणी ॥ म्हणे ससद्य म्हण बळाढुनि ॥ श्रेष्ट जनी न से कांही
॥ १ ॥ तुं पुन्हा जावया सि भितो सि भ्याड ॥ आतां धृतराष्ट्र गंधर्व निधडा ॥ धाडुनि यज्ञासि अपावरो कडा ॥ निर्मितीं गा
ढा पांहे सत्य ॥ २ ॥ मज संवर्त्तासिं संबंध नाहिं ॥ मरुत्तासिंच असे पाहिं ॥ ऐसें बोलोनि ते समइं ॥ लवलाहीं धृतराष्ट्र ॥ गं
धर्व समीप पाचारिला ॥ म्हणे जाय तुं भु मंडळा ॥ मरुत्तासि निरोप सांगमला ॥ इंद्र बोलिला ऐसा म्हणुनि ॥ जें बृह

स्पतिचेनियज्ञकरीं॥नमनिसीजरीहेवैरवरी॥तरिवज्यप्रेरीनतुझेशिरीं॥जाणअंतरींनिश्चयअैसा॥५॥परिसोनिइंद्राचेंवचन
गंधर्वनिघालाअवस्यम्हणे॥६॥मरुत्तासिकथिलेंवर्तमान॥यज्ञस्थानप्रवेशोनि॥६॥मरुत्तम्हणेइंद्रमित्रघातकी॥एकुनिवृत्र
मारीलातेणेंसरवीं॥साबाइकळातुल्यनाहिंकायमजटाकी॥प्रेरोमस्तकींवज्रायुध॥७॥परीयज्ञनकरींगुरुचेनि॥तोथोरदेवां रा
वायाजकगुणी॥मीसासीजोडीतोंहस्तदोन्हि॥राहोनिजस्थानिसुखरूप॥८॥अैकोनिधृतराष्ट्रबोलिला॥पैलकडकडीतइंद्र
आला॥गोष्टीनाहींतोआणीलीमनाला॥वाढवेळलागलामजयेथें॥९॥म्हणेनियेतसेपाकशासनी॥घोरअैकोंयेतेवज्राचि
ध्वनी॥अद्यतेंप्रेरीलतुझेमुर्धनी॥शतधाहोउनिजासिलतेणें॥१०॥परीसोनिमरुत्तसंवर्त्ताप्रति॥वदताजालायेणेरिति॥
स्वामीकोपेंयेतसेसुरपति॥वज्राचिदिगांतिंफांकलिध्वनि॥११॥आतांम्याकरावाकोणयत्न॥संवर्त्तम्हणेकरींस्वविलोकन
मरुत्तम्हणेमजसारिखेंआपण॥मीअणुप्रमाणभीतनाहीं॥१२॥युध्यमांडिलियांयज्ञप्रदेसिं॥उपद्रवहोइलसर्वांसि॥संवर्त्तम्ह
णेचिंतामानसिं॥गुणरासिनकरींकांहीं॥१३॥वज्रबळेंयेतोपाकशासन॥सावज्राचामिवाराकरीन॥मजपासिंविद्याअ
सेस्तंभन॥देवांचिंसंपूर्णरिखिलिनशास्त्रें॥१४॥पृथ्वीआपव्योमवायोतेज॥पालटल्यांहीरारवेनतुज॥तेथेंमशकप्रायदे
वराज॥भयाचेंव्याजधरूंनको॥१५॥अैकोनिमरुत्तगेलानिवांत॥सवेंचिवदलाअैसीमात॥मोटाघोषस्वामीअैकोंयेत
देवनाथसमीपआला॥१६॥संवर्त्तम्हणेमाझीयासामर्थ्यें॥वैराचिबुद्धिननिपजेलसातें॥त्रुशेनेंसोमप्राशावयायेथें॥येइ
लआतांतेंकौतुकपांहें॥१७॥सायातुजवरिमीतोशलोंफार॥कांहीमजपासावमागवर॥मरुत्तम्हणेइंद्रनिर्वैर॥सोमआहार ९

पर्व

अश्व

यज्ञीकरो॥१८॥भागदेवोसकळदेवांसी॥संवर्त्तम्हणेगोष्टीघडेलतैसी॥अैसेंबोलणेंहोतांउभयांसि॥समुदायेंसिंइंद्रआला॥१९
वैरभावविसरोनिगेला॥सोमसेवनार्थत्रुषेला॥मरुत्तेंतोयथायोग्यपुजिला॥संवर्त्तवदलाइंद्राप्रति॥२०॥पुरुहुतआहेकीस्वा
गत॥प्राशींमाझेंसोमपुनीत॥अवस्यम्हणेअमरनाथ॥तंवमरुत्तबोलियेला॥२१॥सीतळदृष्टिनेंइंद्रापांहेंमज॥नमस्कारितों
मीतुज॥सफळजालेंमाझेंयज्ञकाज॥तुंदेवराजआलासिम्हणुनि॥२२॥इंद्रम्हणेगुरुतुझातपोधन॥जाणतोंमीसंवर्त्तब्रा
म्हण॥ब्रहस्पतिचासहोदरस्थान॥परिदारुणतेजज्याचें॥२३॥याचियातपप्रभावानें॥क्रोधगळोनिजालोंसुप्रसन्न॥अै
कोनियांसंवर्त्तवचन॥विचक्षणबोलताजाला॥२४॥जरीतुंइंद्राप्रसन्नजालासि॥तरीसर्वयज्ञकार्यदिननिशीं॥सांभाळीत
जाइंगुणरासी॥विध्योक्तद्विजांसिपुजावेंपैं॥२५॥अवस्यम्हणेअमरनाथ॥देवगंधर्वअपसराबहुत॥सिधरुषीमुनीपाप
धौत॥स्थानेंबहुतपृथकसांसी॥२६॥सभेअांतनिर्माणकरा॥परामर्षघेइनमीसारा॥परिसोनिमरुत्तेंकामगारा॥नानाप्र
कारास्तवप्रेरिलें॥२७॥नानासभातेंहींनिर्मिल्या॥दिपसभाविशाळआकारील्या॥देवादिकांच्यापृथकचांगल्या॥लखलखि
ल्यामहातेजें॥२८॥पाहोनिहर्षलापाकशासन॥मरुत्तम्हणेतांभागसंपुर्ण॥रायासीम्हणेमागवरदान॥करावेंअर्पणसर्व
देवां॥२९॥लोहितछागत्यावाध्अग्नीसी॥विश्वेदेवांसिबहुधाजिनसी॥साराप्रमाणेंभागतयांसी॥इतरांसिसमर्पावे॥३०॥
पशुचिरावेंअांगेंचिआपण॥सर्वकार्यकरांवेंसावधान॥मीपाहुण्यासारिखाजाण॥उमाचिबैसेनपाहतसर्व॥३१॥अवस्य
म्हणेअसुरारी॥यज्ञचालिलागलाक्रमप्रकारीं॥इंद्रतेथीलजालाकारभारी॥परोपरींसांभाळितद्विजां॥३२॥स्वयेंवाढ

ण्यासीआपणसीध॥ इतरदेवनानाविध॥ वाढोंलागलेशाकासुस्वाद॥ ब्राम्हणवृंदहर्षपावले॥३३॥ कोवेंहींनपडेवियेकसीत॥
सर्वहीम्हणतिहेंचोजबहुत॥ स्वयेंदेवराजयइीरावत॥ मोटामरुत्तभाग्याच्याजगीं॥३४॥ असाथोरअनंदवर्त्तला॥ सामस्वरेंसक
ळिकांला॥ संवर्त्तमागदेताजाला॥ स्वभ्मांवेंपावला॥समाप्तयज्ञ॥३५॥ कनकांच्याद्विजापुढेंरासी॥ रचिल्याकोणगणीसांसी॥
कितेकवाहोनिनेल्याद्विजिंग्रहासी॥ वर्षदिननिसीयेतांजातां॥३६॥ सेरवीसकळहीकेटाळलें॥ असंभाव्यहेमढीगउरले
तेतांधर्मापाहिजेतिआणिले॥ हुतआपुलेधाउनियां॥३७॥ वारोनिगेलातुझाप्रश्न॥ मरुत्ताचेंकथिलेंआस्यंत लक्षण
सकळहिप्रवेशलेस्वस्थान॥ मनीहोउनकृतकृत्य॥३८॥ असासत्यवतीसुतबोलिला॥ असेंकोनिधर्मराजहर्षला॥ वित्तआ
णावयायोजिताजाला॥ अमात्यमेळाबोलाउनि॥३९॥ सर्वेंचिजालादिनचित्त॥ भीष्मादिकआठवलेमनांत॥ मुखको
मायलेंतेणेंअसंत॥ आदिसदिसतदवेंतेचि॥४०॥ किंधुम्रआवृत्तहुताशन॥ तेविदेखोनिधर्माचेंवदन॥ बोलताजाला श्री
कृष्ण॥ म्हणेविंदावामोहेंहेंधर्मा॥४१॥ कपटेंमारिलेंभीष्मादिकांस्वी॥ म्हणोनिक्षणक्षणारुदतोसी॥ कपटाविणमृत्युको
णासि॥ निश्चयेंसीयेतोसांग॥४२॥ मलतैंयेकनिमिसहोये॥ निमित्तेंपावलाम्हणातिक्षये॥ मृत्याचेंआंगदिसोनिनये
स्वभावआहेविचित्रअसा॥४३॥ कपटरूपीमायासमस्त॥ रहुत्रब्रम्हलोकहीआलेलासाआंत॥ अतेवकर्त्ताईश्वरससा॥
आपणाकिंचितकर्त्तानिसे॥४४॥ असाजाणोनियांहीविचार॥ प्रलापकांकरिसिवारंवार॥ शाश्वततुझेशत्रुसमग्र॥ १०
आहेतिअमरदेवापरि॥४५॥ बाह्यशत्रुतांमारीलें॥ आंतीलसाशत्रुचेविलें॥ सास्तवदुखवेळोवेळां॥ पावतोसिआगळे

अश्व नेणोनितें॥४६॥ जेंकांनिर्मुळकरीसीलसांचें तेंकांअजातशत्रुनामसाचें॥ बाह्यअजातशत्रुहकाचें॥ हीतकार्याचें तेंनके पर्व
॥४७॥ यदर्थिपुरातनइतिहास॥ धर्मरायाआणीमनास॥ वृत्रेंजिंकिलाभुमीप्रदेश॥ देउनित्रासदेवांप्रति॥४८॥ इंद्रकरीलके
पटेंघात॥ म्हणोनिभुमीच्यागंधाआंत॥ प्रवेशलाहोउनिगुप्त॥ इंद्रेंतेथवज्रप्रेरणा॥४९॥ करावयायोजिलेंजाणोनि॥ जळ
रसींनिघालावृत्रगुणीं॥ तेहीइंद्रासिकळतांनिशगनि॥ राहीलामिसळोनिअग्निरूपीं॥५०॥ तोहिसमजतांभावार्थ॥ निघाला
वायोच्यास्पर्शीआंत॥ तेथेंहींयोजितांवज्रघात॥ नभाच्याशब्दांतमिळोनिगेला॥५१॥ तोहिइंद्रासिकळलासमाचार॥ हाणावया
सीधकेलेंवज्र॥ तंवइंद्राचेचिदेहिंसत्वर॥ वृत्रासुरप्रवेशला॥५२॥ प्रवेशतांइंद्रउगमगिला॥ कासाविसहोउनिपडिला॥ वसी
ते ष्टेंसमईसांभाळिला॥ म्हणेवृत्रआलातुजआंत॥५३॥ यावज्रेंकरिसिघाचाघात॥ तरीतुझाहीहोइलनिपात॥ ज्ञानवज्रप्रेरी
आंतच्याआंत॥ वृत्रमृत्युपावेलतेणें॥५४॥ ज्ञानेंमीपणाचिहोइलशांति॥ मीपणगेलियांसुरपति॥ शत्रुमित्रकैंचाशीजग
ति॥ असेंक्यस्थीतिसर्वीप्रगटे॥५५॥ इंद्रासितोविचारमानला॥ निरहंकारहोउनिगेला॥ वृत्रवधाचासंकल्पचिगेला॥ सहजचि
जालाशत्रुतितत॥५६॥ आपालीबरीआत्मप्रचिति॥ मगतेंइंद्रेंकथीलिरुषीप्रति॥ रुषीनीजाणविलीमजनिरुति॥ तेतुजसुम
तिसांगतोंआतां॥५७॥ शरीरव्याधीमानसव्याधी॥ द्विधालक्षणाचिहेजगींविधी॥ येकाचेनियेकाचिउपाधी॥ प्रारब्धसमें
धींपैप्रबळे॥५८॥ शीतउष्णवायुप्रकारतीन॥ येरवादाविशेषजाल्यांगुण॥ व्याधीस्वभावेंहोयनिर्माण॥ व्याधीचेनआधि
लागे॥५९॥ सुखदुखहीतेणेंचिपरी॥ येकलाभयेकामाघारी॥ अहंतानसलियांअंतरी॥ वारावारीदोहींचिघडे॥६०॥

अतेवतांअहंतेसिजिंकावें ॥ कृष्णारजस्वब्लाकौरवें ॥ समेसिआणिलि निदैवें ॥ तें कांजिवेंआववीसीन ॥ ६१ ॥ तेंकांवेलासिअ
हंभावानित ॥ आतांकोक्लेशीहोतोसिअसंत ॥ वनासीनिघालासिचिरा जिनयुक्त ॥ बंधुसमवेतधर्मराया ॥ ६२ ॥ जेहासुरसैंध
वाचेक्लेश ॥ अज्ञातवासींकिचकाचेविशेष ॥ आणीकहीअपायबहुवस ॥ साहिलेकर्कशासमस्तींघोर ॥ ६३ ॥ भीष्मद्रोणादिकश
त्रुजन ॥ वधुनिपावलोंराज्यआपण ॥ परितेंअयोग्यस्वजनावीण ॥ म्हणोनिमनकल्मितेंतुझें ॥ ६४ ॥ शत्रुरूपीमारिलेस्वजन ॥ ऐ
सेंसक्षिदेतेंअंतःकरण ॥ तरीतेशत्रुनव्हेतिजाण ॥ वैरीभीन्नअहेतिघोर ॥ ६५ ॥ ज्यांकरीतांइतुकीगध्यागोवी ॥ विस्तारलि
धर्मरायाआघवी ॥ तेराहतातिसदातुझ्याजिविं ॥ आपलीगावि नकरूनिचर्या ॥ ६६ ॥ हासाहांचाकरीसीलघात ॥
तरितुंअजातशत्रुजगींसत्य ॥ शरसेनेचाहांसिनाहिंकार्यार्थ ॥ विवेकेंनिसयुध्धकिजे ॥ ६७ ॥ नलगेंद्रव्यादिकसामआटाटी
निर्ममतेनेंघडेहांचितुटी ॥ मगकेंच्याजन्ममृत्सकोटी ॥ निजभेटीहोयब्रम्हीं ॥ ६८ ॥ असोबोलणेंकायबहुत ॥ दोंअक्षरींमृ
त्युपाविजेत ॥ तींअक्षरींमोक्षलाभिजेत ॥ तोहीगुह्यार्थकथिजेल ॥ ६९ ॥ ममम्हणतांजन्ममृत्युघडे ॥ नमममम्हणतांमोक्षजोडे ॥
राजाराज्यकरितांनिर्ममहीवोढे ॥ तरीसांपडेमोक्षपंथ ॥ ७० ॥ सर्वत्यागकरूनिवनिबैसला ॥ आणीअहंभावनाहिंगेला ॥ तो
जन्ममृत्युच्यालेईलमाळा ॥ संशययालानसेकांहीं ॥ ७१ ॥ कांतरीकामगळलानाहिं ॥ कामेंलीधाडीलप्राणीसर्वही ॥ यज्ञद
नअध्ययनादिमहि ॥ करणारतेहीगुंतलेकामी ॥ ७२ ॥ यदर्थींपुर्विकिकामगाथा ॥ बोलिलें तेनिरोपितोंआतां ॥ कामयेणे
रीतिजाहलावदता ॥ मजसर्वथानजिंकतिकोण्ही ॥ ७३ ॥ अजींकमीसकळप्राणियाला ॥ ज्ञानेंवधुंम्हणतिकोण्हीमला ॥

तोज्ञानचिकामसंकल्पभला ॥ होयचांगलाविचारीतां ॥ ७४ ॥ अतेवज्ञानशास्त्राआंत ॥ माझेंवास्तव्यस्वभावेंघडत ॥ कोण्हीवेदां
गेंइच्छितिमाझाघात ॥ तोवेदांगांतमिचिअसें ॥ ७५ ॥ यज्ञतपधृतिआचारस्मृति ॥ त्यासआचरणेंजेवधुंइच्छिति ॥ तोवधसंक
ल्पमाझिआकृति ॥ अतेवसांप्रतीमीवकवीं ॥ ७६ ॥ मोक्षाचेनिनाशावाकाम ॥ ऐसाकित्तेकधरितिनेम ॥ मीतयांसिहांसत
परम ॥ संकल्पच्यमनगेलाम्हणोनि ॥ ७७ ॥ येणेप्रकारेंकामबोलिला ॥ म्हणोनिपुर्विकींगाथागाइला ॥ यास्तवधर्मराया
कुशला ॥ स्वप्नींहींकामालास्पर्शोंनको ॥ ७८ ॥ निःकामबुध्धीनेंयागकरीं ॥ कर्तव्यसर्वलावींईश्वरीं ॥ येणेरीतिवर्तसील
जरी ॥ तरसीलतरिसंसारसिंधु ॥ ७९ ॥ पांहेंइंद्रकैसापुर्विवर्तला ॥ शत्रुचिनाहिंसासासिजाला ॥ वृत्रहीआंगेंचिहोउनिवेला
मीपणालालाविलेंवाटे ॥ ८० ॥ सोऐसाचिभावअवलंबुन ॥ करींनानाधर्मनानायज्ञ ॥ रजतबैसल्यांप्रतिक्षण ॥ भेटतील
स्वजनकायतुझे ॥ ८१ ॥ येणेरितिबोलिलाश्रीकृष्ण ॥ नारददेवस्थानद्वैपायन ॥ माद्रेयदौपदीपार्थभीमसेन ॥ थोरलाहान
द्विजवर ॥ ८२ ॥ समस्तींहींप्रबोधफारकेला ॥ तेणेंधर्मशोकसांडुनिवेला ॥ देवब्राम्हणसमुदायपुजिला ॥ प्रसंगवारिलाप्रे
तकार्यचा ॥ ८३ ॥ व्यासादिकांचेंस्तवनमांडिलें ॥ जेंबरेंमाझेंसमाधानकेलें ॥ मद्भाग्यपाहतांजगींआगळें ॥ सर्वांच्या
बोलेंनिमालोंमी ॥ ८४ ॥ आतांपितामहाहीमवंतासी ॥ आपणचिजांवेंद्रव्यकार्यासि ॥ ऐसीविनतिकेलीव्यासासी ॥ नारदादि
कांसिसन्मानिलें ॥ ८५ ॥ येवंधर्माचाशोकजालाहत ॥ देखोनियांतोदृष्टिअर्थ ॥ अज्ञाघेउनिकृष्णपार्थ ॥ निघालेवरीततेथुनियां
॥ ८६ ॥ भीष्मकर्णकौरवादिक ॥ धृतराष्ट्रासहितसम्यक ॥ धर्मेंत्यांचेंकार्यपारलौकीक ॥ केलेंदेखयथाविधि ॥ ८ ॥ विप्रासिदेउ

निबद्दुधन॥ धृतराष्ट्रासहितगजपटण॥ पाबला॥ धर्मात्मा॥ धर्मनंदन॥ राज्यपालनकर्त्ताजाला॥ ८८ प्रज्ञाचक्षुचें केलेंसमाधान॥ त्या
च्याआज्ञेंतवर्त्तनआपण॥ बंधुसहीतपृथ्वीवरीशासन॥ येकछत्रसगुणचालउंलागला॥ ८९ जैसापुर्वीमनुराजाजाला॥ तैसा
चिजनासिभावगमला॥ किंदाशरथीरामवर्त्तला॥ धर्महीवाढलातेणेचिपरी॥ ९० रामराज्यकींधर्मराज्य॥ अधर्महोउनि
गेलासाज्य॥ यथेष्टदधिदुग्धआणिआज्य॥ द्विजपुज्यहर्षलेफार॥ ९१ सकळांसहीस्वधर्मिंचिप्रिति॥ कृतयुगापरि
आचारस्थिति॥ कलिच्यावेधाचिकेलीनास्ती॥ बंधुसहितनीयुधिष्टिर॥ ९२ राज्यकरुंलागला॥ अव्यंग॥ दशिलेगाईंचप
डावामेघ॥ असंभाव्यवाल्हिलागलेयाग॥ आधीव्यसनरोगनाहिंकोण्हा॥ ९३ नाहितस्करअग्नीजळभये॥ नाहिंवृश्चिक
श्वापदसर्पभये॥ सर्वसामग्रीयुक्तसर्वांचिंआलये॥ क्षुत्पिपासाराहेतथैंकैंचि॥ ९४ बालवृध्दतरुणसर्वसुखी॥ क्रमेंचि
वर्णाचिंचालिनिकी॥ रचनास्वर्गलोकासारिखी॥ मृत्युलोकिंदीसोनिआलि॥ ९५ रूपवंतनारीसर्वपतिव्रता॥ वाणिना
हींवस्त्राभरणपदार्थां॥ पुण्यवंतपुरूषनियता॥ दोषाचिकथानेणतिस्त्रप्री॥ ९६ अन्योन्यसकळांमाजिप्रिति॥ कपट
कोण्हीहींनजाणति॥ कुंडलेंकिरीटकटीसुत्रेंनिरूति॥ नानारितिभुषणेंअन्य॥ ९७ सायुक्तपुरुषविराजमान॥ नानावस्त्रेंतै
सीचजाण॥ सुगंधमयपृथ्वीसंपुर्ण॥ दुर्भाषिणकोणेंचिनाहिं॥ ९८ सत्यवादीसकळहीलोक॥ ब्रम्हनिष्टब्राम्हणअनेक॥
वेदघोषेंकोंदेनभसम्यक॥ पुण्यश्लोकवाहानथोर॥ ९९ कृष्णपुच्छगाईफारदुग्धदेत॥ बैलघुरेंवासरेंसर्वमस्त॥ नपेरी
तांसर्वधान्यवाढत॥ व्यर्थनजातकोण्हाचाकाळ॥ १०० सरिताजळेंसर्वदापुर्ण॥ पक्षीकरीतिमधुरभाषण॥ षडऋतु १२

अश्व
न
स्वकार्यिंसावधान॥ हिरवेंरानअखंडधान्ये॥ १ पुष्पफळेंलगडलेपादप॥ धर्मार्थकाममोक्षसुल्लभ॥ जनासीजाहलेसुखरूप॥ ह पर्व
र्षअमुपवाढंवाढिला॥ २ सीतळपवनसदाविंझीत॥ अग्निहोत्रघरोघरींशोभिवंत॥ मनोनुकुलचेष्टानित्य॥ जनाचिघड
तयेतिजाली॥ ३ मुख्यअजातशत्रुयुधिष्ठिर॥ सर्वांच्यापरामर्षितत्पर॥ साचेआलेतळिंसहोदर॥ वर्त्ततसमयकिंकरापरि॥ ४
सकळलक्षणसंपन्न॥ पांडवजगींधर्मचारिण॥ सिंहोरस्कजितक्रोधतेजसंपन्न॥ बळयुक्तजाणआजानुबाहु॥ ५ सर्वही
दानशिळजितेंद्रीय॥ साचेनिधर्मेंग्रहतारासमुदाय॥ कोण्हासहिपीडेचाअभिप्राये॥ नाहिनिःसंशयदेतेजाले॥ ६ म
न्वादिकमर्यादेचेंवेंलंघन॥ नकरूनियांधर्मनंदन॥ भारतवर्षिराज्यपालन॥ जिष्णुअर्जुनसासहीत॥ ७ करीतआला
येकप्रकार॥ जैसाकृतयुगाचाव्यवहार॥ आनंदमयसकळराष्ट्र॥ येकछत्रराज्यजालें॥ ८ म्हणोनिवैशंपायनभारत
कथासांगेपरीक्षीतीच्यासुता॥ सुतऋषींसिहोयकथिता॥ नैमिषारण्यांतीतामाधवम्हणे॥ ९ ॥ इतिश्रीमहाभारते
अश्वमेधपर्वणीराज्यलक्षणंनामतृतीयोध्यायः॥ श्रीरघुनाथार्पणमस्तु॥ श्रीरामार्पणमस्तु॥ ५

श्रीरामकर्त्ता॥ धर्मराज्याचासर्वाभिप्राये॥ ऐकिल्यावरिराजाजन्मेजये॥ वैशंपायनाप्रतिरमणीये॥ प्रश्नहोयपैंकर्त्ता॥ १
म्हणेपांडवपावल्यावरिजये॥ राज्यजाल्यावरीयेकछत्रमये॥ वासुदेवआणिधनंजये॥ दोघेहीकायकरितेजाले॥ २ ध
र्मासिपुसुनियांसुमति॥ गेलेकवणियास्थानाप्रति॥ साचिमजकथाविस्थीती॥ येणेरितिराजावदला॥ ३ ऋषीम्हणे

ऐकसावधान॥ विजइजाल्यावरिपंडुनंदन॥वासुदेवधनंजयमिळोन॥सुखेंसंक्रमणकरितेजाले॥४ स्वर्गादिलोकिंदेवफिरति
दिसोनियांआलेतेणेरिति॥ वनेंनद्यागव्हरपर्वतिं॥दिनरातिफिरोंलागले॥५ ॥मयसभाइंद्रप्रस्थस्थळीं॥ कांहिंयेकदिनराहिले
बळी॥ आपणीकहीनानास्थानेंचांगलिं॥ वस्तिसाधीलीतेथतेथें॥ ६ अश्विनापतिदोघांचिअकृति॥ दोघेहीमहाजिवल
गअति॥ बैसोनिकोण्हीयेकस्थळीअंतोति॥ चर्चानानारितिकरितेजाले॥७ पुराणकथारुषिंच्याकथा॥ देवादानवांच्याचि
चित्रकथा॥ ज्यामधुराचित्रार्थभरीता॥सोख्यचित्ताकरणारा॥८ प्रसंगेंचियुधकथाभारताचि॥ कृष्णनिरोपिताजालासव्य
साचि॥ सामाजिगोष्टिनिघालिअभीमन्याचि॥जेबकुतिंयेकाचित्रांतिकेलि॥९ ऐकोनिपुत्रवधज्ञातिवध॥ अर्जुनाचा
उध्याहजालामंद॥ आणोनियांतोअंतरींभेद॥कथागोविंदआवरीताजाला॥१० सांगोनियाशास्त्रविवेक॥ पार्थाचादु
रीकेलाशोक॥प्रसंगेंविस्कतिअनेक॥ मांडीलीसम्यकधनंजयाचि॥११ म्हणेतवबाहुबळाचेनि॥ धर्मसुतअसप
त्नमेदिनी॥भोगीतसेधर्मासिजनि॥ माद्रेयभीमाचेनितेणेचिपरी॥१२ अधर्मलुब्धदुर्येधिन॥ बंधुसहितपावला
मरण॥शांतजाहलेप्रपुपाळगण॥ श्रमदारुणपावलेतुम्ही॥१३ वनवासादिकमागीलक्लेश॥ आववितांदुखहोतेंविशे
ष॥ असोतेदशाजाउनिकर्कश॥ किर्तियशलाभलेति॥१४ भद्रासनपावलायुधिष्टिर॥ तुजसहीतआतांनिरंतर॥ वनी
चमीराहेननिर्विचार॥ अथवाप्रकारयोजीनमानला॥१५ जेथेंधर्मभीममाद्रिसुत॥ तेथेंचिप्रीतिमाझीवसत॥ भेटीस
आलेदिनबहुत॥ गेलेंअगस्पाहिजेतेथें॥१६ वसुदेवबळरामयादव॥ यांचेहिभेटिसिजालेदिनबहुव॥ द्वारावतीसीजा ॥ १३

४

अश्व ॥ वयासिजीवउरितअभिनवआहेमाझा॥१७ भीष्मशोकेंधर्मराजदुचित्ता॥ सासिपुसिल्यावीणनयेजातां॥ युधिष्टिराच्याप्रियासाठीं ॥ पर्व
नाता॥ प्रणाहींनहतावेचिनमी॥१८ आज्ञादेईलतरिचजाईन॥ नाहीतरीतेथेंचिराहेन॥ तुजकरीतांधर्मनंदन॥ प्रियजाणअ
संनमज॥१९ असस्यनव्हेहेंसत्यवचन॥ सशैळआणिमहिकानन॥ धर्मराजपावलाआपण॥ येणेंसमाधानमाझेंजालें॥२०
सहपरीवारेंदुर्येधिननिमाला॥ मोटाहृद्रोगतोतुटोनिगेला॥ सीधसाधुतापसांचामेळा॥ निसधर्मलारंजवितसे॥२१ आतांसाध
र्मचिघेउनिआज्ञा॥ गेलेंपाहिजेद्वारकापटण॥ ऐसाबहुतचियादवराणा॥ वदलाअर्जुनाप्रतिस्नेहें॥२२ पार्थेंदेवाचिस्तु
तिकेलीफार॥ चालतांऐसाकथाप्रकार॥ वैशंपायनाप्रतिमधुर॥ भारतनरेश्वरबोलियेला॥२३ म्हणेसादिव्यसभेच्या
स्थानी॥ आणीकविचारदोघींजणी॥ कायकेलातोमजलागुनि॥ द्रुपाकरूनिनिरोपावा॥२४ रुषीम्हणेऐकसावचित
तेसभासागुनिकृष्णपार्थ॥ स्वर्गोपमदेशयेकअसंत॥ उभयतातेथजातेजाले॥२५ दिव्यसभायेकदृष्टिपडिलि॥ त्रैलो
क्यरचनाज्यांतआटलि॥ पाहोनिपार्थाचिवृतिनिवालि॥ मनीस्मरलीविश्वरूपदर्श॥२६ गीताउपदेशासर्वआव
ला॥ मगकेशवाप्रतिवाक्यवदला॥ मागेंतांमजप्रबोधकेला॥ विसरपडलासर्वचाहि॥२७ तरीपुरुषव्याघ्रापुन्हा
मज॥ उपदेशकेलापाहिजेसहज॥ कल्पुनियांजनहितकाज॥ कुंतीआत्मजवदलाऐसा॥२८ परिसोनियांहृषीकेशी
आळींगनदेउनिअर्जुनासि॥ वदताजालापुण्यरासि॥ म्हणेपरीयेसींमहाबाहो॥ २९ गुह्यसनातनम्याऐकवि

लें अबुधीनें तांनाहिचेतलें हेंमाझेंपरमअप्रियकेलें वाहतगेलेंविवेकतां ॥ ३० ॥ येवंतुंअपक्कमानसी दुष्टबुधीपोंडवाआ
हेसी पुन्हासांगावयातें रणधर्मासि शक्तगुणाकेशीनव्हेंमीकदा ॥ ३१ ॥ वेळेचागुणतोबराहोता सास्त्रवसर्वधर्मकिथिले
ताता आतांतुझियानिजप्रियार्थी इतिहासकथासांगतों कांहीं ॥ ३२ ॥ तोनऱ्हीं ऐकसावधान ब्रम्हलोकस्वर्गलोकींहुन
कोण्हीयेकआलापुर्वींब्राम्हण साचेंम्यापुजनबरेंकेलें ॥ ३३ ॥ मगविचारीलामोक्षधर्म परीसोनिवदलाद्विजोत्तम कृ
स्रातुंसर्वज्ञजगींनिःशीम दयापरमजनाविधरूनि ॥ ३४ ॥ मजलागीपृछ्याकरीतोसि तरीजनहीतार्थपुण्यरासी
मोक्षधर्माचिस्थीती तुजपासिं कळल्याऐसिनिरोपितों ॥ ३५ ॥ तेमाधवायेकाग्रऐक काश्यपनामेंद्विजकोण्हीयेकने
णेयेकभलाविप्रधार्मीक अलोलिकदेखियेला ॥ ३६ ॥ ज्यासिविदितसकळभावार्थ ज्ञानविज्ञानपारगअसंत कुश
लजोलोकतत्वार्थी सुखदुखअर्थजाणणार ॥ ३७ ॥ जयसिआपुलेंजातिस्मरण उंचनीचाचाद्रष्टासद्ज्ञान मुक्तातुल्य
करीतविचरण प्रशांतमनसंयतेंद्रिंय ॥ ३८ ॥ ब्राह्मीश्रियेनेंमहादीप्तिमंत अंतर्धानगतिज्ञसिधसत्य काश्यपपासी
भेटलातोअकस्मात सिधबहुतज्याचियासंगें ॥ ३९ ॥ सांसहिततोव्योमीउडाला काश्यपहिपाठीसीचालिला येकांतस्था
नीसांपडविला चरणासिलागलासावकाश ॥ ४० ॥ शिष्यापरीभक्तिसाचिमांडीली पाहोनिसीधाचिवृत्तिनिवाली
मगकश्यपासिंवदलाजेंतेकाळीं तेचयमिलिजनार्दना ॥ ४१ ॥ तुजनिरोपीतोंऐकयेकाग्र सृष्टिचाकळावाव्यवहार १४

अश्व म्हणोनिकश्यपामनीहेतफार जाणोनिचतुरसिधबोलिला ॥ ४२ ॥ म्हणेविविधकर्मजनीनाना तेणेंयहपरलोकाचीघडेप्राप्तता पर्व
परीकोठेंहींसुखाचिवार्ता नाहींविचारितांअणुमात्र ॥ ४३ ॥ आगोंमजआलाअनुभव कामाचेंनिजजन्ममरणध्रुव अह
न्यहानीप्राप्तअभिनव मोहेंमनोभावसंसारींगुंते ॥ ४४ ॥ बहुमायबापेंमजजालिं प्रतिजन्मीप्रतिमाउली तीचियादु
ग्धाचिचवीघेतली अन्नेंहींभक्षिलींतैसींचनाना ॥ ४५ ॥ सुष्टदुष्टवीवाहकेलेफार सुखदुखभोगीलेंअपार स्वर्गस्था
नयमयातनाघोर दोन्हीप्रकारआउळले ॥ ४६ ॥ आधिव्याधिजरारोगव्यसन द्वंद्वेंभोगीलीअसाधारण कांहीपुण्या
स्तवगहन वैराग्यलक्षणनिपजलें ॥ ४७ ॥ सागुनियांसर्वलोकतंत्र ज्ञानसीध्दीनेंजालोंस्वतंत्र पुन्हायालोकींनयेंसाचार
जाईनपरात्परस्थानाप्रति ॥ ४८ ॥ तवसेवेनेंतुष्टजालोंअसंत कायप्रीयतुझेंकरूंबोलसत्य इछिलेंपुरवावयामनोरथ
काळहाप्राप्तजालाअसे ॥ ४९ ॥ तरीइछितप्रश्नकरींआतां अचिरकाळेंजाईनतात माझेनिमित्तेंतुंशाहणासर्वथा आ
हेसीतत्वताकाश्यपद्विजा ॥ ५० ॥ परिसोनिसीधाचिवाणी चरणसाचेशिरींवंदुनी काश्यपबोलताजालागुणी भावेंजो
डुनिकरद्वये ॥ ५१ ॥ म्हणेकेविदेहाचानाशहोतो पुन्हादेहकेवीलाभतो केविसंसारापासावप्राणिसुटतो केविब्रोज
वतोनिजआत्मा ॥ ५२ ॥ केविशुभाशुभपावतोकर्म इत्यादिभावकथावानिक्रम सिधम्हणेआधीऐकमरणावर्म येर
अनुक्रमकथीनपुढें ॥ ५३ ॥ पुर्वीलअशुभकर्मसंचितें मरणयेणारअसल्यांदेहातें प्राणीआवेधर्मबुधीतें विपरीतचि
त्तेंकर्मयोजी ॥ ५४ ॥ अयोग्यक्रियेचिकरीउगवेवि बहुतचिजेविअपथ्यवानजेवी जडपदार्थचिभक्षीस्वभावीं गण्य

गोविजैसीचफार ॥५५॥ निसकरीतांउपजेरोग । उष्णपीत्तश्लेष्मा भावअनेग । तेणेंममैच्छेदतिसर्वसांग । प्राणीक्षीणांगहो
यफार ॥५६॥ नानाश्रमाचेमिळतांयोग । योगाचेनिघडेदेहसाग । हामरणाचाकथिलाप्रसंग । जन्माचाअव्यंगआतांऐ
क ॥५७॥ देहसागितांवासनाउरे । तेणेंआणीकादेहींसंचरे । पुर्वकर्माचेनिनानाफेरे । योनीचेबरेप्राणीभोगी ॥५८॥ कर्मगु
णीहेप्रसीधजनी । केल्यापरीफळेंशुभाशुभकरणी । ज्ञातेनलींपतिऐसेंजाणोनि । कृष्णपक्षरजनीप्राप्तजाल्यां ॥५९॥ रव
ल्योनसामाजिझकाकिति । तेविज्ञानचक्षुचेनिसर्वजाणती । असोअज्ञानप्राणीमुढमति । नर्कीं तेपडतिघोरकर्मीं ॥६०॥ सु
कृतअसेज्यांचेपदरीं । तेचंद्रसूर्यमंडळासरी । नक्षत्ररूपेंराहतिअंबरीं । च्यवतांनंत्रिंपैंमासति ॥६१॥ धान्यीअथवाउद
कींनिघति । आधींपितुदेहिंसंचरति । अनंतररक्तरेतेंवाढति । उभययोगप्राप्तिघडलियां ॥६२॥ क्षेत्रधर्मावरपडेहोति
सासाक्षेत्राचेगुणघेति । शुभाशुभापरीगतिलाभति । परीयेकस्थीतिआत्माअसे ॥६३॥ तोबाळतरूणवृधनव्हे । ना
नाउपाधीनसोनिपावे । देहसोंगाचेसंचबरवे । घेतनवेनवेकर्मापरी ॥६४॥ साऐसीचसंपादणुककरी । लोहसंगेंअ
ग्निपीटीजेलोहारी । तेंकांवन्हीतेतेआकृतिधरी । आत्मासंसारींगमेतैसा ॥६५॥ असोगर्भींवाढेउभयरेतें । यथाकाळींप
वेजननातें । हेंजन्माचेंलक्षणनिरुतें । तुजपुरतेंकथियेलें ॥६६॥ आतांभवपाशमोचनार्थी । ब्राम्हणाऐकसावाचित
दानब्रम्हचर्ययथोक्तव्रत । दयाअसंतसर्वभुतिं ॥६७॥ पराव्याचेंद्रव्यवर्जन । मातापिताशुश्रुषण । देवतागुरूअतिथि ॥१५
पुजन । नेमप्रतिदिनइंद्रियांचा ॥६८॥ इसादिगुणेंज्ञाननिपजे । सत्संगबरादृढधरीजे । सत्संगेंदृढिलाअर्थपाविजे

६ आ

अश्व सीघ्रतरिजेसंसारसिंधु ॥६९॥ संसारनबाधावयाचिस्थिती । कश्यपाकथीलीतुजप्रति । आत्माचोजवतोकवण्यारीति । तेहीप्रश्नो पर्व
कीअवधारी ॥७०॥ सर्वशरीरेंविधीनेंनिर्मिलीं । स्थावरजंगमसृष्टिजेणेंकेली । तितुक्यांतयेकाचिआत्माबळी । वासत्रिकाळिंकरी
तसे ॥७१॥ तोचिआत्माआपुलीयेदेहीं । स्वतंत्रमिपणासिवावनाहिं । ऐसीविचारणाकरीतांपांहीं । वैराग्यहृदईउपन्नहोये ॥७२॥
अमेध्यसंस्थानहेंशरीर । तेथेंआपणनव्हेभोक्तार । सुखदुखाचाघडवावाशेजार । तैसाचिप्रकारमानापमानी ॥७३॥ यर्हिं
चिनसुखरूपदीसे । परीणामीतेंदुखदेतसे । दोहींसीबैसवितांसमदशे । तरिजेतसेसंसारसिंधु ॥७४॥ जन्मादारभ्यदुख
चेंदर्शन । मनासीकरवितांआपण । संसारापासावउवेमन । आत्म्यांजाणभेटीइछि ॥७५॥ भेटीचाऐकैतांउपाये । येकां चि
तीकरीजोआसनजये । ज्यासीसर्वसमआणिजितेंद्रिये । क्रोधाचाक्षयेसमुळकरी ॥७६॥ पोटापुरताकामराहे । आत्मव
तसर्वभुतेंपाहे । अमानीनिरभीमानवाहे । चळेदेहसंकल्पातित ॥७७॥ लाभालाभप्रियद्वेषसमान । स्पृहेचेंनणेकांहीं
चलक्षण । निर्द्वंदवीतरागसज्ञान । धर्मार्थिकामभानमनीनसे ॥७८॥ क्षीणधातुउपवासिकृश । अशाश्वतपाहेजगदाभास
वैराग्यहृदईरात्रींदिवस । आत्माअविनाशबापेचित्तिं ॥७९॥ बुधीशारीरमानसिक । संकल्पचिनाहिंकोणहीयेक । साचि
यायोगशास्त्राचेंकौतुक । सांगतेंआतांऐकसावधान ॥८०॥ जेणेंआत्मासीघ्रवाईपडे । तेसीयायलिआधींपवाडे । ये
कांतिंआसदर्शनीप्रीतिवाढे । निजात्माउजेडेस्वभावेंचि ॥८१॥ मोळांतुनिमुंजकाढिजे । तेवीआत्मागंईपाडीवोजे । मो
ळयेथेंशरीरजाणीजे । आत्मासमजिजेमुंजिस्थानि ॥८२॥ देहातीतयदाआत्मापावे । तदाकेशविंभक्तिबळावे

विश्वें नाशतां तो नाशन पवे ॥ निर्गुणीं न संभवे जन्म मृत्यु ॥ ३ ॥ तें निर्गुण चि आंगें होये ॥ ज्यासि शस्त्रादिकीं मरण नये ॥ सापर
तें सुख आहे काये ॥ गुणप्राय इंद्रासि मावि ॥ ४ ॥ नवद्वार पुराआंत ॥ मन ज्याचें जालें ये काग्रवत ॥ काया वाचा मन तस्मात ॥
वळावें निस योगबळें ॥ ५ ॥ दंत तालु जिव्हा हृदये ॥ समज आवास सर्व अभिप्राये ॥ तेणें आसाचो जवे निरामये ॥ योगाचा जये
घडलियां ॥ ६ ॥ हे आत्मतत्त्वाचि कथिली खुण ॥ केल्या परी शुभाशुभ आचरण ॥ देतसे सुख दुख प्रतिदिन ॥ येवं सर्व प्रश्न
तुझे वारले ॥ ७ ॥ परीसो निकश्यप बोलिला ॥ मांस शोणितादि रस काला ॥ नयाचा देह हा आकारला ॥ आत्मा निराळा जा
णिजे केवि ॥ ८ ॥ तो भाव निरोपिं अनघा मातें ॥ सिध म्हणे ऐकयेक चित्तें ॥ आत्मा नगवसे देहें द्रियातें ॥ गोचर दृष्टितें
न के कदा ॥ ९ ॥ ध्यानें मन केल्यां प्रकाशमान ॥ घडे निजात्मयाचें दर्शन ॥ ज्याचे सर्वत्र पाणी चरण ॥ शिर मुख नयन तेणें
चि परी ॥ १० ॥ तैसे चि सर्वत्र श्रवण ॥ जो असे सर्व भाव व्यापुन ॥ विवर्तरूपाचें हें लक्षण ॥ शुध निर्गुणपैं वेगळें ॥ ११ ॥ तेथें
पां हो जातां सरे पाहणें ॥ मी तुं पण पळे येक त्याच्या भेणें ॥ षण्मास योग केल्यां निश्चळ मनें ॥ आत्मदर्शनें सुखी होये ॥ १२ ॥
व येवं सौधनायोगाचें नि ॥ आत्मा देहीं वोळखावा विचक्षणी ॥ इतुकेन प्रश्न तुझा वारोनि ॥ गेला गुणी ब्राम्हण जाण ॥ १३ ॥
परम रहस्य हें तुज कथिलें ॥ येणें प्रकारें बोलोनि बोलें ॥ सीघें अंतर्धान साधीलें ॥ समाधान जालें कश्यपाचें ॥ १४ ॥ म्हणोनि
द्वारावतीं त ब्राम्हण ॥ मज सीं बोलिला पार्था आपण ॥ तो रहस्य भाव म्या जाण ॥ तुज संपूर्ण कथियेला ॥ १५ ॥ तुज वीण १६

अश्व ऐका वया हा अर्थ ॥ योग्य कोण्ही नसे मानवाआंत ॥ समजति ऐसा जो स्पष्टार्थ ॥ स्त्री वैश्य होन शुद्र तेही ॥ १६ ॥ परमगति तें पावति ॥ ते पर्व
थें द्विज क्षत्रियासि गुंति ॥ असे काय सांगसुमति ॥ सर्वत्र रति ज्ञानबळें ॥ १७ ॥ स्वधर्मरत नित्यजन ॥ जे ब्रह्मलोकपरायण ॥ तेंहीं योगा
र्थ कीजे श्रवण ॥ ब्रह्म सनातन तेणें लाभे ॥ १८ ॥ षण्मास योगें घडे सीधी ॥ ऐसा कृष्ण वदला गुणनिधी ॥ वैशंपायन भारतासि बो
धी सुत रूषी वृंदीं कथा सांगे ॥ १९ ॥ सागुनियां कितेक पाल्हाळ ॥ सार अर्थ शोधुनि निवळ ॥ निरोपणाचा लविलें सरळ ॥ कळो
प्रांजळ माधव म्हणे ॥ १०० ॥ इति श्रीमहाभारते अश्वमेधपर्वणि द्वीजसिधसंवादं नाम चतुर्थोध्यायः ॥ श्रीरामार्पणमस्तु ॥

श्रीरामकर्त्ता ॥ काश्यप सिधाचा संवाद ॥ सांगीतल्या वरि विशाद ॥ अर्जुनासि नाहीं बिंबला बोध ॥ जाणोनि गोविंद तो अर्थ
पुन्हा सातें प्रबोधीता जाला ॥ म्हणे परमार्थ विषइं चांगला ॥ इतिहास पुरातन असे भला ॥ संवाद घडला दंपत्याआंत ॥ २ ॥ को
णी येक ब्राम्हणी ब्राम्हण ॥ येकांतिं बैसलिं होतिं आपण ॥ परतत्त्वज्ञान विज्ञान संपन्न ॥ भार्येनें प्रश्न त्यासि केला ॥ ३ ॥ म्हणे
तुझ्या आश्रयानें पती ॥ सेरवीं जाइन मी कोण्या लोकाप्रति ॥ भार्येसी पतिलोकीं साधे वस्ती ॥ ऐसी भारति ऐकिजेतसे
तुं तरी जाला सि ज्ञानसंपन्न ॥ निरंजनीं तां केलें गी काण ॥ मज तेथें नयेव वेजाण ॥ अज्ञान लक्षण आस्ती स्तव ॥ ५ ॥ पति
व्रतेसी पतिलोक वस्ती ॥ येथें दिसते वीरूध मती ॥ नरी तुं मी जाउं कोण्या स्थळा प्रति ॥ ते प्रश्नोक्ती वारिजे माझी ॥ ६ ॥
ऐकोनि शांतात्मा तो भ्रतार ॥ हंसोनि बोलिला प्रसोनर ॥ तुझी या वाक्याचि असुया साचार ॥ मी अणुमात्र करीतना

॥७॥बराप्रश्नतांसुभगेकेला॥ कर्मीफळहेतजरीअसिला॥तरीयेकलोकआह्लादोंचाला॥स्वभावलीकाहोयीलप्राप्त॥८॥
कर्मफळींनसतांहेत केंचाउर्ध्वलोकाचासीधांत॥कर्मकाशालागिम्हणिजेत॥ऐसाअर्थगमेलजरी॥९॥तरीप्रियेऐक
सावचित॥ग्राह्यदृश्यश्राव्यत्रिधापंथ॥कर्मकर्मयासीचबोलत॥कर्मिसिमस्तजनजाणा॥१०॥ज्ञानवर्जितमोहाचे
नि॥कर्मीचरमतीसकळप्राणी॥नैष्कर्म्यआडळल्यांनरकोण्ही॥साचेस्थानीमुरर्णतस्थापिति॥११॥कर्मणामनसावाचे
चेनि॥शुभअथवाअशुभकरणी॥आचरतआलेजैसेप्राणी॥पुर्वीपासुनिसावकाश॥१२॥तेकर्मासारीरवेचिवर्तति॥निः
कर्माचाफळोदयनेपाती॥रक्षणेंवधणेंदृश्यश्राव्यगति॥विविधशक्तिकर्मामध्यें॥१३॥इच्छिल्यापरिफळतजनी॥नीःक
र्मआत्मातोमुळस्थानी॥कर्मविवर्त्तरूपत्यापासुनि॥ऐसीकरणीनजाणति॥१४॥नजाणोनिकर्मबंधाचेंसदन॥आपण
सीनीमित्तिआपण॥परीत्याकर्मिनिर्द्वंदनिर्गुण॥आत्मासंपूर्णभरलाअसे॥१५॥ज्यापासावसोमाग्निमयसृष्टी॥सुमन
हारींउवेसर्पदृष्टी॥तेपोप्राणीफारहोयकष्टि॥पडेप्रपुष्टीभयोतुर॥१६॥तेविनिःकर्मआत्मानेणोनी॥कर्मविवर्त्तश्रमति
प्राणी॥परीभलत्याआत्म्याचिनीज्ञानी॥निजमनीसमजती॥१७॥ज्यापासावजालेब्रम्हादीक॥त्यासीउपासितिनिज्ञ॥
तेलोक॥विद्वांसस्तुवतज्ञांतनेदेख॥जितेंद्रियनेमकआत्मलक्षी॥१८॥आत्माघ्राणासिनहुंगवे॥जिव्हेसीरसापरीन
चाखवे॥त्वचेसीस्पर्शापरीनजाणवे॥मनासिजाणवेसंम्यकज्ञानें॥१९॥जोनेत्रासिनपडेचिवार्ट॥श्रवणीऐकोंनयेचि ११

अश्व काहीं॥अगंधअस्पर्शशब्दातीतपाहीं॥रूपनाहिंजयाप्रति॥२०॥ज्यामाजिसर्वहीहोतजात॥पंचप्राणजेथेंप्रतिष्टित॥त्याप्राणाचाव्य पर्व
वहारसमस्त॥निश्चेष्टतआत्म्याचेनि॥२१॥आत्मानचेष्टवीकवणाप्रति॥परीत्याच्यासन्निधानेंवर्तती॥समानआणिव्याना
आंतौती॥जेंकांनियतिप्राणापान॥२२॥तेंकांनिद्राअवस्थाप्राप्तहोये॥अपानप्राणामाजिउदानराहे॥तेणेंमानवनिद्रादशालाहे॥
देहगेहविसरोनियां॥२३॥योगसाधीतांनरयोगाभ्यासी॥अखंडप्रीतिउदानासी॥दोंहींमाजिजाल्यांतोसमरसी॥निद्राआ
पणासियेईलम्हणोनी॥२४॥असोपंचप्राणमिश्रितअन्योन्य॥सकळांचेदेहीं असतीआपण॥अग्नीचेसप्तभेदजाण॥तिष्ट
तीप्रतिदिनसर्वादेहीं॥२५॥त्यासप्तभेदाचाऐकविचार॥प्राणजिव्हात्वचाचक्षुश्रोत्र॥ज्ञानेंद्रियपंचकहेंसाचार॥मनबुधी
प्रकारतेदोन्ही॥२६॥येवंसप्तसंखेचेंजालेंप्रमाण॥जिव्हेंतअसेअग्नीचेंबीकाण॥यज्ञेंतोशावावातोहुताशन॥जाणत्यानें
आपणऐशापरी॥२७॥तोचिआणीमनासिभाव॥घ्रेयपेयदृश्यस्पर्शश्राव्य॥मंतव्यबोधव्यअग्नीनव॥समीधासप्तसं
र्वयाजाणीजे॥२८॥घ्रातापस्यितादृष्टास्पृष्टाश्रोता॥मंताबोधाहेसप्तविधानता॥परमऋत्विजजाणावेतत्वता॥यज्ञनित्य
तायेहींकीजे॥२९॥सप्तअग्नीचेभेदमार्गों॥सांगीतलेसांतसमीधाविभागों॥यालाव्याऋत्विजींज्ञानप्रसंगों॥फळपांगेलि
पोनये॥३०॥विद्वांसजाणतीहाबराअर्थ॥पंचभुतेंमनबुधीसप्त॥सप्ताग्नीचीयोनिबोलिजेत॥पंचविशायजेथें
निपजले॥३१॥शब्दस्पर्शरूपरसगंध॥पांचाविशायाचेऐसेभेद॥अहंभावपुर्णाहुतिसुबध॥यत्नविदऐसायज्ञ
१ ते ३२॥करीतिंपुनीतहोति॥ब्रम्हतेजेंमहाविराजति॥इतिहासयेकअसेयदर्थी॥दशहोतृक्षितिविप्रजन॥३३॥अन्यो

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

न्यस्यांतसंवादजाला। तो चिभावआणीतुंमनाला॥ चित्रजाणतसेसर्वत्रोला॥ देहआकारलारे ताचेनि॥ ३४॥ देहन्विगार्ह
पसअग्नी॥ वदनआहवनीयस्थानी॥ मनसामाजिनिशिदिनि॥ घालीनेउनिहोमद्रव्य॥ ३५॥ होमद्रव्यतेभक्षपदार्थ
भक्षेंदशेंद्रियेंतगत। दशेंद्रियाचाआवरनोर्थी॥ सासिम्हणीजेतदशहोत्र॥ ३६॥ असोसर्वासिकारणमन। कांहींयेक
विचारकरून। मगमनबोलवीवचन॥ हेंतोंलक्षणप्रगटअसे॥ ३७॥ सामनासिगेलियांआचरीत॥ ज्ञानेंद्रियेंवळी
समस्त॥ साचेनिकर्मेंद्रियेंआटोपत॥ तेणेंसांगनिसयज्ञघडे॥ ३८॥ यज्ञेंब्रम्हतेजप्राप्तहोये॥ दशहोतृकांचाऐसा
निश्चये॥ ऐकोनिब्राम्हणीरमणीये॥ प्रश्नाभिप्राययोजितिजाली॥ ३९॥ म्हणेतुह्मीऐसेंबोलिलेति॥ विचारुनिमन
बोलेभारति॥ तेंव्हांवाणीकींमनथोर निश्चिति॥ हेप्रश्नगुंतीवाराविमाझी॥ ४०॥ द्विजम्हणेआपणावरूनी॥ भावस
मजतुंकल्याणी॥ आधींमनीविचारकरूनि॥ मगप्रश्नवाणीबोलीलीसी॥ ४१॥ येवंपाहतांमनचिथोर॥ मनवाणीचा
कांहींव्यवहार॥ पुर्वींघडुलातोसाचार॥ इतिहाससुंदरजाणाविता॥ ४२॥ दोघेंहींवीधीपासींगेलीं॥ येणेप्रकारेंवा
क्यवदलीं॥ थोरआह्मांतसांगकोणबळी॥ संशयनव्हावीउरोंनेंदीं॥ ४३॥ ऐकोनिविधीनेंमांडीलाविचार॥ तंवम
नम्हणोंलागलेंमीथोर॥ सरस्वतीम्हणेपरतेंसर॥ महीमाफरमाझाजगीं॥ ४४॥ मुंक्यासीनसलीयांभारति॥ सा
च्यामनासकोणपुसती॥ अतेववाणीचेनिनिश्चिती॥ प्रतीष्ठाक्षीतिमनाचिवाढली॥ ४५॥ स्थावरादिकींअ १८

अश्व सेमन॥ परीवाणीचेंनसेअधिष्ठान॥ कोण्हीकरुंआलीयांखडण॥ मनाचेंजाणनचलेकांहीं॥ ४६॥ जंगमामाजिवाणीवसे॥ वा
णीप्राणीयांयातीरक्षितसे॥ वाणीचेनिदेहवांचनसे॥ मारुंयेतांसंशयदरे॥ करीनसेसंदेहदुरी॥ ४७॥ चोरीचास्पर्शमिजना
हीजाला॥ तुंकांमारुंयनोसिमला॥ भावऐसाजाणउनिअपुला॥ वाणीप्राणीयांतारक्षीतसे॥ ४८॥ तस्मातमाझेनिजंगमविषये
मनातुजलागीहोयप्रिये॥ ऐकोनिमनक्षोभलेंअप्रमेये॥ सांडुपाहेनिजव्यापार॥ ४९॥ तंववीधीबोलताजाला॥ सरस्वतीन
करीतुंगलबला॥ प्राणयेकअधारआहेतुला॥ साचेनिबोलाबोलतेसी॥ ५०॥ ऐसेंऐकतांचिवचन॥ विधीसमीपधांवीलाप्राण॥ म्ह
णेभगवंतासुप्रसन्न॥ बरेंआपणबोलिलासी॥ ५१॥ मजविणसरस्वतीसी॥ प्रतिष्ठाकैंचिगुणारासी॥ वाचानसेकितेकदेहासी
परीतयांसीस्वरअसे॥ ५२॥ स्वरानेंचितेजनीबोलति॥ नानाप्रकारीचेघोषउठति॥ श्वासोश्वासप्राणाचेनिनिघति॥ वर्णस्वर
व्यक्तिवायेंतनाना॥ ५३॥ गौशब्दगोसमजति॥ नानाभेदयेणेंचिरीती॥ येवंमीथोरवाणीहुनिअति॥ प्राणभारतीवदला
ऐसा॥ ५५॥ तंवव्यानउदानसमानअपान॥ मिळालेतेथेंचोघेहीजण॥ प्राणासीम्हणतीतुंथोरकारेंन॥ पृथकजाणआह्मी
थोर॥ ५६॥ ऐसावादपांचांतलागला॥ ऐकोनिब्राम्हणीनेंप्रश्नकेला॥ वाणीमनातकलहमला॥ आधींवर्त्तलाहोता
स्वामी॥ ५७॥ विधीनेंन्यायकैसारचिला॥ तोअभिप्रावसांगावामला॥ द्विजम्हणेऐकअर्थभला॥ विधीवदलायेणेप
रीं॥ ५८॥ सरस्वतीपंचप्राणाचेनि॥ अधिष्ठानतुझेंशोभतेंवदनी॥ मनआधारसाप्राणालागुनी॥ तस्मातजनीमन १९

थोर ५९ ॥ अैकोनिस्सरस्वतीसमजली ॥ मनाचीअंतरवृत्तिनिवाली ॥ येवंमनचिथोरप्रियेबळी ॥ वारोनिगेलीअत्रांकातुझी ॥ ६० ॥
येचिविषईइतिहास्सपुरातन ॥ सप्तहोतृकांतजालेंसंभाषण ॥ तेंचिमनाआणीसावधान ॥ श्रोत्रत्वचाघ्राणचक्षुजिव्हा ॥ ६१ ॥
मनबुधीसहितसात ॥ यांसिनेमेंजेआवरीत ॥ तेसप्तहोतृकबोलिजेत ॥ तेंहीसिधांतअैसाकेला ॥ ६२ ॥ सुक्ष्मआकासीप्रकार
सातहीं ॥ निर्माणजाल्लेपुर्वीसर्वहीं ॥ परीयेकाचिमेरियेकासिनाहिं ॥ निसयेकेगाईअसोनियां ॥ ६३ ॥ पृथगाश्रयअसे
सांला ॥ अन्योन्यकरूंनेणतीव्यापाराला ॥ अधिकारसावरीतिआपलाला ॥ मनसांलावर्त्तवीतसे ॥ ६४ ॥ परिसोनिब्राम्ह
णीनेंकेलाप्रश्न ॥ सुक्ष्माकाशींनिसअसोन ॥ केविकार्यभागअन्योन्य ॥ चालउंआपणनशकतिते ॥ ६५ ॥ द्विजम्हणेअैक
सावचित ॥ जिव्हाचक्षुश्रोत्रत्वकमनबुधीसमस्त ॥ वासघ्यावयाचानजाणतिअर्था ॥ घ्राणाचितेथेंअधिष्ठान ॥ ६६ ॥ प्रथमम
नजेंचाळकबेलिलें ॥ तेंअंतरात्म्याचेंअधिष्ठानचांगलें ॥ अतेवअंतरात्म्यान्युनआगळें ॥ स्वभावमेळेंसमजत ॥ ६७ ॥ असो
घ्राणचक्षुजिव्हाश्रोत्रबुधीमन ॥ स्पर्शाचिनेणतिअनुमान ॥ त्वचाचियेकतेथेंकारण ॥ स्पर्शलिक्षणजाणावया ॥ ६८ ॥
मनबुधीचक्षुजिव्हात्वचाघ्राण ॥ करूंनशकतिशब्दग्रहण ॥ तेथेंश्रोत्राचेंचिथोरपण ॥ अकारणयेरसर्व ॥ ६९ ॥ मनबुधीत्व
कश्रोत्रचक्षुघ्राण ॥ रसाचेंनेणतिगोडकडुपण ॥ जिव्हाचियेकतेथेंकारण ॥ उत्तमसामान्यरसनिवडी ॥ ७० ॥ मनबुधीत्वक
श्रोत्रघ्राणजिव्हा ॥ नेणतीनानारूपाचियाभावा ॥ नेत्राचाचितोव्यापारबरवा ॥ इतरांसिगोवापडोनिठाके ॥ ७१ ॥ श्रोत्रत्व
चाचक्षुजिव्हाघ्राणबुधी ॥ संशयाचिनेणतीउपाधी ॥ मनचिप्रवीणसंशयसंबंधी ॥ तर्कविवीधीफारयोजी ॥ ७२ ॥ ५१

अश्व ॥ श्रोत्रचक्षुत्वकजिव्हाघ्राणमन ॥ येकानिश्चयाचेंनेणतीज्ञान ॥ बुधीचतेथेंहोयकारण ॥ संशयछेदुननिश्चयकरी ॥ ७३ ॥ येवंव ॥ पर्व
स्तिअसोनियेकादेहीं ॥ अन्योन्यव्यापारसप्तांसिनाहीं ॥ मनलक्षणअंतरात्मापांहीं ॥ चेष्टतिसर्वहीतयाचेनी ॥ ७४ ॥ तस्मा
तथोरसर्वांतमन ॥ इतुकेनवारलातुझाप्रश्न ॥ पुन्हामनाचेंकैसेंथोरपण ॥ तेंचिनिरूपणाकरिजेल ॥ ७५ ॥ मनइंद्रियांतसं
वादजाला ॥ मनेंआधींम्हणतीलेंइंद्रियांला ॥ मीनसतांकोणपुसेतुम्हाल ॥ माझेनिलाधलामहत्वअर्था ॥ ७६ ॥ शुत्रुप्तीतमन
जाल्मोस्समरस ॥ जिव्हेसींनकळेस्पर्शविल्यांहींरस ॥ घ्राणनेणेचिकदापिवास ॥ रूपाचाभासनेत्रनेणे ॥ ७७ ॥ सर्परोलियांअं
गावरूनी ॥ त्वचानेणेस्पर्शाचिनिशानी ॥ शतशंखकेलियांहींकानी ॥ श्रवणतेध्वनीनघेकदा ॥ ७८ ॥ येवंसर्वभुतांमाजिथो
र ॥ सनातनमीचिप्रवर ॥ प्राणीयांवीणशुन्यमंदिर ॥ मजवीणप्रकारतुमचातेसा ॥ ७९ ॥ येणेंप्रकारेंमनबोलिलें ॥ तेंइंद्रियां
सीअसाह्यजालें ॥ म्हणतीमनातांससकथीलें ॥ आमचेंभलेंसामर्थ्यनेणतां ॥ ८० ॥ स्वसामर्थ्यवानिलेंफार ॥ आपणासि
भाविलेंकर्त्तार ॥ तरीअमचाविपरीतव्यवहार ॥ करींसाचारनिजसामर्थ्यें ॥ ८१ ॥ घ्राणाकडुनिरूपपाहवें ॥ चक्षुकडुनि
शब्दअैकवीं ॥ श्रोत्राचेनिरसघेववीं स्पर्शअनुभविंजिव्हेचेनि ॥ ८२ ॥ त्वचेचेनिबोलवींशब्द ॥ तेव्हांतुजथोरम्हणोंसु
बध ॥ गुरुशिष्यासिसांगेवेद ॥ श्रुतीचेभेदजाणोनियां ॥ ८३ ॥ तैंवीआमचेनितुंभेदजाणसी ॥ नसतीप्रतिष्ठाकोलाविसि ॥ द्वा
रनसलियांभलसाग्रहासि ॥ घडेलकैसीजनराहटी ॥ ८४ ॥ तैवीद्वारभुतआह्मीस्सकळ ॥ आमचेनिरखेळसिनानाखेळ
स्वप्नीपदार्थभक्षीसीबहुळ ॥ परीपोटतीळनभरेचि ॥ ८५ ॥ आमचेनिजागृतींतपदार्थ ॥ सेवीतांहोसीपरमतृप्त ॥ शब्दस्प

र्षरूपरसगंधअर्थास्वतंत्रकींचितनेपासीघेउं ८६ काष्टनसतांकैंचावन्ही हुताशनप्रज्वळेकाष्टाचेनि तेविआम्हाकरीतां
थोरपणी प्रतिदिनितुंशोभसी ८७ ऐसेकोनिमनम्हणेयथार्थ तुमचेनितरींथोर कींमीसत्य मीयेकलातुम्हीबहुत तन्हीं
सामर्थ्यमस्थानिम्हसे ८८ इंद्रियेंम्हणतीऐसेंबोलकांहीं केवळबुडोनकोअहंताडोहिं येणेप्रकारेंबोलिलीं सर्वहीं
संवादपाहिंबारोनिगेला ८९ तस्मात्थोरसर्वांतमन ऐकोनिब्राम्हणीनेंकेला प्रश्न मागेंनिरोपिलेपंचप्राणाला
गलेंभांडणसांगहोतें ९० तयामाजिकवणथोर तोमजजाणवावाविचार विप्रम्हणेद्विजपंचहोतार तेंहींनिर्धारके
लासेऐसा ९१ पुर्विपंचप्राणमिळोन विधीपासींगेलेआपण मीथोरमीथोरम्हणोन अन्योन्यभांडणलागलेंसां
त ९२ प्राणम्हणेलागलामजसारीं श्वासोश्वासचालतिउबाउबी श्वासोश्वासनसतांसेवटीं पडतितुटिदेहाचिसं
वंरि ९३ अपानम्हणेलागलाऐसा माझेनिपडेमुत्रदिशा मुत्रदिशानसतांसहसा प्राणीनाशापेंपावते ९४ परीसो
नीसांव्यानबोलिला सर्वसंधीतमीआहेंभरला कोणपुसेतुह्मादोघांजणाला माझेनीवांचिलाप्राणिमात्र ९५ उदान
म्हणेमीकंठीवसें तेणेंजीवमात्रतगतसे तुह्मातीघांसहींकोणपुसे वाचावदतसेमाझेनिबळें ९६ समानम्हणेना
भीपासावस्वर नाभीस्थानिमाझेंबिढार येवंचौघांहुनिमिचिथोर माझेनिसमग्रतगलेप्राणी ९७ ऐसाअन्यो
न्यवादलागला विधीनेंसांचाकथलातोडीला वायोयेंकवर्त्तवीतोपांचाला सात्त्वजालावावतुह्मा ९८ अतेवपांच २०
हीतुंम्हीसमान ऐकोनिपावलेसमाधान सारांषअर्थयेथेंघेउन निरूपणकेलेंअसे ९९ येचिविषईंनारददेवमं

तांत संवादघडलापुर्वीबहुत देवमंतवदलाऐसीमात थोरपांचातकोणताप्राण १०० नारदम्हणेऐकसावचित पुर्विपासु
निप्राणीयांअांत पंचप्राणहीअसतिमिश्रित आधारपुतयेकासियेक १ संकल्पापासावनिपजेहर्ष रूपरसगंधशब्द
स्पर्श उदानप्राणाचाहाभास रतिरसतेणेचिपरी २ शुक्लशोणितमिळेसमानाचेनि प्राणापानअधउर्धगमनी व्यानअसे
सर्वसंधीस्थानी ज्याचेनिअग्नीप्रतिष्टितदेहीं ३ अग्नीमाजिसर्वदेवअसती देवांचेंशासनयेथेंरीति समानव्यान
हवीबोलिजेति अज्यभागनिरूतीप्राणापाणी ४ उदानतेथेंयज्ञकर्ता भलेवदतीऐसीवाचा दिवाशअसत्यासत्ता देंदेंपा
हतांसकळही ५ आवघींउदानाकडेलागति येवंपंचप्राणसमानस्थिति येकाच्याआधारेंयेकअसती आणीकयदर्थी
प्रकारऐका ६ तोहींदेवमतासीनारदेंकथिला इंद्रियेंकर्मकर्त्तामोक्षचौथाभला वहारहोतृकह्मणिजेतयाला ज्यां
चेनिव्यापलाब्रम्हगोळ ७ प्राणजिव्हाचक्षुत्वकश्रोत्रमनबुधी हेसकळहींइंद्रीयउपाधी गंधरूपसैरेशब्दस्पर्शमंतव्यबो
ध्यव्यबुधी हेससविधीकर्महेतुक ८ घ्रातामक्षयितादृष्टास्पृष्टाश्रोतामंताबोधा कर्महेतहेजाणणारसप्तधा सकर्मिनि
पजल्यांयांसिश्रधा हेतुमोक्षपदालागीहोतिश ९ वहारहोतृकांचिऐसीस्थीती भीन्नप्रकारेंबोलिलीनिरूति ज्ञानेंद्रि
येंजेंपांचअसती तेस्वव्यापारगतिजाउंनेंदपीं १० स[illegible]चिनांवहानयज्ञ भोगीइंद्रीयेंकरीतांसलग्न तयासिह्मणा
वेंभोगयज्ञ उभयलक्षणश्रुष्टींतचाले ११ ज्ञानयज्ञासिदक्षिणात्याग कर्मब्रम्हस्थानीअव्यंग कर्त्ताअध्वर्युहोय

वंग॥ स्तुतिप्रसंगकृतुनेव्हि॥१२॥ नारायणविठ्ठलजन॥ स्तुतिकरीतीसारूचागहन॥ नारायणदेवालागुन॥ पशावजाणअहं
भाव॥१३॥ पुर्विंचबांधलबहुत॥ सांचानाज्ञानार्थतोसामगीत॥ येणेरीतीजेयज्ञकरित॥ तेसुटतमायेंतुनि॥१४॥ औसानार
ददेवमंतासिंबोलीला॥ येवंसर्वसमप्राणाचामेळा॥ म्हणोनिद्विजसांगेप्रीयेला॥ कृष्णपार्थालिजाणवीभाव॥१५॥ वैशंपाय
नकथीजन्मेजया॥ सुतसांगेनैमिषवनवासियां॥ सारांशअर्थवराघेउनियां॥ माधवश्रोतयांप्रतिविनवी॥१६॥ इतिश्री
महाभारतेअश्वमेधपर्वणीअनुगीताआरंभनाम पंचमोध्यायः॥ श्रीरघुनाथार्पणमस्तु॥ श्रीरामार्पणमस्तु॥

श्रीरामकर्त्ता॥ प्राणाचेंलक्षणयज्ञाचेंलक्षण॥ औकिल्यावरीब्राम्हणासिप्रश्न॥ प्रियेनेंकेलाऐसाआपण॥ कोणाचेनि
ज्ञानलाधलासितुं॥१॥ कोणशास्त्रअसेतुजप्रति॥ ज्याचेनिप्रकाशितजालीमति॥ ब्राम्हणम्हणेऐकवोसती॥ आहेम
जनिरूतिशास्ता येक॥२॥ त्यावीणदुसरानाहीं॥ त्याचेनिआज्ञेनेंवर्त्ततोंप्रस्तही॥ जेवीउदकधांवेनीचभोई॥ करणीपांहीं
च्यउतेतैसी॥३॥ हृदईंचअसेतोशास्तापुरूष॥ गुरुहीयेकत्वितोविशेष॥ दुज्याचेंनामनाहींलेश॥ इंद्रियेंवशासनोचिया
णीता॥४॥ इंद्रश्रेष्टदेवदेसांलागी॥ तैसातोनांदतहृदयप्रभागीं॥ तोचियेकबंधुआप्तजगीं॥ नाहींअउवंगीआणिका
चि॥५॥ कल्पितामेत्रहीतोचियेक॥ वैरीहीसर्वांचातैसाचिदेख॥ जेत्याचानमानीतीविवेक॥ वैरसम्यकत्यांसीकरी॥६॥ २१
पाहतांगुरूतोसकळांचा॥ विवेकनमानीतांतयाचा॥ घातहोयअज्ञानजनाचा॥ जन्ममृत्याचाभोगघडे॥७॥ तोतरीको

ण्हाचानव्हेशत्रुमित्र॥ भजतितेतरतिसर्वत्र॥ नभजतिनरजेअपवित्र॥ संसारसूत्रनचुकेत्यांचें॥८॥ यदर्थींपुरातनइतिहास॥ स्तो
गतेंकांहींप्रियेपरीयेस॥ पन्नगदेवर्षिदैत्यराक्षस॥ गेलेसमस्तप्रजापतिच्या॥९॥ तयासिपृच्छाकेलीऐसी॥ श्रेयआमचेंसांगगुण
रासी॥ विधीम्हणेओंमीसेकाक्षरब्रम्हासी॥ निजमानसींध्याइजेतुम्ही॥१०॥ ऐसेंऐकतांचिवचन॥ समस्तीकेलेंपलायन॥ विधीनेंमांडि
लेंआहेच्छळण॥ ऐसेंसंसेपुर्णयामलेत्यांतें॥११॥ नअंगीकारीतांओंमीसेकाक्षरासि॥ दापुनिपावविलयेंमलोकासी॥ म्हणोनिपळालेस
र्वबेगेंसी॥ स्वयंभुसीनावरेहांसी॥१२॥ बिळिंसर्पदडालेसकळ॥ दुर्भाविकअसुरखळ॥ त्यांसितोअर्थगमलावोंगळ॥ अंगिकार
तिळनाहींकेला॥१३॥ देवींत्यावाक्याचेंध्यानधरीलें॥ महर्षिनीवाक्यसंग्रहीलें॥ येवंज्यांसीजैसेंमनीभाविलें॥ तेंहींकेलेंवर्तणेतै
सें॥१४॥ गुरुउपदेशाकरूनिजाये॥ अधीकाराप्रमाणेंप्राणीलाहे॥ सैरावैरापडेपर्जन्यतोये॥ नीचभोययाहेतेथें॥१५॥ उमावीवाह
वेसकळ॥ अनेवगुरुवरीनाहींबोल॥ जेत्याचिआज्ञापाळीतील॥ मित्रकेवळतेत्याचे॥१६॥ नमानितितोघेउसहजवैरी॥ ऐसीइ
तिहासाचिकथिलीपरी॥ येवंगुरूविश्वासदिनशार्वरी॥ हृदयामाझारींअसावापैं॥१७॥ त्याचियामनासारीखेंवर्त्तावें॥ बंधु
शास्त्राद्वेषीतोचिस्वभावें॥ पापकरीतोपापलोकाजावें॥ पुण्येंपावावेंपुण्यलोकाप्रति॥१८॥ पापेंनामपडेपापाचारी॥ शुभेंना
मपडेशुभाचारी॥ कामेंनामपडेकामाचारी॥ नामब्रम्हचारीइंद्रियजयें॥१९॥ मोक्षेंमोक्षाचारीम्हणीजेत॥ जगज्यासिभा
सेब्रम्हवत॥ तोमुख्यब्रम्हचारीब्रम्हनीष्टीत॥ निसकरीतयज्ञऐसा॥२०॥ ब्रम्हसमीधाब्रम्हअग्नी॥ गुरुशिष्यब्रम्हरूपदो
न्हि॥ ऐसीयाब्रम्हचर्याचीनिशानी॥ जाणतिमनीसंतभले॥२१॥ गुरुकृपेस्तवब्रम्हज्ञान॥ मजहीवाउकेंअसेगहन॥ मागंम्या

घातलादुर्गकवीण। साचेंलक्षपापरीयेंसी।२२ संकल्पज्यावाईदंशमशक। वर्षहीमआतपशोक। मोहांधकारअसेतिक। शोकापन्न
कजेथीलपैं।२३। विषययेकांतकामक्रोधखडक। ऐसाजोदुर्गघोरभयानक। तोमागेंघालुनिसकळीक। ब्रम्हारण्यीदेखप्रवेश
लों।२४। महद्वनअसेनामज्याला। परिसोनिप्रियेनेंप्रश्नकेला। कोवेंतेंवनआहेकुशाला। वृक्षांचामेळातेथेंकैसा।२५। सरीत
कोणपर्वतकोण। ध्वनिचेंकैसेतथेंलक्षण। सर्वमजकीजेनिरूपण। ऐकसावधानद्विजम्हणे।२६। कोपेवांईतांपुसिलेंव
न। तरीअसेसर्वव्यापुन। भीन्नपणेंघेऊंजातांदर्शन। नाहीसाकुनदुरीकांही।२७। अभिन्नहोतांअंतर्बाह्यवसे। साकुनिथोरकां
हींवनसेंजाहानहीसाकुनिनदिसे। विषमनिरसेबुद्धिजेथें।२८। नेणतांहोयतेंमहादुखकर। जाणतांअसेंतसुखकर।
सामाजिपैसावलेजेनर। शोकहर्षप्रकारनाहिंसांसि।२९। कोण्हासीनभीतीतेमानव। सांसहींनभीतीकोण्हीजीव। सप्तलो
कसप्ततरूअभीनव। सावनीअपुर्वपैंअसति।३०। सातफळेंसासप्तासियेति। तेंविभिन्नभिन्नलोकांचिप्राप्ती। कर्मेंद्रीयेंन्वी
तबुधीसप्तअतीथी। सप्तर्षिराहतीसर्वदाजेथें।३१। सप्तावरणकाष्टेंसप्त। सप्तदीक्षातत्तल्लोकपंथ। वर्त्तपांजेतद्विपरीत। तेंचि
नेथसप्तकुपा।३२। पंचवर्णदिव्यपुष्येंफळें। वृक्षसावनीप्रसवतीरसाळें। चतुर्वर्णाहीतेथीलपुष्पेंफळें। पादपवळेंनिपजवि
ति।३३। बहुवर्णाहीतेणेचिपरी। शंकरत्रिवर्णकुसरी। येकत्रयेकवर्णमाजिरीं। वनांतरींपैंअसति।३४। पंचविषयच्यारीमुक्ति
बहुकामनात्रिगुणस्थीती। ऐक्यत्रयेकवर्णानिरूति। ऐसिभेदगतिपुष्पफळांचि।३५। सुपर्णाद्विवर्णपुष्पेंफळें। द्वैतसंमधी २२
कमहाविशाळें। ऐसीयापदार्थीविनदाटलें। जेथेंअद्वैतमेळेंयज्ञहोत।३६। येकब्रअग्नीसुमनब्राम्हणा। पंचेंद्रियेंसमीधजा

पर्व

अश्व णा। सप्तदीक्षावृक्षांच्याभिन्न। स्थुळगणपलाशअतिथी।३७। यज्ञादिप्रकारजेसप्तक। तेचिसप्त महारुषीपुण्यश्लोक। आतिथ्य
अंगीकारीतीसम्यक। राहतितेंमकसाचिवनी।३८। तेथेंचिप्रगटतिदउति। प्रतिज्ञावृक्षासीफळेंनसति। स्वर्गादिपउत्पांजन्हीं
प्राप्ति पुनरावृत्तितईनचुके।३९। येवंप्रतिज्ञाकर्मवृक्षनिर्फळ। असेंऐसेंजेंवनविशाळ। शांतिच्यायाजेथेंआळमाळ। स्ना
नाश्रयजळतृप्तदशा।४०। क्षेत्रज्ञत्याविनिचाभास्कर। तयामाजिरिघतीजेनर। पुन्हासांसिभयनाहिंसाचार। नारीनीरं
तरसप्ततेथें।४१। सप्तप्रकारीचेभावबाहति। अधउर्ध्वकीर्तिरसपसरति। सप्तर्षितेथेंलोपतिभासती। तेंचिजाणिजेति
वशिष्टादीक।४२। यज्ञावर्च्चसभगअोजस्क। वियजसिधितेजसदेख। सप्तर्षितेंचिनेणोसप्तअर्कों दिशासकळिकउजळिति
।४३। आणीकहीरूषीनद्यापर्वत। ब्रम्हसंभवअसतिबहुत। कृशांगदग्धदोषतपस्वीशांत। सावनीसुव्रतप्रवेशति।४४। आप
णासिपाहतिआपणा। रुस्वाज्ञानसमेधीकविद्याजाण। ॐकारध्वनीनेंशोभायमान। येताद्रयअरण्यभलेजाणाति।४५।
मीराहतोंऐसीयेकाननी। प्रश्नतुझावारल्यादेतुकेनि। शब्दस्पर्शरूपरसगंधकरणी। नाहींमीस्वप्नीअंगिकारीत।४६।
जिकडीललावितांतिकडेभाव। अर्थअनिष्टकामद्वेषस्वभाव। साकडेदृष्टीनेंदुनीतिळलव। स्फुतात्मास्वमेवलक्षितांदे
हीं।४७। कामक्रोधमूस्कजरान्वित। तेंप्राणीतिष्ठवयानशक्तेथ। अकामासिसर्वकामनसत। दोषसर्वनाहीतअद्वेष्टासी
।४८। येवंमीअकामअद्वेष्टाजगीं। माझ्यास्वभावांविनाहीदोषाचिधगी। पुष्करपत्रअलिप्ततोयालागी। नेवीचांवर्गीदशा
माझी।४९। बहुस्वभावप्रसहींलक्षीत। पनीतेथेंमीनाहींरंजत। सुर्यरश्मीसर्वांसीस्पर्शति। परिअलिप्तत्रिकाळिंहीं।५०।

तैसामाझाविचारजाण॥ यदर्थीइतिहासपुरातन॥ अध्वर्युयतिसंवादलक्षण॥ सावधानआणीमन॥ ४९ अध्वर्युनेपशुवधा
र्थप्रोक्षिला॥ यतीतेथेंअकस्मातआला॥ म्हणेहेंकुत्सितकर्मनरूचेमला॥ ऐसेंबोलिलाअध्वर्युवाणी॥ ५० श्रुतीचाश्रे
स्रेयासिआधार॥ पशुयजमानासियज्ञश्रेयस्कर॥ परमार्थाचापाहतांविचार॥ हिंसाप्रकारनाहींचयेथें॥ ५१ पांचभौ
तिकपशुशरीर॥ पंचभुतींमीळेतेंसमग्र॥ तेथेंकोणाचाघडलासंहार॥ बोलउत्तरविचारूनि॥ ५२ यतीम्हणेघडोतैसा
चिअर्थ॥ यज्ञाचेनिपशुस्वर्गलाभत॥ तुजकायआहेतेथेंप्राप्त॥ निरोपींभावार्थतोमज॥ ५३ छागार्थीस्तवयज्ञपद्ध
ति॥ तुजकायतेथेंफळप्राप्ति॥ जेंहींतुनेंकथिलीयज्ञमति॥ सांसीनिरूतिपुत्रानियां॥ ५४ यज्ञाचाअवलंबसुखेंक
री॥ अध्वर्युम्हणेयतिअवधारीं॥ मजहीपुण्याचिप्राप्तिखरी॥ आहेनिर्धारींयज्ञकार्यी॥ ५५ प्राणछागाचेवायोंतमि
ळति॥ शरीरकाष्टातुल्यजगति॥ साच्याहननेंनाहींदोषप्राप्ति॥ यावनिश्चितिहिंसेसिनाडळे॥ ५६ यतीम्हणेबोल
तोसिकाये॥ प्रत्यक्षपशुचाकरूनिक्षये॥ हिंसानाहिंम्हणसीतीळप्राये॥ उचितन्यायहानव्हे॥ ५७ सर्वधर्मींअहिंसाप्र
तिष्ठित॥ वृद्धाचेंशासनहींअसेनत्व्रत॥ जरीकथीनयहींसेचाअर्थ॥ तरीतुजकिंचितबोलोंनेदीं॥ ५८ नानाप्रका
रेंलाविनदुषण॥ सर्वभुतांसीआणिमजमिळोन॥ अहींसारूचतेप्रतिदिन॥ अपरोक्षज्ञानअसोंदेतुझें॥ ५९ ज्ञा
नासिमीनाहींउपासीत॥ प्रत्यक्षधर्मभजमानत॥ ऐकोनिअध्वर्युवदलामात॥ पंचभुतविषयेपंच॥ ६०॥ २३

अश्व पर्व

सेवीसीतेंहिंसानव्हेकाये॥ हिंसेविणचेष्टेचिनाहींसोये॥ क्षराक्षराचाजांटिल्योनिर्धायें॥ अल्पहीभयेनलगेत्यासि॥ ६१
तुंतरीजाणताआहेसिथोर॥ जाणत्यासींचबोलणेंवारंवार॥ बोलनजावेंतेपांसैरव्यफार॥ निरंतरप्राप्तहोये॥ ६२ तुझाभा
वमजजालाविदित॥ हिंसातुजगमतेअनुचित॥ आतांऐकमाझानिजार्थ॥ भगवंतसर्वकर्त्ता॥ ६३ तोकरवितोक्रियाजे
सी॥ मीवर्त्तपुकरीतोंतैसी॥ ऐकोनितुष्टीभुतवेलासन्यासी॥ प्रत्योत्तरत्यासीनेंदीतांकांही॥ ६४ येवंप्रियेसांगावया
ण हेंचिकारण॥ आपेंघेउंनयेकर्तेपण॥ इश्वरीलावावेंतेंअनुसंधान॥ तैसाचिप्रतिदिनमीवर्त्ततो॥ ६५ ब्रह्मानुभवती
क्षणबाणी॥ इंद्रियादिकशत्रुमारूनि॥ निर्वैरफिरतोंजनीवनी॥ आंगेंहोउनिसकळकांही॥ ६६ येचिविशईकोहींइतिहास
परशुरामआणीत्याच्यापितरांस॥ संवादघडलामहासरस॥ तोअवशेषतुजकथीतों॥ ६७ कार्त्तवीर्यार्जुनप्रसिद्धराजा॥ जया
लागिहोत्यासहस्त्रभुजा॥ धनुर्धरसर्वमहीतेणेंवोजा॥ कीर्त्तिकाजास्तवजिंकिली॥ ६८ बहुकाळराज्यकरीतवेळा॥ से
खीगर्वेंअसंतमातला॥ समुद्रापासिंजाउनिवदिला॥ करीताजालासंधानजळीं॥ ६९ सागरकरूनिनमस्कार॥ कृतांजली
बोलिलाउत्तर॥ वीरानटाकींनाराचशौर॥ महाकगेरमजमाजि॥ ७० बोलम्याकायकरावेंकार्य॥ मदाश्रितभुतांचादेह
तुझ्याबाणेंपावतसेलय॥ देईंअभयतयांप्रति॥ ७१ अर्जुनम्हणेमजसमान॥ योद्धासांगतुंव्यापप्रवीण॥ तेणेंपावेनि
समाधान॥ नसोडींबाणतुजवरी॥ ७२ समुद्रम्हणेऐकसहज॥ रामजमदग्नीचाआत्मज॥ युद्धातिथ्यदेईलबरेंतुज॥

जिविचाफुंजपुरेतेवि॥७२॥ तोहीतांरायाअसेलखैकिला॥ परिसोनिअर्जुनपरतला॥सेनेसहीतरामावरीगेला॥जेणेंसफळ
खेदनिपजे॥७३॥ तैसेफारकेलेप्रकार॥ देखोनिरामतेजस्वीदुर्धर॥ जाळीताजालारीपुचेभार॥ प्रदीप्तशरसोडुनियां
॥७५॥ मगकमळनेत्रअर्जुनाचेहात॥ सहस्त्रहीतोडिलेवृक्षशाखावत॥ देखोनिसाचेबांधवादिसमस्त॥अग्नीशक्तिव
दुतशास्त्रसंघ॥७६॥ वर्षोलागलेमेघापरी॥ रामवेधलारथावरी॥ धनुष्यघेउनियांकरीं॥शरधारीपैंवर्षला॥७७॥तेणें
कीत्तेकक्षेत्रीनिमाले॥ कित्तेकरामाश्रमासिगेले॥जमदग्नीसिमाफनिपळाले॥भयेंदडालेगिरीगंव्हरीं॥७८॥ असराजिकमु
मंउळजालें॥ झाडोझाडींमनुष्यलागलें॥ द्रमिलकाश्यपैंद्रामाजिवळें॥ मिळालींराजकुळेंअधर्माचेनि॥७९॥ तर्‍हींक्षेत्रि
यांचावंशमला॥ कोवेंकोवेंवाढोंलागला॥ शोधशोधुनियेकवीसवेळा॥ रामेंनिर्दाळिलातोसर्व॥८०॥ पुन्हावधदख्याध
रित्रि॥ तंवआकाशवाणीजाली॥ सर्वहीऐकतिकर्णीबिळीं॥ तेविवदलीगंभीरध्वोषें॥८१॥ रामारामापरतविंमन॥ क्षेत्री
मारिल्यांफळकायजाण॥ तुजदिसोनियेतेंसुलक्षण॥ पुनःपुन्हाकदनकांकरीसी॥८२॥ आवरींआतांतर्‍हींकुरता॥ ऐसी
वदलीगगनदेवता॥ रामाचेपितरहिहिताधीं॥ रुचिकादिवार्तावदलेऐसे॥८३॥ पुत्रानिवर्तक्रोधापासुनि॥ विप्रासीहें
उचितनव्हेकरणी॥ उग्रतपयानंतरेंकरूनि॥ पापाचिझाउणीसमुळकरीं॥८४॥ राममणेपीत्रुशत्रुचाघात॥ करीतांवर्जाव
यातुह्मीसमस्त॥ आहेंनकाचिवडीलहोकिंचित॥ रीपुचानिपातयोजिनमी॥८५॥ पितृह्मणतीहेंद्विजासिअनुचित २४

अश्व तों क्षत्रबंधुचानकीजेंघात॥ वैरीतेतुझेनव्हेतिसत्य॥शत्रुदेहाआंतआहेतितुझ्या॥८६॥ सांचासमुळिंयोजीविनाश॥ यदर्थी पर्व
पुरातनइतिहास॥ अळर्कसमंधीकमनास॥ सावकाशआणीरामा॥८७॥सागरांतमहीतेपेंजिंकिलि॥ बहुवारशत्रुचक्रेंगोकीली
येकेदिवसिंयेकाएकांतस्थळीं॥ विचारणाकेलीयेणेपरी॥८८॥सकळपराभविलेम्यावैरी॥ बळिष्टनाउळेचिचराचरीं॥ मनबळी
वंतदेहामाझारीं॥सीकविल्यापरीनवर्त्तेचि॥८९॥तीक्ष्णशरेंसाचाघात॥ आतांकरावानेमस्त॥ ऐसाद्दढावितांसिध्दांत॥ मनमा
तबोलियेले॥९०॥रायातीक्ष्णशरेंमजमारीसी॥तरीतुंहींतेणेंमृत्युपावसि॥ येवंबाह्यशरेंभिवशासि॥ निश्चयेसिंनयेंजाण
॥९१॥ अळर्कह्मणेऐकवचन॥ तुजवरीसोडीतनाहींबाण॥ बहुगंधघ्राणितसेघ्राण॥ पावबीनसातेंनाश॥९२॥ तंवघ्राणह्मणेअ
ळर्कासी॥ मजमारील्यांतुंनव्हटाहोसी॥ अन्यशरेंआणीमातेंवशासी॥ याशरेंमुकसीसौंदर्यपणा॥९३॥ अळर्कह्मणेतुजना
हींमारीत॥ जिव्हारसमागताहेबहुत॥ तीचाशरेंकरीननीपात॥ ऐकोनिमातजिव्हाबोले॥९४॥ मजमारिल्यांतुंबोबडाहोसि
समुळींशब्दाप्रतिमुकसी॥ अन्यशरेंआणीमातेंवशासी॥ अळर्कजिव्हेसिऐकह्मणे॥९५॥ तुझाकरीतनाहीमीनाश॥ त्वचामागत
सेनानास्पर्श॥ तीचाशरेंयोजीनविनाश॥ वेळनिमेशनलगतां॥९६॥ तंवत्वचाह्मणेरायाऐक॥ माजुनिसोलिलियांवृत्तांक॥ मा
झ्यानाशेंहोसीलतैसादेख॥ जिंकअन्यसायकसोडुनियां॥९७॥ राजाह्मणेतुजनाहींमारीत॥ श्रोत्रशब्दाकडेसदाधांवत॥ साचाक
रीनशरेंनिपात॥ ऐकोनिमातश्रोत्रबोलीले॥९८॥ आह्मातेंजरीशरेंमारीसी॥ तरीतुंबधीरश्रोत्रहीनहोसी॥ अन्यशरयोजींवशा
सी॥ याशरेंपावशीविहपतातुं॥९९॥ राजाह्मणेतुह्मासिमारीतनाहीं॥ रुपाकडेजातातिनेत्रदोन्हीहीं॥ असत्सांगेंकरीनविदेही

ऐसेंकोनितेसमईनेत्रबोलिले॥१०॥ आमच्यानाशकरीतांप्रभुपाळा॥ होउनिवाकसीलतुंअंधळा॥ अन्यशरयोजींवशझाला॥ अलर्कवदलाप्र
सोत्तर॥१॥ तुमच्याकरीतनाहींमीक्षये॥ बुधींतनसेयेकनिश्चये॥ तीसीवधुनीसाधीनजये॥ ऐसेंकोनिहोयेबुधीबोलति॥२॥ रायाजरिमि
जमारिसि॥ तरीतुंवेडाहोउनिवाकसी॥ याशरेंनयेंमीवशासी॥ योजिंगुणरासीअन्यशर॥३॥ ऐसेंकोनिअलर्कविस्मितजाला॥ अन्यशरा
चाविचारमांडीला॥ तपश्चर्येलागीबैसला॥ भावलोचांगलाकळावया॥४॥ तपकरुनिबहुदिन॥ सेखींमांडिलेंयोगसाधन॥ तेणेंजालें
आत्मदर्शन॥ मीतुंपणाउडोनिगेलें॥५॥ स्वात्मानुभवाचीतीक्षणभाली॥ देखतांचिमनबुधीइंद्रियेंभ्याली॥ नमरोनिमरणदशापा
वलीं॥ वर्ततोंलागलींस्वछंदटाकुनि॥६॥ स्वात्मानुभववचिबाणभला॥ येकयाशरेंभ्याजिंकीलेंसर्वांला॥ म्हणोनिअलर्कमनी
हर्षला॥ संदेहतुटलाजीवांतील॥७॥ म्हणेमागेंराज्यसमंधेंकाळ॥ म्याव्यर्थलोटीलापुष्कळ॥ योगातुल्यसुखनाहींविशाळ॥
योगींचकेवळरतव्हावें॥८॥ म्हणोनितैसाचिवर्ततजाला॥ पित्रम्हणतीपरशुराम्याला॥ तपश्चर्याकरुनिकुशला॥ अंतर
शत्रुलातुंहीजींक॥९॥ रामेंतयांचाप्रबोधमानील॥ घोरतपश्चर्याकरीताजाला॥ ब्राम्हणम्हणेनिजप्रियेला॥ बाणभला
ब्रम्हानुभवाचा॥१०॥ तेणेंजींकावेसकळवैरी॥ मीवर्ततोंजाणतेणेचिपरी॥ शार्ङ्गपाणिकेवरुनिबरी॥ कथाहेसाजिरीसां
गीतली॥११॥ येणेंप्रकारेंद्विजबोलिला॥ म्हणोनिकृष्णसांगेअर्जुनाला॥ वैशंपायनजन्मेजयाला॥ सुतरुषीलामाधव
म्हणे॥१२॥ इतिश्रीमहाभारतेअश्वमेधपर्वणीअनुगीताद्विजपत्नीसंवादंनामषष्ठोध्यायः श्रीरामार्पणमस्तु २५

श्रीरामकर्ता॥ पुन्हाद्विजम्हणेब्राम्हणीप्रती॥ शत्रुअसतीजेदेहाआंतोति॥ आधींतयांचिकराविशांति॥ आत्मविश्रांतीतेणेंफावे॥१॥ १६
कोणतेशत्रुतेजाणावेलोकिं॥ ऐसीभावनागमलियांनिकी॥ तरीसांगतोंतयांचिपारखी॥ तुजबोळखिषबुवया॥२॥ हर्षस्तंभअ
भिमान॥ सत्वाचेहेतिन्हीगुण॥ शोकक्रोधसंरंभतीन॥ रजोगुणसंमधिक॥३॥ निद्राआळसमोहघोर॥ तमोगुणाचेहेतीन्हीपदर
विवेकबाणेंयांचासंव्हार॥ चतुरेंसीप्रआधींकीजे॥४॥ बाह्यशत्रुजिंकावेअनंतर॥ यदर्थींगाथाअसेसुंदर॥ अंबरीषेंग
इलासाच्यार॥ तोचिप्रकारआणीमना॥५॥ परमप्रतापीराजाअंबरीषिं॥ जिंकिलेंतेणेंसकळशत्रुसि॥ निग्रहीलेंबळेंमहादोषासी
नित्यसाधुसिपुजितआला॥६॥ उपरीमहासिधीपावला॥ मगऐसागाथागाईला॥ वैरीयेकथोरम्यानाहींवधील॥ जोप्राणिमा
त्रांलामोहवितसे॥७॥ मुमुक्षुर्थीनींत्वस्थानशोधिति॥ तेविप्राणीदशदीशोधांवति॥ लोभशत्रुतोप्रसिद्धक्षीती॥ ज्ञानअशिष्य
तींमारीजेसाल॥८॥ तेणेंसुखहोयप्राप्त॥ लोभाचेनितृष्णानिपजत॥ तृष्णेचेनिचित्तप्रसज्जहोत॥ येबंनानाअर्थलोभ
स्तव॥९॥ प्राणियालागिप्राप्तहोति॥ देहबंधनीपुनःपुन्हापाडीती॥ स्वर्गींद्दुनिफळक्षयेंतळींलोटीती॥ तस्मातनिरुनिलक्षुनिलो
भा॥१०॥ समुळींतयाचाकराबाप्यात॥ मगराज्यभोगावेंसमस्त॥ नातरिअहंताजायवाढत॥ भुमीगमतआपुलिसर्व॥११॥ यद
र्थींपुरातनइतिहास॥ संवादजालाजनकद्विजास॥ कोण्हीयेकजनकाच्यासभेस॥ आलातापसकृश्वलरूपें॥१२॥ देख
तांचिराज्ञाबोलिलामात॥ राहोंनकोतुंमाझ्यादेशांत॥ विप्रम्हणेमाझ्याराष्ट्राआंत॥ नराहतांवरीततुंचिजाईं॥१३॥ ऐसेंकोनि
जनकमुर्छितपडिला॥ मुहूर्तउपरीसावधजाला॥ ब्राम्हणासिंवाक्यबोलियेला॥ म्हणेमनालागोष्टीउराणा॥१४॥ पितृपै

तांमाहिंकराज्यभलों तें म्यांअपुलें मानिलें। सास्तवमुखेंनिं व्यापिलें। सावधजालेंआतांमन। १५। पाहतांमाझेंनंव्हेचिकांहिं। द्विज
म्हणेअहंतासर्वहीं। सागुनिमीपणाच्याशोधयें। हीहोयकींमहीनव्हेआपुली। १६। तोविचारवशकरीराया। कांशानेंपृथ्वीतु
झीगुणालया। कांशानेंनव्हेचिरवुणायमा। उकलुनियांमजसांगा। १७। राजाम्हणेअहंभावसागींतां। सर्वमाझीचपृथ्वीनसता
अहंभावतीळयेकधरीतां। नाहिंसत्ताअणुमात्र। १७। जिंकिल्याविषयपदार्थभला। येकहीनव्हेचिद्विजाआपुला। विवे
कें म्याजिंकिलेंसमस्तांला। तोचिमनालाभावआणी। १८। ममत्वसागुनिबुधीजिंकिली। गंधसागुनिपृथ्वीजिंकिली। रससागुनि
आपींसत्तासाधीलि। रूपसागेंभलिअग्निवरी। १९। स्पर्शसागेंपवनजिंकिला। शब्दसागेंसाधीलेंनभाला। पंचविशयआलं
सुरवाला। नाहींकुशलारक्षणेंमज। २०। परार्थसर्वहींमाझाव्यापार। याहितोबेंजिंकिलेंसमग्रतुज। नाहिपावयासाचार।
अणुमात्रआहेनव्हें। २१। तुसासर्वास्तवहेमाझीमही। स्वतंतरमजलागवनाहिं। अैकोनिविप्रहांसिलापांही। वाक्यतेसमई
वदलाअैसा। २२। रायातुझें शोधावयामन। यममीहोउनिआलोंब्राम्हण। ब्रह्मनाभतुंमहासज्ञान। पावलोंसमाधानतव बो
ल्यें। २३। कोण्हीनाहिंतुजसमान। येणेंप्रकारेंबोलोनिवचन। यमपावलाअंतर्धान। विस्मयापन्नजनकजाला। २४।
अंबर्षिम्हणेआपुलाबाई। येवंअहंताकामानयेकांहीं। साचियागीताचिनिजनवाई। प्रियेतुजसर्वहीजाणविलि। २५। येवं
अंतस्तशत्रुवधावेआधीं। म्यातेवधिलेविवेकबुद्धि। आतांमजनाहिंकांहींचउपाधी। निरवधीब्रम्हपावलों। २६। तांप्रयम २६
अशांकाघेतलीअैसी। उभयताजाउंकवण्यास्थळासि। पतिव्रताआणीतीच्यापतिसी। यावनिश्चयें सिंलोभेयेक। २७।

अश्व पतिसिनारीपतिव्रता। आपलेनिपुण्येंनेतस्वर्गपंथा। तरीसातुझ्यातर्काअैसासर्वथा। नव्हेंतत्वतांमीजाण। २८। मुक्तमीविप्रमीवन पर्व
वासिमी। ग्रहस्तहोसाताब्रम्हचारीमी। जनातुल्यमजवक्षधामी। अंतर्यामीभावितेसितुं। २९। तरीतेसामीनव्हेनिर्विचार। व्यापु
निअसेंजंगमस्थावर। काष्टामाजिगुप्तवैश्वानर। तेविमत्प्रकारसमजमनी। ३०। त्रैलोक्यहींअसेमाझेउदरीं। ज्ञानेंजेकांनानावे
शधारी। ग्रहींगुरुग्रहींवनांतरीं। इच्छेपरीपैंराहति। ३१। तेज्यायेकवस्तुसीउपासीती। तेंब्रह्मचिमीआंगेंनिश्चिति। नाना
नद्यासमुद्रींमिळति। साधुचेअसतीभावतेवि। ३२। मजमाजिमिळतिनिरंतर। बुधीसीजोपंथआटोपणार। सापंथेंचालें
नशकेशरीर। कर्मेसाचारआकारलेंजे। ३३। कर्माचातोडिलाम्यासंशये। तस्मातसुभगेपरलोकभये। मजनाहिंचतिळप्रा
य। अंतर्बाह्यसर्वलोकींमी। ३४। माझि आगतिसतुजनेईन। परितुझ्यागतीसीनयेईन। ब्राम्हणीम्हणेअैकवचन। तुंस
र्वत्रअसर्वत्रमी। ३५। तुंसकळसंगांतित। मीसंगाचेनिअसेंव्याप्त। ज्ञानमाझेंगाईकिंचित। नाहिंबिंबतविचारीतं।
। ३६। क्षणक्षणापडतोविसर। सामाज्ञाकरीसीलकैसाउधार। जेणेंमजलाभेपरपार। तैसाप्रकारबोलकांहीं। ३७। द्विज
सणेभीउंनकोमनी। तुसीआहीअधउर्धअरणी। तपश्रुततेचिघीसणी। तेथेंज्ञानाग्निप्रगटे। ३८। ज्ञानाग्नीचेनिप्र ला
काशेलआला। वनिताम्हणेअैकद्विजोत्तमा। गुणनामरूपातीततोमहात्मा। केविआत्मालागिउमजे। ३९। उमजायाचासं
गविचार। व्यक्ताव्यक्तरूपेंशतशोधसहस्त्र। कर्मज्ञानाचाहिंप्रकार। जेथेंनिर्विचारमंदहोत। ४०। साआल्याचिकथीमज
निशानी। तेणेंभवसिंधुजालेंईआटोनि। ब्राम्हणाम्हणेपरीयेसीवाणी। तुजलागुनिबोलवितोजो। ४१। अैकविता

चालवितो हालवितो ॥ निजवितो बैसवितो उठवितो ॥ सर्वत्रा देहीं आहे तो चित्त ॥ चेष्टा करीतो नानापरी ॥४२॥ मजही माजित्तो असे
क्षेत्रज्ञ सास म्हणिजे तसे ॥ सकळघटीं येकचि विलसे ॥ रेउरवेळे हांसे नानापरि ॥४३॥ शारीर संगे घेउनि अनेक ॥ नानाप्रकारींदा
खवी कोतुक ॥ दाखविता पाहता तोचि येक ॥ नाहिं आणिक सा वेगळा ॥४४॥ देह उपाधीनें बहुरूपी जाला ॥ जेवि नाना आकार ग
केन भाला ॥ उपाधी निरासें पैसयेकला ॥ उरे ते विभ्रला जाणिजे आस ॥४५॥ स्वप्नवत क्रियासाचें ॥ अज्ञानें भासो नियेति सर्व
हीं ॥ विज्ञानात्वे पडतां प्रवाहीं ॥ नामरूप नाहीं कांहीं त्व तेथें ॥४६॥ ऐसी आत्म्याचि जाणति ज्ञानि ॥ जाणोनि जाणीवेसि चालीं पाणी
द्वैताद्वैत सकळ गिळुनि ॥ नसोनि जनि सुखें क्रीडे ॥४७॥ येणे प्रकारें ब्राम्हण बोलिला ॥ ब्राम्हणीसि पुर्णबोध जाला ॥ ब्रह्मी येक
गतिला धलीयांला ॥ ऐकोनि केला प्रश्न पार्थें ॥४८॥ देवासा ब्राम्हण त्वें नाम काये ॥ आणी सा ब्राम्हणी त्वें नांव काये ॥ कोण
तातें हीं येकांत वाये ॥ साधिला रमणीये ज्ञाना स्तव ॥४९॥ क्षेत्रज्ञ तो जाणा वाकवणा ॥ इतिसादि करावें मज निरूपणा ॥ कृष्ण
म्हणे मन तोचि ब्राम्हण ॥ बुधी जाण पावनि ता सान्वि ॥४॥ शारीर तेंचि ये कांत स्थान ॥ सादोषांच्या मिसें स्यातु जज्ञान ॥ नि
रोपिलें आणावयार खुण ॥ पुरुष क्षेत्रज्ञ मी समज ॥५०॥ परिसोनि संतोषला पार्थ ॥ म्हणे त्वत्प्रसादें सुक्ष्म मार्थ ॥ मज स्वभावें
आनो कळत ॥ परा सर स सबोल आतां ॥५१॥ कृष्ण म्हणे मासि असे इतिहास ॥ संवाद जाला गुरु शिष्यास ॥ तोचि अर्थ तुं आपणी
मनास ॥ गुरु तापस महाथोर ॥५२॥ शिष्य साला गिरि घोनि शरण ॥ म्हणे स्वामी फेडावें माझे प्रश्न ॥ गुरु म्हणे पृच्छ्या करीं आपणा ॥ २७
संदेह भान फेडीन मग ॥५३॥ शिष्य म्हणे मी तुम्ही आलों कोठुनि ॥ चराचर जालें कोणे स्थानि ॥ भुतें वांचति का शाचेनि ॥ आयु

अश्व व्यसांला गुनि किति असे ॥५४॥ सस काये तप काये फल स्या चे गुण काये ॥ पाप पुण्याचा के सा अभिप्राये ॥ उत्तम पंथा ॥ पर्व
चि के विसोये ॥ परतत्व आहे कोणे परी ॥५५॥ इत्यादिकि जे मज निरूपण ॥ त्याये परि शिष्य जाणोनि सगुण ॥ बोलता
जाला गुरु सज्ञान ॥ आधीं स्तवन ज्ञानाचें करूनि ॥५६॥ म्हणे भुत भविष्य वर्त्तमानि ॥ सिधादिक न स्तति ज्ञानाचे
नि ॥ रूषी थोर थोर कष्टले कर्माचिरणी ॥ ज्ञान अपेक्षा मनी करीते जाले ॥५७॥ सांचिं नामें ऐक सावचित्त ॥ ब्रह
स्पति भारद्वाज गोतम प्रख्यात ॥ वशिष्ट काश्यप विश्वामित्र अत्रि विख्यात ॥ केला ये कांत समस्तीं ही ॥५८॥ ब्रम्ह
लोका गेले ते विधीपासीं ॥ चतुरानन होता सभेसी ॥ नमस्कार करूनि भावें त्यासि ॥ पृच्छ्या ऐसी करीते जाले ॥५९॥
म्हणति आमचें श्रेयस सांगीजे ॥ के वि बरें कर्म करीजे ॥ के वी पापासि आंचविजे ॥ बरा जाणीजे मार्ग कोणता ॥६०॥
दुष्कृत कोण सस कोण ॥ कोण्या कर्में लाभे सन्मान ॥ मोक्ष निरयाचें के सें लक्षण ॥ भूत जनन नाश केवि ॥६१॥
आद्यंत करीजे निरूपण ॥ ऐकोनि विधी वदला वचन ॥ सस ब्रह्मी जग जालें निर्माण ॥ पुन्हा नाश न तथें चि पावे ॥६२॥
पांच प्रकार सस्याचे असति ॥ ब्रह्म तप भुतें प्रजापति ॥ पांचवें सस निरूति ॥ स सें वर्त्तनि सकळ ही ॥६३॥ तस्मात वि
प्रें किजे सस्याश्रय ॥ क्रोध संतापाचि सागा विसोये ॥ नियत धर्मसेतु रमणीये ॥ तो तिळ प्राय भंगो नेंदिजे ॥६४॥ अ
न्योन्य नियत करीति सात्विक ॥ जो द्विज धर्मसेतु प्रवर्तक ॥ चतुर्वर्ण चतुराश्रम सम्यक ॥ चतुष्पाद क धर्म तेथें ॥६५॥

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

राहावयाचायत्नकथितोंभला॥जोपंथक्षेमकरद्विजांल॥कोण्हाचेनिनजायेमोडिला॥तोचिमनालाआणावापैं॥६५॥
ब्रम्हच्यारीग्रहस्तवानप्रस्थयति॥चतुराश्रमऐसेनिरुति॥त्यांसीजेंवनाहिंअध्यात्मप्राप्ति॥तंवजगदेरवतीमीन्नभीव
॥६७॥असोचंदुष्क्ष्श्रमांतग्रहस्तथोर॥चौघांचानिसकर्मप्रकार॥मागेंनिरोपिलासविस्तर॥पुन्हापसरकासयासि॥६८॥
तथापिसंक्षेपेंसांगीजेल॥ब्रम्हच्यारीअध्येनशीळ॥ग्रहस्तस्वधर्माचारशीळ॥वानप्रस्तेंकाळलोटिजेवनी॥६९॥
यतीसिजनविजनसमान॥यथाकर्मिंवर्त्तल्मांसावधान॥समस्तांसिप्राप्तहोयदेवयान॥चुकेजन्ममरणब्रम्हज्ञानें॥७०॥
ब्रम्हज्ञानाचिकोंऐसावधस्थिती॥महतत्तनिपजलेंअव्यक्तिं॥तेंव्यालेंअहंकाराप्रति॥गुणोत्पत्तितेथुनिजालि॥७१॥
येवंहेतीनिजाल्लेप्रकार॥अकरांइंद्रियेंपंचभुतेंथोर॥पंचविशयत्याअनंतर॥तत्तेंसमग्रचोविसजालीं॥७२॥चोवि
सेंचुलीसर्वांचिप्रकृति॥ऐसीवदतसेवेदिकीश्रुति॥जाणोनिधीरयेथेंनमोहति॥तुल्मअसतिलाभालाभीं॥७३॥
नवद्वारहेंशरीरनगर॥त्रिगुणसूत्रेंवर्त्तेनिरंतर॥पंचभूतेंपंचधातुथोर॥इंद्रियेंसमग्रपैंअकरा॥७४॥तेंनग
राआंतिलवाहिनी॥मनबुधीराजामंत्रिदोन्ही॥निजरायासीबाहेरीघ्यालुनि॥आंतनिशीदिनिनांदतिदोघे
॥७५॥वृत्तिजेकांत्रिगुणाकार॥प्रवाहहीम्हणावेतथोर॥त्यासप्रहोवोनुसारनगर॥होयवारंवारप्रतिजन्मी॥७६॥
ऐसाजोशरीरदुर्गआयाळ॥आत्म्याचामेनादिकींहीरोनिघेतला॥तोपुन्हापाहिजेसोडविला॥उपाययालाहाचि २८

अश्व असे॥७७॥त्रिगुणप्रवाहबांधावेकुसरी॥म्हणिजेपुरोंतनाहिंसेंहोयवारी॥कामनाजवळआरतोयेकसरीं॥मनादीसारींअसो पर्व
निमरति॥७८॥येवंत्रिगुणवोप्रेहबांधावा॥तेणेंनिजराज्यसधिमानवा॥नरीसात्रिगुणाचाकैसागोवा॥तोचिआपवासांगी
जेल॥७९॥अन्योन्यगुणतेमीश्रीतअसती॥येकाचेंसाह्ययेककरीती॥सत्वगुणाचिहोतांचिशांति॥रजाचिप्रवृत्तिस्वभावें
घडे॥८०॥रजोगुणहोतांचिस्थीपा॥तमदाविअपुलेंविंदाण॥येवंत्रिगुणअसतिमिळोन॥त्याचेंभिन्नपणसांगतोंकांहीं॥८१॥
आधीतमनिरोपितोंकर्कश॥कर्मआणिज्ञानन रुचेलेश॥स्तंभत्वनिद्राशोकआळस॥पुण्यसरसपैंनिंदणे॥८२॥विस्मृति
अविवेकनास्तिकत्त॥भिन्नभावअंधत्वजघन्यता॥अकार्यकार्यवाटेचित्ता॥अज्ञानवत्तांज्ञानगमे॥८३॥वैरविकृतिअ
श्रधाकपटगुप्त॥अनार्जवपापकर्मिमनरत॥घोरपणकल्हवादनिस॥शत्रुगमतदेवब्राम्हण॥८४॥असागअतिमा
नमोहक्रोध॥दंभतथासर्कमुतिंविरोध॥वृथादानआरंभैक्षणविधि॥योजीकाळशुधनपाहोनि॥८५॥इसतदिजेकांगु मे
णउत्कट॥त्याहिवेगळेंसामान्यअवाट॥तेंतमोगुणप्रवाहाचिवाट॥वेरवंटपैंजाणिजे॥८६॥जेऐशातमानेंजाणति
तेत्याच्याप्रवाहासिबांधिति॥प्रवाहामाजिजेपडति॥त्यांसिगतिकायहोये॥८७॥तेंचिकरीजेलनिरूपण॥आधींयातनाभो
ती गींदारूण॥मगतिर्यकजन्मपावतिज्ञाण॥लतावृक्षआपणपैंहोति॥८८॥नातरिघडतिनानापशाव॥वोझेंघालुनिझोडि
तीमानव॥विविधप्रकारेंघडेउपद्रव॥तामसजीवजाणावेते॥८९॥कदाचितजालियांतेनर॥होतिअंधमुकआणीबधिर॥
मल्मासिसेविल्मांअनंतर॥चांडाळशरीरपडल्यावरी॥९०॥क्रमेंचिरुद्रवैश्यक्षेत्रिहोति॥मगद्विजत्वलाभोनिसुटती॥

असोकासयापाल्हाळगुंति तमाचिप्रवृत्तिजाणिजेऐसी ११ आतांरजाचिसांगिजेलस्थीती सुखदुखसंघातमति ऐश्वर्य
निग्रहसिद्धिप्राप्ति लागिकरितिनिरंतर १२ संमिश्रबोलपेंअक्षमानिय बलदोषमदजागवित ईर्ष्यापैशुन्ययुद्धावरिचि
ता यशातेर्थेयांचेंआपणा १३ वधबंधममत्वपालन क्रूशाक्रयविक्रयविदारणा छेदणेंभेदणेंतथाकर्त्तन अक्रोशदारुण
परद्रव्यार्थी १४ आत्मचिंतामच्छरभाषणा मिथ्याशास्त्रमिथ्यावादजल्पन परनिंदाआत्मप्रशंसन पुरग्रामरणनानास्थ
ळें १५ धनासाटींतेथेंसंताप पाविजेनहोतांलाभअल्प स्वधाकारस्वाहाकारक्रियापुण्यरूप सांसीअपपैंघालणें १६
दंभदर्परागद्धतपारधी नृसवादित्रनानाउपाधी कामेंहर्षणेंवश्चारविंदिं कामीचसमाधीअखंडलागे १७ भुत
भविष्यवर्त्तमानि कांहींनरूचेकामावांचुनि इत्यादिराजसप्रवाहजनी विचेक्षणीसमजावा १८ जेराजसप्रवा
हासिबांधीति तेसुखसावकाशपावति प्रवाहामाजिजेप्राणिपडती यजतिभजति कामनेनें १९ सांसीपुन्हाजोडे
मनुष्यलोक भल्यांसिसेविलियांसम्यक । क्रमेंचिथोरावतीनिष्टंक निपजेविवेकमनमाजि १०० विवेकेंपरब्र
म्हपावति येणेरितिवदलाप्रजापति म्हणोनिगुरुकथाशिष्याप्रति निरूपीचिन्हिंधरूनिदया १ तोइतिहासज
गन्निवास अर्जुनासिसांगेहृषीकेश वैशंपायनजन्मेजयास सुतऋषींसमाधिवम्हणे २ ॥इतिश्री महाभार
तेअश्वमेधपर्वणिअनुगीतागुरुशिष्यसंवादंनाम सप्तमोध्यायः ॥ श्रीरघुनाथार्पणमस्तु ॥ श्रीरामार्पणमस्तु २९

अश्व श्रीरामकर्त्ता मगविधीम्हणेसकळांप्रति तमरजाचीसांगीतलीस्थीति आतांतिजागुणउत्तमअति सात्वचिप्रवृत्तिअव पर्व
धारा १ जोसर्वभुतांचेंहितकर्त्ता भल्यांसीआवडतापुर्त्ता आनंदप्रीतिसुखाचिप्राप्तता होयस्वभावनाजयाचेनि २
अकार्पण्यअसंरंभसंतोष क्षमाधृतिअहिंसाश्रधाविश्वास समतासत्यआर्जवअक्रोधभास शौचसरसअनसूया ३
दाक्ष्यपराक्रमआणिज्ञान आचारसेवाआश्रमलक्षण हर्षयुक्तसर्वीप्रतिदिन द्विलोकपावनअनंतफळीं ४ फळति
ऐसीयागुणास्तव निर्ममनिरहंकारनिराशीभाव अकामसर्वसमताउपाव संताचाहानिर्भेवशाश्वतधर्म ५ विश्वास
हीतितिक्षात्यागअनालस असंमोहअपैशुनआनृशंस अनास्तिकनिर्मममलवीशोष संमिश्रहर्षदानयत्नधर्म ६
येणेप्रकारीचेजेकोणीअसति तेधीरसाधकदर्शिम्हणिजेति सर्वपापाचिकरुनिशांति निःशोकवसतीअजरामर ७
तपचिअखंडआचरति ईशत्वविशत्वलघुत्वादिप्रीति सिद्धीदासीहोउनिगाकति सुखेंविचरतित्रिदशापरी ८ जे
जेकल्पिति तेअर्थ तेतेपुरतिसमस्त सत्वगुणाचाऐसासिध्दांत यथापांक्तनिरोपिला ९ सत्वगुणेंस्वर्गइच्छाधरी
तां स्वर्गलाभोनिघडेजन्मप्राप्तता म्हणोनितोनदीप्रवाहसर्वथा विवेकेंतत्व तारोधावाबळें १० रोधिलियांत्रिगुण
लक्षणनदी कामनेचिवारेसर्वउपाधी कामनाउपजेगुणसंमंधिं किंकामाचेनिबुधीगुणाचिवाढे ११ निःकामक
रितांचित्तसम्यक दुर्गरिक्षणारइंद्रियकटक थाकेंचिमरेअसोनिसकळिक होउनिसेवकनिसराबे १२ मनराजा
बुधीप्रधान इंद्रियांसहितकोलमागेंन क्रोधमोहादिआप्तगण सांसहीतदीनहोउनियां १३ आत्यासिकरींरा ती

ष्यअर्पण॥ तेंव्हांमोक्षाचेंचढेनिशान॥ भक्तिचीतोरणेविराजमान॥ नवद्वारपटणतेणेंशोभे॥१४॥ शांतिराणीआलयाचिमं
ली॥ अद्वैतदीपेंपतीसीवोवाळी॥ शब्दवाद्याचीध्वनीसरेतेकाळीं॥ मुक्तिदासीधुळीपांइंचिवंदी॥१५॥ आलान्यायवंतरा
जादुर्धर॥ साचाधाकलागोनिअहोरात्र॥ इंद्रियेंसर्वहोतितदाकार॥ निजव्यापारविसरोनि॥१६॥ जनिविजनीआत्म्यासि
देखनि॥ सर्वकार्यींभासेसात्विकमुर्ति॥ आपणातेंहींलक्षितीतदाकृति॥ भेदबुंधीसागुनियां॥१७॥ काष्टासिस्पर्षतांबळें
वन्हि॥ निजदशाआणीइंधनालागुनि॥ तेविंआत्माजालियांराजाधणी॥ आसवतकरूनिसर्वटाकि॥१८॥ असोआतांहाविचि
त्रअर्थी॥ त्रिगुणनिरोपिलियथापांक्ति॥ पृथकसांगावयातेशक्ति॥ नव्हेंमीसमर्थविधीम्हणे॥१९॥ कांहिंयेककथिलिसांचिस्थि
ति॥ अन्योन्यतेमिळोनिअसति॥ असोकासयापाल्हाळगुंती॥ दोनिजातीवळाचतांयेक॥२०॥ सेवटवरिऐसाचिविचार॥ उ
र्ध्वजातीसत्वस्थनर॥ मध्येंतिष्टतिराजससमग्र॥ तामसांसिघोरअधोगति॥२१॥ तमशुद्र रजक्षेत्रीसत्वब्राम्हण॥ वैश्य
हीत्रिगुणीआटलेपुर्ण॥ तेंचिकरिजेलनिरूपण॥ शुद्रजनशुधतम॥२२॥ तमरजयुक्तवैश्यसकळ॥ रजसत्वमिश्रितक्षात्र
कुळ॥ शुद्धसत्वब्राम्हणकेवळ॥ त्रिगुणीनिवळसर्वआटले॥२३॥ पाहतांसम्यकयेकचिवृत्ति॥ तिनीभेदअधिकारेंदिस
ति॥ सात्विकपुर्वदिशेदिवापति॥ स्वभावगतिउगवतां॥२४॥ हर्षपावतीप्राणीकीतेक॥ सांकडेंभावलागेसात्विक॥ उल्हा
सनवभीतिपांथिक॥ राजसनेमकगुणासांकडें॥२५॥ मनीविटतीतस्करउलुक॥ तेम्हणावेतामसगुणात्मक॥ जितुकेंयोनिप्राप्तदु
रव॥ स्थावरादिकजंगमतथा॥२६॥ तितुकेंलागेतामसाकडे॥ रजोगुणाचेंनिनिसवाढे॥ सत्वाचेंनिप्रीतिमनिपवाडे॥ ३०

अश्व त्रिगुणेंगाढेंसर्वव्यापले॥२७॥ दिवसरात्रीमासार्धमास॥ रूतुअयनतथावर्ष॥ दानयज्ञवेदविशेष॥ सर्वअशेषत्रिगुणात्मक॥२८॥ पर्व
भूतभविष्यवर्तमान॥ धर्मअर्थकामप्रकारतीन॥ प्राणअपानआणीउदान॥ सर्वलक्षणत्रिगुणात्मक॥२९॥ असोकासयाब
हुविस्तार॥ स्थुळसुक्षमचराचर॥ त्रिगुणमयसर्वप्रकार॥ परमार्थीनिरजाणावे तेणें॥३०॥ सृष्टिकोवुनिकैसीजाली॥ ऐ
सीविचारणापाहिजेकेलि॥ तेचिनिरूपणकथाचांगली॥ इयेकाळींकरीजेल॥३१॥ अव्यक्तिंपुर्विंमहाआत्माजाला॥ तोगु
णाचाआदिकर्ताभला॥ प्रथमसर्गबोलिजेसाला॥ विष्णुशंभुआटलाजयाअंगं॥३२॥ बुद्धिप्रज्ञाआणिधृतिस्मृति॥ म
हाआत्म्यांतआटल्यायामति॥ हिरण्यगर्भतयासिबोलिजेति॥ सुक्ष्मनिरूतिब्रम्हांडदेह॥३३॥ सर्वतःपाणीचरण॥ सर्व
तोक्षीशिरवदन॥ सर्वत्रव्याप्तसर्वत्रकान॥ विराटनाम्नस्थुळदेहतें॥३४॥ आत्मायेकलाचिसर्वदिहीं॥ पाहेऐकेदेखे
प्रसहीं॥ वास्तव्यअसेहृदईं॥ प्राणीमात्रिंहिंनटेयेकला॥३५॥ अणिमालघीमाप्राप्तिइशानाज्योति॥ योगसिद्धीनेंजे
आत्मालक्षीति॥ सांख्यागंईयासिध्धीराहती॥ इंद्रियेंअसतिवशजया॥३६॥ अलुब्धज्ञानवंतजेकोपही॥ क्रोधजितप्र
सन्नधीरमनि॥ निर्ममनिरहंकारप्रतिदिनि॥ तेबोलांडुनिइशादिभाव॥३७॥ महाआत्म्यामाजिमिळति॥ आपणासिआ
पणजाणति॥ धीरतेमोहातेंनपावति॥ सर्वादिजाणतेविष्णुदेव॥३८॥ असोमहाआत्माप्रथमस्वर्ग॥ सावरूनिनि
घालाइनुकाप्रसंग॥ तेथुनिअहंकारजालाचांग॥ द्वितीयसर्गतोबोलिजे॥३९॥ अहंकारापासावत्रिगुणभुतें॥ वेदादी
कप्रजाचिवृंदेंबहुतें॥ पुढेंमनेंचिनिर्मिलिंभगवंतें॥ निजसामर्थ्येकरूनियां॥४०॥ मीमीम्हणणेंतोचिअहंकार॥ सर्वदि

हींआउळेसाचापद्दरा सर्वहीहावैकारिकप्रकारा विकारेंफारवाढताजाला ४१ असोअहंकारदुसरासर्ग सापासावत्रिगुण
तीसरासर्ग मगपंचभूतेंचौथासर्गीं पांचवासर्गपंचविषये ४२ ज्यापासावजेंभुतेंहोति तेंतेथेंचिलयपावति हेभु
तोसत्तिप्रव्ळयगति क्रमेंचिनिरूतिसांगीतलि ४३ भूतांचाजाणेनिप्रभावव्ययें धीरकाशानेंलिप्तनहोये शब्द
स्पर्शादिपंचविषये मोहमयक्रियासांचि ४४ सामोहासिद्दातेनवेधति मांसशोणीतसंघाच्यासर्वव्यक्ति
अन्योन्यउपजिविक होति येकरक्षितियेकालागि ४५ हाजीवनोपायाचाभला प्रसंगेंचिप्रकारकथिला पंच
प्राणवागवितिदेहाला अंतरात्मासालाम्हणीजेतसे ४६ वाचामनतथाबुधी पंचप्राणसंमिश्रउपाधी याअ
ष्टकासिअंतरात्मात्रीघ्रबुधी महाप्रबुधीम्हणिजेतसे ४७ अष्टार्धचहुंवाणीआंत आत्मायेकलाचिअसेप्रसु
प्त त्वचाघ्राणरसनाश्रोत्रचक्षुवाचासंयत शुधमनहेतआणिबुधी ४८ हेआवहीअसतिज्याचेआग्नेत साच्या
शुभाशुभक्रियाजळत ब्रसीहोउनियांतोब्रम्हभुत पुन्हानयेतसंसाराप्रति ४९ आवहीवत्रासयावयाप्रति
उपाययेकअसेनिरूति पांचज्ञानेंद्रियेपांचकर्मेंद्रियेंगणती दाहापुरतिसांचिजाली ५० अकरावेंतेथेंचाळ
कमन याअक्रासहीतदेहयामआपण जिंकिल्याआत्माहोयप्रकाशमान भवबंधनसहजचितुटे ५१ पां
चकर्मेंद्रियेंपांचज्ञानेंदियें मनसांच्यानिग्रहाचिजाणेसोये मनइंद्रियेंबुधीबारांवीहोये पंडितविजयसाधितियेथें ३१

भुतांसिआधारस्थानेंतिनी आकाशजळतथाअवनी चौथ्यास्थानाचिनाहिंनिशानी अग्निपवनीनतगतिजीव ५३
अंडजजारजस्वेदजउद्बीज चौप्रकारीच्यायारवाणीसहज असुरभुतेंरवेचरांचासमाज सर्वासिअंडजबोलिजे
तसे ५४ भुतेंअसुरअंडजकेवी औसीघालालजरिप्रश्नगोवि तरीरेवचराऔसीबरवि गतिनिरावेवींसांसिअसे ५५
तितुक्यागुणास्तवतबोलिलेअंडज क्रिमीजंतुनानाविधस्वेदज पृथ्वीआंतउपजतितेउद्बीज मनुश्यजारजपशावते
ही ५६ चहारजन्मचौरवाणीचेंनांव सांतद्विपदजेकांद्विजमानव तपकर्मसांसिब्रम्हदेव जिवनोपावकरीताजाला ५७
यत्सदानहिंतेणेचिपरी वेदाध्ययनसाउपरी इसादिजाणेलजोअंतरीं तोनरसंसारींनलिंपेकदा ५८ सुटेसर्वहीपाप
पासुनि अध्यात्मादिकजाणाविकरणी तेचिसांगीजेलनिरोपणी सावधहोउनिपरिसीजे ५९ प्रकाशप्रथमभुत जया
सीआकाशम्हणिजेत श्रोत्रअध्यात्मशब्दतेथेंअधिभुत अधिदैवतपैंदिशा ६० दुसरेंमारुतभुत त्वगध्यात्मस्पर्शतेथें
अधिभुत विद्युजाणिजेअधिदैवत त्रितीयभुतज्योतिजेकां ६१ तेथेंचक्षुअध्यात्मरूपअधिभुत सूर्यहोयअधिदैव
त चतुर्थआपविख्यात जिव्हातेथअध्यात्मिक ६२ रसअधिभुत वरूणअधिदैवत पांचविवसुमतिशांत तेथेंघ्राण
अध्यात्मगंधअधीभुत अधीदैवतअश्विनिदेव ६३ येवंपंचभूतेंत्रिप्रकारीं क्रमेंचिनिरोपिलिंसाजिरीं आतांत्रि
विधइंद्रियेंसारी याउपरीबोलिजेतील ६४ ज्ञानेंद्रियेंमागेंनिरोपीलीं कर्मेंद्रियेंऔकात्रिधामेळिं पादअध्यात्मगंत
व्यअधिभुतस्पष्टीं विष्णुबळीअधीदैवत ६५ हस्तअध्यात्मकर्मअधिभुतशक्रअधिदैवत गुदअध्यात्मविसर्ग

अधिभुतमित्रअधिदैवत॥उपस्थअध्यात्मशुक्लअधिभुतविधीअधिदैवत॥वाचेचाअर्थआणामना॥६५॥वाचाअध्या
त्मवक्तव्यअधीभुतवन्हीअधिदैवत॥इतुकेनरवंडलाकर्मेंद्रियार्थ॥मनअध्यात्ममंतव्यअधीभुतविधीअधीदैवत॥बु
धी ही चिंघाभुतपैंअसे॥६६॥बुद्धिअध्यात्मबोधव्यअधीभुतमहात्माअधिदैवत॥इत्यादिनिरोपिलेंजेपृथगार्थ॥मनसा
सर्वांसीअसेजाणान॥वर्त्तवीतमानल्यापरी॥६७॥सामनाचिकेलियांशक्तिक्षीण॥मगकैंचेंजन्ममरण॥सूक्ष्मभावजां
टिल्यांसंपुर्ण॥पदनिर्गुणप्राप्तहोय॥६८॥सासुक्ष्मभावाचाचिअर्थ॥अतःपरकथिजेलकिंचित॥मृददारूणभुतेंब
हुत॥सांपासुनिनिवृत्तअधिंकांबें॥६९॥कुर्मआवरीहस्तचरण॥तेविकामआवरिल्यांसंपुर्ण॥तोमुक्तविजेराजनीअ
पण॥सुखसंपन्नसर्वकाळ॥७०॥कामआत्मत्वींकरावालीन॥सहजचित्तात्माहोयक्षीण॥सर्वभुतींसुहृदमित्रसमान॥
ब्रम्हनिरंजनतेणेंशके॥७१॥अध्यात्मलक्षणअग्नीआंत॥इंद्रियविषयसमीधानिस॥हवितगेल्यांवस्तहोयप्राप्त॥दी
पनिर्वातप्रकाशजेवि॥७२॥तेविइंद्रियनेमेंप्रकाशोब्रम्ह॥प्रसन्नमनेंसर्वभुतग्राम॥आत्मवतलक्षीलजेंकांसम॥सुक्ष्म
ब्रम्हपावेलतेंक्षा॥७३॥अग्निरूपरसजिव्हास्पर्शवात॥पृथ्वीगंधश्रोत्रआकाशार्थ॥जिकडीलतिकडेपंडित॥त्यावि
तीभावार्थअलिप्तते॥७४॥रोगशोकयुक्तजडशरीर॥पंचभुतात्मकनवद्वारपुर॥त्रिगुणाचेंजयामाजिविढार॥वा
रंवारजन्मेनाशे॥७५॥काळचक्रामाजिसदावर्त्तत॥कर्मापरीआयुष्यपावत॥दुस्तरअहंभावसिंधुसत्य॥तरतबुड
तसांतसदा॥७६॥निजेभुलेमोहाचेनिजन॥कामक्रोधभयानकदारूण॥साजजिंकातेंइंद्रियेंरोधुन॥संतसज्ञान ३२

अश्व जिंकतिबळें॥७७॥जोपंचभुतेंत्रिगुणासीजिंकी॥सासीनिरालंबींवस्तीसाधेसेरवीं॥कामक्रोधवशाआपिल्यांघातकी॥तैंरेनेट पर्व
कीमायानदी॥७८॥मनेंमनासीनिग्रहुनि॥आपणासीआपणपाहेजनी॥आत्माचिदेखेजनिविजनी॥धृवतेनिशानिजाणे
बरी॥७९॥दिपेंज्ञानदिपआडळति॥तेविआत्म्यानेंपाहेआत्म्याप्रति॥तोचिविष्णुमित्रवरूणाग्नीप्रजाप्रति॥तोचिनिरूतिवि
धाताधाता॥८०॥सुक्ष्मभावाचेंहेंलक्षण॥सुक्ष्मवस्तुचेंध्यांवेंदर्शन॥ज्ञातासुक्ष्मावांचुनीआन॥पदार्थीनिपुणनदे
खेचि॥८१॥जोसर्वभुतवक्षींप्रकाशमान॥अंतर्बाह्यदेखेनिरंजन॥विप्रसुरासुरयक्षभुतगण॥साम्यारूपींपुर्णसर्व
आटले॥८२॥सकळांमाजितोयेकघोर॥जेविमनुष्यांतनृपवर॥वाहनामाजिमुख्यकुंजर॥वनमृगींफारसिंहसोत॥८३॥
अहिश्रेष्टसर्वपशुआंत॥गाईमाजिवृषभसमर्थ॥स्त्रियांमाजिपुरूषसमर्थ॥वृक्षबहुतनानापरी॥८४॥सांतवटजंबुपि
पलशाल्मली॥शिंशुपअश्वत्थकीचकवौंशजाळी॥हेश्रेष्टतरूआंतभुतळीं॥देवगणामेळींइंद्रतेवि॥८५॥श्वेतनीलभा
सहिमवंत॥विंध्यत्रिकुटवृषस्कंदपार्यात॥महेंद्रमाल्यवानप्रख्यात॥पर्वतांतसर्वहेश्रेष्ट॥८६॥ग्रहांतसूर्यनक्षत्रां
तसोम॥नद्यांतसिंधुपित्रांतयम॥रक्षाधीपतिकुबेरनिश्चम॥वरूणपरमजळपति॥८७॥औषधींतहिचंद्रथोर॥यज्ञ
स्थानीदक्षिणाथोर॥वेदांतसामवेदसार॥दिशाउत्तरदिशांमाजि॥८८॥असोसर्वांसिकर्त्ताप्रजापति॥सांतविष्णुचिअसेव्या
प्ति॥विष्णुमयहेसर्वजगति॥अन्यआकृतिसाविणनसे॥८९॥त्रैलोक्यआवघेंविष्णुमये॥तोचिब्रम्हतोचिशिवरमणीये॥
नरकिंन्नरयक्षगंधर्वसमुदाये॥देसादिअप्रमेयनानाजाति॥९०॥सकळांमाजिव्याप्तमहद्भुत॥श्रोतासाधुनीहीपरसस

येवंज्ञानीसकळांचानाथ। वेदवर्णितजयालागी॥१०॥ ऐसेंतयाचेंवैभवजाणोनि। त्याच्यास्वरूपींमिळावेंभल्यानी॥
स्वमर्यादाचुकोंनयेजनि॥शयाच्याशासनीअसतजावें॥११॥ मुर्खशासनलंघुनिजाति। भलेवेदमर्यादामानि
ति। आत्मप्राप्तिचिकथिलिहेगति। पाल्हाळव्यतीसांगुनियां॥१२॥ साधुचाहाविहितपंथ। यासीजेप्रतिकुळअसत
तेदुर्जनजाणावेसमस्त। यमपुरप्राप्तसेरवींसांसी॥१३॥ भल्यासिसाधेस्वर्गवस्ती। अथवावस्तुचिघडेप्राप्ति पुण्य
निस्तसाधुआचरति। मानेपापमतिपापियांसि॥१४॥ स्वरूपजाणणेंतोपुण्यपंथ। मग्नविशेषहोणेंमायेआंत। पापमा
र्गतोजाणावानिश्चित। आतांधर्मार्थिकथिजेलपुढें॥१५॥ येणेप्रकारेंब्रम्हाबो[illegible]लिला। म्हणोनिकेंगुप्रबोधीशि
ष्याला। श्रीकृष्णनिरोपीअर्जुनाला। येरदोघेदोघांलामाधवम्हणे॥१६॥ इतिश्रीमहभारतेअश्वमेधपर्वणेअनुगीतागुरुशिष्य
संवादंनाम॥ ॥अष्टमोध्यायः॥८॥ श्रीरघुनाथार्पणमस्तु॥ ॥श्रीरामार्पणमस्तु॥

श्रीरामकर्ता॥ मगविधीह्मणेसमस्तांप्रति। अहींसापरमधर्मनिरुति। हिंसाअधर्माचिआकृति। जाणिजेतें
चिचित्तिंपापपुण्य॥१॥ प्रकाशलक्षणदेवधर्मलक्षणमानव॥ शब्दलक्षणआकाशभाव। स्पर्शस्वभाववायोचा
पैं॥२॥ रूपतेजाचेंलक्षण। रसआपाचेंलक्षण। गंधपृथ्विचेंलक्षण। स्वरव्यंजनसंस्कार॥३॥ भारतीचें[illegible]जाणि

जेतेंलक्षण। चिंतामनाचेंलक्षण। निश्चयबुद्धिचेंलक्षण। ध्यानलक्षणमहंताचें॥४॥ अव्यक्तसाधुलक्षण। यागप्रवृत्ति
लक्षण। ज्ञानसंन्यासलक्षण। तस्मातज्ञानपुढेंकरूनि॥५॥ बुधिवंतेंसंन्यासघ्यावा। संन्यासज्ञानाचेंनिबरवा। परमगती
लाभेमानवा। सर्वद्वंदभावापडेपाणी॥६॥ जिकडीलतिकडेलावावाअर्थी। स्वयेंअसावेंविवेकेंअलिप्त। तोचिकथिजेलप
रमार्थी। सावचितआपामना॥७॥ अवनिचागुणगंध। घ्राणतयाचाघेतस्वाद। घ्राणासितोपवनभेद। यथाविधिपेंजाण
वि॥८॥ उदकाचागुणरस। जिव्हात्याचाजाणेसौरस। जिव्हेसिप्रेरकचंद्रसीतांश। सत्रावीसरसजीवनकळा॥९॥ त्याचेनि
जिव्हासदाआर्द्रअसत। तेजाचागुणरूपअर्थ। रूपासिनेत्रद्वयलक्षित। नेत्रांसिअदित्यप्रकाशिता॥१०॥ पवनाचागुण
स्पर्श। त्वचास्पर्शाचिजाणेभास। पवनचिकारणत्वचेस। पांचवेंआकाशप्रसिधपैं॥११॥ शब्दतयाचाहोयगुण। शब्दा
सीजाणणारश्रवण। श्रवणासीमुळदिशाआपण। वायांमीपणधरीप्राणी॥१२॥ तर्कातर्कचिंतामनाचागुण। प्रज्ञात
याचेंजाणेलक्षण। प्रज्ञेसीचाळकहृदिस्थसगुण। निश्चयलक्षणबुद्धिचेंपैं॥१३॥ तींतअव्यक्ताचेंबिंबेध्यान। अव्य
क्तासिमुळक्षेत्रज्ञ। त्यासिनाहिंरूपनिशान। ज्ञानलक्षणकेवळतो॥१४॥ सकळक्षेत्रींजोविराजत। प्रभवव्ययज्याचे
निस्तस। त्यातेंजाणोनिमीसदानित्य। लीनहोतनिजरूपीं॥१५॥ देहप्रकृतिअध्येनज्यास। तस्मातक्षेत्रज्ञहोयपुरुष।
सगुणरूपेंजगदाभास। रविविनाशापाववीपुन्हा॥१६॥ निर्गुणरूपेंतोसर्वभुतांपर। हापरात्पराचाकथिलाविचार।

तस्मातगुणतह्मावेंशरीर ॥ ततइलनरपैंवारीति ॥१७॥ क्षीणजालियांगुणदोष ॥ क्षेत्रज्ञाच्यानिजरूपींचउप्रवेश ॥ मगनिर्द्वंदनि
र्नमस्कारपुरुष ॥ नांहीलेपस्वधाकार ॥१८॥ अचलअनिकेतनिराश्रय ॥ आपणाचिविश्वांचाआश्रये ॥ असीयाज्ञानाचासा
धावयाविजये ॥ पुन्हाज्ञानोपायसांगीजेल ॥१९॥ दिवसपुर्वउत्तररात्ति ॥ शुक्लकृष्णपक्षतेपोचिरीति ॥ दोनिमासयेकेकां
ईमिळति ॥ रुतुम्हणतिसर्वत्रसांसी ॥२०॥ त्रयरुतुचेंयेकअयन ॥ द्विअयनाचेंवछरप्रमाण ॥ पुनःपुन्हावर्षयेतीआपण ॥
पक्षमासदिनरात्रितथा ॥२१॥ तेवीउसतीविनाशाचाभाव ॥ असोतह्माचाअभिप्राव ॥ पुन्हादेहदिसावयावाव ॥ अभि
नवबोलिजेल ॥२२॥ गंधतीतुकापृथ्वीचागुण ॥ रसतितुकाआपाचागुण ॥ रूपसमग्रतेजाचागुण ॥ स्पर्शसंपुर्णवायोकडे
॥२३॥ शब्दतितुकाआकाशाचागुण ॥ आत्मयाचाअंशक्षेत्रज्ञ ॥ असेंअसतांस्पष्टलक्षण ॥ मीथ्याकांमीपणवाहावेंशि
रीं ॥२४॥ शृष्टीक्रमेंमीपणजडलें ॥ नसांगतांतेबिंबोनिगेलें ॥ संव्हारक्रमेंपाहीजेझाडिलें ॥ कांहींचअपुलेंमानुनये ॥२५॥
असीयतीपासिंअसाविबुधी ॥ ज्ञानियामाजिहेचिजागविसमाधी ॥ असोआतांकोणकोणाचिआदि ॥ तेपांक्तउपाधी
कथिजेल ॥२६॥ आदित्यसर्वतेजांचिआदि ॥ अग्निसकळभुतांचिआदि ॥ सावित्रिसर्वविद्यांचिआदि ॥ देवांचिआदिप्र
जापति ॥२७॥ ॐकारसर्ववेदांचिआदि ॥ गायत्रीसर्वछंदाचिआदि ॥ द्विजसर्वमनुष्यांचिआदि ॥ शेनपक्षीआदि
सर्वपक्षांचि ॥२८॥ यज्ञद्रव्येंयज्ञाचिआदि ॥ मेरुसर्वपर्वतांचिआदि ॥ उर्धदिशासर्वदिशांचिआदि ॥ गंगानदीसरीतांश्रेष्ट ॥ त ३४
उच्चैश्रवाहयाचिआदि ॥ ऐरावतगजांचिआदि ॥ आदिहाणिजेकेवळनकेआदि ॥ श्रेष्ठत्वविधीजाणावीश्रोतिं ॥३०॥

अथ देवदानवभुतेंराक्षस ॥ यक्षकिन्नरादिबहुवस ॥ इश्वरमुख्यहोयह्मासर्वांस ॥ जोविष्णुसहस्रनामधर्त्ता ॥३१॥ निजरूपेंतोचिब्र
ह्मनिर्गुण ॥ त्यापरतरनाहिंकांहींआन ॥ आश्रमांतग्रहस्ताश्रमघन ॥ अव्यक्तनिर्गुणसर्वांचिआदि ॥३२॥ त्यापेलीकडेनसेकांहीं
उत्तीनाशतेथेंचिसर्वहीं ॥ दिवसाचाअंतरात्रिनिश्चइ ॥ रात्रिचानिर्वाहींदिवसअंत ॥३३॥ सुखाचाअंतदुख ॥ दुखा
चाअंतसुख ॥ सांचिलतेवेंचेलसम्यक ॥ उडेलतेंनेमकपडेलभुमी ॥३४॥ संयोगाचावियोगघडेल ॥ मरणपर्यंतजीवी
तनिश्चळ ॥ अशाश्वतहेंविश्वसकळ ॥ हितकेवळआपुलेंकीजे ॥३५॥ इष्टदत्ततपदानअध्येन ॥ अंतवंतहेप्रकारसं
पुर्ण ॥ ज्ञानासीअंतनसेगहन ॥ तस्मातज्ञानसाधावेंआधी ॥३६॥ तेणेचित्तप्रशांतहोये ॥ निर्ममनिरहंकारवृत्तिराहे
सकळपापजळोनिजाये ॥ निरामयवस्तुअंतुडे ॥३७॥ निरामयजाल्यांआंगेंआपण ॥ काळचक्राचाकायसागुमा
न ॥ जेंचक्रहर्षशोकयुक्तपुर्ण ॥ तेंचिनिरोपणाकरिजेल ॥३८॥ बुधीसारमनस्तंभतयासी ॥ जेणेंइंद्रियग्रामवर्धेदि
ननिशी ॥ महाभुतेंअविष्कंभविशेषीं ॥ निमेषाच्यारासीवेष्टनसर्व ॥३९॥ जराशोकव्याधिव्यसन ॥ देशकालश्रमव्या
पारलक्षण ॥ तोचिमंडळाकारचक्राचापुर्ण ॥ सुखदुखआपणदोन्हीसंधी ॥४०॥ छायातपनिमेषविव्हल ॥ मासार्धमास
विषमस्थळ ॥ तमोगुणपंकमहाविशाळ ॥ रजकेवळतोयवेगस्थानी ॥४१॥ हेदोन्हीगुणजरिआडवेजाले ॥ तरीकाळ
चक्राचिसंख्यानकळे ॥ म्हणोनिकर्दमवेगबोलिले ॥ प्राणीगुंतलेराहतीयेथें ॥४२॥ सहालंकारदीप्तता ॥ गुणसंघातपु
न्हावर्तुळता ॥ सारअर्थनोमिदेशतत्ता ॥ विस्तारतारागरवोटा ॥४३॥ असोलोभमोहादिनानाउपाधी ॥ आटल्याकाळें

ऐसेंहें चक्रवर्त्ततअनादि ॥ वेगनिरवधीमनापरी ॥४४॥ प्रतिवर्षिंफिरतचक्र ॥ तीनीसेंसाटिदिनसमग्र ॥ साकाळचक्राच्या
मेखासुंदर ॥ दृढतरयास्तवअसे ॥४५॥ ज्याकाळचक्रें मोहीलेसुरनर ॥ ऐशाचाजाणेलजो विचार ॥ तोसर्वद्वंदक्लेशा
चापदरा सोडुनिनरनिराळाहोये ॥४६॥ निराळेपणाचिकावयाप्राप्ति ॥ चुकोंनयेआश्रमपधति ॥ निःकामकर्मकेलियां
अती ॥ पुनरावृत्तिनलाभेप्राणी ॥४७॥ च्यारिआश्रमप्रसिधसाचार ॥ सामाजिग्रहस्ताश्रमथोर ॥ आधींतयाचाबोलो
निविचार ॥ सांगेनइतरआश्रमभग ॥४८॥ येकेकचिआश्रमअवक्र संपादिल्यांचुकेकाळचक्र ॥ आश्रमीमतिकेलि
यांवक्र जालाजन्हीशाक्रतहिंतोरथचें ॥४९॥ असोग्रहस्ताश्रमाचिस्थिति ॥ आतांकथिजेलनिरूति ॥ स्वदारनिरत
दांतमति ॥ शिष्टाचारअतीपंचयज्ञपर ॥५०॥ देवताअतिथीशेषसेवन ॥ वेदकर्मिनिरतमन ॥ निसयथाशक्तिकरणेंदान ॥
प्रधानगुणपाळितसदा ॥५१॥ नाहींपादपाणीमननेचचपळता ॥ शिष्टाचिहेखुणजाणावीतत्वता ॥ यज्ञोपवीतशुक्लवस्त्रें
निसता ॥ सलग्नताशुचिव्रतिं ॥५२॥ नियतआचमननेमक चरणक्षाळणसीयेक ॥ सर्वत्रशौचानंतरयेक ॥ स्यानिकितेक
त्रिराचमनें ॥५३॥ सूर्योपस्थानयजनयाजन ॥ अध्येनअध्यापनप्रतिहेंग्रेदान ॥ करांवेंऐसेंषटकर्माचरण ॥ सांततीन
आत्मार्थपैं ॥५४॥ तीनिपरार्थउदरार्थ ॥ यजनअध्येनदानआत्मार्थ ॥ याजनअध्यापनप्रतिग्रहपंथ ॥ संसारार्थपैंजाणी
जे ॥५५॥ अप्रमत्तहेंकर्मआचरांवि ॥ मैत्रीक्षमासर्वसमतारारवाची ॥ युक्तसंपादिल्यांसकळगोवी ॥ स्वर्गपदवीतेणेंजोडे ॥
॥५६॥ हेग्रहस्ताचिबोलिलिस्थीती ॥ आतांब्रम्हचर्याचिकथीजेलगति ॥ स्वधर्मनिरततेणेंदिनराति ॥ आसांवेंअती

इंद्रियजित ॥५७॥ सर्वधर्मशुचिगुरूप्रीये ॥ वर्त्तणुककरावीरमणीये ॥ भिक्षेनेंवारांवेंउदरकार्य ॥ कामानयेस्थानआसन
॥५८॥ त्रिकाळवन्हीचेंकीजेपुजन ॥ सर्वदाआसांवेंशुचीपण ॥ बील्वपालाशदंडसुलक्षण ॥ हस्तापासुननकीजेदुरी ॥५९॥
क्षौमकार्पासिकअथवामृगाजिन ॥ कांहींतन्हींअसांवेंकाशायवर्ण ॥ मेखलामौंजिउदकजीवन ॥ उदकावीणशुधतानसे ॥६०॥
यज्ञोपवीनिस्वाध्यायीनियतव्रत ॥ देवतर्पणपुजायथापांक्त ॥ येणेंप्रकारेंजोआचाररक्षित ॥ स्वर्गसासिप्राप्तसेखींहो
ये ॥६१॥ ज्ञानअसलियांपावेनिर्गुण ॥ ग्रहस्ताचेंहींतैसेंचिलक्षण ॥ आतांवानप्रस्ताचिखुण ॥ निरूपणकरीजेल ॥६२॥ आचा
रसाचाब्रम्हचर्यपरी ॥ परीवस्तिकिजेवनांतरीं ॥ चर्मवल्कलवसनेंशरीरीं ॥ दिनशार्वरीधरावींपैं ॥६३॥ ग्रामीपुन्हानकी
जेप्रवेश ॥ निसकरावाअरंण्यवास ॥ फळपत्रेंसेवांवींक्षुधेस ॥ तेणेंचितापसपुजावेअतिथी ॥६४॥ शांतदांतमित्रिसर्वभु
तीं ॥ नखश्मश्रुकर्माचिकीजेनास्ती ॥ जटादादीमिशायथापधती ॥ किजेप्रीतिअध्ययन ॥६५॥ देवतापित्रुअग्निपुजन
कोवेंहींपडोंनेंदांवेन्युन ॥ येणेंप्रकारेंकेल्यांआचरण ॥ इछिलेंस्थानप्राप्तहोये ॥६६॥ ज्ञानअसल्यांतुटेसंसार ॥ हावान
प्रस्ताचाकथिलाविचार ॥ आतांयतीचाबोलिजेलप्रकार ॥ भोगसमग्रभोगुनियां ॥६७॥ कोवेंहींनवेवितांवासनालेश
यथान्यायेंघेइजेसन्यास ॥ अभयद्यांवेंसर्वभूतांस ॥ फळेंपत्रेंलेशनयेतीतोडुं ॥६८॥ भीक्षार्थग्रामामाजिजावें ॥ जै
सेंअन्नमिळेलतेसेंखावें ॥ गोडकडुकांहींनम्हणावें ॥ देहचालांवेंयास्तव ॥६९॥ अन्नाचीयतीसीअसेगरज ॥ नाहीं
तरीनसतेंतेंहींकाज ॥ भावीकअसेलजोकांसहज ॥ साचेंचिनिजसेवांवेंअन्न ॥७०॥ अन्नवस्त्रावीणआपीककांहीं

घेउंनयेत्रिकाळत्रई॥ देणेंघेणेंयतीसीनाहिं॥ सर्वदाहींयेकांतसेवीजे ७१ शिल्पादिकविद्येनेंनभरीजेपोट मौनेंअल्पसेवावें
बरवंट॥ शाभालाभींतुल्यआसावेंउद्भट॥ बुजावीवाटहर्षशोकाचि ७२ आशेनेंभीक्षानांगिकारावी॥ आम्लकटुक्षारख
त्नाच्चीचवि॥ नमानुनिउदरपूर्तिकरावी॥ रात्रिंवस्तीसाधावीवृक्षातळीं ॥ ७३ ग्रामेकरात्रकंगवीउष्णकाळीं तेणेंचिरीतीसी
तवर्षाकाळीं॥ कीटवतफिरावेंभुमंडळीं॥ अभीमानउकळीसागुनियां ७४ भुतदयाअंतरीधरूनि॥ चालतांपाहावीमार्गअ
वनी॥ लघुजीवतुडवतीचरणीं॥ असीकरणीनकरावी ७५ काहींयेकसंग्रहनसावा॥ स्नेहभावआतळोंनेंदावा॥ उदकेंदे
हसदाप्रक्षाळावा॥ त्रिकाळसारावास्नानयोग ७६ अहींसाब्रम्हचर्यसत्यआर्जव॥ अक्रोधअनसूयदमअपेशुनभाव
याआगयुक्तनियमोपाव॥ असावाअभिनवजितेंद्रिय॥ ७७॥ लोकरंजकादिकर्मेंनकरावीं॥ चराचरींबुधीसमअसावी
दुसन्यासिपडेउद्वेगगोष्टी॥ नकरावितैसीचयती ७८॥ भुतभविष्यवर्त्तमानचिंता॥ यैंतीनेंनकीजेसर्वथा॥ सर्वभुतींर
क्षिल्यांविस्वासता॥ मोक्षतिष्ठताहोयपुढें ७९ काळकांक्षीअसावामनोदये॥ कुर्मआवरीहातपाये॥ तेविकरावाईंद्रि
यजये॥ निर्द्वंदाभिप्रायनिर्मस्कृ ८०॥ स्वाहाकारासीकैंचातेथेंगव॥ निर्ममनिरहंकारनिर्योगक्षेमभाव॥ निःसंग
निराश्रयस्वभाव॥ तोहोयसदेंवसर्वत्रमुक्त ८१॥ ज्ञानेंद्रियेंविषयासीभेटी॥ होउंनेंदुनिपाडीतुटी॥ अथवाअन्योन्यजडलं
गांठी॥ ब्रह्मीमनदीगीआपणाघालि ८२ तेणेंतुयांच्याराहेव्यापार॥ भोगाचानस्मरेचिप्रकार॥ मुढवतदावावेंजनासी ३८
शरीर॥ अंतरींसारवसावेंज्ञान ८३ धर्मअर्थकामीजेविशेष॥ सांचानकरावाउपहास॥ चोविसातत्वाचिसंख्यासरस

अश्व० जाणोनिनिरासदेहाचाकीजे ८४ सर्वकाळब्रम्हध्यानकरावें॥ ध्यानम्हणिजेतेंबरेंजाणावें॥ जाणोनिजाणीवेसिउरों पर्व
नेंदावें॥ येकांतम्हणावेंसाचिलागी ८५॥ सर्वभुतींपाहावेंआपणातें॥ आपणामाजिलक्षाविंसर्वभुतें॥ असोपाल्हाळा
चेमापपरतें॥ पुनःपुन्हातेंबोलिजेकां ८६ शुभाशुभकर्मसत्यानृत॥ नानाद्वंदेंसागाविंसमस्त॥ तेणेंसंसारीहोइजे
मुक्त॥ संशयाधर्ययेथेंनसे ८७ संसारलक्षणतरूकोण्हीयेक॥ अव्यक्ततयाचेंबीजसम्यक॥ बुधीस्कंदप्रभवनेमक
खोडसकळिकमहाहंकार ८८ इंद्रियेंसामाजिलकोटर॥ पंचभुतेंनानाशाखाविस्तार॥ शुभाशुभपर्णपुष्पेंसाचार॥
निरंतरपैयेतिं ८९ जंवरीअसेजिवासीअज्ञान॥ तंवरीब्रम्हविवर्त्ततरूहासनातन॥ अभेदभक्तिकुठारेंछेदछे
पुर्ण दुन॥ जाळावासैज्ञानाग्नीआंत ९०॥ तेणेंजन्ममृत्यासिपडेपाणी॥ यावृक्षावरीराहतीपक्षीदोन्ही॥ येकजडयेकअज
डगुणी॥ चेतनायेकाचेनियेतयेका ९१॥ जडपक्षीशरीरभाव॥ अजडपक्षीअंतरात्मादेव॥ अचेतनदेहअभिनव॥ असा
निसमेवसासिचेतवी ९२॥ जाणीतल्यांतोक्षेत्रज्ञअंतरीं॥ सर्वपाशाचीहोयवाराबारी॥ चौधीवदलायेणेंप्रकारीं॥
शिष्यासीकुसरीगुरूजाणावी ९३ कृष्णनिरोपीधनंजया॥ वैशंपायनकथीजन्मेजया॥ सुतसांगेनैमिषवनवासी
यां॥ माधवश्रोतयांजाणविभावा ९४॥ इतिश्रीमहाभारतेअश्वमेधपर्वणीअनुगीतागुरुशिष्यसंवादेनामनवमोध्यायः

श्रीरामकर्त्ता॥ पुन्हाविधीम्हणेसर्वरुषींला॥ वृक्षमार्गेंजोमाहिसेंवर्णिला॥ कोण्हीब्रह्ममयवृक्षभाविती साला॥ विव
र्त्तमलाब्रह्मीचाह्मणुनी॥१॥ कोण्हीकल्पितीब्रम्हमयवन॥ कोण्हीअव्यक्तअनामयम्हणोन॥ देतीविवर्त्तासिनाभाभी
धान॥ असोजेलीनतेथेंहोति॥२॥ उश्वासमात्रसमबुधी॥ प्रपंचकर्मिनिपजल्यांसुबुधी॥ तेशाश्वतपदनिरवधी॥
पावतीत्रिशुधीनिश्चयात्मक॥३॥ निमेषमात्रआत्मावलोकन॥ ऐक्यतेंघडलियांगहन॥ विदुषांचिगतिपावतिजन
प्रसादेंकरुनआसयाच्या॥४॥ पावावयाचेंकथितोंसाधन॥ दशद्वादशचोविसप्रमाण॥ पुनःपुन्हाप्राणायामप्रतिदि
न॥ केल्यांनिर्गुणआत्मासाधे॥५॥ अव्यक्तक्षेत्रज्ञसहाकुनि॥ शुद्धआत्मातोनिराळाजनि॥ म्हणोनिपंडीतबोलती
वाणी॥ विचारसाचामनिकीजेबरा॥६॥ विचारेंपाविजेआत्मस्थान॥ आणीकनाहींपाववयायत्न॥ क्षमाधृति
अहिंसालक्षण॥ आर्जववचनसत्यसदा॥७॥ समताआणिसर्वकर्मन्यास॥ केलियांआत्माजोडेअविनाश॥ सात्विक
भावम्हणिजेयास॥ हाकीत्तेकासविचारमाने॥८॥ सात्विकभावासिजववळिक्षेत्रज्ञ॥ दोहींमाजिनाहिंचभिन्नपण
अन्योन्यअसतीदोन्हीमिळोन॥ कित्तेकसज्ञानवदतिऐसे॥९॥ कित्तेकबोलतीयेणेपरी॥ भेदअसेक्षेत्रज्ञसत्वा
माझारी॥ असोसिधांतवस्कबिंबल्मावरी॥ केसेतर्हिंबोलेनातक॥१०॥ मुख्ययेकसर्वचिंसमाधान॥ तेथेंनाडळेभेदाचें
भान॥ सहजचिजडाजडलक्षण॥ प्रांजळआपणहोतजाये॥११॥ सत्वजडसुक्ष्मक्षेत्रज्ञ॥ क्षेत्रज्ञाहुनिपरनिर्गुण॥ इत्यादिभा
वजाणतीसज्ञान॥ वाटेयेकपणसामान्यासी॥१२॥ उंबरींआंतमशकअसति॥ मच्छतैसेचिजळांआंतोती॥ येकत्वगमेतयां ३७

अश्व सीविभिन्नबाहेरीपडतीतेजेव्हां॥१३॥ तेव्हांभिन्नत्वाचाकळेभाव॥ कोकनदपत्रकमळपत्राचेंनांव॥ जळिंअसोनितेंअलिप्त पर्व
स्वमेव॥ तैसानिरावेवअलिप्तआत्मा॥१४॥ नेणोनिसात्विकजेयेकत्वभाविति॥ तेप्राणीअज्ञानम्हणिजेति॥ जाणोनिजेयेक
त्वस्थापिति॥ तेबळाविवीतीनिजमत॥१५॥ जन्ममरणनाहिंतयांला॥ भिन्नभिन्नज्ञानमार्गभला॥ परिसिधांतयेकसमस्तां
ला॥ मीतुंपणालागावब्रम्हीं॥१६॥ कोण्हासहींनाहिंअरत॥ ऐसाअसेपुर्णसिधांत॥ येवंतुमचेप्रश्नसमस्त॥ रुषीहोने
मस्तम्यावारिले॥१७॥ तुह्मीऐसीघातलिप्रश्नगोवि॥ बरेंकर्मकरावेंकेवि॥ पातकासिआंचविजेकेवि॥ मार्गकेविजा
पावाबरा॥१८॥ दुष्कृतकोणासत्यकोण॥ कोण्याकार्येंलाभेसन्मान॥ मोक्षनिरयाचेंकैसेंलक्षण॥ भुतजननरनाशके
वि॥१९॥ इत्यादिप्रश्नतुह्मीकेले॥ तेयेकीकरुनिम्याकथिले॥ संक्षेपेंसांगतोंपुन्हाभले॥ संशयउमाळेशमतितेवि॥२०॥
स्वकर्मासिबरेंकर्मम्हणिजे॥ पातकासितपेंआंचविजे॥ मार्गभल्यांचाअंगिकारिजे॥ मायाजाणिजेदुष्कृतस्थानी
॥२१॥ सत्वनिरामयनिर्गुण॥ अहिंसाकार्येंलाभेसन्मान॥ बधत्वनिरयाचेंसदन॥ मुक्तत्वगहनमोक्षस्थीती॥२२॥ भुतें
ब्रम्हींहोतिंजाति॥ मन्वादिआयुष्याचिभिन्नगति॥ तेगविअसेसकळांप्रति॥ प्रपंचभ्रांतिअसत्यात्मक॥२३॥ सत्यब्र
म्हनिष्कळपुर्ण॥ सत्यासत्यचेंऐसेंलक्षण॥ इतुकेनवारलेसर्वप्रश्न॥ अनुमानतुरोनियां॥२४॥ येणेप्रकारेंविधी
बोलिला॥ म्हणोनिगुरुसांगेशिष्याला॥ श्रीकृष्णम्हणेधनंजयाला॥ विधीसीभलारुषीनीपुन्हा॥२५॥ प्रश्नमांडिला

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

तियेसमई ॥ ह्मणतीमुख्यधर्मके सामही ॥ आचरावाजाणोनिहृदई ॥ नानाप्रवाहींजनपडिले २६ कोण्हीउर्धलोकवर्णिति
कोण्हीसाङ्कुनिभिन्नवाखाणीति ॥ कोण्हीप्रसक्षप्रमाणभाविती ॥ अप्रसक्षम्हणतिकोण्हीसस २७ कोण्हीवस्तभावितीयेकविध
कोण्हीम्हणतिद्विविधत्रिविध ॥ कोण्हीसंमिश्रबोलतिसुबध ॥ कर्मप्रतिपाद्यकोण्हीकरीती २८ कोण्हीस्तानचिउडविती ॥
कोण्हीस्त्रानितसरहोति ॥ कोण्हीअभोजनप्रशंसिति ॥ भोजनवर्णितीपैंकोण्ही २९ कोण्हीअहिंसानिरत ॥ कोण्हीहिंसेप्रति
उदीत ॥ पुण्ययशकोण्हीमानित ॥ सद्भावह्मणतकोण्हीथोर ३० कोण्हीसंशईसुखदुखसमंधी ॥ कोण्हीज्ञानवर्णितित्रि-
शुधी ॥ यज्ञदानतपससस्वाध्यायबुधी ॥ निरवधीवर्णीतिकोण्ही ३१ कोण्हीमोक्षकोण्हीभोग ॥ आणीकहीमार्गअनेग ॥ हे
श्रेयहेश्रेयम्हणोनिजग ॥ बोलतचांगमानल्यापरी ३२ सांतश्रेयसांगवेंआपणशुध ॥ सत्तक्षेत्रज्ञाचाकेसासंमंध्र ॥ तोहीमा
वजाणबावाविशद ॥ रुषीप्रबुधबोलिलेअेसे ३३ विधीम्हणेसांगतोंआणामनासि ॥ असतभाउंनकामद्यावयासी ॥ अहींसा
धर्मसर्वांतविशेषी ॥ ज्ञानेंअहिंसेसिबळचदे ३४ तस्मातज्ञानहींमहाविशेष ॥ ज्ञानेंजळतिसकळदोष ॥ हिंसालोभपर
नास्तिकजेकर्कश ॥ त्यांसिनिरयवाससेखींप्राप्त ३५ आशेनेंजेकर्मशुधकरीती ॥ तेस्वर्गपावोनिसेवटींखचती ॥ अनाशेनेंजे
कर्मिरतहोति ॥ तेभीरसुटतिभवबंधनी ३६ येवंमुख्यधर्माचाहाभावभला ॥ रुषीहोतुह्माप्रतिकथीला ॥ ज्ञानयुक्तअहिं
सामार्गचांगला ॥ याहुनिथोरलाधर्मनसे ३७ अतःपरसत्तक्षेत्रज्ञाचाअर्थ ॥ तुह्माप्रतिकथितोंयथार्थ ॥ विषयसत्तास्त
कसमस्त ॥ विषईनिश्चितक्षेत्रज्ञहोय ३८ विषयलक्षणसत्ताआंत ॥ क्षेत्रज्ञसर्वकाळअसत ॥ यास्तवसंबंधबोलिजे ३८

अश्व० ता परिनोअलिप्ततयाप्रति ३९ मशकअलिप्तउदंबरासि ॥ तैसातोजाणावाक्षेत्रवासी ॥ सत्तापासावजन्मरजासी ॥ रजतामसा पर्व
सिप्रसवलें ४० ह्मणोनिसत्वविषयात्मक ॥ ज्याचेनिजालात्रिगुणविवेक ॥ तेप्रकृतीचेगुणजेसेवितीलोक ॥ द्वंदींचसम्यक
तेगहती ४१ अनिसद्वंदयुक्तसत्वगुण ॥ म्हणोनिबोलतिविचक्षण ॥ निर्द्वंदनिष्कळनिसक्षेत्रज्ञ ॥ पाहतांभीन्नदोंहींचाभा
व ४२ कमळअलिप्तअसोनिजळीं ॥ तेविक्षेत्रज्ञसत्ताचेस्थळीं ॥ सत्तावीणवस्तनलाभेभली ॥ म्हणोनिस्तुतळींप्रशंसि
तीसत्व ४३ सत्वात्मकचिक्षेत्रज्ञम्हणती ॥ हेवर्णनाचिजाणावीरिती ॥ तैलेंदीपप्रकाशुनिसुमति ॥ गांईपाडितिहारपलिव
स्त ४४ तेविविवेकतेलाचेनि ॥ सत्वगुणदीपप्रकाशुनी ॥ हारपलीवस्तनिर्गुणाजनी ॥ ज्ञातेतीलाशुनिवांईपाडिति ४५ ॥
होतांचिनिजवस्तचेंदर्शन ॥ विवेकतेलसरेसंपुर्ण ॥ तेंव्हांदीपविझेसत्वगुण ॥ मीतूंपणविरोनिजाय ४६ आणीकयेकअसे
अर्थ ॥ सत्वगुणतोदीपवत ॥ क्षेत्रज्ञतेथेंतैलसत्य ॥ त्याचेनिप्रकाशतसर्वकाळ ४७ लाभतांअद्वैतवस्तसपन ॥ तेथेंनाहीं
क्षेत्रतथाक्षेत्रज्ञ ॥ सहजचिदीपसत्वगुण ॥ अंतर्धानपावोनिविझे ४८ अेसाहाविवेकसाधुजाणती ॥ सहस्त्रनिष्का
चिजाल्यांप्राप्ति ॥ मुढसोख्याचायोगनलाभती ॥ वृधीइछितीआणीकही ४९ त्याच्याचतुर्भागेंलाभल्यांवित्त ॥ ज्ञा
तेपंडितहोतिकृतकृत्य ॥ अनेवजाणायासीबोधकिंचित ॥ केल्यांउपतीष्ठतसावकाष ५० नेणासासिनबिंबेसांगतां
हीं ॥ जेविसामग्रीनसोनिकांहीं ॥ मुर्खप्रवेशेमहारण्यमही ॥ पडेआपाईनिजमतीनें ५१ तेविअज्ञानासिबोधकठिण
कांहींकळतांचिशब्दज्ञान ॥ उपेक्षीआपुलेंकर्माचरण ॥ ज्ञाताअापणनवर्ते तैसा ॥ ५२ पांईचालतांनाटोपेअरण्य

स्पपोनिविवेकरथींबैसेआपपा ॥ क्षणामाजिपावेनिदानस्थान ॥ निःकर्मलक्षणास्यामग्रीचेनि ॥ ५३ ॥ नम्रमेअंतरायउपवास्नें
शुभाशुभाचेंजाणोचिन्है कैसें ॥ श्रेयआपुलेंसमजेमानसें ॥ तैसतैसेंकर्तव्यकरी ॥ ५४ ॥ पदमार्गीनप्रेरीरथ ॥ रथमार्गीपि
हेंनचालत ॥ समुद्रिंनौकापाहिजेतरणार्थ ॥ बाहुनेंनपवतपारकोण्ही ॥ ५५ ॥ येवंनिर्नामनिरहंकार ॥ भवसिंधुमाजिनेनौकासा
र ॥ तेणेंसीप्रटाकेपरासर ॥ अजरामरस्थेरवींहोये ॥ ५६ ॥ विवेकनौकेमाजिअहंतायुक्त ॥ जेकोण्हीतरावयाचढत ॥ तेजन्ममृत्यु
च्याआवर्त्तिंबुडत ॥ नौकेसहितपाताळाजाति ॥ ५७ ॥ जेथेंअहंभावाचिवस्ती निश्चइं ॥ तेविवेकनौकाचिनव्हेकांहीं ॥ येवंकेल्या
कर्मापरीनवाई ॥ फळतसर्वहींशुभाशुभ ॥ ५८ ॥ यास्तवसत्कर्मचिकरावें ॥ तत्वाचेंलक्षपावरेंजाणावें ॥ तेंचिनिरोपितोंआतां
आघवें ॥ अव्यक्तस्वभावेंपुर्वीहोतें ॥ ५९ ॥ स्वभावम्हणीजेकल्पनेतीत ॥ साअव्यक्तिनिपजलेंमहत ॥ तोचिअहंकारप्रधा
नभुत ॥ त्रिगुणनिश्चितनेथेंजाले ॥ ६० ॥ त्रिगुणापासावभुतेंपांचहीं ॥ बीजलक्षणअहंकारनिश्चइं ॥ तोचिविस्तारला
सकळावंई ॥ पाल्हाळप्रवाहींपडावेंकों ॥ ६१ ॥ येकगुणनभवायोद्विगुण ॥ तेजत्रिगुणआपचतुर्गुण ॥ शब्दस्पर्शरूपर
सगंधकठिण ॥ पृथ्वीआपणपंचगुणी ॥ ६२ ॥ सांतगंधगुणपृथ्वीचामुख्य ॥ साचेभेदअसतीदशाक ॥ इष्टअनिष्टमधु
राम्लकटुक ॥ नीहारसंम्यकसंमतस्निग्ध ॥ ६३ ॥ रूक्षआणीमहाविषापरीं ॥ दशभेदजालेयेणेप्रकारीं ॥ च्यारीगुणअसं
तीआपामाझारीं ॥ रसगुणनिर्धारींसांतसाचा ॥ ६४ ॥ सारसाचेभेदअसतीसाह ॥ मधुराम्लकषायतिक्तकटुक्षारमहा ॥
आतांअग्निचेगुणतीनिपाहा ॥ सांतनिर्वाहात्मकरूप ॥ ६५ ॥ सारूपाचेभेदअसतिद्वादश ॥ शुक्लनीलकृष्णरक्तपीतअरूणभा

स ॥ ह्रस्वदीर्घस्थुळचतुष्कोणवक्रकर्कश ॥ ऐसेद्वादशगुणजाले ॥ ६६ ॥ आतांवायोचेगुणदोनि ॥ सांतस्पर्शगुणसाचाजनि
द्वादशभेदसास्पर्शाचिस्थानी ॥ असतीलतेगुणीसांगीजेतील ॥ ६७ ॥ उष्णशीतसुखदुखस्नीग्धविषापरी ॥ कठीणातीक्ष
णश्लक्ष्यापिच्छलभारी ॥ मृदुदारूणयेवंबारानिर्धारीं ॥ येणेप्रकारींगुणजाले ॥ ६८ ॥ आतांआकाशाचाशब्दगुणयेक
नवभेदसाचेसकळिक ॥ षड्जऋषभगांधारमध्यमनामक ॥ पंचमनिष्टंकनिषधधैवत ॥ ६९ ॥ इष्टानिष्टद्विगुणफार ॥
ऐसाक्रमेंचिकथीलाविचार ॥ पृथ्वीहुनियांआपथोर ॥ वैश्वानरआपाहुनि ॥ ७० ॥ अग्नीहुनिथोरप्रभंजन ॥ प्रभंजनाहु
निगगन ॥ गगनाहुनिथोरतमोगुण ॥ रजसत्वगुणक्रमेंचिथोर ॥ ७१ ॥ साहुनियांअहंकारथोर ॥ अहंकाराहुनिबुधीथोर
बुद्धिहुनिक्षेत्रज्ञथोर ॥ साहुनिथोरअव्यक्तदशा ॥ ७२ ॥ अव्यक्ताहुनिनिर्गुणथोर ॥ सापरतानाहींकांहींवीचार ॥ मना
नुरूपभुतेंसमग्र ॥ निरंतरपैंवर्त्तति ॥ ७३ ॥ सामनेंबुद्धिबरीकरूनि ॥ क्षेत्रज्ञाचिजाणविनिशानी ॥ क्षेत्रज्ञयांईपडतांचि
जनि ॥ स्वभावेंकरणीपुढीलकळे ॥ ७४ ॥ सदश्वांसिआवरीसारथी ॥ तेविमनसावरीइंद्रियाप्रति ॥ बुधीलक्षणबैसोनिर
थीं ॥ हातोहातीनिजराज्य ॥ ७५ ॥ साधावेंआपुलेंबुधिवंतीं ॥ ब्रम्हारण्यवहुधासाहिसीं ॥ विराजतसेदुर्गमअति ॥
वीवेकीपावतीसाचाप्रांत ॥ ७६ ॥ ब्रम्हम्हणणेंहाद्वैतभाव ॥ साचाप्रांतनिजात्मास्वमेव ॥ ब्रम्हवनीअसेक्षेत्रज्ञदेव ॥ ली
ळालाघवदावीतआपुलें ॥ ७७ ॥ निर्गुणीपंचभुतेंहोतिजाति ॥ देवगंधर्वदैत्यादितेणेचिरीती ॥ विधीनेंसांचुनितपके

संपत्ति नाना आकृति विश्व केलें ७८ वेदें प्रमाण बांधलें ज्यासी फळमुळाशनी तापसी तपें सर्व विदित त्यांसि तपाकुनि वि
शेषीं नेंसे कांहीं ७९ कवीण अर्थ हीं तपें लाभीजे सुरापी भ्रुणहस्तक गुरुतल्पक जे तपें तेहीं हीं पापासि मुक्ति जे शुध हो
इजे यथायोग्य ८० मनुष्य पितर मृग पशाव पक्षी जंगम स्थावर देव तपचि सकळांसी उपाव इछिले सर्व काम पुरति
॥८१॥ तपेंचि देव देवत्व पावले तपें कामी कर्म ब्रम्हलोका गेले तपें निःकामी स्वरूपीं मिळाले आंचवले जन्ममरण
८२ रजतमाचा सांग करूनि भलें राहिलें सत्वाचे स्थानि क्षेत्रज्ञ वोळखिला तेंहीं धर्मी पैलाड निरंजनि पैसाव
ले ८३ सत्व क्षेत्रज्ञा वरूनि विस्तार इतुका वाढला साचार अतेव त्यां दोघांसी असे अंतर येक प्रकार भाउं नये ८४
इतुकेनि बारला तुमचा प्रश्न आतां सारांश अर्थ ऐक गहन मम म्हणतां जोडे जन्ममरण निर्ममें स्थान मुक्तिचें
लाभे ८५ यारहीत जे कर्म प्रशंसीती ते मंदबुधी म्हणिजेति भले कर्मासि न वेधती निःकर्म होति सांगुनि फळ ८६
कर्में षोडषकळात्मक शरीर प्राणी पावती वारंवार म्हणोनि कल्पनेचा प्रकार अणुमात्र धरूं नये ८७ हेंचि कारण
तरायासि ध्रुव सत्वाचेनि प्रसादें देव वांई पडे निश्चळ निरावेव गति जो अभिनव विरक्तां ला ८८ आत्मत्वाचें जें
साधन त्यासीच म्हणावें धर्म सनातन जेणें संसार तरति ज्ञाते जन निस्पृह होउन निराशिक ८९ साधलियां हे चिचि
त्र गति समदर्शि प्राणी होति चिधी म्हणे हे श्रेयाचि स्थीती रुषी हो तुम्हां प्रति म्यां कथिलि ९० निवारिला सर्व ही अनु
मान ऐकोनि हर्षले तपोधन इकडे शिष्यासी निरूपण गुरु आपण करितां जाला ९१ म्हणे विधीच्या या वाक्यापरी

६०

 वर्त्तणुक करिसिल जरि तेणें सिधी पावसील लोकरी शुधाचार अंतरीं नियोजितां ९२ ऐकोनि शिष्यें अंगिकार केला स्व
भावें चि मोक्षपद पावला श्रीकृष्ण म्हणे कौंतेयाला पद तो लाभला अविनाष ९३ ज्या पदाचि जाल्या वरी प्राप्ती सर्व कल्प
नेचि वोहटे भ्रांति तुंहीं विधिवाक्यानुसार सुमति वर्त्त दिनराति धनंजया ९४ सम्यक आचार रारव गुणराशी क्रमेंचि
तेणें सिधिपावसि ऐकोनि अर्जुनें केलि पुसि कोण निश्चयेंसि गुरु शिष्य ९५ त्या दोघांचा जाणविं मज भाव सावधा
न ऐक म्हणे केशव मन शिष्य मी गुरुदेव तुज अभिनव बाणावा बोध ९६ म्हणोनि हा गुह्य स्नाव कथीला तुझे बाईश्री
 ति अ संत मला अध्यात्म मार्गा प्रमाणें चि राहट कुशला या उपरी ९७ अध्यात्म धर्मी हो सीजरी स्थीत आणी सम्यक व
र्तसी यथोक्त तरी सर्व पापें लंघुनि त्वरीत मोक्ष शाश्वत पावसील ९८ पुर्वीं युध्य काळीं अध्यात्म ज्ञान क्रमेंचि सांगीत
लें म्या संपुर्ण त्याचें तुज घडलें विस्मरण म्हणोनि निरोपपा पुन्हा केलें ९९ या उपरि सावध राहें पोटीं फार दिन जाले पि
त्याचे भेटी द्वारकेसी जाईन मी उगउवी राहें तुं कीरीटी हस्तिनापुरीं १०० ऐकोनि धनंजय जाला बोलता सर्वांचें इष्ट
करीं अनंता मज निसपाळी भगवंता तुज विण पाहतां गति नसे १ नमस्ते सर्वलोकेशा नारायणा परात्परा ईशा मनो
मळ असतां हृषिकेशा तपाचा धिंवसा निरर्थक २ अविद्येनें कर्म हाय हत दानी पात्रापात्र दोष बहुत निर्दोष नाम
येक तुझें दिसत तस्मात निस कळयुगीं ३ नामस्मरण कीजे सावकाश मी आतां धरीन नामाचा ध्यास नामें रूप
तुझें सरस रात्रिदिवस आव वेळ ॥४॥ वियोगा त्वि होईल सहजतुटी आधीं धर्मासी पाहोनि दीठी मग वसुदेवा

दिकांच्येभेटी जगजेठीसुखेंजाय ५ येणेप्रकारें बोलिला अर्जुन कृष्णासि मानिला तोविच्यारपुर्ण इतुकेनअनुगीतासं
पुर्ण अर्थआटोपुन कथीलाअसे ६ कांहींयेकपाल्हाळसांगीला पांचव्याअध्यापासुनिआरंभजाला दाहाव्याअध्या
ईं ग्रंथसंपला परमार्थभलाआंतअसे ७ असोवैशंपायनभारत कथासांगेपरिक्षितीच्यासुता सुतशौनकासम दिकं
स्तां नैमिषाआंतीतोतामाधवम्हणे ७८ इतिश्रीमहाभारतेअश्वमेधेअनुगीतासमाप्तंनामदशमोध्यायः श्रीरामार्पणमस्तु

श्रीरामकर्त्ता अनुगीतासमाप्तजाल्यावरी हस्तीनावतीसीजावयालोकरी दारुकाच्येनिरथकुसरी जालामुरारीस
ज्जविता १ सावरीबैसलापार्थासहीत यादवआलेहोतेतेथ तेनिघालेपरिवेष्टित देवेंअद्भुतचित्रकथा २ धनंजया
सीसांगीतल्या धनेंजयेंहींकृष्णासिकथिल्या अन्योन्यवृत्तितेणेंनिवाल्या विश्रांतीपावल्याअतिशयेंसी ३ पुन्हा
अर्जुनवासुदेवाप्रति वदताजाहलायेणेरिती तुझेनिराज्यजयप्राप्ति जालीनिश्चीतिवृष्णीनाथा ४ शत्रुनिमालेसक
ळिक तुझेनिसनाथआम्हीपंचक रात्रिंतांकथीलादिव्यविवेक तोसम्यकबाणलामज ५ स्थावरजंगमतुंविश्वसम
स्त पृथ्वीआपतेजवायोनभहीतद्गत तवहास्यकिरणेंज्योत्स्नासत्य रुतुसमस्तइंद्रियस्थानी ६ प्राणवायुक्रोध
मृत्यु प्रसादलक्ष्मीसाक्षात रतीतुष्टीधृतिकांतिसमस्त आंगेंतुंनेमस्तचराचर ७ नलीनेक्षणातुझामहिमा ४१
नारददेवलेंव्यासेंआम्हा जाणवीलापुरुषसत्तमा सर्वत्रआत्मातुंविव्याप्त ८ तुझ्याआज्ञेप्रमाणेंमीवर्त्तेन ।

अश्व० केलाउपदेशनविसरेन तुझेनिधृतराष्ट्राच्येनंदन पावलेमरणासकळहीं ९ तांचिहरिलेसर्वांच्येप्राण मीनिमित्ता पर्व
सिमात्रकारण भुरीश्रवासैंधवदुर्योधनकर्ण तुझेनिनिधनतेपावले १० नानाप्रकारीच्यातांकथिल्यायुक्ति म्हणो
निआह्मासिजालिजयप्राप्ति पुढेंहींआमचेंहितसुमति मानेलचिंतिंतेविकरीं ११ मीआज्ञेप्रमाणेंवर्त्तेन धर्माचिंघे
उनियांदर्शन अवस्यप्रवेशद्वारकापट्टण मातुळसज्जानवसुदेव १२ तुजलागितोव्हाचापिता बळिदेवजेष्ठभ्राता सां
सहीतभेटसमस्तां आप्तचित्तामाजिनिववीं १३ पार्थबोलतांयेणेरिति मनिसंतोशलाविश्वपति तंवनिकटजाली
हस्तीनावति सेनेसहीतींप्रवेशलेआंत १४ शक्रग्रहापरीरमणीये देखिलेंधृतराष्ट्राच्येंआलये धर्मभीमवि
दुरमाद्रेय होतेसुविनयरायासिसेवित १५ श्रीकृष्णआलाऐकोनिश्रवणी स्त्रीयायेणारआल्यासास्थानी गां
धारीकुंतीसुभद्रागुणी पाहावयानयनीउभयांसि १६ येरउतरलेरथातळीं नामवर्मजाणउनितेकाळीं आधींधृतरा
ष्ट्राच्येंपाउलेंवंदिलिं मगनमीलीगांधारीकुंती १७ धर्मभीमसेविलेसाउपरी विदुरपुजिलायथाप्रकारीं वैश्यापु
त्रयुयुत्सुभारी परोपरीमाद्रेयादिकां १८ यथायोग्यसर्वसन्मानिले अन्योन्यकुशलप्रश्नजाले कृष्णार्जुनम
गदोघेबैसले येरास्थिरावलेनिजासनि १९ येणेरीतिकांहींलोटिलीवेळ उपरीआज्ञाघेउनिगोपाळ अर्जु
नासहितसात्वेंचिराउळ विश्वपाळप्रवेशला २० पार्थेंकेलेउपचारअनेक निद्रेनेंलोटिलिरात्रिसकळिक

निसकर्मवारिलेंसम्यक॥ सक्लेसीलोकमिळालेफार॥२१॥ धर्मराजसभेंतबैसला॥ जापोनिदोघेगेलेभेटील॥ शक्रापरीयु
धिष्ठिरदेखीला॥ शोभवंतामेळाप्रधानादिकांचा॥२२॥ माद्रेयनिकटआश्विनापरी॥ व्यामरेंउडतिथोरथोरांवरी॥ कृष्णपार्थगेले
सभेमाझारीं॥ पदकल्हारींलिगटलेक्रमें॥२३॥ धर्माचेआज्ञेनेंनमनबैसले॥ युधिष्ठिरसांदोघांप्रतिबोलें॥ कुरुश्रेष्ठवृष्णीश्रे
ष्ठफले॥ कांहींकार्यार्थआलेगमतेंअैसें॥२४॥ तरीप्रगटीजेअंतरीचाभाव॥ परीसोनिरुशाकेशपांडव॥ मुखवासिलाउनिवस्त्र
पल्लव॥ नम्रतेनेंबहुवबोलताजाला॥२५॥ म्हणेभेटावयावसुदेवादिकां॥ कृष्णप्रवेशेनम्हणतोद्वारका॥ आज्ञातुझिइछि
तोपुण्यश्लोका॥ स्यावयानिकाआहेसिआर्ह॥२६॥ अैकोनिधर्मबोलिलावचन॥ पुंडरीकाक्षातुजघडोकल्याण॥ द्वाराव
तीमधुसुदनाप्रवेशोन॥ घेईदर्शनवसुदेवाचें॥२७॥ तुझ्याभेटीस्तवआमचामातुळ॥ असंतआर्तलाअसेल॥ यास्तवतु
झेंगमनप्रांजळ॥ मजपुष्कळरुचतसे॥२८॥ वसुदेवरामादिकांसिदेउनिभेटी॥ आह्मापांचासीविसरोंनकोपोटीं॥ अश्वमेध
यज्ञालागिउठाउठी॥ जगजेठीतांयांवें॥२९॥ नानारत्नेंसमागमेंनेईं॥ तुझेनिप्रसादेंलाधलीआह्मामही॥ भक्तांसितुझ्याप्रा
साभुक्तिमुक्तीही॥ दुर्लभकांहींनसेसांसि॥३०॥ आमचाहितरवातक्षणक्षआंत॥ अैसायुधीष्ठिरवदलामात॥ परिसोनिबो
लिलाअनंत॥ द्वारकेंतविनपदार्थसर्व॥३१॥ सासहितमीतुझाआंरखिला॥ समागमेंनेउंधनकाशाला॥ साम्राज्यपाहोनि
तुझेंडोळां॥ आलानिवालाफारमाझा॥३१॥ येणेरितिबोलिलाअधोक्षज॥ पुन्हाधर्मेंस्तविलागदाग्रज॥ सेउनिकौंतेयाचे ४२
पदपंकज॥ महाराजजगदिश॥३२॥ सव्यघालुनियांनिघाला॥ विदुरासहितकुंतीपासिंआला॥ शिरेंवंदीलेंतीच्यापदकमळा॥

अश्व आघ्राणिलामस्तकतीणें॥३३॥ प्रदक्षिणाकरुनितियेसी॥ आश्वासुनिपांचाळकन्येसी॥ तोषउनिसर्वपुरवासियासीं॥ सावतें पर्व
सीबैसलारथीं॥३४॥ शैब्यसुग्रिवादिकवाहतीज्याला॥ गरुडध्वजमहाचांगला॥ दारुकेंराजमार्गीतोप्रेरीला॥ घोषउठीला
मेघाअैसा॥३५॥ सुभद्राभगिनीआपुलि॥ पुत्रशोकेंजेकृशजालि॥ तेहिमाहेरासिचालविली॥ संमतमेळीकुंतीचिया॥३६॥
भीमपार्थमाद्रेयविदुर॥ बोळवीतसंगेंनिघालेचतुर॥ जनाचेपाठीलागलेभार॥ नेत्रिंनिरपैंगाळित॥३७॥ कांहींक्रमि
ल्यावरीभुतळ॥ कृष्णेंवाटेलाविलेतेसकळ॥ पार्थासिआलिंगुनिवेळोवेळ॥ जावयाताक्षाळआज्ञादिधली॥३८॥ धनंजयतें
साचिपरतला॥ तीकडेश्रीकृष्णचालिला॥ फिरफिरोंपाहतियेकमेकांला॥ खेदपावलावियोगेंअर्जुन॥३९॥ सकळहीआल्पेग
जपुरासि॥ सासकीसहीतद्वारकेसी॥ कृष्णजातांमार्गिशकुनसासि॥ जालेविशेषीसौख्यकारक॥४०॥ महापवनपुढेंलो
टला॥ मार्गनिरजकरीतचालिला॥ दिव्यतोयपुष्पांचासंभ्रमला॥ वासवचर्षलासावकाश॥४१॥ हर्षेंजातांजातांवनमाळि
मरुधन्वभुमिकालागलि॥ पंथिंउदर्कांचिभेटीजाहली॥ विख्यातभुमंडळिंमहर्षीतो॥४२॥ उतरोनिकृष्णेंतोपुजिला॥ कुश
लप्रश्नजालेसांदोघांला॥ अनंतरउदर्कबोलिला॥ म्हणेमनालावाक्यआणी॥४३॥ कुरुपांडवाचिकरावयासंधी॥ तुंगेला
होतासिगुणनिधी॥ उभयताहीतुझेसंबंधी॥ वस्तारेविंदींधरणारआत॥४४॥ अैसेंअसतांकौरवकांशमले॥ पांडवकीं
निमिसक्षेमराहिले॥ तुजतरीसारीखेदोन्हीडोळे॥ तैसेचिभलेउभयताते॥४५॥ सामेंवैरभावकांनाहींतोडिला॥ आसंतअ

र्थजाणविंमला ॥ वासुदेवम्हणेम्याफारयत्नकेला ॥ संधीउभयांलाघडावया ॥ ४५ ॥ भीष्मविदुरादिकिहींसिकवीलें ॥ परीतें कौर
वींनाहिंघेतलें ॥ सात्त्वसर्वांसिमरणआलें ॥ ज्ञानेंकळलेंअसेलतुज ॥ ४६ ॥ तेथेंम्याकथावेंविस्तारेंकाय ॥ ऐकोनिउदर्क
बोलताहोये ॥ संरक्तकरूनिनेत्रद्वये ॥ क्रोधाभिप्रायधरूनियां ॥ ४७ ॥ म्हणेंतांचिकोरवांचाघातकेला ॥ निग्रहावयाशक्ति
होतितुला ॥ निग्रहूनिधृतराष्ट्रपुत्रांला ॥ कांउभयांलारक्षिलेंनाहिं ॥ ४८ ॥ येकरक्षिलेयेकमारिले ॥ सोइरेतुल्मदोघेहीआग
ळे ॥ विशमबुध्दिनेंकेलेंतांचाळे ॥ सात्त्वयेवेळेंशापदेतों ॥ ४९ ॥ श्रीकृष्णम्हणेभृगुनंदना ॥ ऐक ॥ तुजकथितोंअध्यात्मविवेक
अनंतरतुंबोलशापवाक्य ॥ धैर्यनावेकआतांधरीं ॥ ५० ॥ थोड्यातपपुण्यें मीनपवेंशापा ॥ ब्रह्मचर्यगुरुशेवेनेंअमुप ॥ सांचि
लेंअसेतांपुण्याचेंमाप ॥ शापदेतांआपपडेलसाक्षि ॥ ५१ ॥ सेरवींशापनचालेमजवरी ॥ तुझ्यासुकृताचिकरायाबोहरी ॥
संकल्पनाहिंमाझेअंतरीं ॥ विचारूनिआवरींतीव्रवाणी ॥ ५२ ॥ उदर्कम्हणेअसोंदेहेंबोलणें ॥ अध्यात्मसांगमजकारणें ॥
मगमीतोषेनअथवारोषेनमनें ॥ मानल्याप्रमाणेंकरीनकार्य ॥ ५३ ॥ श्रीकृष्णम्हणेऐकसावचित ॥ नभरजसत्त्वमदाश्रि
त ॥ रजेंसृष्टीब्रह्मसृष्टिकरीत ॥ विष्णुपाळितसत्त्वगुणें ॥ ५४ ॥ तमाचेनिरुद्रसंहारी ॥ भुतेंमजआंतमीभुतामाझारीं ॥ देवदैत्य
गंधर्वादिनानापरि ॥ माझेनिचराचरींनिपजले ॥ ५५ ॥ सद्असद्व्यक्तअव्यक्त ॥ क्षराक्षरअश्रमधर्मविहित ॥ ओंकारप्र ४३
णवबेदसप्त ॥ मद्रूपसमस्तभृगुपुत्राजाण ॥ ५६ ॥ व्युपमरखत्रिदशाध्यायन ॥ होतारहव्यअध्वर्युस्थान ॥ हविउद्गाताप्राय

अश्व श्चितलक्षण ॥ मंगळवचनजेंबोलणें ॥ ५७ ॥ स्कसादिकसर्वहीमिचिजाण ॥ लोकरक्षणास्तवनिर्माण ॥ त्रैलोकींधर्मस्थापनाके पर्व
लिभिन्न ॥ वर्षरूपप्रमाणनानापरीं ॥ ५८ ॥ मीचिविष्णुब्रह्माहरशक्र ॥ धर्मसेतुजनिहोतांवक्र ॥ तेंसांधेणेंलागेअवतार ॥ मछ
कुर्मसूकरसिंहमगहोंय ॥ ५९ ॥ आणीकहींनानायोनिधरीं ॥ तत्तत्समार्गेचिवर्तेंपुककरीं ॥ शत्रुमित्रनाहिंमजचराचरीं ॥
समताबनीसर्वांगांई ॥ ६० ॥ ऐसाजोमीनिर्मोहिशांत ॥ संधीस्तवगेलोंगजपुरांत ॥ भयदाविलेंकोरवांसिबहुत ॥ सभेआं
तनितिबोलतां ॥ ६१ ॥ परितेअधर्मरतआगळे ॥ विजयभावेंनीतिनाहिंघेतेजाले ॥ धर्मिष्ठपांडुवांचेनियुध्दीनिमाले ॥ स्व
र्गपावलेअसंशाय ॥ ६२ ॥ पांडवलाभलेजगींकिर्ति ॥ पांचाविक्षेमराहिलिआकृति ॥ इतरसर्वांचिजालिशांति ॥ तुजप्रतिअध्या
त्मयुक्त ॥ ६३ ॥ रूषीसर्वभावम्याजाणाविला ॥ अनंतरउदर्कबोलिला ॥ जगकर्त्ताजनार्दनातुंभला ॥ म्हणोनिमलाकळलेंअसो ॥ ६४ ॥
ऐकोनितुझीमधुरवैखरी ॥ समाधानपावलोंअंतरीं ॥ कोपमाझापळालादुरी ॥ शापयावरीनेंदींतुज ॥ ६५ ॥ तांचिकोपापा
सावतारिलेंमज ॥ माझ्यावांईअसलियांवयासहज ॥ पार्थासिदाविलेंविश्वरूपनिज ॥ मजहींद्दोजसाचेंदारववीं ॥ ६६ ॥ परी
सोनिदेवविश्वरूपजाला ॥ हर्षेउदर्कस्तुतिसीप्रवर्तला ॥ नमोनमस्तेसर्वात्मियाविमळा ॥ नारायणाभक्ताधर्त्रियापे ॥ ६७ ॥ ना
हेपरमात्म्यापद्मनाभापुंडरीकाक्षा ॥ माधवाहिरण्यगर्भासंसारतारकादक्षा ॥ पुराणपुरुषाशांताविश्वसाक्षा ॥ भक्ता
चियापक्षासंरक्षणारा ॥ ६८ ॥ तुंअविद्यातिमिरादित्य ॥ भवव्याधीसीभेषजसत्य ॥ संसारार्णवनौकाशोभीवंत ॥ करीतों
दंडवतगतिभवा ॥ ६९ ॥ तुंसर्ववैदेकवेद्यसर्ववेदमये ॥ वासुदेवनिस्सीमकृपिये ॥ दुःखमोहपावली माझेलये ॥ पदद्वयेनमि

तोंभावें ७० नानाकर्मपारोंमीबधिलोकीं जनार्दनाकृपेनेंविलोकीं विश्वकर्म्यानिमितों तुजमस्तकीं रूपाचिपाररविअदृभु
ततुझी ७१ पायेंभुमीव्याप्तशिरेंनभव्यप्त अंतराळींजठरप्रशस्त नेत्रचंद्रसूर्यश्रोत्रदिशासमस्त भुजालंबितयोजनें
फार ७२ लोपुनिहेंअक्षयरुपआतां पूर्वरूपदारववींभगवंता देवम्हणेवरमागताता ऐकोनिबोलताउदर्कजाला ७३
विश्वरूपदर्शनेंमीकृतकृत्य वरमागावयाचानाहिंहेत कृष्णम्हणेअमोघमद्दर्शनार्थी नजायेव्यर्थदिल्या चीणकांहीं ७४
उदर्कम्हणेमरुस्थानीअसिल्यांप्रीति तोयदुर्लभमनुष्यासिजगति तेशतोयाचिकरींमजप्राप्ति प्राशिल्यांनिश्चिंति
नयावेंमरण ७५ ऐसाकविणवरमागीतला कृष्णसाच्याकोटीगुणेंसीतरुभला उपसंहारूनिविश्वरूपाला वाक्यव
दलायेणेपरी ७६ तुजलागेलफारताहन तेंव्हांमीतोयकोण्हाहातींपाववीन तेंतांकरावेंअगस्मरण नयेमरणपु
ढेंकदा ७७ उदर्कयावाक्यासीसंमतजाला पुसोनिकृष्णद्वारकेसीगेला येकेदिनितृषालागलिविप्राला धांवों
लागलाजळार्थफार ७८ तंवकोण्हीयेकअनामिक दिग्वस्त्रीकरींशरकार्मुक श्वानेंसभोंवतींअनेक उदर्कासि
न्मुखयेताजाला ७९ नदीसास्त्रियादेहापासुनि उदकाचिलोटलीअवनी उदर्कासिलक्षुनिहांसोनि बोलिला
वाणीअनामिकऐसा ८० भृगुपुत्रातुझेवांईदरव कृपामजउपजलिचोरव तृषेनेंव्यापलासिउदक अवश्य
कमाझेंसेवीं ८१ बहुवारऐसाचिबोलिला कंटाळोनिउदकनाहिंप्याला श्वानासहितगुप्तजाला येरूचालिला ४४
उदकार्थपुढें ८२ तंवशंखचक्रगदाधर प्रगटलातेथेंरुक्मिणीवर म्हणेउदर्काकांसेविलेंनाहिंनिर चांडाळशरीर

अश्व साचासावळें ८३ दुर्लभतेंमनुष्यादिकांसि ज्यारूपेंदानद्यावेंयेकासी सारूपेंचिपावावेंनिश्चयेंसीं कर्माचिऐसीगति पर्व
आहे ८४ जैसेंजेणेंकपटकरावें तैसेंचितेणेंअनुभवावें कपटेंराज्यइच्छिल्यांबरवें विनापुर्वदेवेंयेईलकैसें ८४
तैसाचितुझाविचारघडला सुधारसतोयनाहिंसिप्याला कपटभावहोताजिवींभला तोफळलातैशाचिपरि ८५
तुजनयावयामृत इंद्रासीदेसणतिलेंअमृत तोमजप्रतिवदलाऐसीमात मनुष्यासिप्राप्तकेविसुधा ८६ अ
न्यवरसासिद्यावाहोता म्याम्हणतिलेंऐकताता उवायेविहेकांहींनकरितां रुषीसुतादेईसुधा ८७ प्रसोत्तरीबोलि
लावज्रपाणी कुश्चितरूपेंजाईनसाचेस्थानि प्रार्थिनतोयप्राशनालाहुनि कंटाळल्यांमनिसर्वथानेंदीं ८८
अवश्यम्याम्हणतिलेंशक्रासी मगतोचंडाळरूपेंआलातुजपासीं तुंतोयसाचेंनाहिंप्यालासी कीजेम्यायासीयलका
यसांग ८९ बरेंतोप्रसंगजालानोजाला तृशेनेंपीडिलेंफारतुला मरुधन्वभुमीकाहेकुशला मागस्तांलानोयनमि
ळे ९० यास्तवमेघोदकनिर जिकडेतिकडेंकरीनफार तुझिआज्ञावाहतीलजळधर इच्छितांचिपुरवाहवीतिल ९१
उदर्कमेघतेम्हणउनि प्रशंसाहोईलतुझिजनी परिसोनिविप्रहर्षलामनी चक्रपाणीअदृश्यजाला ९२ अद्यापि
तेमरुभुमीवरी उदर्कमेघइच्छिल्यापरि वर्षतीधारारूपेंवारी लाहाणथोरींजाणिजेतसें ९३ ऐसीकथासांगतांवै
शंपायन जन्मेजयेंकेलासासिप्रश्न विष्णुप्रभविष्णुगीशापवचन बोलावयाब्राम्हणउदर्केसिध ९४ येकायेकीं

निर्भयजाला॥ अतेवतपस्वीतोमोटाआगळा॥ तरीसाचियातपाचाचांगला॥ भावमलानिरोपिजे ९५॥ काय केलातयानेंआ
चार॥ वैशंपायनह्मणेअेकसादर॥ गुरुभक्तिघडलियासिफार॥ गौतमरुषेश्वरगुरुसाचा॥ ९६॥ बहुशिष्य होतेसागौतमा
सी॥ सांतउदर्कआवडतादिननिशी॥ दमशौचआचारवंतविशेषी॥ गुरुसेवेसीतत्परसदां॥ ९७॥ सहस्त्रशिष्यजाल्यावरी
प्रवीण॥ गौतमेंघाडिलेस्वग्रामालागुन॥ उदर्कासिनधाडीचतपोधन॥ स्नेहअन्योन्यवाढतचालिला॥ ९८॥ करितांगुरुभ
क्तीरमणीये॥ मीकायमाझेंशरीरकाये॥ उदर्कनेणेविअेसीसोये॥ वर्षसमुदायफारवेचले॥ ९९॥ जराउदर्कासिप्राप्तजा
ली॥ परितेसासीनाहिंकळली॥ येकेंदिनिआणिलीकाष्टमोळी॥ गुरुराउळिंस्वयंपाकार्थ॥ १००॥ असंतमोळीतेभारेंआगळी
आणीक्षुधाहीफारलागली॥ कंडसुटलिमुर्धनीस्थळीं॥ मोळीघांसलीपंथक्रमितां॥ १॥ जटायेकरुंडावळलीसासी॥ भाराटाकि
लाग्रहप्रदेसीं॥ तोतळींपडीलाघेउनिजटेसि॥ तेदशाउदर्कासिगोचरजालि॥ २॥ श्वेतकेशदेखोनिजटेआंत॥ उदर्करडोंलाग
लाबहुत॥ म्हणेजराजालीकींमजप्राप्त॥ नेणेंमीकिंचितसंसारसुख॥ ३॥ आतांकोणदेईलमजलेंकी॥ मृत्तिकापडलिकींमा
झ्यामुखीं॥ अेकोनिगुरुकन्यानेटकी॥ येकायेकींपुढेंआली॥ ४॥ उदर्काचेंनेत्रजळपुसिलें॥ येरेंगुरुसीदंडवतकेलें॥ शतबिंदा
चेंमापचांगलें॥ पुन्हानिपजलेंनेत्रांतुनि॥ ५॥ महीधरुंनशकतितेबिंद॥ उदर्कउगीलाहस्तबध्य॥ गौतमह्मणेतुंसदानुष्टआगाध॥
आजिकांगांरवेदकरितोसि॥ ६॥ नोभावजाणवीसीप्रवत॥ प्रश्नोत्तरव्हावयायेरुउदित॥ वैशंपायनभारतासीसांगत॥ रुषींसीसुतमा
धवम्हणे॥ ॥इतिश्रीमहाभारतेअश्वमेधपर्वणीउदंकाख्यानंनामयेकादशोध्यायः॥ ॥श्रीरघुनाथाप्रणमस्तु॥ ४५

अश्व श्रीरामकर्त्ता॥ मगउदर्कम्हणेस्वामी॥ सेवेसीतुमच्यागुंतलोंमी॥ देहभावविसरलोंअंतर्यामी॥ भक्तिकामीरतजालों॥ १॥ शत पर्व
वर्षप्रमाणलोटलें॥ वृधाप्यआलेंतेंनाहिंकळलें॥ संसारसुखासिअंतरपडिलें॥ विवाहीगुंतलेंअसेमन॥ २॥ सर्वशिष्या
सिआज्ञादिधलितुह्मीं॥ मजचिठेउनिघेतलेंआश्रमीं॥ गौतमम्हणेपरीयेसींवाग्मी॥ प्रीतिअंतर्यामीजडलितुझी॥ ३॥
साक्तबतुतेंआहाव्हावया॥ विसरपडिलागुणाल्लया॥ आतांगमनहेतअसलियां॥ जायस्वआलयामदाज्ञेनें॥ ४॥ उदर्क
ह्मणेगुरुदक्षिणा॥ देउनिजाईननिजस्थाना॥ गौतमम्हणेसेवेनेंचिमन॥ तुष्टीसगुणाबाणलीमज॥ ५॥ तेचिगुरुदक्षि
णापावलि॥ वरदेतोंतुजयेकाळीं॥ वृद्धाप्याचितांशंकाधरिलि॥ नमिळेयुतळींस्त्रीम्हणुनि॥ ६॥ तरीसोळावर्षाचातुंहो
सी॥ कन्यामाझीलावण्यरासी॥ अर्पितोंतुझेंतेजसाहायासी॥ शक्तिविशेषीतेचिहोय॥ ७॥ येणेप्रकारेंबदोनिवचन॥ मनें
आर्पिलिंशिष्यासिकन्यारत्न॥ गुरुदक्षिणनेघेगौतमब्राम्हण॥ अेसेंजाणोनउदर्करुषी॥ ८॥ अहल्यागौतमाचिवनि
ता॥ तीसितेंविषईजालाप्रार्थिता॥ तेबोलीलीजेसेवातुझीनत्वना॥ दक्षिणातातापावलीआह्मा॥ ९॥ उदर्केंपुन्हाआग्र
हकेला॥ अहल्येनेंआज्ञापिलेंमगत्याला॥ मणीकुंडलेंसौदासपत्नीला॥ असतीतेंमलाआणोनिदेईं॥ १०॥ अेकोनि
उदर्कतेसाचिनिघाला॥ आश्रमीनदेखतांत्याशिष्याला॥ गौतमेंअहल्येसीप्रश्नकेला॥ कांप्रियशिष्यडोळांपडतनां
हिं॥ ११॥ येरीनेंवर्त्तमानजाणविलें॥ गौतमम्हणेयहतांबुडविलें॥ विप्रशापेंसौदासासिआगळें॥ असेप्राप्तजालेंराक्ष
सत्व॥ १२॥ तोउदर्काचिपेईलआहुति॥ येरीम्हणेतुमचिदृढभक्ति॥ रक्षीलबळेंभृगुसुताप्रति॥ आपपास्वस्तीक

त्याविसासि १३ बरेंतैसाचिघडेलविचार ह्मणोनिगौतमवदलाउत्तर इकडेमणीकुंडलार्थद्विजवर शोधीतसत्वरसौदा
सासि १४ घोरवनामाजिप्रवेशला महाभुतरूपीराजादेखिला दीर्घस्मश्रुदीर्घरूपीकाळा रक्तेंमाखिलाचांईंचांईं १५
दंतदाढामहाभ्यासुर नेत्रद्वयरथचक्राकार पिंगटमस्तकींजटाभार ताळतरूवरतेविहात १६ यमोपमपाहोनि
यांसाला उदर्कअणुमात्रनाहिंभ्याला सौदासम्हणेआहारार्थमला दैवेंधाडिलाहाद्विज १७ भक्षीलानाहिंश्वा
पदादिकीं मजपासींचआलायेकायेकीं मगविप्रासिम्हणेदेहआशाटाकिं भक्षीननिकिकायातुझी १८ उदर्कम्ह
णेघडोतैसाचिविचार माझीयादेहाचाकरींआहार प्रस्तुतमजवरियेकथोर उपकारतुंवांकीजे १९ गुरुकार्या
र्थआलोंतुजपासीं सामाझीपुरवींआर्थींअसोसि कार्यवारूनियांगुणरासि निजदेहासिआणीनयेथें २० म
गतुंसुखेंकरींभक्षण असससनमनीहेंवचन सत्यचिबोलिलोंबाळपणापासुन आतांस्पर्शेनअसत्यासिकैसा २१
ऐसाविचारजाणोनिचांग सीध्यींपाववींमाझाकार्यभाग सौदासम्हणेतोअर्थसवेग जाणवीअव्यंगमजप्र
ति २२ तैसाचसारीखाकरीनविचार उदर्कम्हणेगुरूजायासुंदर तीणेंतुझ्यास्त्रियेचींसार कुंडलेंमनोहरमागी
तलीं २३ तेंदेउनिवाटेलाविंमज राजाम्हणेमदयंतीमाझीभाज तीसममागेनेंकुंडलेंसतेज याचीतेतुजदेई
लद्विजा २४ येरूम्हणेमीकोठेंपाहुंतीसी नृपम्हणेशोधींवनप्रदेसीं निकेंम्हणोनिनिघालातापसी राजमहिषि
देखिलिवनी २५ रायेंकुंडलेंमजदेववीलीं म्हणोनिवार्तातीसिजाणवीलि मदयंतीम्हणेसत्यतुझीबोली ७८

अश्व असत्यत्रिकाळींनबोलसी २६ परिकांहींखुणआणिल्याविण मणीकुंडलेंनअर्पिजाण दीधल्यावरीताकरांवीजतन पर्व
प्रतिदिनदेवयक्षसर्प २७ न्यावयास्तवजपतातिफार भुमीनपुरिल्यांनेतीविखार निद्रालागल्यांयक्षसुरासुर अ
पहारकरितील २८ यास्तवरक्षींसावधान दिवसांकुंडलेंरवीसमान रात्रिंनिशाकरतारागण जाज्वल्यमानतेचिदि
सति २९ ह्रस्वस्त्रियेच्याकर्णिंह्रस्वहोती दीर्घस्त्रियेच्याकर्णिंदीर्घहोति आकृतिप्रमाणेंचिवर्त्तती दिवारातीजतन
केल्यां ३० नबाधीक्षुधातृषाअग्निविषभये खुणअणोनितेंघेउनिजाये ऐकोनिरायापासींभृगुतनये येउनिहोय
सांगतासर्व ३१ सौदासम्हणेसांगहेचिखुण मजदुष्टासिगतियेकावीण आणीकप्रभुमंडळींनाहींआन ऐसेंजाण
उनकुंडलेंघेई ३२ परिसोनिउदर्कनिघाला खुणेनेंकुंडलेंघेताजाला सौदासापासींपुनरपीआला म्हणेखुणेचा
कळलानाहींभाव ३३ मदयंतितेखुणसमजली मजप्रतिनाहींउमजलि येकगतिकायतुजभुतळीं तेकथिलिपाहि
जेगोष्टी ३४ राजाह्मणेविधीपासुनी विप्रक्षेत्रीजालेदोन्ही क्षत्रियांसीगतीद्विजावांचुनि त्रिभुवनिआननाहिं ३५
द्विजभक्तिनेंसर्वकामपुरति स्वर्गादिलोकाचिलाभहोति मीविमुखजालोंयांचेसेवेप्रति म्हणोनिशापोक्तिघोरला
भलों ३६ आतांद्विजांसीकदानछळीन साचेंचयेकगतीमजचरण द्विजावीणआधारनसेआन येकहाचिखुण
ऐसीविप्रा ३७ विप्रासीकष्टीकरूनीसेखीं कोण्हीराजाहीउभयलोकिं नाहिंराहिलाकदापिसुखी विप्रचिनिकिंग
तिक्षेत्रीयां ३८ ऐकोनिउदर्कसंतोषला म्हणेरायातुंमित्रमाझाभला स्वस्थानाजाउनियेउनितुला प्रश्नकुश

ल्याविप्रासि ।१३। बरेंतैसाचिघडेलविचार। म्हणोनिगौतमवदलाउत्तर ।इकडेमणीकुंडलार्थद्विजवर। शोधीतसत्वरसोदा
सासि।१४। घोरवनामाजिप्रवेशला।महाभुतरूपीराजादेखिला।दीर्घस्मश्रृदीर्घरूपीकाळा।रक्तेंमाखिलावंईवंई।१५
दंतदाढामहाभ्यासुर।नेत्रद्वयरथचक्राकार।पिंगटमस्तकींजटाभार।ताळतरूवरतेविहात।१६। यमोपमपाहोनि
यांसाला।उदर्कअणुमात्रनाहिंभ्याला।सौदासम्हणेआहारार्थमला।दैवेंधाडिलाहाद्विज।१७।भक्षीलानाहिंश्वा
पदादिकीं।मजपासींचआलायेकायेकीं।मगविप्रासिम्हणेदेहआत्ताटाकिं।भक्षीननिकिकायातुझी।१८।उदर्कम्ह
णेघडोतैसाचिविचार।माझीयादेहाचाकरींआहार।प्रस्तुतमजवरियेकथोर।उपकारतुंवांकीजे।१९।गुरूकार्या
र्थआलोंतुजपासीं।सामाझीपुरवींआर्थीअसोसि।कार्यवारूनियांगुणरासि।निजदेहासिआणीनयेथें।२०।म
गतुंसुखेंकरींभक्षण।असत्यनमनीहेंवचन।सत्यचिबोलिलोंबाळपणापासुन।आतांस्पर्शेनअसत्यासिकैसा।२१।
अैसाविचारजाणोनिचांग।सीघ्रींपाववींमाझाकार्यभाग।सौदासम्हणेतोअर्थसवेग।जाणवीअव्यंगमजप्र
ति।२२।तैत्रासारीखाकरीनविचार।उदर्कम्हणेगुरूजायासुंदर।तीणेंतुझ्यास्त्रियेचींसार।कुंडलेंमनोहरमागी
तली।२३।तेंदेउनिवाटेलाविंमज।राजाम्हणेमदयंतीमाझीभाज।तीसममागेनेंकुंडलेंसतेज।याचीतेतुजदेई
लद्विजा।२४।येरूम्हणेमीकोचेंपाहुंतीसी।नृपम्हणेशोधीवनप्रदेसीं।निकेंम्हणोनिनिघालातापसी।राजमहिषि
देखिलिवनी।२५।रायेंकुंडलेंमजदेववीलीं।म्हणोनिवार्त्तातीसिजाणवीलि।मदयंतीम्हणेसत्यतुझीबोली।।

 असत्यत्रिकाळिंनबोलसी।२६।परिकांहींखुणआणिल्याविण।मणीकुंडलेंनअर्पिजाण।दीधल्यावरीताकरांवींजतन।।
प्रतिदिनदेवयक्षसर्प।२७।त्यावयास्तवजपतातिफार।भुमीनपुरिल्यानेतीविरवार।निद्रालागल्यांयक्षसुरासुर।अ
पहारकरितील।२८।यास्तवरक्षींसावधान।दिवसांकुंडलेंरवीसमान।रात्रिंनिशाकरतारागण।जाज्वल्यमानतेंचिदि
सति।२९।ह्रस्वस्त्रियेच्याकर्णिंह्रस्वहोती।दीर्घस्त्रियेच्याकर्णिंदीर्घहोति।आकृतिप्रमाणेंचिवर्त्तेंति।दिवारातीजतन
केल्यां।३०।नबाधीक्षुधातृषाअग्निविषभये।खुणअणोनितेंघेउनिजाये।अैकोनिरायापासींभृगुतनये।येउनिहोय
सांगतासर्व।३१।सौदासम्हणेसांगहेचिखुण।मजदुष्टासिगतियेकावीण।आणीकप्रभुमंडळींनाहींआन।अैसेंजाण
उनकुंडलेंघेईं।३२।परिसोनिउदर्कनिघाला।खुणेनेंकुंडलेंघेताजाला।सौदासापासींपुनरपीआला।म्हणेखुणेचा
कळलानाहींभाव।३३।मदयंतितेखुणसमजली।मजप्रतिनाहींउमजलि।येकगतिकायतुजभुतळीं।तेकथिलिपाहिं
जेगोष्टी।३४।राजाम्हणेविधीपासुनी।विप्रक्षेत्रीजालेदोन्ही।क्षत्रियांसीगतीद्विजावांचुनि।त्रिभुवनिआननाहिं।३५।
द्विजभक्तिनेंसर्वकामपुरति।स्वर्गादिलोकाचालाभहोति।मीविमुखजालोंसाचेंसेवेप्रति।म्हणोनिशापोक्तिघोरला
भलो।३६।आतांद्विजांसीकदानछळीन।साचेंचयेकगतीमजचरण।द्विजावीणआधारनसेआन।येकहाचिखुण
अैसीविप्रा।३७।विप्रासीकष्टीकरूनीसेखीं।कोण्हीराजाहीउभयलोकिं।नाहिंराहिलाकदापिसुखी।विप्रचिनिकिग
तिक्षेत्रीयां।३८।अैकोनिउदर्कसंतोषला।म्हणेरायातुंमित्रमाझाभला।स्वस्थानाजाउनियेउनितुला।प्रश्नकुश

लाकरीनकांहीं ३९ सौदासह्मणेआतांविकरीं द्विजम्हणेतुंराक्षसशरीरी हेंदेहपुन्हातुजपासिंलौकरी आणुकींनिर्धारीनआ
पु तेंसांग ४० कोण्याप्रकारासिमीयोग्यआहें कोण्याकार्येमजपुण्यलाहे सौदासह्मणेनआणणेंदेह पुण्यआहेसाचिम
थें ४१ आपिलियांआत्महत्याघडेल मजवरिबापानाहिबोल्र अैकोनिरुषीतोषलापुष्कळ पुसोनितत्काळस्वारजाला ४२
अहल्येस्तवआणीतांकुंडलें मार्गिक्षुधेनेंफारव्यापिलें कोण्हीयेकावृक्षींफारफळें देखोनिबळेंवेघलावरी ४३
कृष्णाजिनिकुंडलेंबांधलिं सरळशाखेप्रतिटांगिलिं नवंतेंगळोनियांपडिल्हीं अैसावनकुळीसर्पयेक ४४ निपज
लाहोतातोघेउनिगेला निजवल्मीकामाजिप्रवेशला उदर्कसवेगतळासिआला खाणताजालावल्मीकदंडें ४५
तेणेंवसुंधराकांपोंलागली हर्यश्वइंद्रआलातेकाळीं ह्मणेनागलोकयेथुनीतळीं योजनखोंलीसहस्त्रअसे ४६ दंडें
सिधीनजायेवियल येरूम्हणेजरीनागवीकाण नलगेतरिसागीनप्राण निश्चयअैसापुर्णमाझाअसे ४७ अैकोनि
इंद्रेंदंडाआंत वज्रास्त्रप्रेरीलेंत्वरीत सहजहणतांपाताळपर्यंत बिळप्रशस्तपडियेलें ४८ हर्षेउदर्कभीतरींगेला
दिव्यनागलोकदृष्टिपडिला ग्रहेंगोपुरेंहेमरत्नशाळा फांकेतेजउमाळारविपरी ४९ वांईवांईरम्यजीवन दुर्गद्वार
रूंदपांचयोजन दशयोजनउंचप्रमाण खेचरेंसिजाणशोभिततरू ५० पाहोनिउदर्कवेडावला जीकडेतीकडेस
र्पाचामेळा म्हणेकुंडलेंमागोंकवणाला चोरचांगलाबोळखिजेकेसा ५१ अैसातोचिंतावर्तिपडिला तंवअ
श्वयेकप्रगटजाला तोम्हणेफुंकींमाझ्याआपानाला कुंडलेंतुलाहोतिलप्राप्त ५२ उदर्कम्हणेतुझेंआपान ८७

अश्व लादिनेंलेपलेंअसेलपुर्ण तेथेंकेवीलाउंनिजवदन आपलीखुणमजसांग ५३ अश्वम्हणेमीनव्हेंअश्वसाचारू तु पर्व
झीयागुरूचाहीजाणगुरू त्रिपादसप्तहस्तवैश्वानरू पुजाप्रकारुतुझेनिनिस ५४ गोतमाचेंग्रहींआलोंपावत सास्तवसं
ष्वाळाबयाधांविलोंयेथ निःशंकआपानफुंकींत्वरित अैरावतसर्पजोका ५५ साचियाकुक्षिचानागद्वाड तोतुजदेइ
लकुंडलजोड अैकोनिउदर्कहर्षलावाड अपानदृढफुंकोंलागला ५६ तेणेंरोमरोमीधुम्रचालिला नागलोकधुम्रमय
जाला हाहाकारमोटाप्रवर्त्तला कोण्हीकोण्हालानसांभाळि ५७ वासुकीप्रमुखसर्पआले उदर्कासीपुजीतेजाले
नमस्कारकरूनिभोंवतेउभेठेले वाक्यवदलेअंजलीबधा ५८ भगवंतास्वकुंडलेंघेहातीं प्रसादकरीआह्मावरिसुमति
येरूकुंडलेंघेउनितीव्रगति अग्नीप्रतिसव्यघालुनि ५९ अहल्येपासिंमनोवेगेंगेला कुंडलेंदेउनिवृतांतकथिला स्त्री
पुर्षासीमहाहर्षवाटला कृतकृत्यजालाउदर्कमनि ६० उदर्काचेंकैसेंमहिमान म्हणोनितांरायाकेलाप्रश्न तोम्याअ
जकथीलासंपूर्ण गुरूभक्तजाणउदर्कथोर ६१ परिसोनिजन्मेजयबोलिला वरदेउनियांउदर्काला कृष्णपुढेंका
यकरिताजाला कथातेंमलानिरोपावि ६२ वैशंपायनम्हणेअैकभुपति नानादेशलेंपुनिसीध्रगति श्रीकृष्णजा
तांद्वारकेप्रति रेवतपर्वतिंमहायात्रा ६३ जनाचिमिळालीहोतीफार पताकातोरणेंरत्नहार आणीकहिनानाप्र
कार तेणेंगीरीवरशृंघारिला ६४ दीपवृक्षकल्पवृक्षअपार कृत्रिमनिर्मिलिहोतेसुंदर चिरेंलुपेटीलागिरी
थोर नारीनरदाटिसांचि ६५ हास्यविनोदगायनकळा तेणेंपर्वतचिगाजेचांगला तेविपडिसादउठोला

DR. BHAU DAJI MEMORIAL
DR. BHAU DAJI MEMORIAL

गला॥ गलबलाचेंकुंकडे ६६॥ विपापणवादिवाद्येंफार॥ किलकिलाशब्दाचामहागजर॥ धुपगंधमाळामनोहर॥ यात्राअपा
रपैंदाटलि ६७ भक्ष्यभोज्यमांसेंनानारस॥ सेवीतिदेतियाचकजनास॥ सासकीसहीतआलाहृषीकेश॥ जाणोनित्रिदशामिळा
लेव्योमि ६८ समस्तींकृष्णाचिस्तुतिकेली॥ नानाप्रकारेंथोरींववर्णिली॥ असोकासयापडोवेंपाल्हाळीं॥ सव्यवनमाळिवालु
मिगिरी ६९ द्वारकेमाजिप्रवेशला॥ तळींउतरोनिगृहींगेला॥ शाकसदनोपमचांगला॥ प्रकारम्हणातेथीलसर्व ७० वसुदेवा
दिकनमस्कारायोग्य॥ तेनमस्कारिलेपुज्यसांग॥ आलिंगनकुशलप्रश्नप्रसंग॥ तोहीअव्यंगसंपादिला ७१ लाह
नथोरमिळालेकृष्णापासीं॥ सांसांप्रमाणेंसन्मानिलेंत्यांसी॥ स्वागतपुसिलेंयेंकीयेकासी॥ सर्वदरबारींसीबैसलेस्थीर ७२
तंववसुदेवेंप्रश्नकेला॥ घोरसंग्रामम्याकृष्णाअैकिला॥ तांनोप्रत्यक्षदृष्टिपाहिला॥ तेसांचिकथिलापाहिजेसत्य ७३ भी
ष्मकर्णद्रोणादिकवीर॥ पांडवांकडेहींहोतेराजेथोर॥ कैसेअन्योन्यजालेजुंझार॥ सेनासमग्रदोघांचिकिति ७४
आद्यंतकरींमजनिरोपण॥ कृष्णम्हणेअगणीतदोघांचेंसैन्य॥ सांतमुख्यचमुकथितोंआपण॥ सावधानपरीसीजे
॥७५॥ अक्राक्षोणीदळकौरवांचें॥ भीष्मासिआधीपत्यआधीयांचें॥ सातक्षोणीदळपांडवांचें॥ स्वामीत्वसाचेंधृष्टद्युम्ना
॥७६॥ शिखंडिभीष्माचाअतिजुंझार॥ दाहादीनमांडलागंगाकुमर॥ रोमहर्षणयुधघोरांधर॥ अतिदुस्तरपैंकेलें ७७
शिखंडीव्याजेंतोपार्थेंपाडिला॥ शरतल्पकींभीष्मनिजेला॥ उपरीद्रोणासिपटदिधला॥ तोमांडलापांचदिवस ७८ कु
रुदळहोतेंनवअक्षोहिणी॥ पांडवदळपंचअक्षोहिण्णी॥ धृष्टद्युम्नेंद्रोणाच्यापपाणी॥ मारीलारणींपैंसेरवीं ७९ ४८

अश्व

मगकर्णासिसेनापत्यदिधलें॥ तेंव्हांपंचक्षोणीदळउरलें॥ तीनिअक्षोहिणीपांडवांचेभलें॥ जुंझदिधलेंद्वयदीनकर्णें ८० पर्व
सेरवींतोधनंजयेंनिवटिला॥ शल्यासिकौरवींपटबांधिला॥ तीनीअक्षोहिणीभारउरला॥ पांडवांचागणणेंलादोनिक्षोणी ८१
माध्यान्नपर्यंतशैल्यमांडला॥ सेरवींधर्मेंतोनिर्दाळीला॥ सहदेवेंशकुनिमारीला॥ संपसर्वजालाकुरुसेनेचा ८२ व्यास
डोहींदुर्योधनपळपाला॥ कृरभाषणेंतोबाहेरिकाढिला॥ गदासंग्रामींभीमेंनिवटिला॥ जयसाधलापांडवांप्रति ८३ कृप
कृतवर्माआणीद्रोणी॥ तेहीं प्राप्तहोतांअर्धरजनि॥ पांडवांचेंशिबिरकाढिलेंकापुनी॥ दिसैन्याचिहानिजालिअैसी
॥८४॥ मीसात्यकीयुयुत्सुपंचपांडव॥ इकडेआव्हजणराहिलोंसजीव॥ कृतवर्माकृपद्रोणीचीरंजीव॥ तीघेमानवराहिले
तीकडे ८५ अैसेंयुधाचेंतात्वावर्तमान॥ तुजकथीलेंयेकीकडुन॥ येणेरीतीवदोनिवचन॥ धरुनिमौनकृष्णवेला ८६
अभीमन्याचाविक्रमनाहिंकथील॥ इतरांसर्वांचाजाणविला॥ तोजरीसांगावावसुदेवाला॥ तरीसालाहोईलदुरव
॥८७॥ म्हणोनियांचेलानिवांत॥ सुभद्राबैसलीहोतितेथ॥ तेम्हणेअभीमन्याचाअर्थ॥ नाहिंकांकींचितकथिलाकृ
ष्णा ८७ येणेप्रकारेंवदोनिवाणी॥ अभिमन्यासिमनिआठवुनि॥ सुभद्रामुर्छितपडिलीधरणी॥ कौतुकतेंनयनी
देखोनियां ८८ वसुदेवहीपडिलामुर्छित॥ कृष्णेंदोघांसिकेलेंसावचित॥ सुतप्रतिलक्षुनिदुखयुक्त॥ पितामातबो
लताजाला ८९ कृष्णातुंसत्यवचनिम्हणोनि॥ कीर्त्तिप्रसिधअसेजनी॥ तरीअभिमन्युवधगुप्तवाणी॥ मजपासीं
वाणीनकथिलाकां ९० सत्ययुधम्यातुजविचारीलें॥ सांतहेंकांकल्मतांचोरीलें॥ माझियापुत्रिच्यापुत्रासिबळें॥

केविनेलेंअंतकानो॥२१॥ कृष्णातुझानेोभागीनेयसाक्षांत॥ पळतांरीपुनीकेलाकायशांत॥ साचपळाक्षात्वेंचरित्रनिश्च॥ मजअ
संतआववतो॥२२॥ अहाहामहावीरखटेंजालें॥ कायमजतेणेंसांगुंसांगीतलें॥ सुभद्रेसीकायजाणवाम्हणतिलें॥ प्राणदुःख
मेळेंजातेसमई॥२३॥ तांकांसांमाळिलेंनाहिंसासि॥ येथेंहोताजरीद्वारकेसी॥ तैंभीष्मद्रोणकर्णादिकांसि॥ गणपोसिआ
णीतनव्हता॥२४॥ ऐसातोमहायोध्यानिपुण॥ बहुतींघेतलेनेणोसाचेप्राण॥ कायकरीतहोतातेंव्हांअर्जुन॥ वर्त्तमान
सकळसांग॥२५॥ श्रीकृष्णम्हणेऐकाजीनाना॥ पार्थगेलासमसप्तकवधार्था॥ चक्रव्युहद्रोणेंकेलाहोता॥ पांडवांसिस
र्वथानभेदेतेवि॥२६॥ तोअभीमन्येंप्रतापेंभेदिला॥ मगसैंधवद्वारधरिताजाला॥ सौभद्रआंतसांपडविला॥ द्रोणादिकों
लाझोडिलेंतेपों॥२७॥ सेखींकपटकरूनिसमस्तीं॥ अभीमन्यकेलाविरथी॥ दौत्रयासनीनेंरणक्षीतीं॥ गदाघातींमग
पाडिला॥२८॥ येकाकरींतेनिमालियेक॥ सेनाकौरवांचिवधीलीअनेक॥ सेखींदौहित्रतुझासुरेख॥ स्वर्गलोकपांहोगे
ला॥२९॥ द्रोणकर्णासिचोकिल्लेंजेणें॥ केवीसासिनसाधेस्वर्गपेणें॥ आतांसाचीतुंचिंतामनें॥ दीर्घविवेकानेंनकरींतात॥१००॥
आलीजरीअसतोंसमीप॥ तरीमारूं देतोंनाअल्प॥ तथापिमेल्यांसाचानिरोप॥ साकल्यरूपकथितोंसर्वा॥१॥ येवंनपडतांआ
मच्याडोळां॥ सन्मुखघाईंअभीमन्यमेला॥ उपरिप्रसंगकैसावर्त्तला॥ तोहीतातातुलाजाणवितों॥२॥ येणेंप्रकारेंकृष्णबो
लिला॥ म्हणोनिवैशंपायनभारताला॥ कथाकथीराया जन्मेजयाला॥ सुतऋषींलामाधवम्हणे॥३॥ इतिश्रीमहाभा ८९
रतेअश्वमेधपर्वणी॥ ॥कृष्णवसुदेवसंभाषणंनाम॥ ॥द्वादशोध्यायः॥ ॥श्रीरघुनाथार्पणमस्तु॥

अश्व श्रीरामकर्त्ता॥ अभिमन्यनिमालियावरी॥ सुभद्रामाझीसहोदरी॥ शोकेंव्याप्तजालिअंतरीं॥ परोपरींविलापमांडिला॥१॥ पर्व
तंवमच्छकन्याउत्तराआलि॥ सुभद्रेनेंतेआलिंगुनिधरीली॥ पतितुझाकोठेंगेलावेल्हाळी॥ सांगयेकाकिंमजप्रति॥२॥
येणेंप्रकारेंशोकबहुत॥ सुभद्रेनेंकेलाउत्तरेसहित॥ द्रौपदीहीरुदतीअसंत॥ कुररीविलापततेणेंपरि॥३॥ मिळाल्या
तेथेंबहुतनारी॥ शोकशब्दपसरलाअंबरीं॥ तंवपृथापावलीलोकरी॥ दुखसागरींबुडालितेही॥४॥ आवरूनिअ
पुलेंनिजमन॥ सुभद्रेप्रतिवदलीवचन॥ वासुदेवसासकीनेंअभिमन्य॥ प्रतिदिनपाळिलाजो॥५॥ तोक्षात्रधर्मेंर
णीनिमाला॥ शाश्वततेणेंस्वर्गपावला॥ विवेकेंशोचुंनकोआतांसाला॥ पौत्र॥ तुलाहोईलबरा॥६॥ तोअभिमन्याचे
स्थानिमानी॥ येणेंप्रकारेंतीसिशांतउनि॥ उत्तरेप्रतिनितिवचनी॥ कुंतीगुणखाणीबोलतिजालि॥७॥ सपोचपळाक्षी
नकरींशोक॥ अभिमन्याऐसाचिसम्यक॥ चपलाक्षसुतजहोईललेंक॥ सीघ्रचिमुखपाहसिलसाचें॥८॥ ऐसीप्रकार
चिवदल्यावरिकुंती॥ शोकसांडुनिगेल्यासमस्ती॥ येवंदौहित्राचिमरणस्थिती॥ म्यातुजप्रतिकथिलितात॥९॥ शोक
नकरींतयाचाआतां॥ ऐकोनिवसुदेवभारता॥ निवांतजाहलाविवेकेंराहता॥ धैर्यचित्तामाजिधरूनि॥१०॥ मगदौहि
त्राचेंकेलेंश्राध॥ तैसाचिवर्त्तताजालागोविंद॥ साटीलक्षद्विजवेदविद॥ भोजनेंआगाध्यतृप्तकेले॥११॥ दक्षिणावस्
त्रेंअलंकार॥ विध्योक्तसंपादिलाप्रकार॥ संकर्षणादीकथोरथोर॥ यादववीरआप्तजेकां॥१२॥ तेंहींहींअभिमन्या

चेंश्राध केलेंजन्मेजयायथाविधि॥ द्वारकानगरींराहीलागोविंद आप्तवृंदपरामर्षित १३ तुंवांरायामजप्रश्नकेला
उदकासिकृष्णेंवरदिधला॥ अनंतरकैसावर्त्ततांजाला तेंसांगामलाम्हणोनियां॥ १४ विस्तारेंकथिलाप्रश्नाचा
अर्थ असोअभिमन्युजाल्यावरीहत क्रमेंचिगजपुराआंत पांडवसमस्तप्रवेशले १५ परिअभिमन्याचीपत्‍नी
सी॥ राज्यरुचलेंनाहिंमानसीं॥ विराटकन्याउत्तरागुणरासी निसपतीसीआठउनि १६ भोजनदुखेंवर्जितीजा
ली॥ उपवासेंकाळलोटुंलागली॥ जाणोनितेसर्वस्थीतिभली व्यासतेकाळींगजपुरागेला॥ १७ कुंतिउत्तरेसींबोलि
लावाक्य सर्वथांकरुनकातुह्मीशोक॥ पुत्रजन्मेलकुळदीपक कांहींयेककाळलोटितां १८ वासुदेवद्विजआणिमह
सादें॥ पांडवानंतरेंराज्यआल्हादें॥ चालवीलतोविवेकसंमंधें तुम्हीखेदेंव्यापुंनका॥ १९ असेंदोघीच्वेंकरुनिसमा
धान॥ धर्मधनंजयासिपाहोन म्हणेपौत्रहोइलकुलवर्धन पृथ्वीसंपुर्णपाळीलन्यायें २० अभिमन्याचाक
रुंनकाशोक सासिप्राप्तजालाविबुधलोक परिसोनिपितामहाचेंवाक्य सागुनिदुरचउभयतावेळे॥ २१ मगजन
न्मेजयातुझापिता शुक्लचंद्रपरीगर्भिंनाता॥ प्रतिदीनजाहलावाढता अश्वमेधार्थोधर्माप्रति २२ व्यासप्रबोधु
निगुप्तजाला॥ ऐकोनिभारतवैशंपायनाला॥ पृच्छाकेलीजेंपुढेंचांगला॥ केविवर्त्तलाधर्मराज २३ व्यासाचेंमानुनि
यांवचन केविमरुत्ताचेंआणिलेंधन आद्यंतकीजेमजनिरोपण ऐकसावधानरुषीम्हणे २४ धर्मराजअस ५०

तांसभास्थानी॥ वदलाचौघाबंधुतेंपाहोनि॥ म्हणेभीष्मव्यासशारंगपाणी हीतकारणीआमचिया २५ यज्ञप्रशंसुनि पर्व
॥बोलिलेफार॥ तोवावातुह्मासर्वांसिविचार आतांकरावावाजिमेधअध्वर द्रव्यबहुतरपाहीजेसासि २६ पुर्विलभां
डारदुर्योधनेंवेचिलें॥ निद्रव्यभुमंडळकेलें व्यासेंमरुत्ताचेंधनसांगितलें तेंभीमाआणीलेंपाहिजेकाये॥ २७ कैसें
रुचतेंतुजमानसीं॥भीवर्त्तपुककरीनतैसी ऐकोनिअंजलीबधुवीर्यरासि भीमधर्मासींबोलताजाला॥ २८ म्हणेम
हाबाहोतुजेंवदलासि॥ तेंरुचतेंमाझीयामनासि॥ व्यासेंकथिलेंज्याधनासि आणावेंसासियज्ञकार्या॥ २९ महादेवाध्येन
असेतेंधन॥ कपर्दीसीरीघुंआम्हीशरण॥ जोदेवदेवशुलपाणीत्रीलोचन॥ तोअनादिनिधनशंभुनमु ३० जोलोकना
थगणाध्यक्षरवट्वांगी॥ साचीआताजालियांधनालागीं॥ दुतरक्षणरदेतीलप्रसंगी॥ अडवंगीनकरितांकांहिं ३१ ज्याम
हादेवाचिकरितांसेवा॥ अमरत्वप्राप्तहोयमानवा॥ तेथेंधनाचाकोणकेवा॥ प्रसन्नकरावाशिवआधीं॥ ३२ तेणेंकार्यसीध्दी
घडेलबरी॥ सैंधववधार्थशार्वरी॥ प्रतिज्ञाकरुनियहामाझारीं॥ पुजुनिस्मरारीनिजेलापार्थ॥ ३३ स्वप्नीदेवेंदिधलेंपा
शुपत॥ आणिपार्थाच्यारथापुढेंनित्य॥ विचरोंलागलाशुळहस्त॥ विजयप्राप्तसास्तवजाला॥ ३४ येरुवींद्रोणकर्णरक्षि
तवाहिनी॥ तेभेदावयाकोणाशक्तिबाणी॥ ईश्वराचियेदयेकरुनि॥ जयतुजलागुनिआलाधर्मा॥ ३५ पुढेंहींसाच्याप्रस
दास्तव॥ यज्ञसीध्दीपावेलअभिनव॥ ऐकोनिभीमवाणीचाभाव॥ पार्थादिसर्वसंमतजाले॥ ३६ सर्वांचेनिमतेंधर्मनंद
नें॥ धनआणावयाचेंयोजिलेंमनें॥ धृवनक्षत्रींब्राम्हणाकारणें॥ विधिप्रमाणेंधनार्थपुजिलें॥ ३७ विप्रवदलेस्वस्ति

वचन मोदकदसरपायसअन्न दधीदुग्धमांसघृतेंकरून सर्वब्राम्हणतोषविले ३८ मंगळशब्दउठीलेतेक्षणी द्विजअ
ग्नीसिप्रदक्षिणाकरूनि धर्मराजउठीलागुणखाणी रायान्वेसदनीप्रवेशला ३९ पुत्रशोकेंजालाहोतातोदीन सांचें
बरेंकरूनिसमाधान युयुत्सुसेवेलागिठेउन आज्ञाघेउननिघताजाला ४० पौरवासीलाहनथोर सुखीकेलेनिघ
तांसमग्र नगराबाहेरीआलेभार रजेंअंबरकोंदाटलें ४१ रथांचेघोषगजांचेघोष हयांचेघोषवाद्यांचेघोष
भाटबंदियांचेस्तवनघोष तेणेंआकाशपुर्णजालें ४२ पांडरछत्रातळीं धर्मभला पौर्णमेच्यासोमापरीशोभला
हलहलाशब्देंभुगोळव्यापला मार्गआटोपलाबहुसाल ४३ सरीतातटाकेंनद्यापर्वत वनेंउपवनेंलंघीलिंसमस्त
द्रव्यस्थानपावलेवीर्यवंत तेथेंस्थिरीभुतसेनाकेली ४४ तपविद्यादमान्वितविप्रभले अग्रभागींधर्मेंउतरवि
ले पुरोहीतादिवेदवेदांगआगळे सौंसीयोग्यविलेसांगीतली ४५ मध्येंआपणधर्मराहिला यथाक्रमेंसमुह
उतरला साहामार्गसाकटकाला सभाविशाळानवचांगल्या ४६ मत्तवारणाचादुर्गकेला शांतिप्रकारसंपादु
निभला धर्मद्विजांप्रतिवाक्यवदला नक्षत्रवेळापाहोनिशुभ ४७ धनप्राप्तिचाकीजेविचार परिसोनिबोलिलेद्वि
जवर तुझ्याचित्तानुरूपतिथीवार सांगुंनक्षत्रनिवडुनि ४८ धर्मम्हणेअत्यंतशुभवेळा वेगपाहीजेशकुनेंकेला
ऐकोनिद्विजीयुधिष्ठिराला दीक्षाशुभवेळाभारतादिधली ४९ उपवासकेलातियेदिनी येरेदिवसिंदर्भास्तरणी धर्म
नेमेंवेलाजैसाअग्नी तैसानयनीभासलासर्वां ५० लोटल्यावरीतेहीरजनी धर्मद्विजांप्रतिवदलावाणी उपहार ५१

अश्व विधीआरंभुनि शुलपाणीप्रतितोशावा ५१ ऐकोनिविप्रउपहारकार्या प्रवर्ततेजालेजन्मेजया अग्नीसीआज्याहुती पर्व
दिधलिया प्रमाणान्यायानचुकतां ५२ मंत्रयुक्तचरूनिर्मिला तोधर्मासमीपठेविला मोदकपायसमांसगंधमाळा
सुवासदिधलाउदकाप्रति ५३ लाजासुमननानाविधा बळिकल्पिलिपृथग्विधा आधींशंभुसीदेउनिनैवेद्य किंकर
दुर्मदमगपुजिले ५४ कुबेरमणिभद्रयेक्षगणा तिलकृसरमांसेंकरून सुखीकेलेथोरलाहान शंखपद्मनिधीजापुजि
मेले ५५ अनंतरविप्रांचिपुजाकेली स्वस्तीघोषफांकलेदिग्मंडळीं शिवाचिप्रसन्नताबरिसाधीली धनस्थळींमिळा
लेसर्व ५६ खाणावयासिआरंभकेला नानापात्रांचासमुहलागला हांडेथोरथोरनपाहवेतीडोळां तेजउमाळाफांक
तसाचा ५७ कढयातवेतेलतवेबहुगुणी घागराळीसांडसउचटणी रांजणसंदुकपंचपात्रेंमांदणी भिन्ननामाभिधा
नीयत्नपात्रें ५७ चरव्याथाल्याचंबुगपेलीं झाऱ्यातस्तेंताम्हाणेंचांगलिं घागरीसमयाखोरणीभलिं तबकेंआग
ळीयेकाहुनियेक ५८ उपकर्णेकित्तीयाद्व्यापळ्या भृंगारादिपात्रोच्याहारीचांगल्या क्रमेंचिकाढुनिसेवकींरचि॰
ल्या विस्मीतजाल्याजनाच्यावृत्ति ५९ यत्नसामग्रीसर्वसांपडली त्रितुळावजनतिळपात्रेंवेगळालीं नेणोंपात्रें
आतांनवींघडिलीं दीसोनिआलीतैशापरीं ६० धनाचेढिगबाहेरिकाढिले साटीसहस्त्रउष्टरलादिले द्विलक्ष
अश्वसामग्रीनेंभरीले गजसहागळेलक्षयेक ६१ वृषभशाकटमोनवरखच्चर तयासीनाहिंगणनापार पृथक
समस्तींवाहिलाभार पात्रेंअळंकारद्रव्याचापें ६२ षोडषाष्टचतुर्विंशसहस्त्र तितुकासर्वपात्रांचाभार भाराचें

प्रमाणाअसेफार॥असोविस्तारकासयासी ६३ येणेरीतिघेउनिसामान॥ पुरासियेताजालाधर्मनंदन॥ सुवर्णाचेंमहाज
उवजन॥ तेणेंश्रांतमनबाहनेंजाली ६४ इकडेद्वारकेंतश्रीकृष्ण॥ अश्वमेधाचाभावजाणोन॥ निघालायादवांसहितआ
पण॥ आप्तजनघेउनियां ६५ कृतवर्मासांबगदयुयुधान॥ शाष्टउम्न्क्रूरोहिणेयसारण॥ चारूदेष्णादीप्रतापवान॥
सुलक्षणासुभद्रासंगें ६६ इत्यादिकांसहितकृष्णनिघाला॥ क्रमेंचिहस्तीनावतीसीआला॥ धृतराष्ट्रवीदुरसामोरागेला॥
येकमेकांलाभेटल्लेहर्षे ६७ अन्योन्यकुशलप्रश्नजाले॥ पुरींतसर्वहीप्रवेशाले॥ सुभद्रेसिपाहावयाआगळे॥ प्राणाआले
लेकुंतीकृष्णेचे ६८ येउनिभेटलियाताकाळ॥ आनंदेंपुरदाटलेंपुष्कळ॥ ऐसीयेसमईंशत्रुहंताकेवळ॥ पितासब
ळजन्मेजयातुझा ६९ अंतःपुरींजननपावला॥ ऐकोनिविरींसींहनादकेला॥ असंभाव्यझाडिलायंत्रमेळा॥ दुमदु
मिलादुर्गघोषें ७० सर्वंचिवात्ताप्रिगटलीऐसी॥ चेतनानाहींपरिक्षीतिसी॥ शवातुल्यपडिलाहेभुमीसी॥ कंवीकां
पा हींसीधुकधुकीआहे ७१ ऐसेंव्हावयाकायकारण॥ म्हणोनिकरीसीलराया प्रश्न॥ तरीऐशीकास्त्रपुर्वीदारूण॥ द्रौणी
नेंजाणसोडील्लेंहोतें ७२ तें चक्रेंमारूनिपळवीलें॥ मगकृष्णेंमनीविचारीलें॥ इतिकेंतब्रम्हास्त्रआहेभलें॥ अप
मानीलेंनपाहीजेसासी ७३ परीक्षीतीसीपीडाहोबोंद्याची॥ मगसाचिप्राणवल्लीराखावी॥ ऐसासंकल्पधरितांचिजि
वीं ज्योतिबरवीब्रम्हास्त्राचिकांहीं ७४ उकडवितीजालीसाव्यातनुला॥ सास्तवप्रेतापरींजन्मला॥ कुंतीसुभद्राकृ ५२
ष्णासास्थळा॥ पाहावयाबाळादुरवेंगेल्या ७५ सासकीसहीतमुरारी॥ प्रवेशलारवीन्नअंतःपुरी॥ सुभद्राकुंती

अश्व पांच्याळकुमारी॥ परोपरींरडोंलागल्या ७६ कुंतीम्हणेमहाबाहोवासुदेवा॥ देवकीसुप्रजाकेशवा॥ परोपरींरक्षीलेंतांपांड पर्व
वा॥ महानुभावाकुळस्थापिलें ७७ आतांद्रौणीचेनिपुत्रहत॥ जालाअसेतोकरींजीवत॥ पिंडसमस्तांसिदेईलसत्य॥ कुळ
तंतवाढेलपुढें ७८ अभिमन्यतुझाआवडताफार॥ तोउत्तरेसींवारंवार॥ ऐसाबोलतहोतावीर॥ मातुळींचतुरमीजालों॥
॥७९ नैसाचितुझाहीपुत्रहोइल॥ धनुर्विद्यामातुळींलाभेल॥ तरिएभागीनेयाचाबोल॥ कीजेसफळतांकृष्णा ८० आली
सर्वप्रणमितांतुज॥ नानाप्रकारींवांचवीअभिमन्यात्मज॥ ऐसीनेबोलतबोलतांसहज॥ मुर्छाव्याजपावतिजाली ८१ सु
भद्रेसहींमुर्छेनंव्यापिलें॥ दोघींसीश्रीकृष्णेंसावधकेलें॥ मगसुभद्रेनेंबोलणेमांडिलें॥ दुखमेळेंपाहोनिकृष्णा ८२ पुंडरीका
क्षापार्थाचापौत्र॥ द्रौणीचेनिअस्त्रेंविचित्र॥ मृतपडिलावक्षमाझेंकठोर॥ पाहोनिभागसहस्त्रहोतनाही ८३ कायसां
गुपंचपांडवांला॥ जैपुत्रजालाआणिनिमाला॥ यास्तवशिरेंनमितेंतुला॥ बाळकालासजीवकरीं ८४ कुंतीद्रोपदीकडेत
हींपाहे॥ ब्रम्हास्त्रसोडुनिद्रोणतनयें॥ वेलातेंव्हांतुंवाक्यरमपीये॥ सुखमयेबोलिलासी ८५ कीरीटीतनयाच्यासुतामी
अस्त्रापासुनिहोईनरक्षित॥ तेंआतांवचनराखवृत्तीनाथा॥ नवांचवितांअधबाळका ८६ राहसीलतरीनिमालेंजाण
मगकायसैतुझेंबंधुपण॥ धर्मात्मातुंसत्यप्रतिज्ञ॥ त्रिभुवननिर्मुनाकसी ८७ तेथेंहेगोष्टीपाहतांकीर्ति॥ अनुग्रहकरीं
पांडवांवरूती॥ करावयातुजअसेशक्ती॥ म्हणोनिग्लांतीभाकीतसें ८८ हतपुत्रमीतुझीभगीनी॥ भावेंवंदीतेंचरणद्व
न्हीं॥ ऐसीसुभद्रेचिऐकोनिवाणी॥ केशिहंतामनिदुखेंव्यापला ८९ बोलोनिगंभीरस्वस्तिवचन॥ सममस्तीचेंकेले

समाधान उत्तरेचें प्रवेशावयासदन समीपकृष्णजाताजाला ८८ जेंगंधधुपमाल्ययुक्त उदककुंभजेथेंबहुत फाडकर्तेवैद्य
अन्यवैद्यतेथ लखलखित नग्नशस्त्रें ८९ सिध्दसकळहीसामग्रीया दिग्बंधनाच्याअनेकक्रिया उत्तरेश्पोवतीयावृधस्त्रि
यामिळालीयाफारहोत्या ९० पाहोनिजगदीशामानवला द्रौपदीधांवोनिम्हणेउत्तरेला तुझीयापतिचामानुळभला
येतोतुलापाहावया ९१ ऐकोनियेरीसरसावलीकांहीं सर्वसाक्षीकृष्णजाणोनिहृदईं बोलतीजालीतेसमईं म्हणेबाळ
पांहिंमृतकृष्णा ९२ ऐशीकास्त्रसोडितांद्रोणासुत सर्वदेखतांतुंवदलासिमात उत्तरेचागर्भमीराखेनसत्य आठवीं
मनांततेंवाक्य ९३ शिरेंमीकरीतेंतुजनमन बाळकाचेपरतवींप्राण पतीसंगेंकरावयागमन सिध्दमीआपणजालेंहो
तें ९४ तेंकांतुंबोलिलासिऐसेंउत्तर गर्भअसतांनसागीजेशरीर उत्संगतुझासफळसीघ्र होईलनिर्वीचारदेहर
क्षीं ९५ चपलाक्षाच्याचपलाक्षसुत पाहसीलमासलोवतांकिंचित ऐकोनिमीठेलेंनिवांत आठवीमनांततेंवाक्य ९६
महापापात्माद्रोणसुत अस्त्रसोडिलेंगर्भनाशनार्थ कायनेणोसाधलाससीस्वार्थ पावेनमीमृत्युनवांचतांपुत्र ९७
येणेप्रकारेंवदोनिवैराटी उन्मतापरीलोटलीतळवटीं स्त्रियांचिमिळालीहातिदाटी शोकसेवटींसमस्तींकेला ९८
येकमहुर्त्तजालामोटाकोल्हाळ उत्तरासावधजालिवेल्हाळ अंकींघेउनियांनीजबाळ दुखेंकेवळबोलतीजाली
॥९८॥ धर्मज्ञाचेकुळींतुंनिपजलासी केंविपितृमातुळातेंनवंदीसी हाअधर्मआत्मजापर्यसीं गुणराशीउचितन
व्हे ९९ पिसासीस्वर्गींतुंभेटलासी तुजकरीतांमीअंतरलेंयासी निरोपमाझासांगपतिसी उत्तरास्वर्गासीयेतेम्हणु ५३

अश्व नि १०० येणेपरीफारचिशोककेला पुन्हाबोलितीलक्षुनिकृष्णाला धर्ममृत्युर्थआज्ञादेईलमला तरीसागीनदेहालाविषाग्नीनें १ पर्व
असोकासयाबहुपाल्हाळ पुन्हातीनेंनमिलातमाळनिळ पाहोनितोषलाविश्वपाळ अभयेंसकळहर्षविल्यास्त्रिया २ उठ
वावयापरीक्षीतिप्रति प्रतिज्ञामांडिलीयेणेरीति द्विजींधर्मिअसील्यामजरति कपटेंशत्रुघातिजालोंनसल्यां ३ न्यायें
केशिकौंसवधीलेअसतिल्ल सत्यधर्ममाझेवांईनिरवळ प्रतिष्ठीतअसल्योकेवळ वाणीबाशकळखेळनाही ४ बोलिलो
नसेनमीसहज तरीउठेअभिमन्यात्मज ऐसेंबोलोनिअधोक्षज ब्रम्हास्त्रतेजऐशिकाचें ५ स्वल्पहोतेंतेंमंत्राचे
नि शमविलाजालातीयेक्षणी बाळकाचिपीडागेलीवारोनि कळावदनीबाणतीजाली ७ हळहळुचेतनायेउंलागली
सकळस्त्रियांचिवृत्तिनिवाली वैशंपायनसांगेभारताजवळी सुतऋषीमेळीमाधवम्हणे ८ इतिश्रीमहाभार
तेअश्वमेधपर्वणीपरिक्षितिजननंनामत्रयोदशोध्यायः श्रीरघुनाथार्पणमस्तु श्रीरामार्पणमस्तु

श्रीरामकर्त्ता ब्रम्हास्त्राचारायाउपसंव्हार करूनिव्हेलयावरीशारंगधर पितातुझाप्रकाशलाफार निशाचरग्रह
भोंवते १ वळीघ्यावयागुप्तहोतेमिळाले तेसजीवशिशुदेखोनिपळाले साधुसाधुगोविंदाम्हणोनिभले शब्दप्र
गटलेव्योमवाणीचे २ ब्रम्हास्त्रतेजगलेंब्रह्म्यापासीं सजीवपाहोनितुझ्यापिसासि महाहर्षवाटलासर्वस्त्रि
यांसी उपमायासिनाडळेजनी ३ श्रीकृष्णेंविप्रपुजविले स्वस्तीवचनतेबोलिले आवघेदेवासिस्तउंलागले

जनहर्षलेवारणावतिचे॥ ८॥ मल्लभाटसुतमागधादिक॥ मिळालेसभास्थानीअनेक॥ कुरुवेंशवर्णिलानावेका॥ हातीं
सुरेखवपुत्रधरूनि॥ ५॥ उत्तरेनेंवासुदेवनमिला॥ केशवेंबदु रहलेंगोरवीलेंतीला॥ परिक्षीणवंशहोतांजन्मला॥ म्हणोनि
नामसालापरीक्षीती॥ ६॥ वेंचवीताजालायादवपती॥ मगपितातुझाभुपती॥ वाढोंलागलादिनराति॥ तोषलेचित्तिं
सर्वजन॥ ७॥ इकडे पांडवधनघेउनि॥ येतेजालेमार्गस्थानी॥ धनभारावीणकोण्हीप्राणी॥ रिक्तवाहीनीमाजिनसे
॥ ८॥ भीमादिकींहींवाहिलेंधन॥ तेथेंइतरांसिपुसेकोण॥ समीपपांडवआलेजाणोन॥ विदुरासिकृष्णप्रबोधुनि॥ ९॥
नगरश्रृंगारवीताजाला॥ तोरणेंपताकाकिंकिणीमाळा॥ कुंकुमकेशरेंचांगला॥ संपूर्णसींपीलाराजमार्ग॥ १०॥ पुष्प
हारबांधलेठांइठांई॥ दुकानेंशोभतीउभयबाहीं॥ कदळीस्तंभरोवीलेप्रतिगृहीं॥ धुपेंसर्वहीउदिल्याशाळा॥ ११॥
पुर्णजळकुंभआम्रपर्णयुक्त॥ योग्यस्थळींठेविलेशोभिवंत॥ वस्त्राभरणेंलेउनिसमस्त॥ घवघवीतफीरोंलाग
ले॥ १२॥ वेश्यानटवेसंगीतकार॥ गीतवादीत्रनानाप्रकार॥ उछाहेंसागरापरिपुर॥ जनशब्देंघोरगर्जोंलागलें॥ १३॥
साम्यतेसीयोग्यअमरावति॥ उत्तरदक्षिणेपताकाहलति॥ नेणोंपांडवांसीसोहळादाविति॥ तुम्हावीणसिनिकोण्हा
चीनके॥ १४॥ असोसमीपयेतांचिपांडव॥ शत्रुकर्शनेप्रतापिकेशव॥ घेउनियांकौरवयादव॥ महानुभावसामोरा
गेला॥ १५॥ येकयेकासिस्नेहेंभेटले॥ वाजतगाजतपुरांतआले॥ वाहीनीच्यापदशब्देंआगळे॥ पसरलेदिगां

तिंघोष॥ १६॥ असंभाव्यकेलेयंत्रवार॥ वाटेंरसमसीलेंनगर॥ येकीकडेंठेवीलेंभांडार॥ पांडवीरसभेसगेले॥ १७॥
जाणाउनिआपलीनामस्थीति॥ क्रमेंचिंधृतराष्ट्रनमिलासमस्तीं॥ अनंतरगांधारीसती॥ माताकुंतीसाउपरि॥ १८॥ सन्मा
निलेविदुरयुयुत्सुही॥ हर्षविलेलाहानथोरसर्वही॥ तुझापिताजन्मलाम्हणोनिपांहीं॥ पांडवांसीतेसमईजाणविलें
॥ १९॥ परिसोनिसर्वांसिप्रायसाला॥ संतोषपांडवांचावाढुणावला॥ पुजाहेंश्रीकृष्णफारपुजील॥ तंवआलाव्यासते
थें॥ २०॥ समस्तींतोयथान्यायेंपुजिला॥ मगनानाकथाप्रसंगचालिला॥ धर्मव्यासासिपाहोनिवदला॥ प्रसादचां
गलातुझाकृष्णाचा॥ २१॥ राज्ययावयाआह्लासीकारण॥ आतांअश्वमेधाचासांगीजेयत्न॥ आम्हीसर्वतुजकृष्णा
धेन॥ ऐकोनिवचनव्यासबोले॥ २२॥ रायायुक्तदक्षिणाप्रकारीं॥ यावरीअश्वमेधकरी॥ अश्वमेधसर्वपापाचि
बोहरी॥ करीचराचरींस्वप्रभावें॥ २३॥ तुझ्यामनीदोषसंदेहआहे॥ तोअश्वमेधेंपावेलसर्वक्षये॥ ऐकोनिसाम
ग्रीसमुदाये॥ धर्मतनयेमेळविताजाला॥ २४॥ मगकृष्णासिम्हणेमहात्मा॥ देवकीसुप्रजापुरुषसत्तमा॥ वेदव्या
सेंआज्ञाकेलीजेआह्मा॥ तेपरब्रह्मापावबीजेसीधी॥ २५॥ स्वयेंतांदीक्षाघ्यावीयत्नार्थीं॥ तद्बुद्धीपराक्रमेंराज्यार्थ
आसीलाधलेंदेवायथार्थी॥ प्राह्लतुंसमर्थरूगुस्थानी॥ २६॥ परिसोनिवदलाहृषीकेशी॥ यथायोग्यधर्मबोलिला
सी॥ पाहतांतुंवयेंवडीलहोसी॥ धर्मचिइच्छिसीनिरंतर॥ २७॥ साअर्थेतुंआमचागुरु॥ सर्वभुतांसीगतिथोरु

माझाऐसाचिअसेनिर्धारू॥ करींअध्वरूममाझेनें॥ २८ ॥ तांयज्ञकेल्यांम्याकेलासाजाला॥ भेदआहेकायआम्हातुह्माला
तेसाचिकर्तृभावचांगला॥ चौघांअनुजांलातुझेनिलागे॥ २९ ॥ यास्तवतांचिकरावायज्ञ॥ ऐकोनिकृष्णजीचेंवचन
व्यासाप्रतिधर्मनंदन॥ बुध्दिसंपन्नबोलताजाला॥ ३० ॥ म्हणेयथाकाळींमाझेन॥ करावयाहयमेधयज्ञ॥ दीक्षाध
रवावीआपण॥ आह्मेंतवर्त्तनस्वामीतुमच्या॥ ३१ ॥ व्यासह्मणेमीयाज्ञवल्क्यऋषी॥ दोघेहीयथाकाळींपरियेंसीं॥
तुजप्रेरुंअश्वमेधकार्यासी॥ कांहींवीधानासिनचुकतां॥ ३२ ॥ चैत्रीपौर्णमेसीदेउंदीक्षातुज॥ मेळवींसामग्रीचेसमाज
पवित्रअश्वसोडाचासतेज॥ धवळबुध्नश्यामकर्ण॥ ३३ ॥ पृथ्वीसागरांबरींयथान्यायें॥ रक्षिलापाहीजेफिरतांहये॥ ऐको
निसर्वसामग्रीरमणीये॥ धर्मतनयेसीध्दकरीताजाला॥ ३४ ॥ कुर्चादीकसिध्दकेलेप्रकार॥ वाजीशृंगारीलासुंदर॥ व्या
सासिम्हणेयुधीष्टिर॥ अश्वहापवित्रसोडावाभुमी॥ ३५ ॥ कोणेंरक्षावातोविचारसांगा॥ व्यासम्हणेऐकमहाभागा
भिमाधाकुटाअर्जुनजाणगा॥ अश्वासिदगानहोतांकोठें॥ ३६ ॥ तेणेंरक्षिजेसावधान॥ जोजिष्णुसहीष्णुप्रतापवान
महीजिंकावयाशक्तनिपुण॥ महादारूणनिवातकवच॥ ३७ ॥ तेजेणेंमारिलेपुर्वकाळीं॥ दिव्यन्यापअस्त्रेंसदाज
वळी॥ अभिमन्यपितामहाबळी॥ कुशलभुतळींअसाधारण॥ ३८ ॥ जोराजपुत्रश्यामराजीवलोचन॥ तयानेंअश्व ५५
चेंकरांवेंरक्षण॥ भीमसेनमाद्रेयतीघेजण॥ इतरकार्येंपुर्णकरितील॥ ३९ ॥ ऐकोनिधर्मराजहर्षला॥ सन्मानेंअ

अश्व जुर्नपाचारिला॥ ह्मणेतांअश्वपाहीजेरक्षिला॥ निजबळाचेनियोगें॥ ४० ॥ पुर्वींराजेसर्वजालेहत॥ कोणीअसलीयांसांत्वे पर्व
सुत॥ तेप्रवर्त्तल्यांसंग्रामार्थी॥ राखोनिहातयुध्दकरीं॥ ४१ ॥ वृध्दबाळरक्षींमहावीर॥ अमित्रपेटलीयांनिकरा॥ तुंनिक्षेत्री
करूंनकोधरा॥ सांगणेंचतुराहेंचितुज॥ ४२ ॥ मादरील्यावरीमादरिती॥ तेवीतयांचिनकरींशांति॥ संधीसाधुनीयांसी
घ्रगति॥ सर्वजगतीफिरोनियेईं॥ ४३ ॥ यलासिसर्वराजेपाचारीं॥ ऐसीनीतिसांगुनीपार्थासिबरीं॥ भीमादिकांसही
तधर्मपुरीं॥ तियेअवस्वरींप्रवेशला॥ ४४ ॥ दीक्षाकाळहोतांचिप्राप्त॥ द्विजिंदीक्षादीधलीविधिवत॥ पशुमेधाचासंप
दिलाअर्धा॥ कर्मविध्योक्तचालविलें॥ ४५ ॥ हेममालीरुक्मकंवयुधिष्टिर॥ दिसोंलागलाजेविश्वीवैश्वानर॥ भोंवताद्विजं
चापरिवार॥ कोंदलेंअंबरमंत्रघोषें॥ ४६ ॥ महायात्रेपरिजनयेतिजाति॥ रसमसीलिफारवारणावत्ती॥ इकडेबध्दकव
चीसुभद्रापति॥ तयेचिरितीबधतूणी॥ ४७ ॥ बध्दगोधांगुलीगांडीवपाणी॥ संगेंघेउनियानौसंचणी॥ वाजिरक्षीतच
लिलागुणी॥ सावधानमनीहोउनीयां॥ ४८ ॥ येकचिगजरतेंकांउठील॥ जनकथीतियेकमेकोंला॥ पैलपार्थजातो
सहागळा॥ पैलगांडीवडोळांदिसतेंपाहा॥ ४९ ॥ स्वस्तीघडावीधनंजयासी॥ सुखरूपयावानगरासी॥ चिणारजाया
रवापीऐसी॥ दिशाचौंपांसीं बोलोंलागले॥ ५० ॥ कोण्हीम्हणतीपार्थनदिसेलोचनिं॥ गांडीवाचिमात्रऐकोंयेते
ध्वनी॥ राजेभयातुरव्हावयामनीं॥ च्यापप्रतिक्षणीविस्फारीतो॥ ५१ ॥ येणेंरीतीबोलतवेलेजन॥ स्त्रियादिकलि

तीपार्थासीकल्याण॥ याज्ञवल्क्यान्चाशिष्यसंगेंघेउन॥ निघालाअर्जुनअश्वामागें॥५१॥ शांतिपावल्यानंतरोद्विज
चालिलापार्थासंगेंसहज॥ महीवरीसुरवेंअश्वराज॥ महासुतेजविचरोंलागला॥५२॥ आधींचनृपांचिशांतिजालिहो
ति॥ म्लेंच्छ कीरातवनपर्वतीं॥ त्यांच्याआयुष्याचीजालीभरती॥ शेषदैवगतिचुकलेहोते॥५३॥ नेवांइवांईअश्वध
रीतेजाले॥ शीकविनांहींसंधीसिंनाहींआले॥ पार्थेंयमपुरीचेपाहुणेकेले॥ बाणआपुलेसोडुनियां॥५४॥ वाजीप्रता
पेंसोडविला॥ पुन्हामुतळींफिरतअसला॥ त्रिगर्त्तांच्यादेशामाजिभरला॥ पार्थत्रिगर्त्तांलावधद्वेष॥५५॥ बहुसाल त्रिगर्त्तां
चादेश॥ गांवासीयेकदोघेपुरुष॥ मेळउनिसंजोगल्हकर्कश॥ हयसरसधरिलाबळें॥५६॥ सप्तशातरथीतयाआंत॥ कांहीं
पदातीहयमदोन्मत्त॥ सुशर्म्यादीकांचेतीघेसुत॥ संग्रामार्थपुढारले॥५७॥ वयेंतरिधाकुटेसमस्त॥ बधकवचीतुणी
वीर्यवंत॥ पाहोनिहांसीलाजिष्णुपार्थ॥ म्हणेप्राणहेतअसलियां॥५८॥ परत्ताअधर्मकेंहोमाघारीं॥ बहुतचिबोलिला॥
येपोपरी॥ परितेपोरेंमहाअविचारीं॥ शरधारींवर्षोंलागलीं॥५९॥ सूर्यवर्मातयांतवडिल॥ तेपोंशरें झांकीलेंदिग्मं
डळ॥ पार्थेंस्वशरेंपाडिलेंशरजाळ॥ युधतुंबळप्रवर्त्तलें॥६०॥ शतबाणसूर्यवर्म्यानिंसोडिले॥ तेहीधनंजयेंतोडिले॥
पाहोनिकेतुवर्म्याचेंमल॥ आवेशलेप्राणफारा॥६१॥ तोसूर्यवर्म्याहुनिधाकुला॥ आपणसंग्रामार्थपुढेंजाला॥ बाणबा
णीहोतांउभयांला॥ अकस्मातमेलालागोनितीर॥६२॥ धृतवर्मासाहुनिसोनि वर्षतजालापार्थावरिबाण॥ पाहोनिस ५६

चेंहस्तविंदाण॥ आववलाअभिमन्यअर्जुनासी॥६३॥ तेपेंनीरचालिलेंनयनी॥ धृतवर्म्याचिनकीजेप्राणहानी॥ ऐसीयासंक
ल्पेंधनंजयबाणी॥ मृदपणीजुंझोलागला॥६४॥ धृतवर्मामोठावीरजनी॥ हस्तपार्थाचाभेदीलाबाणीं॥ तेणेंगांडीवगळालें
धरणी॥ हांसीलेदेखोनिसिधादिक॥६५॥ धृतवर्माघोरगर्जिनला॥ लाहनथोरींतोपुजीला॥ उपीवदेखोनिपार्थकोपला
घेताजालानिजच्याप॥६६॥ घोरवृष्टीमांडिलीआकाशीं॥ महायुधवोडवलेंदोघांसी॥ येकाचेबाणलागलेयेकासी
श्रमलामानसींधृतवर्मी॥६७॥ चरित्रतेंदेखोनिदृष्टीसी॥ सप्तशातरथीगतायुषी॥ तेंहींधृतवर्माघातलापाठीसी॥
आपणयुधासिप्रवर्त्तले॥६७॥ बाणझडीमाजलीभीम॥ अर्जुनेंमहेंद्रवज्रप्रतीम॥ शरसोडुनिसर्वकेलेभस्म॥ गज
तुरंगममारीलेकांहीं॥६८॥ पाहोनित्रिगर्त्तांचेपुत्रपळाले॥ कितेकशेनीकशरणआले॥ पार्थातुझेसेवकआम्हीम्हणो
लागले॥ करूंइच्छिलेकार्यआगा॥६९॥ परिआह्मासीदेईंजीवदान॥ अर्जुनेंसर्वांचेरक्षिलेप्राण॥ अश्वसोडीलाशाम
कर्णी॥ सामागेंभ्रमणकरीताजाला॥७०॥ वसुंधराफिरतांफिरतां॥ प्राग्ज्योतिषपुराजालाअश्वजाता॥ तेथेंभगदत्ताचा
पुत्रहोता॥ नामत्यानृपनाथायज्ञदत्त॥७१॥ तेणेंअकस्मातवाजीधरला॥ विप्रींवारलेंफारतयाला॥ तितुक्यांतगांडी
वाचाआगळा॥ घोषपडीलाचंडअश्रवणी॥७२॥ ब्राह्मणपळालेसमस्त॥ युधकरावयायज्ञदत्त॥ गजारूढहोउनिआला
वरीत॥ छत्रश्वेतशिरावरी॥७३॥ कांहींयेकसंगेंवाहीनी॥ अर्जुनासिबालत्वसमोहाचेनी॥ पाचारूंलागलायुधासिरं
णी॥ वारीलावचनीपार्थेंफार॥७४॥ परीनोऐकतानाहींजाला॥ पर्वततुल्यगजत्याचासलागळा॥ पितागजारोह

णीचतुरमल॥ तैसाचिभुपाळायज्ञदत्तही॥ ७४॥ मदेंगळतसेभीमवारण॥ तोपांडवावरीघणघणायमान॥ लोटीलाक
तां वच्यादिसावरून॥ अपुत्रमाणनधरींशंका॥ ७५ उदरांतीलकाढुनिजीवन॥ सींपीतचालिलामत्तवारण॥ यज्ञदत्तें
तोमरांचेंकेलेंप्रेरण॥ पदातीअर्जुनतयावरी॥ ७६ गांडीवमुक्तदिव्यबाणी॥ पार्थेंतोमराचिकेलीखंडणी॥ द्विधात्रिधा
पाडिलेधरणी॥ खेचरालागुनिखेचरतेवी॥ ७७॥ मगबहुबाणीपार्थवर्षला॥ कित्तेकलागल्येयज्ञदत्ताला॥ मुर्छि
तगजातळींपडिला॥ सवेंचिवेघलाकुंजरावरी॥ ७८॥ प्रचंडसज्जुनियांचाप॥ दाविताजालानिजप्रताप॥ शरां
चाआकारीलामंडप॥ पार्थेंहींसाक्षेपफारमांडिला॥ ७९॥ नाटोपतीयेकासियेकवीर॥ शराचेनिआच्छादला
भास्कर॥ मंदगतीपावलासमीर॥ सुरासुरविस्मितजाले॥ ८०॥ त्रिरात्ररोमहर्षणयुद्ध॥ दोघांमाजीघडलेंअगा
ध॥ चौथेदीनीहीसंग्राममद॥ वाढतविविधचालियेला॥ ८१॥ हांसोनियज्ञदत्तवदलामात॥ तिष्ठतिष्ठअर्जुना
निर्भीत॥ तांपितामाझावृधभगदत्त॥ केलाशांतपुर्वकाळीं॥ ८२ सातुझीयामांसशोणीताचेनि॥ अद्यतर्पिन
जनकालागुनि॥ ऐसीवदोनियांघोरबाणी॥ समरंगणीलोटिलागज॥ ८३॥ किंकाटतउदकसिंपित॥ मुखा
डंबरध्वनीनेंअसंत॥ परवीरांसिभयदावीत॥ घणघणीतगजधांविला॥ ८४॥ तितुक्यांतपार्थसरसावला॥ ५७
बहुशरींकुंजरताडिला॥ येतहोनातोतेथेंचिथोपिला॥ सिंधुसिवेळातयापरि॥ ८५॥ पाहोनियज्ञदत्तकोपला॥

अश्व असंख्यातबाणीवर्षला॥ पार्थेंछेदिलासायकमेळा॥ पुन्हालोटिलासावरीगज॥ ८६॥ अर्जुनेंकेलामनीविचार॥ क्षण पर्व
क्षणालोटितोकुंजर॥ तरीआधींगजाचासंव्हार॥ करावाशरसोडुनियां॥ ८७॥ ऐसेंविचारूनिपाकशासनीसुत॥ अ
ग्निसमाननाराचबाणीअसंत॥ वर्षलाकुंजरासिपाहोनिबहुत॥ मर्मस्थानीज्वलिततेभेदले॥ ८८॥ वज्रघातेंपडे
पर्वत॥ तेवीबाणेंहोउनिव्यथित॥ अवनीवरीलोटलामदोन्मत॥ किंकाटकरितभयानक॥ ८९॥ क्षणानभरतांदे
हासिमुंकला॥ यज्ञदत्तभुमीवरीआला॥ भीउंनकोम्हणोनिपार्थसाला॥ आश्वासिताजालानिजवचनें॥ ९०॥ धर्म
चिआज्ञाआहेमजऐसी॥ धनंजयानमारींकोण्हासी॥ संग्रामीरक्षुनिराजपुत्रांसी॥ स्वजनेंसीयज्ञासीमा
ग्या॥ ९१॥ सन्मानेंआणीतयांलागुनी॥ ऐसायुधिष्ठिरवदलावाणी॥ तेंवाक्यअंतरींआवडुनि॥ रायातुजरणीम्या
सोडिलें॥ ९२॥ सर्वथाभयनधरींहृदईं॥ स्वस्तिवसोतुझीयेगंईं॥ सुखरूपनगरांतजांईं॥ यज्ञासियेईंसहपरिवा
रें॥ ९३॥ भगदत्तपितातुझासत्या॥ परममित्रतोपांडुरायाचा॥ तैसाचितुंसखाआमचा॥ भाववैराचास्मरूंनको॥ ९४॥
अवश्ययेईंअश्वमेधासी॥ धर्मचिआज्ञावाहेंशिरसीं॥ ऐकोनियज्ञदतम्हणेगुणराशी॥ निश्चयेंसींयेईंनमी
॥ ९५॥ येणेप्रकारेंवदोनिमात॥ नगरींप्रवेशलायज्ञदत्त॥ अर्जुनेंसोडविलावाजिश्रेत॥ परिभ्रमणपार्थभुमंडळीं॥ म्हणो
निवैशंपायनऋषी॥ कथाकथीरायाजन्मेजयासि॥ नैमिषवनवासितापसि॥ सांगेसुतसांसीमाधवम्हणे॥ इतिमहाभारतेअश्वमेधेचतुर्दशोध्याय:

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

श्रीरामकर्त्ता॥ यज्ञदत्तजिंकिलियावरी॥ पार्थनिघाला॥ अश्वामाघारीं॥ अश्वसैंधवदेशांतरीं॥ स्वइच्छाप्रकारीं पैं भरला॥ १॥ सैंध
वदेशीचेराजेबहुत॥ तयामाजिमुख्यजयद्रथ॥ तेसर्वमारगेंपावलेमृत॥ ग्रामीसांचेसुतराहिलेहोते॥ २॥ अल्पस्वल्पवाहीनी
हीहोती॥ अश्वयेतांचिस्वदेशा॥ आंतोनि॥ सर्वराजपुत्रीं धरीलासीघ्रगती॥ मगसेनेसहीतीं सिधजाले॥ ३॥ भीमाधाकुटाप्र
तापीअर्जुन॥ सात्विंभयअणुप्रमाण॥ नधरीतांवेरीआलेचालोन॥ मनीस्मरोनपुर्ववैर॥ ४॥ जाणउनिस्वनामकीर्ति
गोत्र॥ बाणवर्षेंलागलेविचित्र॥ पदातीमध्येंकुंतीचापुत्र॥ दृढगात्रसांपडवीला॥ ५॥ रथसहस्त्रअयुतकुंजर॥ सां
चविढाघातलाचक्राकार॥ असंभाव्यवर्षतेजालेशर॥ जळधरतोयापरि॥ ६॥ निवातकवचसमसप्तकसैंधव॥ इत्यादि
कांचेघेतलेजेणेंजीव॥ तोआंतकोंडिलामध्यपांडव॥ बहुवर्षावशरांचाकेला॥ ७॥ येकायेकींझांकीला अर्जुन॥ जेविपिं
जऱ्यामाजिपक्षीजाण॥ कींअभ्रामाजिसूर्यनारायण॥ तेविविंदापादिसोनिआलें॥ ८॥ मोटाहाहाकारवर्त्तला॥ अका
ळींसूर्यासिकेतुझोंबला॥ प्रतीकुळसमीरसुटला॥ होउंलागलाउल्कापात॥ ९॥ कैलासजालाकंपायमान॥ सप्तर्षि
चेनेत्रींचालिलेंजिवन॥ चंद्रीचाकष्टंकलोपलापुर्ण॥ देवमुनीजनत्रासपावले॥ १०॥ गर्दभवर्णमेघसकळ॥ वर्षले
मांसशोणितपुष्कळ॥ पार्थाचितेमहाघातवेळ॥ येकाकीतुमळवर्षलेवीर॥ ११॥ तेणेंधनंजयासिमोहेंव्यापिलें॥ हातीं
चेंगांडीवतळींगळालें॥ देखोनिसैंधववीरींबळें॥ पुन्हाझोडिलेंशरजाळीं॥ १२॥ देवर्षिब्रम्हर्षिसप्तर्षि॥ स्वस्तिकल्पि ५८

अश्व तेजालेअर्जुनासी॥ कित्तेकींआरंभकेलाजपासी॥ चिंतामानसींधरूनीयां॥ १३॥ तेणेंपार्थासितेजचढीलें॥ असावधपण पर्व
पळोनिगेलें॥ गांडीवउचलोनियांवोढिलें॥ दुमदुमीलेंगिरिकानन॥ १४॥ सुरेंद्रवर्षवीमहापर्जन्य॥ तेविधनुत्रयापासु
निबाण॥ पार्थेंसोडीलेजाज्वल्यमान॥ दिशासंपूर्णव्यापल्याघोषें॥ १५॥ शल्यभांप्रतिजाळीकुनाष॥ तेसारिपुसेनेचा
मांडिलानाश॥ अलातचक्रापरीधनुष्य॥ महाककर्शादिसोंलागलें॥ १६॥ कित्तेकसैंधवपळाले॥ कित्तेकमुर्छितजाहले
उदकाचेंबोधचांगले॥ भयेंनिघालेकित्तेकांच्यानेत्रिं॥ १७॥ पवनमेघांचीपातळीकरी॥ तेवीधनंजयेंपीटिलेवैरी॥
मोडोनिपुन्हापरतलेमाघारीं॥ शरधारींवर्षतआले॥ १८॥ हिमवंतापरिनिश्चळपार्थ॥ उभाराहोनिवदलामात
यथाशक्तियुधकरासमस्त॥ नाहींमीजातयेथुनियां॥ १९॥ कन्यापुत्रांचीमुखेंपाहोनि॥ कांहींहेतजीवींनुरउनि॥
पुन्हायुधार्थयासमरंगणीं॥ मगमीहानीकरीनतुमचि॥ २०॥ ऐकोनिसैंधवकोपलेमनी॥ असंख्यातवर्षलेनिर्वाण
बाणी॥ पार्थेंतेसर्वटाकिलेतोडुनि॥ पांपणीसपांपणीनलगतां॥ २१॥ धर्माचेंआठविलेंमनीउत्तर॥ जेंराजपुत्रांचा
नकरींसंव्हार॥ वृधबाळांचेंरक्षींशरीर॥ युधिष्ठिरवदलाऐसा॥ २२॥ यासिमिकरूंआतांकोणगति॥ सिकविल्यांसैं
धवनायकती॥ ऐसीवीचारणाकरूनिचित्तिं॥ मृदुसांप्रतिजुंझताजाला॥ २३॥ तेपांतेअधीकखवळले॥ शतसहस्त्र
बाणवर्षले॥ कंकपत्रेंतेपार्थेंछेदिलें॥ देखोनिआवेशलेमहावीर॥ २४॥ प्रासेशक्तितोमरांचामारा केला॥ तोहीध

नंजयेंविल्पयानेला ॥ अनावरदेखोनीरीपुचामेळा ॥ सातापांचालाजीवेंघेतले ॥ २५ ॥ मल्लशरेंशिरेंतळीं पाडिलीं ॥ पाहो
नीसेनेचीफळीफुटली ॥ महोदधीगर्जेपर्वकाळीं ॥ ध्वनीउठीलीआर्त्तस्वरेंतैसी ॥ २६ ॥ कितियेकांचे वाजीमारिले ॥ कि
तियेकमुर्छितकेले ॥ प्राणमगनाहींतघेतले ॥ स्मरोनिवेळोवेळेधर्मवाक्य ॥ २७ ॥ ऐकोनिदुःशीलाधृतराष्ट्रात्मजा ॥ नाता
सिबैसउनिरथीवोजा ॥ पार्थापासीआलिसैंधवभाजा ॥ गाजावाजामांडिलाशोकें ॥ २८ ॥ पाहोनिपार्थेंच्यापचेवीलें ॥ म्ह
णेम्याकायकीजेसांगवहिलें ॥ दुःशीलाम्हणेवाक्यचांगलें ॥ मनाआणिलेंपाहिजेमाझें ॥ २९ ॥ तुझ्याभागिनेयाचाहसु
त ॥ सिंधुपतीचानातुसाक्षांत ॥ बाळशुभाशुभकांहींनेणत ॥ वर्षप्रमीतपांचवेंयासी ॥ ३० ॥ तुजलागीं करितोनमना ॥
सीतळदृष्टिनेंपाहेंआपणा ॥ पार्थम्हणेसुरथतुझानंदन ॥ पिताजाणयामुलाचा ॥ ३१ ॥ नोकोवेंगेलाहेसांगभगिनी ॥
यासिकांघेउनिआलिसिरणी ॥ दुःशीलाम्हणेपुर्वींतुझ्याबाणी ॥ कंठींतुटोनिजयद्रथमेला ॥ ३२ ॥ महानृशंसदुराल
तोआगळा ॥ वनिंद्रौपदीसिधरीताजाला ॥ दुर्योधनाच्याप्रसादेंमृत्युपावला ॥ दुर्योधनहीभलानव्हताकांहीं ॥ ३३ ॥
येकाकुळियेकतेमहाखळ ॥ केलेंकर्मपावलेसकळ ॥ सैंधवाचानाशऐकोनिकेवळ ॥ सुरथअस्युळशोकेंजाला ॥ ३४ ॥
आजिवरीझुरणीलागलाहोता ॥ तुंआलासीम्हणोनिऐकीलीवार्त्ता ॥ मृत्येंमुर्छितजालापडतां ॥ तैसाचितातापपावला
॥ ३५ ॥ येणेप्रकारेंदुःशीलाबोलोनि ॥ शोककरितिजालीरणी ॥ पार्थअधोमुखलक्षितधरणी ॥ तियेक्षणीउभाचेला ॥ ३६

दुःशीलाम्हणेपांहे मजलागी ॥ अभिमन्याचापुत्रपरिक्षीतीजगीं ॥ तैसाचिहासुरथाचाअंतरंगीं ॥ कृपारंगींसममानी ॥ ३७
दुर्योधनसैंधवाचेंवैर ॥ जीवामाजीत्वसर्वहीविसर ॥ परमथ्यानकीतेदुराचार ॥ केलाप्रकारपैंपावले ॥ ३८ ॥ आतांबंधु०
स्वजनहीनयाबाळासी ॥ कृपाकरावयाव्याहेंआहेसी ॥ अतानहेंनेणकांहींचमानसीं ॥ गतिगुडाकेशीयाप्रतिहोईं ॥ ३९
तुजमीयेतेंअनन्यशरण ॥ सैनिकांचेहरूंनकोप्राण ॥ येणेरितीबोलोनिवचन ॥ सैंधवबीरगणनिवारीले ॥ ४० ॥ मागें
परतलेतेसमस्त ॥ दुःशिलेचिऐकोनिमात ॥ धृतराष्ट्रगांधारीसिपार्थ ॥ मनाआंतस्मरताजाला ॥ ४१ ॥ दुःखशोकेंवद
लाऐसीवाणी ॥ धिगिक्षात्रधर्मवोखटाजनी ॥ धिगीदुर्योधनकृपणमनी ॥ राज्यासाठींहानिथोरकेली ॥ ४२ ॥ स्वकीयां
चामाझेनिघडलाघात ॥ येणेप्रकारेंवदोनिमात ॥ दुःशीलेसीक्षेमदेताजालापार्थ ॥ फिरवीलाहातबाळकाचेमुखीं
॥ ४३ ॥ संमोखुनिसगीनिघाडिली ॥ इतररायांचेपुत्रबळी ॥ चित्रापौर्णमेसीयज्ञस्थळीं ॥ यांवेंम्हणोनिकेलीआज्ञातां
सी ॥ ४४ ॥ परतलेतेहोउनिसंमत ॥ इकडेपार्थनिघालाअश्वासहीत ॥ मणलुरदेशाबाहीचेत ॥ फिरनफिरतपैंपावला
॥ ४५ ॥ तेथेंबभ्रुवाहनपार्थाचासुत ॥ जोचित्रांगदेपासुनिनिर्मित ॥ तोपियाचिऐकोनियांमात ॥ द्विजअमात्यसेवक
घेउनि ॥ ४६ ॥ सामोराजाताजाला ॥ अर्जुनासि पुत्रतोभारताकेविम्हणसी ॥ तरीपार्थनिघालातीर्थयात्रेसी ॥ द्रौपदी
धर्मासीपाहिल्यावरी ॥ ४७ ॥ तेंतोउलुपिनेंधरिला ॥ इरावतकुळींतीचाजन्मजाला ॥ कौरव्यसर्पकुळींचागला ॥ दे

हजन्मलाचित्रांगदेचा ॥४९॥ येवंसादोघीहीभगीनी ॥ उलुपीचित्रपुरविल्याविरिशिराणी ॥ क्रमेंचित्रांगदाजालीपार्थाची
राणी ॥ तीसहीरजनीरूतुदिधला ॥५०॥ आदिपर्विअसेहेकथा ॥ असस्यनभावींताता ॥ ईरावानउलुपिचापुत्रभारता ॥ तोनि
माल्लाभांडतांभीष्मपर्वी ॥५१॥ उलुपीचित्रांगदासाउपरी ॥ दृष्टिवेउनिबभ्रुवाहनावरी ॥ सुखेंराहिल्यास्वगृहींतरीं ॥
मानिलाअंतरिंदोघीनेंपुत्र ॥५२॥ ब्रम्हास्त्रजेंद्रोणीनेंसोडिलें ॥ तेंनागलोकासिनाहीगेलें ॥ भविष्यजाणोनिउ
गेंराहिलें ॥ देहवांचलेंबभ्रुचेंसुखें ॥५३॥ ऐसातयाचावृत्तांतराया ॥ असोतोसामोरागेलापितीया ॥ पाहोनिसौख्य
नाहींजालेंकौंतेया ॥ मुखजन्मेजयामुदिताजाला ॥५४॥ अनंतरबोलिलाअर्जुन ॥ तुंक्षेत्रीकींअहेसीकोण ॥ माझ्याहस्तीं
असतांचापबाण ॥ घेउंयेदर्शनियेपरीतीकाये ॥५५॥ निशस्त्रीआलोंअसतोंजरीमी ॥ तरीहेमर्यादायोग्यहोयभुमी ॥
फिरतोंइच्छावेउनिसंग्रामी ॥ पुढेंमनोगामीघालुनिअश्व ॥५५॥ सामजमृदुत्वंभेटलासी ॥ कन्याहोउनिकांजन्मला नाहिं
सी ॥ धिगीअग्निलागोतुझ्याशौर्यासी ॥ वांचलाआहेसीभुमिभारकाये ॥५६॥ परिसोनिपिसाचेंवचन ॥ बभ्रुवाहन
कोपायमान ॥ जाणोनिपुढिलभविष्यचिन्ह ॥ उलुपीधांवोनतेथेंआलि ॥५७॥ गुप्तपुत्रासींकरींयुध्द ॥ क्षात्रधर्मरक्षींआपला त्सणे
सुबध्द ॥ ऐकोनिपार्थपुत्रजालासीध्द ॥ जातवेदकवचत्तेवी ॥५८॥ हेमचित्रांगसवेगल्याला ॥ टोपकसुनिसिरींबांधला
गोधांगुंलीत्त्र्यापतुणीरआगळा ॥ सावरीलासन्नाहसर्व ॥५९॥ हेममयरथींवळघला ॥ जोसर्वसामग्रीनेंचांगला ६०

स्वर्णहींसध्वजजयाला ॥ आवदिताजालासारथीअश्वा ॥६०॥ हयशीक्षकसेवकप्रेरुनि ॥ शामकर्णआणविलाधरूनि ॥
पार्थपदातीसमरंगणी ॥ संतोषोनिसीध्दजाला ॥६१॥ मगसापित्यापुत्राओन ॥ भारतायुध्दजालेंउपमेरूतीत ॥ येकाहु
नियेकबळीवंत ॥ दिशांचेप्रांतझांकिलेशरीं ॥६२॥ मंदगतीपावलासमीर ॥ शराचेनिलोपलाभास्कर ॥ काळमेघापरि
दोघेहीवीर ॥ शरभारवर्षोलागले ॥६३॥ तितुक्यांतबभ्रुनेंवेगकेला ॥ हांसोनिजत्रुदेशींपीताताडिला ॥ बाणतोफु
टोनिपृथ्वींतगेला ॥ धरथरांकांपिलाधनंजय ॥६४॥ संग्रामशुध्दीउडोनिगेली ॥ वरीच्यावरीमुर्च्छासावरीली ॥
मगपुत्राप्रतितियेकाळीं ॥ शक्रात्मजबळीवदलाऐसा ॥६५॥ साधुसाधुमहाबाहोमहाभुजा ॥ बलाचित्रांगदेच्या
आत्मजा ॥ सदृशाकर्मकिलेंवीरराजा ॥ आतामाझानिवाळाफार ॥६६॥ यावरीसाहेंमाझेंसंधान ॥ ऐसेंबोलोनि
सोडिलेबाण ॥ तेगांडीवमुक्तनाराचदारूण ॥ करीतगर्जनपैंसुटले ॥६७॥ बभ्रुनेंनिजनाराचबाणीं ॥ द्विधात्रिधाप
डीलेखंडुनि ॥ पार्थेंध्वजटाकिलाछेदुनि ॥ अश्वांचिहानीसर्वेंचिकेली ॥६८॥ सारथ्यासिमृत्युभेटवीला ॥ तीळप्राय
रथविध्वडीला ॥ बभ्रुभुमीवरीपदातीआला ॥ किरीटीचापाडिलाकीरीटबाणें ॥६९॥ दोघेहीआवेशाचढलेफार ॥
परिपुत्रवात्सल्यें सत्वार ॥ झुंझोंलागलावज्रधराचाकुमर ॥ शरांधकारमोटापडिला ॥७०॥ बहुयुध्दऐसेंचिजाहलें
प्राणिमाचांसिकल्पांतगमलें ॥ येकमेकांसिहाकितिबळें ॥ वीरश्रीरोळेंकरीतगर्जन ॥७१॥ बभ्रुप्रचंडधनुधारी ॥ भी

डतांमीउतारणीकुसरी॥ पिताभेदिलानिर्वाणशरीं॥ ममेंसारींपोळउनि॥ ७२॥ बाणतोपृथ्वीमाजिरिघाला॥ अर्जुनेंहीं
बभ्रुप्रहरीला॥ महामुर्छनाआलिदोघांला॥ पडिलाभुतळावरीवीर॥ ७३॥ परिसोनिदोघांचीहींवार्त्ता॥ मपालुरेश्वरा
चीआलीमाता॥ मुर्छितपडिलीदुरवेंभारता॥ पाहोनिअवस्थापतिपुत्राचि॥ ७४॥ सावधहोउनिउलुपीप्रति॥ चित्रांगदा
वदलीयेणेरीति॥ तुझेनिप्रसादेंपिसाचिशांती॥ केलीनिश्चितीमाझ्यासुतें॥ ७५॥ कायतुझेंपार्थेंआप्रियकेलें॥ म्हणो
निबभ्रुचेनिमारविलें॥ बभ्रुचें दुरवमजनाहिंभलें॥ पार्थाचेंआगळेंवाटतेंदुरव॥ ७६॥ तुंनिश्चळआहेसीस्वस्थानी
मोटीवाटतेहेकौतुककरणी॥ येणेप्रकारेंतियेसीवदोनि॥ बभ्रुजननीपार्थापासींआली॥ ७७॥ म्हणेउतिष्ठकुरुशार्दु
ला॥ वीरांबकाभुगोळींअतुळा॥ अश्वसंमधेंबभ्रुनेंतुला॥ ऐसीकळाआणावीकाये॥ ७८॥ अनाथापरीलोळतोसीना
था॥ विघ्नजालेंधर्माच्यायज्ञार्था॥ विपरीतऐकोनीतुझीवार्त्ता॥ नधरीसर्वथातोप्राणा॥ ७९॥ वेचलियांजिवेंयुधिष्ठिर॥
इतरराहतीलकायसहोदर॥ कटकटामाझेंअभाग्यथोर॥ फळलेंअनिवारदुरवमेळी॥ ८०॥ उलुपीहालोहिताक्षगुडाके
शा॥ पांहेंकैसापसरलानरेशा॥ किमर्थयाचेवाईंधरूनिद्वेष॥ तुंवांनाषकरविला॥ ८१॥ म्हणसीलआपणाकारणें॥
पुन्हापरामर्शिलेंनाहिंयेणें॥ तरीबहुस्त्रियापुर्षासीमातें॥ स्वभावगुणेंविस्मरणपडे॥ ८२॥ स्त्रियेसीभ्रतारावांचु ६१
निकांहीं॥ आणीकगतिसर्वथानाहिं॥ अयुक्तवर्त्तलीसीतुंपांहीं॥ महाअन्याईप्रवर्त्तलीसी॥ ८३॥ असोआतांअर्जु

अश्व नावीप॥ मीदेहनधरींयेकक्षण॥ प्रायोपवेशेंपावेनमरण॥ म्हणोनिआपणसीधजाली॥ ८४॥ तंवबभ्रुचिमुर्छनागेली॥ माता पर्व
रुदतपार्थाजवळी॥ पाहोनिसासीदुरवाचिआगळी॥ प्राप्तजालीअवस्थातेंकां॥ ८५॥ म्हणेमीपापालापरमजननी॥ साक्षांत
पिसाचिकेलिहानि॥ क्षेत्रीमारीक्षेत्रीयालागुनी॥ प्रायश्चितकरणीसासीअसे॥ ८६॥ सहस्त्रगोदानेंतोहोयशुध॥ म्या
अ मोटाकेलाअपराध॥ व्याघ्रचर्मधरूनिसुबध॥ कपाळभेदपितियाचें॥ ८७॥ धरूनिबारावर्षेंभीक्षामागेन॥ तन्हीयादो
शापासावनसुटेन॥ ब्रम्हहत्येसीहेंप्रायश्चित्तजाण॥ नाहिंमोचनपितृहत्येसी॥ ८८॥ जोदेवासुराप्रतीअजिंक॥ साचेह
रीलेकींम्याप्राणपैचक॥ वज्रसारउलुपीचेंवक्षनिष्टंक॥ म्हणतेंमुखनिर्जिवदेखोनी॥ ८९॥ शतभागनाहींपावत॥ येणे सु
प्रकारेंशोककरीत॥ पार्थाचेसमागमीद्विजबहुत॥ त्यांसीमातबोलियेला॥ ९०॥ माझेनीबाणेंवीरशायनी॥ पितानिजे
लापाहाहोनयनी॥ उचवावयाचाविधिविचारूनि॥ इयेक्षणीसांगामज॥ ९१॥ तोमीअवश्यअवश्यकरीन॥ मजऐसा
नाहींकोणहीदुर्जन॥ सकळभूतेंहोऐकावचन॥ नुचेअर्जुनजरिकांही॥ ९२॥ तरीमीकरीनआत्मघात॥ पापासिमा
झ्यानाहींप्रायश्चित॥ निरयभोगीनबहुकाळपर्यंत॥ असोहेंमृत्युपावेनआतां॥ ९३॥ येणेप्रकारेंबोलोनिउत्तर॥
प्रायोपवेशेंमपालुरेश्वर॥ देहत्यागार्थबैसलावीर॥ देखिलाविचारउलुपीनेंतो॥ ९४॥ संजीवनमणीमनीस्मरी
ला॥ जोवांचवितासर्वनागकुळा॥ तोतत्काळहातासिआला॥ बोलिलीबाळाचित्रांगदेप्रति॥ ९५॥ उतिष्ठसुभगेरारव

निजप्राप सुरासुरांसि अजिंक अर्जुन तो तुझ्या पुत्रें मारिला नाहीं जाण काहीं कारण होतें त्यासी ९६ असो तो समस्त वि
चार आतां अस्मी जिववितें कुंतीसुता बभ्रूसी म्हणे येईं आरता मणी ता ना अर्जुना वक्षीं ९७ स्पर्शवीं तेणें तत्काळ उ
ठेला तैसा चिवर्तला बभ्रुकुशाला पार्थें उघडीले नेत्र कमळ स्वप्नापरी काळ मुर्छेचा वाटला ९८ सावध दशा जागृ
तीपरी गमली स्वस्त पीता देखोनियां बळी बभ्रुनें पाउलें त्याचिं वंदीलीं सुमनवृष्टी केली पाकशासनें ९९ नता ति
तां दुंदुभी वाजील्या दिशा सकळ प्रसन्न जाल्या साधु साधु म्हणोनि भल्या नभीं प्रगटल्या सीधाच्या वाणी १००
धनंजयें बभ्रु आळंगिला प्रीतीनें मस्तक आघ्राणीला उलुपी चित्रांगदा वेल्हाळा रुदतां देखील्या त्या दोघी १
म्हणे तुह्मी समरंगणी कीमर्थ आल्या तदोघी जणी कुशल असे कीं तुमचे स्थानी नीर कां नयनी वाहतसे २
पाहतां तुह्मी नागराजाच्या सुता परिवार नसोनि कां येथ येतां येकट दासीपरी तीष्टता जाणवा आतां निजस्थिति ३
परिसोनि उलुपी बोलिली पार्था कोंपन कोहृत्कमळीं न मितें तुज शिरें महाबळी ऐक चांगली आगमन स्थीती
४ तुंवां बभ्रुफार धीः कारीला युधासी प्रेरावयासाला मी येथें आलें कुशला भविष्याला जाणोनियां ५ भ
वीष्य म्हणसी जरि काये तरि भारतयुधीं पां हें शिखंडी व्याजें तां पाडिला गांगेय तो अभिप्राय वसुसि कळला ६
वसुनि गंगेसी जाणविला गंगेच्या हि संमतें भला शाप पार्थासि द्यावया चांगला निश्चय केला तें हीं मनी ७ ६२

अश्व तेथें ईरावत होता माझा पिता तो वारंवार जाला प्रार्थिता जें पार्थासि न शापावें सर्वथा दयाचित्ता माजि धरूनि ८ ऐ पर्व
कोनि वसुवदले मात संकल्प आम्हचा न व्हे चि व्यर्थ तरि अश्वमेध धर्मसुत पुण्यवंत करील पुढें ९ पार्थासि नेमिल
अश्वरक्षणार्थ उलुपी चित्रांगदेचा बभ्रुसुत तो संग्रामीं पित्यासि पाडिल नेमस्त येईल जीवीत मणिस्पर्शें १०
येणे प्रकारें बोलिले वसु ईरावतें मानिला उपदेशु मग तो मज जाणविला सोरसु मनोदय हर्षु पावला माझा ११
सत्य बभ्रुनें तुज पाडीलें भीष्म समंधीक पाप गेलें नाहीं तरी सा दोषाच्या मेळें रौरव बळें भोगिता सि १२
अतेव कोणा वरि बोल नाहिं भविष्याची ऐसी होती नवाई अवस्था तुझी जाणोनि हृदईं आली समरस्म ही
चित्रांगदा १३ हे दोघींच्या आगमनाचें कारण जाणविलें तुज साचें येवं काज वसुसंकल्पाचें मापसिधी
चें पैं लाभलें १४ येन्हवीं तुज जिंकावया समरीं देवराज ही शक्र न व्हे वज्री ऐकोनि पार्थ हर्षला अंतरीं येणे
परी बोलता जाला १५ उलुपी चित्रांगदा आणि बभ्रुसी म्हणे बाक्य आणा माझें मनासी अश्वमेध चैत्रा
पौर्णिमेसी धर्म पुण्यरासी करीताहे १६ सहपरीवार यावें तुह्मी तेथ बभ्रु म्हणे यईन आगस ब्राम्हणाप
शमर्षचा अर्थ त्यां आळीन जाईन वरा १७ येणे प्रकारें बोलोनि वचन उभयमाते सहीत नंदन अर्जुनासी लो
म्हणे येक दीन क्रमावा आपण आमचे ग्रहीं १८ पार्थ म्हणे धर्में दीक्षा घेतली अश्वरक्षणार्थ प्रभु मंडळीं मजे नेमिलें

जनमेळीं ॥ ह्याहीं रक्षीली पाहिजे दिक्षा ॥ १९ ॥ नगरांत येणें अनुचित ॥ येणें प्रकारें वदोनि मात ॥ तीच्यांसी धाडीता जाला ।
पुरांत अश्व रक्षीत निघाला स्वयें ॥ २० ॥ फिरत फिरत हयमल्ल ॥ समुद्रतीरासि स्वइच्छा गेला ॥ तो जरासंदाच्या पौत्रें
धरिला ॥ पार्थासीं वदला बाळभावें ॥ २१ ॥ जरासंदें भीमासि केलें युद्ध अतिथ्य ॥ तुज विभाग पावला नाहीं सत्य ॥ तरी
संग्राम भोजनें मी तृप्त ॥ तुज अत्यंत करीन आतां ॥ २२ ॥ पार्थ म्हणे धर्में मज वारिलें आहे ॥ जेवृध बाळांचा न करीं क्षे
ये ॥ या स्तव तुं हय सोडुनि जाये ॥ आपणासि अपाय निर्मुं नको ॥ २३ ॥ ऐसें कोनि जरासंदाचा नातु ॥ जो सहदेवाचा
राबा सुतु ॥ तो बाणीं वर्षता जाला अद्भुत ॥ जेवि जिमुतु घर्मांत काळीं ॥ २४ ॥ रथ ज्याचा गंधर्वपुरापरी ॥ दोघांत फा
रमांडली मारामारी ॥ शरें तांबडे जाले शरीरीं ॥ पलाश कुसरी फुलती तेवि ॥ २५ ॥ अमोघ विक्रम मागधें मांडील ।
धनंजयें सर्व निर्फळ केलें ॥ ध्वजाश्व सुतें सीं रथ भंगीला ॥ गदा घेता जाला वीर हातीं ॥ २६ ॥ पार्थें गदा खंडीली
बहु बाणीं ॥ मागध क्षात्रधर्म स्मरुनि ॥ निःशस्त्र उभा ठाकला रणीं ॥ पार्थ मनीं मानवला ॥ २७ ॥ म्हणे तां रक्षीला क्षि
त्रधर्म ॥ वयातुनि केला पराक्रम ॥ अन्याई माझा होसी परम ॥ परि निमित्र मध र्मवाक्यें ॥ २८ ॥ रक्षीलें जाण तुज नि श्च
ई ॥ चित्रापोर्णमिसीय ज्ञासी येई ॥ ऐसें कोनि हात जोडुनि दोन्हीहीं ॥ मगधतें समई बोलीयेला ॥ २९ ॥ तुं वदलासि ६२
ति तुकें सत्य ॥ चित्रापोर्णमेसी येईन अगस्य ॥ ऐसें वाक्य बोलोनि विनीत ॥ गेला पुरांत पार्थ आज्ञेनें ॥ ३० ॥ उपरी वा

 रु समुद्रतीरीं ॥ फिरत चालिला इच्छ्याप्रकारीं ॥ शाक पुंड्र केरळ गिरीकंदरीं ॥ नानास्थळांतरीं बांधल्या तें हीं ॥ ३१ ॥ पार्थें पश
भ विलें ती तुक्यांसी ॥ सेरवीं अश्व आला चेदि देशासि ॥ शिशुपाळाचा पुत्र वीर्यराशी ॥ वेळ कांहीं सी झगडला तो ॥ ३२ ॥
उपरी संधी करीता जाला ॥ काशी कोसलादी देशिं भला ॥ गौड वाई पार्थ पुजा पावला ॥ करदी घला भुपाळ पुत्रीं ॥ ३३ ॥
मगद त्रार्णव देशाप्रति ॥ अश्व गेला धवल सुमती ॥ चित्रांगदें बांधला तो सीघ्र गति ॥ पार्थें सा प्रति हारी ध्वाणिली ॥ ३४ ॥ अश्व
सोडुनि चालविला ॥ तो फिरतां फिरतां कुपाळा ॥ येकलव्याच्या पुत्रें धरीला ॥ पार्थें जिंकिला निषाद तो ही ॥ ३५ ॥ उपरी द्वारके
सी गेला हयो ॥ यादव पुत्रिं धरीला निर्भये ॥ उग्रसेनें वारीले स्वकीये ॥ पुजुनि कौंतेय वाटे लाविला ॥ ३६ ॥ चालिला तो अश्व ।
सिरक्षित ॥ गांधार देशीं भरला वारुश्वेत ॥ शकुनीच्या सुतें तो अकस्मात ॥ धरीला द्वेष पार्थ स्मरुनियां ॥ ३७ ॥ सेना सावि
कित्तेक होति ॥ रथ गज तुरग पदाति ॥ पार्थावरि पडीला सास्त्र हितीं ॥ नाना रीतीं निवारीतां ॥ ३८ ॥ धर्माचें जापाउनि व
चन ॥ अर्जुनें फार केलें निवारण ॥ परी तो वयें अत्यंत सान ॥ न मानि तां बाण वर्षों लागला ॥ ३९ ॥ रथी समस्त वर वाळले
नाना शास्त्रें वर्षों लागले ॥ धनंजयें कित्तेक मुर्छित केले ॥ अश्व वधीले कितेकांचे ॥ ४० ॥ जयद्रथाच्या मस्तका परी नीट
उडवीला शकुनि पुत्राचा किरीट ॥ सेनें तयेक चि जाला बोभाट ॥ गांधार सुभट निमाला म्हणुनि ॥ ४१ ॥ पाहोनि शकुनीचा
सुत ॥ भयें रणांगणीं जाला भ्रांत ॥ अर्जुन म्हणे भीउं नको किंचित ॥ धर्मा चि मात स्मरते मनीं ॥ ४२ ॥ या स्तव न करीं तुझा

घात गांधारीप्रज्ञाचक्षुनरनाथ॥आह्मालागीपरमआप्त॥ तुंबंधुवतहित्रोबेंसा॥४३॥ नरीचित्रापोपिर्माणिथीसी॥
अवश्ययेईअश्वमेधासी॥बहुतबोलणेंकासयासी॥आप्तहोसीतुंआमचा॥४४॥ऐसेंह्मणवेंकरूनिसमाधान
पुन्हाअश्वामागेंचालिलाअर्जुन॥वाजीफिरलापृथ्वीसंपुर्ण॥स्वाभावेंकरूनआपलिया॥४५॥तसमंधेंजेजेयु
धासिआले॥तेतेधर्मवाक्येंसकळरक्षीले॥केवळहटविधरीतेजाले॥तेमात्रमारीलेकांहींबाणीं॥४६॥असो
ऐसाकरूनिदिग्विजये॥तुरंगमासहीतधनंजये॥हस्तिनावतीप्रतीवीरराये॥क्षेमगुणलयपरतला॥४७॥
ह्मणोनिवैशंपायनकथा॥सांगेजन्मेजयाभारता॥सुतऋषिंसीनैमिषाआंतोता॥होयकथितामाधवह्मणे॥४८॥
इतिश्रीमहाभारते॥ ॥अश्वमेधपर्वणी अर्जुनअश्वयात्रासमाप्तंनामपं॥ ॥पंचदशोध्याय:॥श्रीरामार्पणमस्तु

श्रीरामकर्त्ता॥भुमंडळींफिरल्यावरीहये॥परतविलाहस्तिनावतिये॥मागेंसेनेसींक्षेमधनंजये॥धर्माचिपायपाह
वया॥१॥येताजालासंग्रामनिपुण॥दुतिंतेंआद्यंतवर्त्तमान॥आधींयुधिष्ठिरासिश्रवण॥पुरीप्रवेशोनपैंकेलें॥२॥
ऐकोनिधर्मराजहर्षला॥गांधारादिकांचासंग्रामभला॥साकल्यमनासिआणीला॥विजयलाभलाअर्जुनाप्रति॥३॥ ६८
जाणोनितोअत्यंतभाव॥भीमभीमपराक्रमीअभीनव॥तयासीह्मणेजेष्टपांडव॥विजयसर्वभुतळींसाधुनि॥४॥अश्वा

अश्व सहीतक्षेमविर्यसिंधु॥येनसेतुझाधाकुटाबंधु॥दुतींजाणवीलातोसमंधु॥अश्वमेधुपाहिजेकेला॥५॥माघीपोर्णमेसि पर्व
अरंभकीजे॥विद्वांसयज्ञालागीवरीजे॥यांचेनिशुद्धभुमिपाहविजे॥योग्यतेअसीजेसर्वगुणीं॥६॥अवश्यह्मणेभीम
सेन॥जेष्टाचेंमानुनीआज्ञाशासन॥मेळविताजालाकुशलब्राम्हण॥संगेंघेउनितयांप्रति॥७॥सालवनामाजिप्रवेशला
तोचियज्ञासिगवनेमिला॥येथेंसंशयगमेलश्रोतयांला॥जेंदीक्षीतजालाआधींचधर्म॥८॥पुन्हाहेउवागेविकिमर्थ
तरिप्रश्नोत्तरऐकासुचित॥अश्वसोडीतांव्हावेंदीक्षित॥दीक्षेरहितसोडुंनये॥९॥कित्तेकपरशुचाकरावाघात॥कित्तेक
यंज्ञांगमंत्रोक्त॥चालविलेंपाहिजेनेमस्त॥ह्मणोनिदीक्षीतधर्मजाला॥१०॥इतुकेनफिटलाअनुमान॥पुढेंसावधकरा
कथाश्रवण॥लांबरूंदभुमीमेजुन॥भीमसेनयुवराजा॥११॥यज्ञमंडपकुशलाचेनि॥उभारविताजालासमधरणी॥
यज्ञशाळानानाशाळागुणी॥सासभागस्थानीनिर्मियेल्या॥१२॥स्त्रियांचींस्थळेंपुरुषांचिंस्थळें॥नृपांचिंस्थळेंद्विजां
चिंस्थळें॥दुतांचिंस्थळेयाचकांचिंस्थळें॥निद्रेचिंस्थळेंतेणेचिपरीं॥१३॥आणीकहींस्थळेंनानाप्रकारीं॥भिन्नभिन्न
आकारीलींकुसरी॥मणीस्तंभउभारीलेहारी॥सुर्यासरीतेजज्यांचें॥१४॥निरवळहेमाचिरचनासर्व॥संधींरत्नेंजो
डिलींअपुर्व॥तोरणेंबांधलींअभीनव॥बहुसमुदावकुशलांचा॥१५॥मनाकायींतसरजाला॥चित्रशाळानाट्यशाळा
तोयशाळा॥भोजनशाळाअंतस्तशाळा॥तेजउमाळाफांकलासांचा॥१६॥असंभाव्यहेमसामग्रीचांगली॥मरुत्ताचि

फुकटसांपडली ॥ तेयथायोग्यकुशलीं जोडीली ॥ चिरपूर्णवोळीआकारील्या ॥ १७ ॥ चांदवेआणिफुलवरे ॥ नानारत्ना
चेघोंससाजीरे ॥ झकेळेनीवैडुर्यपाचीहीरे ॥ तेजपसरेनानावर्ण ॥ १८ ॥ ज्ञानगुणेंमयसभेहुनि ॥ मरूत्तांचिसभाथो
रजनी ॥ चांगलीसासभेचिप्रमाणी ॥ विचित्रकरणीतैसीचफार ॥ १९ ॥ स्वर्णभुमीलखलखायमान ॥ रत्नदीपहारीसु
लक्षण ॥ चित्रपादपकोरींवसंपुर्ण ॥ त्रिभुवनरचनासर्व ॥ २० ॥ आटलीअसेमंडपाआंत ॥ जळचरवनचरखेचरबहु
त ॥ त्यांच्याव्यक्तिमहाशोभिवंत ॥ प्रत्यक्षवतपैंगमती ॥ २१ ॥ असोऐसेंयज्ञस्थळसीध्दजालें ॥ भुपाळपुत्रांसिमुळ
होतेंगेलें ॥ कराससहीततेहीयेणेंकेलें ॥ दुमदुमीलेंभुमंडळ ॥ २२ ॥ जिकडेतिकडेवाद्यांचेघोष ॥ सागरगर्जेपर्वणीस
तेविप्रकारगमतलाविशेष ॥ जालेंआकाशरजमय ॥ २३ ॥ अश्वआयुधेंरत्नकोटी ॥ आणीगाईचीघेउनिदाटि ॥ राज
पुत्रआलेधर्माचेभेटी ॥ धनहींगांवीवसउनि ॥ २४ ॥ सामोरासर्वांसिभीमसेन ॥ जाउनिआणीताजालाआपण ॥ पृथ
कस्थळेंदीधलींविस्तीर्ण ॥ समुदावपुर्णमावेतेवि ॥ २५ ॥ नरसामग्रीअश्वसामग्री ॥ आणीकहीविविधसामग्री ॥ पर्व
तासमानसर्वांच्याघरीं ॥ पृथकाकारींरचिविली ॥ २६ ॥ पृथकवर्णाचिंस्थानेंभिन्न ॥ क्षत्रियानीपुजावेब्राम्हण ॥ वै
श्यींपुजावेक्षेत्रीगण ॥ वैश्यांचेंसेवनशुद्रींकीजे ॥ २७ ॥ ऐसानेमस्तबंदबांधला ॥ मुळपाठविलेंहोतेंरूषींला
तेशिष्यप्रशिष्येंसीभुपाळा ॥ यज्ञस्थळायेतेजाले ॥ २८ ॥ दशसहस्त्रविससहस्त्र ॥ येकयेकामागेंशिष्यांचेभार ॥

अश्व
राजपुत्रांचास्वल्पपरीवार ॥ युधीष्ठीरथोरथोरआटलेपुर्वी ॥ २९ ॥ शेषउरलेतेयज्ञासिआले ॥ त्यांच्याबहुगुणेंआगळे ॥
रूषेश्वरांचेभारलोटले ॥ दिसोंलागलेसुर्यअग्नीपरी ॥ ३० ॥ दंभत्यागुनीयुधिष्ठिरभला ॥ सामोराधांवोनित्यांसिगेला
भावेंपुजीलेंथोरथोरांला ॥ इतरांलाप्रधानादिकीं ॥ ३१ ॥ त्यांसहीतआलायज्ञस्थळासि ॥ रचनापाहोनिमानसीं ॥
विस्मीतजालाधर्मपुण्यरासी ॥ सामग्रीचोंपासींस्वर्णाचिसर्व ॥ ३२ ॥ हेमरौप्यतांम्रबोलोंनये ॥ रूषींचेभीन्नभिन्न
समुदाये ॥ त्यांसीदिधलेपृथकगये ॥ पावलेरमणीयेविश्रांतिमनी ॥ ३३ ॥ धर्मराजबैसलासभेसी ॥ द्विजसर्वमिळा
लेत्यापासीं ॥ स्वपरीक्षाकळावयानृपासी ॥ महावादासीआरंभकेला ॥ ३४ ॥ घटपटादिनानादृष्टांत ॥ भवतीनभवतीनि
श्चयार्थ ॥ करोंलागलेगर्जोनिपंडित ॥ नाचवीतकरमस्तक ॥ ३५ ॥ ऐसीवेळकांहींलोटली ॥ मगअन्नशांतिआरंभीली
सर्वसोपस्करयज्ञस्थळीं ॥ रूचिज्याचिभलीजेज्जेवांई ॥ ३६ ॥ तेतेत्यासिवाढणेंपदार्थ ॥ येकापंक्तिसअयुतअयुत
द्विजबैस तिपुण्यवंत ॥ शाळागर्जतवेदघोषें ॥ ३७ ॥ अनेकसहस्त्रद्विजांच्यापंक्ति ॥ पुजुनिगंधवस्त्रयज्ञोपवीतीं ॥
राजेतयांसिपदार्थवाढिती ॥ येतीजातीपुनःपुन्हा ॥ ३८ ॥ हस्ताभरणपदकमुक्तमाळा ॥ किरीटकुंडलेंमुद्रिकामेख
ळा ॥ शतशोधसहस्त्रनृपांचामेळा ॥ वाढिताजालाब्राम्हणाप्रति ॥ ३९ ॥ सेवकपदार्थआंतुनिआणीती ॥ मगतेराज
पुत्रवाढिती ॥ मिरमीरेंलोणचिंरायतीं ॥ नानारीतीकोशंबिरी ॥ ४० ॥ शाकाचडेवोदनक्षीरी ॥ क्षीरधाऱ्यागुळ पर्व

भक्षारे

वन्याकुसरी॥ पुन्यासांजवन्यामांडेवीस्तारीं॥ मुर्ढिवपरोपरीकानवलें॥४१॥ पोळ्यापर्पटसांउयातिळवडे॥ रवाज्याक
रंज्याआणीआंबवडे॥ आणीकहीपदार्थनानाचोरवडे॥ फळांचेबहुडे तेणेचिपरी॥४२॥ नानाप्रकारीच्याशिखर
णी॥ कथीकारसदधीदुग्धलोणी॥ धीजलेंविघुरलेंतुपगुणी॥ सायनिवडुनिवाढियेली॥४३॥ वरान्न तक्रैप्रकार॥
बहुजिनस बहुरुचिकर॥ निससेवीतांरुषेश्वर॥ स्थुळशरीरहोउंलागले॥४४॥ लक्षविप्रजेविल्यांहाती॥ काष्टदंडेंप्रह
रावीभेरी॥ असीमर्यादाकेलीहोतीबरी॥ तेअहोरात्रिंवाजोंलागली॥४५॥ जंबुद्विपीचेसकळजन॥ यज्ञासिआलेथो
रलाहान॥ तितुक्यांसहींपावतभोजन॥ तात्पर्यत्याचेननिरंतर॥४६॥ मागेंमरुत्तेंयागकेला॥ सावरीहाधर्माचाविमल
सात्वीउपमाद्यावीयाला॥ याचीसालातेणेचिपरी॥४७॥ आणीकउपमानाहिंलोकीं॥ यशेंसर्वत्रजाहलेसुखी॥ देदेजे
वीसेंवीहाविमुखीं॥ शब्दसास्थानकींविस्तारला॥४८॥ लक्षकोटीअर्बुदप्रमिती॥ चौवर्णाच्यापंक्तिजेउनिजाती॥
भिन्नभिन्नस्थळेंसांचिनिरुती॥ पुन्हायेतितेणेचिपरी॥४९॥ येकासीक्षुधालागेआधी॥ येकासीमागुनीलागेसुबु
धी॥ म्हणोनिभिन्नपंक्तीगुणनिधी॥ निरवधीभारताघडल्या॥५०॥ असामहाअनंदवर्त्तला॥ उपरीधर्मेंआज्ञापि
लेंभीमाला॥ नृपांचिपुजाकरींकुशला॥ नसरजालाभीमसाकार्या॥५१॥ माद्रेयासिसाह्यघेउनि॥ प्रवर्त्तलारायां
चेपुजनी॥ जीकडेतिकडेवाद्यध्वनी॥ शब्दकानिअैकोंचिनये॥५२॥ रात्रिदिवसतिमतिमाल॥ रंगमाजतचालि

६६

अश्व

पर्व

लादाट॥ रुषेश्वरांच्याफौजाथाटाचाट॥ येतीजातिवाटसंकोचितजाली॥५३॥ असोअसीयेउत्छाहकाळीं॥ हलायुध
पुढेंकरुनिबळी॥ सासकीप्रद्युम्नशांबादिकमेळीं॥ वनमाळीयेताजाला॥५४॥ कृतवर्मागदचारुदेष्ण॥ आणीकही
कित्तेकआप्तगण॥ सांसहीतआलाश्रीकृष्ण॥ योग्यसन्मानधर्मेंकेला॥५५॥ अन्योन्यभेटलेसरवेसमग्र॥ क्रमेंचि
पुजिलेयादववीर॥ श्रीकृष्णम्हणोलागलावारंवार॥ पार्थधनुर्धरयेथेंकांनाहीं॥५६॥ परिक्षीतिजनिपजल्यावरी॥
मीपुन्हागेलोंद्वारकापुरि॥ तेथेंतोमजभेटलाभारी॥ कृशशरीरीजालाहोता॥५७॥ मजसीवदलायेणेप्रकारीं॥ जरीतुं
जासीलअगोधरी॥ तरीयज्ञीधर्माचिंसाह्यकरीं॥ मीहींअडकरीयेतोतेथें॥५८॥ असेंबोलोनिस्वारजाला॥ तोअद्या
पियेथेंनाहींकांआला॥ सर्वभुमंडळींजयलाभला॥ फिरतांश्रमलाअश्वपुष्टी॥५९॥ अैकोनिधर्मतोषलाअसंत॥ म्ह
णेदेवेंक्षेमआहकीपार्थ॥ कायमजसांगोंसांगीतलाअर्थ॥ तोसमस्तकथींकृष्णा॥६०॥ कृष्णम्हणेपार्थबोलिलाअैसा
जरीतुंआधींजासीलहृषीकेशा॥ तरीभीमासिसांगोनिसर्वनरेशा॥ प्रतिदिवसांपृथकपुजवीं॥६१॥ येकदांचि
केल्यांनृपांसीमान॥ वीचारघडेलअधीकन्युन॥ म्हणोनिपृथकप्रतिदिन॥ भुपाळगणपुजविंबरे॥६२॥ हाप्रथम
निरोपजाला॥ दुसराआणीआतांमनाला॥ बभ्रुमसुत्रयेईलयज्ञाला॥ उभयमातेलाघेउनिसंगें॥६३॥ सर्वरायापरी
पुजासासहीं॥ आपलाअनाप्तहाम्हणोनिहृदईं॥ अलक्षभावधरुंनकाकाळत्रईं॥ धर्मादीकानिश्चईयेणेपरी॥६४॥

सांगवासुदेवाह्मणोनि॥ वारंवार बोलिला पार्थगुणी॥ हर्षाकार जाला रात्रिदिनी॥ सर्वअवनीपत्नेटितां ६५ परी
सोनि धर्मराजा बोलिला॥ माझ्यासंगतीनें पार्थ कष्टला॥ आणी कोणाचा संग असता सला॥ तरी श्रमला न कृतापात्र ६६
फिरतां आणी संग्राम करीतां॥ जन्म त्याचा गेला वृष्णिनाथा॥ ऐसा प्रकार घडावया ताता॥ कारण तत्वता कायतें सांग ६७
तुं सर्वज्ञ तुज सर्व विदित॥ कृष्ण म्हणे ऐक सावचित॥ अर्जुनाचा जन्म परोपकारार्थ॥ आणि रक्षणार्थ श्रृष्टिचिया
॥६८ जावा ऐसा हेत ईश्वरा मनी॥ होता ह्यास्तव ऐसी करणी॥ जन्मादारभ्य आली घडुनी॥ सभास्थानि उग्रसेना
च्या॥ ६९॥ पंडीत येणेरिती होते बोलत॥ तो भाव मज जाहला श्रृत॥ ऐकोनि धर्म ह्मणे यथार्थ॥ तरीच पार्थ श्रमत ये
तो ७० उभय ताबोलतां येणेरीती॥ समीप पांचाळी कृष्णा होति॥ कृष्णावलोकनें ते सुखी जाली सति॥ महाप्रीति दोघांम
ध्ये ७१ पुरूषांत पार्थ स्त्रियांत द्रौपदी॥ आवडत कृष्णासि पांडव समंधी॥ भीमें सर्व राजयांचि यथाविधी॥ पुजा उपा
धी निवारिली ७२॥ नितुक्यांत अर्जुनापासुनि॥ दुत येक आला सभास्थानी॥ धर्मासि नमस्कार करुनि॥ गंभीर वाणी
पै वदला ७३॥ स्वामीसमीप आला पार्थ॥ ऐकोनि हर्षला धर्मसुत॥ यथेष्ट देववि लेंक्ष द्रव्य त्यासि वित्त॥ वस्त्रें अयंत
गौरविला ७४ येणेप्रकारें तो दिवस लोटला॥ दुसरा दिवस प्राप्त जाला॥ रजें सूर्य झांकोनियां गेला॥ सेनेसीं
आला पार्थ यास्तव ७५ लोक बोलों लागले ऐस्यापरी॥ धर्म मोटा देवाचा भुमीवरी॥ ज्याच्या अनुजें सव
धरत्री अश्वामाषारीं फिरोनि जिंकिली ७६ पुर्वि सगरादीकांचे होते अनुज॥ परी सांतन द्दुते हें बळ तेज॥ ६७

अश्व धन्य धन्य जगीं कुंतीआत्मज॥ पांचही सहज धर्मनिष्ट ७७ ऐसे जन बोलों लागले॥ धर्माचे पंच प्राण निवाले॥ कृष्ण पर्व
धृतराष्ट्रादि पांडव भले॥ सामोरे गेले अर्जुनासि सर्व ७८ पार्थें प्रज्ञाचक्षु आधीं नमिला॥ अनंतर धर्मराजसे विला
क्रमें चिमीमासी मान दीधला॥ भावें आलिंगीला वासुदेव ७९॥ दुस्तर परपार टाकला॥ ते विभाव अर्जुनासि गमला
कृष्णालिंगनें आल्हाकार निवाला॥ हारपला सकळ श्रम ॥८०॥ गांद्रेय विदुरादिक वीर॥ यथायोग्य सन्मानिले सम
ग्र ऐसा उछाह वर्त्ततां थोर॥ बभ्रुकुमर पार्थाचा आला॥ ८१ क्रमें चितेणें सेवीलें सर्वांसी॥ सकळही आलें यज्ञस्थ
ळासी॥ कुंतीच्या सदनी विर्यरासि॥ द्वयमातेसीं प्रवेशला बभ्रु ८२ चित्रांगदा आणी उलुपिनें॥ पृथा कृष्णा नमिली आ
धीं मानें॥ मग सुभद्रासे विलि हर्षमनें॥ अनुसंधानें इतर स्त्रिया ८३ साउपरी भारतांच्या नमिल्या॥ पार्थाच्या वृ
त्ति हर्ष वयाभल्या॥ कुंतीनें उभय सुना सुखी केल्या॥ गौरविल्या रत्नाभरणी ८४ समस्तीनी घेतला परामर्ष प्रा
प्त जाला मग तिसरा दिवस॥ बभ्रुनें धृतराष्ट्रादि विशेष॥ वडिल सावकाश नमियेले ८५ पंच पांडवांसी ते वळें
चो विअर्पक परिस्थितीत रीज भीमन्यौलेंक॥ चालता बोलता बभ्रु सुरेख॥ नीतिविवेक जाणें र ८६ ह्मणोनि हे णा
मरभी हेमभुवणी॥ पंच पांडव कृष्णादिकीं मिळोनि॥ बभ्रु फार गौरविला गुणखाणी॥ प्रीतिवचनी तेणेचिपरी ८७
प्रद्युम्न सांब युयुधानादिकीं॥ सन्मानें बभ्रु केला फार सुखी॥ तेणें सर्वांचे पद मस्तकीं॥ पुजियेले चुकी पडों नेदितां ८८

DR. BHAU DAJI MEMORIAL
DR. BHAU DAJI MEMORIAL

असो ऐसी येति सरे दिनी॥ वेदव्यास आला सभास्थानी॥ म्हणे युधीष्टिरा आजी पासुनि॥ यज्ञ कारणी लागावें तं॥ ८९॥
रम्य मुहूर्ताचा हा समय॥ सांग घडावया यज्ञकार्य॥ याजक प्रेरीं रमणीय॥ मिळाले आहे सुवर्णकार॥ ९०॥ यास्तव बहु सु
वर्णकनाम॥ या यज्ञासी मी वेचितों परम॥ यथेष्ट दक्षिणा वांटीं निष्क्रम॥ द्विजांचे काम पुरे ततें वी॥ ९१॥ ब्राम्हणांचे नित्य ल
क्ष्मीवर्धन॥ ऐसा प्रसी घ असेसी घांत॥ यास्तव द्विजपुंजी समस्त॥ करीं यज्ञ नेमस्त त्रिअश्वाचा॥ ९२॥ तेणें ज्ञातीव
धपापातें मुंकसी॥ पावनामाजि पावन विशेषी॥ अश्वमेध जाणा गुणराशी॥ सी प्रचिल्ला भसी अवभृतस्नान॥ ९३॥
ऐसा तेजस्वी व्यास बोलिला॥ दीक्षा धर्म घेता जाला॥ याजकीं यज्ञासि आरंभ केला॥ त्या वाजयांला सकळ क्रम॥ ९४॥
क्रमयुक्त विवर्त तें जाले॥ यज्ञकर्ते चौघे सांत थोरल्ले॥ व्यास याज्ञवल्क्यादि महाभले॥ सांगते जाले मंत्रधर्मी॥ ९५॥
शास्त्रप्रकारें चालविला विधि॥ निस अन्नशांती होत अगाध॥ कृपण दरीद्री क्षुधित मंद॥ येकही सुबक्षनाडळे तेथें
॥ ९६॥ राजशासनें भीमसेन॥ सर्वकार्य संभावीत पुर्ण॥ महाकुशल याजक सज्ञान॥ लाविला यज्ञ चाली तेंही॥ ९७॥
लोटत चालिले क्रमें चि दिवस॥ षडंगपारग द्विज धौतदोष॥ ज्या ज्यादीनी कीजे जें जें विशेष॥ वर्त्तत सरसें तैसे चि अ
ले॥ ९८॥ जे मिथ्यावादि मोहवादीन व्हेत॥ सूर्य अग्नी परी प्रकाशवंत॥ साहबील वयुपविध्योक्त॥ स्थापिले नेमस्त प्र
कारानें॥ ९९॥ खदीराचे तैसे चि पर्णयुक्त॥ देवदाराचे दोनि शोभिवंत॥ श्लेष्मातकांचा हीं उचित॥ याजकिं स्थापित य
ज्ञी केला॥ १००॥ शोभायावया यूपस्तंभा प्रति॥ हेमरत्लें वेष्टिलीं वरूती॥ वस्त्रें लपेटीलीं नाना रीति॥ चयन आकृती आ ६८

अश्व कारीली॥ १॥ दक्षप्रजापतीची पध्यती जैसी॥ तैसीच आणीली दशाचयनासी॥ चतु:षष्टिहस्त लांबी ज्यासी॥ आणी पर्व
रूंदि सी अष्टादशाकरा॥ २॥ रूक्मपक्ष रमणीय अती॥ त्रिस्थानीहीं गरूडाकृति॥ पक्षी पशु व जलजनाना रिति॥ आ
णीले यज्ञार्थी पुण्यमये॥ ३॥ तीनि तीनीशान पशु पृथक॥ साती नस्तंभीं बांधले अनेक॥ विधिवत अश्व पुजिला सम्यक
देवादिक मिळाले यज्ञी॥ ४॥ गंधर्व अपसराकीं पुरुषा॥ किन्नर विद्याधर गुणी विशेषा॥ अखंड गायना चिर समस॥ वेदघो
षतेणें चि परी॥ ५॥ व्यासाचे शिष्य ज्यास भास्थानी॥ सर्व परिक्षा करणार ज्ञानी॥ चुकी ची नाडळे वि निशगनी॥ संतुष्ट मनि
लाहून थोरा॥ ६॥ नारद तुंबर विश्वावसु चित्रसेन॥ महाराग रंगें करीत गायन॥ ऐकतां सुधा वाटे तृणासमान॥ गंधर्व
नर्त्तन संपादित॥ ७॥ धुप अबिराचे निसावकाश॥ जिकडे तीकडे मंदासुवास॥ उदकाडीयाचे नाना जिनस॥ कस्तुरी
सरस चोवे तथा॥ ८॥ आणीक हीनाना सुगंध प्रकार॥ घ्राणेंद्रियें निवालीं तेणें फार॥ ताळमृदंगवीणे मधुर॥ झुण
कार उठीले नाना विधि॥ ९॥ ऐसा महासोहळा मांडला॥ विधीवत अश्व विदे ही केला॥ समीपतें कांद्र पद बाळा॥ बैस
ली भुपाळा जन्मेजया॥ १०॥ अश्वमांसाचे केले भाग तीनी॥ वपा काढिली शास्त्रलक्षणी॥ अंग प्रसंग हव्यवाहनी
मंत्रें करूनि हवियेले॥ ११॥ वपे प्रतीले पुनि घृत॥ अग्नीवरि धरीली वेळ किंचित॥ धुम्र प्रकटला महापुनीत॥ धर्मादि
क समस्त थोर थोर॥ १२॥ महाहर्षे आघ्राणिते जाले॥ दोषाचे गीरी सर्व शमले॥ धन्य धन्य म्हणोनि देव वदले॥

द्विजहीचांगलेतेणेविपरी ॥ १३ ॥ त्रीष्टमांसअश्वाचेंतेकाळीं ॥ क्रमेंचिहविलेंवडवानळिं ॥ षोडुषरूत्विजविद्येनेंब
ळी ॥ तेहींसंपादिलीसर्वविधी ॥ १४ ॥ कोटीसहस्त्रनिष्कचक्रवती ॥ व्यासासीदेताजालायज्ञांतीं ॥ वसुंधराचिनेमी
लीसाप्रति ॥ अंगिकारचित्तिं द्वैपायनेंकेला ॥ १५ ॥ सर्वरूत्विजाप्रतिधर्मराजा ॥ वदताजालामहाभुज ॥ म्हणेपार्थें
जिंकिलीपृथ्वीसहजा ॥ तेयज्ञकाजदक्षिणेस्तव ॥ १६ ॥ म्यासर्वसमर्पिलीतुम्हासी ॥ आतांजाईनवनवासासी ॥ च
तुर्भागकरूनिअवनीसी ॥ घ्यागुणरासीचतुर्होत्रुतुम्ही ॥ १७ ॥ दीधल्याब्रह्मस्वाचेवाई ॥ पुन्हामाझासंकल्पनाहिं
बंधुसहीतमतहेंनिश्चई ॥ माझेहृदईजागतसे ॥ १८ ॥ ऐसेंकौनिभीमादिकद्रौपदी ॥ संमतजालीसा ॥ अर्थवादिं ॥ साधु
साधुम्हणोनिगंभीरनादीं ॥ वदलीतेसंधीव्योमवाणी ॥ १९ ॥ द्विजहीवर्णितेजालेफार ॥ व्यासवदलाऐसाउत्तर
वसुंधरादीधलीतांधर्मासाचार ॥ पुन्हासमग्रतेमीतुज ॥ २० ॥ देतअसेंअंगीकारकरीं ॥ आमच्यानेंपाळवेनाधर
त्रि ॥ प्रयाम्हासुवर्णअर्पिंकरी ॥ चालवींपृथ्वीवरीस्वशौर्यें ॥ २१ ॥ ऐकोनिधर्मेंआग्रहकेला ॥ भूमीनलगेसर्वथा स
मला ॥ विप्रार्थजिंकिलेंम्यामहीला ॥ तेतुमचीतुम्हालासमर्पिली ॥ २२ ॥ पुन्हाकांमजगोवितायेथ ॥ व्यासम्हणेऐसेंन
व्हेउचित ॥ पुर्वासररक्षावानीतिपंथा ॥ विपरीतवर्तौनये ॥ २३ ॥ वासुदेवम्हणेयुधिष्ठिरासि ॥ भगवंतव्यासकरील ॥ ६९
आज्ञाजैसी ॥ तेवीवर्तावयाआर्हआहेसी ॥ हटगुणरासीधरूंनको ॥ २४ ॥ ऐकोनिधर्मसंमतजाला ॥ पृथ्वीच्या

अश्व प्रयाम्हाव्यासादिकांला ॥ तीनितीनिकोटीयेकयेकांला ॥ गौदेताजालासालंकृत ॥ २५ ॥ द्रव्याचेपुढेंदीगकेले ॥ तेरूषेश्वरीं पर्व
द्विजांसीवांटिले ॥ त्याहानथोरअभरजाले ॥ घेउनिचालिलेधनग्रहा ॥ २६ ॥ पुर्वींमरूत्ताचायागमल ॥ वर्त्तमानीधर्मा
चाचांगला ॥ दोनिचथोरमाजिभुतळा ॥ वदोंलागलाजनसंघऐसा ॥ २७ ॥ प्रथमद्रव्यजेंव्यासासिआलें ॥ तेंचौ
घांरूत्विजांसिवांटिलें ॥ तेंहींनानाद्विजांसिसमर्पिलें ॥ भुतळजालेंसुवर्णमय ॥ २८ ॥ नेतांकित्तेकद्रव्यसांडिलें ॥
तेंतेथेंचिराहोनिगेलें ॥ प्रारब्धेंजयांसीसाध्यजालें ॥ फिटोनिगेलेंदैन्यसांचें ॥ २९ ॥ कांहींयेककुंतीसीधन ॥ व्यास
देताजालास्नुषाम्हणोन ॥ कृतकृत्यजालेव्यान्हिवर्ण ॥ लाधलेकांचनसमस्तही ॥ ३० ॥ स्वर्गसत्तासाधलीपांडवांसी
जळाल्यासकळदोषाच्याराशी ॥ यज्ञसंपलामहागजरेंसीं ॥ सौख्यआकाशींनसांटवे ॥ ३१ ॥ धर्मेंकेलेंअवभृतस्नान ॥ स
भेसीबैसलाविराजमान ॥ रूषीगंधर्वभुपाळगण ॥ यादवकुळआप्तबंधु ॥ ३२ ॥ मोंवतासाचामेळामिळाला ॥ मध्येंयुधिष्ठि
रप्रकाशला ॥ नक्षत्रसमुहिंचंद्रवाटोळा ॥ दिसोंलागलातेणेपरि ॥ ३३ ॥ राजपुत्रिंआणीलेजेकरभार ॥ मरूत्तसमेंधीक
द्रव्यफार ॥ हेममंटपविशाळसमग्र ॥ तोरणप्रकारकांचनमये ॥ ३४ ॥ द्रव्यासहीततोद्विजांसीअर्पिला ॥ ब्राम्हणीविभा
गुनिघेतला ॥ कुबेरासमानधर्मभुपाळ ॥ प्रख्यातजालादानविषई ॥ ३५ ॥ कायसांगावियज्ञाचिस्थीति ॥ अश्वमेधा
चीजाल्यावरिसमाप्ती ॥ अन्नाचेगिरीउरलेभुपती ॥ नानारितीतेवांचिशाका ॥ ३६ ॥ घृतदधीदुग्धनानाक्षिरवरणी

नानारसपातळतैसेचिगुणी। हटाकें केलिं होतिंसालागुनि॥ आणीतां प्रतिदिनी तेधुनीयां॥ २६॥ मीश्रितजाले नानारस॥ कर्दमसा
चाचढला विशेष॥ कालवेचालिलें बहुवस॥ वागणरासस संकटजाले॥ २७॥ आपशुवधीलें अप्रमीत॥ पुर्वि कांहुनियो बहुत॥ यज्ञच
डला उत्तमप्रयंत॥ कृतकृससकळजाले॥ २८॥ शंखभेरीचे अखंडनाद॥ दे देघेघेसें वीसे विंशब्द॥ अहोरात्र उठीले सुबद्ध॥ येकविध
अविच्छिन्न॥ २९॥ ऐसामहाउत्साह वर्त्तला॥ सन्मानुनि सर्वराजपुत्रांला॥ धाडिलें सांच्या सांच्या निजस्थळा॥ बभ्रुगोर विलाब
हुवित्तें॥ ३०॥ तोहि पुसोनियां गेला सेरखीं॥ दुःशीला धृतराष्ट्राचि लेंकी॥ तीचियानातसि असकी॥ दीधली नीकीं सीधुदेशभु
मी॥ ३१॥ पुसोनि सर्वलाहान थोरांसी॥ दुःशीला गेली सिंधुदेशासी॥ जनयात्रा फुटली सावकाशीं॥ निजपंथासी पैं लागलि॥ ३२॥
अश्वमेध धर्में बरा केला॥ जिकडे तिकडे हाचि गलबला॥ देशोदेशीं जन्मेजया भुपाळा॥ जन वर्णीता जाला धर्मयज्ञ
॥ ३३॥ सकळ उपाधी निवारुनि॥ सकळ पातकें जाळुनि॥ सकळांसी आज्ञा देउनी॥ सकळ घेउनि आप्तसंगें॥ ३४॥
धर्म प्रवेशला हस्तिनावतिं॥ कृतयुगा परित्यायनितिं॥ हर्षें सर्व अनुजासहितीं॥ येकछत्र क्षिती पाळिता जाला
॥ ३५॥ म्हणोनि वैशंपायन जन्मेजया॥ कथा सांगे परीक्षीतीच्या तनया॥ नैमिषारण्यवासियां॥ सुत तयां माधव म्हणे॥
॥ ३६॥ इतिश्री महाभारते अश्वमेधपर्वणी यज्ञसमाप्तं नाम षोडषोध्यायः ॥ १६॥ ॥ श्रीरघुनाथार्पणमस्तु॥ ७०

पर्व

अश्व श्रीरामकर्त्ता॥ ऐकिल्या वरि अश्वमेधयज्ञ॥ जन्मेजयें केला ऐसा प्रश्न॥ कांहीं तन्हिं धर्माचे यागीं विंदाण॥ आलें वर्त्तोनि अ
सलियां॥ १॥ तें मज करावें निरुपण॥ मुनी म्हणे बरा केला प्रश्न॥ महा आश्चर्य उत्तम जाण॥ ऐक सावधान राजशार्दुळा॥ २॥ अश्व
मेधसमाप्तिचे समईं॥ स्वजन द्विज तोषविले सर्वही॥ दीनांध कृपण पंगु महि॥ केले हृदईं कृतकृत्य॥ ३॥ लक्ष जेविलियां ब्राम्ह
ण॥ प्रगटीत भेरीचा महास्वन॥ ऐसें चि कौतुक प्रतिदिन॥ वर्त्तत आपण पैं आलें॥ ४॥ अहोरात्र महा भेरीचे घोष॥ कोण
संख्या करी भोजन कर्त्यासि॥ द्विजीं धर्मस्तविला सावकाश॥ यज्ञ सरस केला म्हणोनि॥ ५॥ देवीं शिरीं पुष्पवर्षाव केला॥
धर्मराज असंत हर्षला॥ लाहान थोर प्राणी यज्ञाला॥ वेळोवेळां स्तवों लागले॥ ६॥ तंव येक महान कुळ आला॥ नकुल म्हणावें
मुंगसाला॥ मनुष्यवाणीनें पृथ्वीपाळा॥ गर्जों लागला वज्राशनीपरी॥ ७॥ साचियामहा चंड स्वरातळीं॥ आवघ्याचि शब्द
रचना लोपली॥ म्हणे यज्ञकाय वर्णीता सभास्थळीं॥ मुखकमळीं जन हो तुह्मी॥ ८॥ सक्तुप्रस्थाच्या यज्ञासमान॥ न तुके चि
या यागाचें वजन॥ पाहतां उंछवृत्तिचा तो ब्राम्हण॥ ज्याचिं गीका पाकुरुक्षेत्रीं॥ ९॥ महातपस्वी आचारसंपन्न॥ अलौलिक के
ला तेणें यज्ञ॥ ऐकोनि द्विजें सीं विस्मयापन्न॥ धर्मनंदन असंत जाला॥ १०॥ ब्राम्हणासि महा असाह्य जाले॥ धर्मयागासी दु
शीलें नकुळें॥ ते आपुलें लघु वाटलें॥ मंत्रविधि मेळं कथिले होते॥ ११॥ असो सकळ तें कोंपंडित॥ नकुला प्रति वदले
मात॥ कोठुनि तुं आलासि गा येथ॥ महापांडित्य करीत चि ११ तुझें बळ केविश्रुत केवी॥ परायण के केवि विद्या कुवी॥ तो भाव
सर्व आह्मासी दावी॥ निंदिला तां स्वभावि धर्मयज्ञ॥ १२॥ आलों तरी यथाविधि यज्ञ केला॥ न्याय आगमार्थ सर्व रक्षीला॥ पुजा

र्हपुजिले कुशाला॥ अवलंबमल्लापशुचायुक्त॥१३॥ मंत्रपुत निर्मछरआहुती॥ शास्त्रोक्त दिधल्या अग्नीप्रति॥ दक्षिणेनें
द्विजतोषविले अति॥ सुखें जगति निववीले स्त्रेत्री॥१४॥ श्राधें पितर कामें वरस्त्रिया॥ पालनें वैश्यशुद्रिं केली दया॥ दानशेषें
इतरजाति गुणालया॥ सौख्य ज्ञातियानेणेचिपरि॥१५॥ शरणागतांचे रक्षिले प्राण॥ कोठेंही पाडीलें नाहि न्युन॥ ऐसीया
धर्माच्या यज्ञासी दुषण॥ देउनि आपण वेलासी तुं॥१६॥ पुजार्ह न पुजुनि भल्ले॥ अपुजार्ह नाहीं त पुजिले॥ क्रमें चि सर्व कार्य
सांग केले॥ वेदोक्त चांगले घेउनि शोधा॥१७॥ जेथें व्यासा ऐसे तपोधन॥ सायज्ञासि तुं म्हणतोसी न्युन॥ तरि तुझ्या सक्तुप्रस्था
च्या के सायज्ञ॥ तेथें मुनि कोपा मिळाले होते॥१७॥ रुत्विज के विप्र लज्ञांति केवि॥ या ब्राम्हणमंडळीत आघवी॥ श्रृतशील आ
चारपदवी॥ तुंवां निरोपावि यथातथ्य॥१८॥ ऐकोनि नकुल म्हणे बरें जालें॥ तुम्ही समस्तीं घेतलें॥ माझें चेवेळें॥ म्या यागासि
मात्र साच्या वर्णिलें॥ फळ आगळें म्हणोनियां॥१९॥ सामज अध्वर्यु के वि आचार केवी॥ मंत्र के वि अन्नज्ञांति केवि॥ म्हणे
नि द्विज होघालिता गोवि॥ मी ऐशा उवाचे वियोग्य न वें॥२०॥ निर्मछर कराल जरी श्रवण॥ तरी सक्तुप्रस्थाच्या यागाचें
थोरपण॥ यथापांक्त करीन निरूपण॥ प्रत्यक्ष विंदाण म्यो देखिलें॥२१॥ द्विज म्हणती सांग यथातथ्य॥ नकुल म्हणे ऐका
निवांत॥ कुरुक्षेत्रीं पुत्रस्त्रीस्नुषेसहीत॥ सक्तुप्रस्थ राहत होता॥२२॥ जें धर्मक्षेत्र कुरुक्षेत्र पावन॥ कपोतवृत्तिनें तेथें
धान्यकण॥ मेळउनि रात्रिं जेवित आपण॥ चौघे जण निरंतर॥२३॥ पांच अन्हें लोटल्या वरि प्रमित॥ साहव्या अन्ही सदा
जेवित॥ षष्टकाळ म्हणवें सासिसत्य॥ जितेंद्रिय निसलोटीत काळ॥२४॥ पंचमहायज्ञ अतिथीपुजन॥ मिळाल्यां तक ७१

अश्व

रणें हर्षमन॥ ऐसे लोटले बहुवर्षगण॥ तंव दारूण दुर्भिक्ष पडिलें॥२५॥ फ काळातीत औषधीसंघ जाले॥ पांच निराहार स पर्व
र्वांसी पडिले॥ पल्लवी फुटकी कोडी नाडळे॥ वेळेचे वेळे मेळवावे कण॥२६॥ सांचितां हिंडतां उन्हाआंत॥ ब्राम्हण जाहला कु
टुबेंसिं श्रांत॥ साहवे दिनी यवकण प्रस्थ॥ मेळविले अ संत श्रमाचेनि॥२७॥ च्यारि अंजली प्रमाण॥ सासि प्रस्थ नामाभिधा
न॥ पत्नीचे करीं ब्राम्हण॥ वोपिता आपण पैं जाला॥२८॥ स्त्रियेनें पिष्ट केलें साचें सांग॥ कांहींकाळ वणमेळउनि अव्यंग॥
तया चेनेमस्त केले च्यारि भाग॥ आन्हीक प्रसंग सर्वी वारिला॥२९॥ पर्वतातुल्य न पुरे अन्न॥ ते विक्षुधा जाहली निर्माण॥
भागाचें करावें जंव भक्षण॥ तंव ब्राम्हण येक आला॥३०॥ क्षुधेनें थरथरां कांपत॥ आला अन्नार्थी अन्नार्थि म्हणत॥ सक्तुप्र
स्थ समुदायासहित॥ पावला बहुत समाधान॥३१॥ विशुद्ध मनश्रधायुक्तें॥ गोत्रादिक जाणउनि संकेत॥ पर्णकुटीत द्विज
तो नेला॥३२॥ हें अर्घ्य हें पाद्य हें दर्भासन॥ सर्वोपचारस्थानी जीवन॥ कल्पुनि पुजियेला ब्राम्हण॥ मग यजमान वदला ऐसें॥३३॥
शुचिन्याया चर्चित मद्भाग भला॥ स्वामी आपण पाहीजे सेविला॥ संकल्प सोडुनि भारताप्रुपाळ॥ भाग अर्पिला साचे हाति॥३४॥
गा पारिला या द्विजें समग्र॥ परि भरलें नाहिं उदर॥ सक्तुप्रस्थ चिंतावला थोर॥ काय विचार किजे म्हणोनि॥३५॥ तंव भार्या
म्हणे माझा भाग दिजे॥ अतिथी संतुष्ट स्वामी करीजे॥ सक्तुप्रस्थें धर्मपत्नी वोजे॥ दयेचे निव्याजें विलोकिली॥३६॥ जे वृध
क्षुधातुर तपस्वीनी॥ साध्वी थरथरां कांपत गुणी॥ अस्तित्व चर्ममात्र असे मांस जाउनी॥ नीये प्रति वापि वदता जाला॥३७॥

सर्वथानेदीतुंआपलाभाग॥ मृगपशवकीटपतंग स्वयेंश्रमकरोगुनिअनेग। स्त्रियेसीसांगसांभाळीती॥३८॥ मीतरीमानव
द्विजवरु॥ केवितुजउपवासिमारुं। येरीम्हणेहादयेचाप्रकारु। येवासाचारुयेकीकडे॥३९॥ जेपतीसीगतीतेप्रीयेसीगती॥
पतिव्रताइच्छिलेकामपावति। बंधुमातापिताबीजसुमती। दैवतपतीपरमहोये॥४०॥ पुत्रफळदेतसास्तवनामपती॥ भरण
प्रकारेंभर्ताम्हणती। बहुपुत्राचेनिवरदनिरुति। येवंपुज्यअतिभर्तारजगीं॥४१॥ येणेप्रकारेंबोलोनिवचन। निजभाग
केलासमर्पण। तोसक्तुप्रस्थेंद्विजासिजाण॥ दीधलाभक्षणकरावया॥४२॥ तयानेंतत्काळसेविला। पुन्हाआवाळींचा
दीतवेळा॥ सक्तुप्रस्थमागुतिविरामला॥ नाहींतृप्तजालाद्विजम्हणुनी॥४३॥ तंवपुत्रम्हणेताता। मद्भागद्विजासीदिजेआ
तां॥ तुजम्यारक्षिजेनिस्त। धर्मतत्वताअेसाअसे॥४४॥ येणेरीतिसाधुबोलति। आपणासीकावयासेखींगति। जनपुत्रसं
तानवांछीती। हेतोंनीतिप्रसिद्धअसे॥४५॥ प्राणधारणमात्रकरुनि। तपतांकेलेंबाळपणापासुनि॥ सहस्त्रवर्षेंगेलींलोटु
नि जरायेउनीप्राप्तजाली॥४६॥ जेविबाळकतेवीवृध। सातुंवांस्वभागदिधलाशुध॥ क्षुधेचाआवरीलासंबंध परी
वेदवीदअतृप्तआहे॥४७॥ यास्तवमाझाभागदेउनि। तृप्तकरींब्राम्हणालागुनि॥ सक्तुप्रस्थम्हणेअेकवाणी वयमा
झेंवेचुनिफारगेलें॥४८॥ क्षुधासाहोंशकेंनिश्चयेंसीं तुंअल्पवयसाहोंनशकसी॥ स्वभागसेवींगुणरासी अेकोनि
पिसासिंपुत्रबोले॥४९॥ संकटींरक्षीजोपिसालागुनी पुत्रसासीचम्हणावेंजनी॥ अनुमाननकरीतांमनीं॥ भागद्विज ७२

चेपाणीद्यावामाझा॥५०॥ सक्तुप्रस्थम्हणेतैसाचितुंभला॥ शमदमीम्यापरिक्षीलेंतुला॥ अवश्यभागदेईंआपुला
म्हणोनिघेताजालासापासुन॥५१॥ द्विजाचेहस्तीघातलापुर्ण॥ साभागाचेंहींकरूनिभक्षण॥ अतिथीसक्तुप्रस्था
चेंवदन। अतृप्तमनपाहतठेला॥५२॥ तेणेंसक्तुप्रस्थलज्जितजाला॥ तंवस्नुषाम्हणेश्वशुराला॥ तुझ्यासंतानापा
सावमला॥ पुण्यसीळासंतानव्हावें॥५३॥ संतानेंस्वर्गाचिहोयप्राप्ति॥ जेथेंदुरवाचिनाहिंवदंती॥ धर्मेंत्रयअग्नीत्रयसु
मति॥ तेणेचिरीतीपितरत्रय॥५४॥ पुत्रतयांसीहोयसौख्यदेता॥ येवंतुझ्यापुत्राचिमिकांता॥ अवश्यमाझाभागआतां॥ देईं
गुणवंताअतिथीसी॥५५॥ श्वशुरम्हणेवातउत्साचेनि॥ कृशतुंजालीआहेसीजनी॥ विशेषपीडलीसक्षुधेचेनि॥ केविभा
गपाणीघेउंतुझा॥५६॥ घेतलियांहोईनधर्मघातक॥ द्यावयाआर्हनव्हेसीदेख॥ कल्याणवृत्तेकल्याणीवाक्य॥ येम्ह
णोनिआणीकबोलुंनको॥५७॥ आजितुलासाहवेंनिरहार॥ अेकोनिस्नुषाबोलिलीउत्तर॥ माझ्यागुरूचागुरुंगुं
साचार॥ देवाचाथोरतैसाचिदेव॥५८॥ देहप्राणसर्वगुरुशिश्रूषार्थी॥ हसुसादेंपावेनलोकइच्छित॥ माझीअसलीं
भक्तिदृढव्रत॥ भागअगत्यअंगिकारीजे॥५९॥ श्वशुरम्हणेतुंवंचनेतीत॥ साध्वीबोलिलीसीसकळवृत्त॥ जाणतसेंतु
झेंमीमनोगत॥ भागपुनीतआपुलादेईं॥६०॥ येरीनेंतैसाचिभागअर्पिला॥ सक्तुप्रस्थेंतोद्विजासीवोपिला॥ सेउ
निअतिथीकृतकृसजाला॥ वाक्यवदलायेणेपरी॥६१॥ द्विजामीधर्मविग्रहसाचार॥ तुझ्याशुधदानेंतोषलोंफार॥

स्वर्गिंभेरीस्वेनाद गंभीर। प्रगटितानिसुरवर्णुनितुतें ॥६२॥ पैलपांहें उर्ध्वदृष्टी॥ शिरींतुझ्नेपडोआलीपुष्पवृष्टि॥ विमान
स्थब्रम्हर्षिपुण्यकोटी तुझीभेटीरछितातिं॥६३॥ भूतभविष्यवर्त्तमानीचे॥ पितर तुझे तरले सर्वसाचे॥ श्रधेनें दुर्गतीं
तपाचें॥ वाढविलेबाचेस सरक्षिलें॥६४॥ क्षुधाआवरूनिमेरूसमान॥ हर्षेअभ्यछरदीधलेंभोजन॥ क्षुधेच्येंमहावांगळ
लक्षण॥ आम्हासिवंचुनजेवितीलोक॥६५॥ पुण्यकार्यक्षुधेनें सागीती॥ कुटुंबेंस्त्रीतांच्विधरीलीधृति॥ आधींद्रव्यशुधी
असावीनिरूति॥ सावरूनिपात्रशुधि॥६६॥ सावरूनिमंत्रदेशकाळ॥ स्वर्गद्वारसुक्ष्मकेवळ॥ मोहेंनरनदेखतिनिवळ॥
स्तत्रशीळजेकांजगीं॥६७॥ तेन्यायार्चितवित्तसंपादिति॥ यथाशक्तिदानयोग्यदेति॥ दशांसआपलाजेवेचिति॥ शतमि
तिधरूनिलक्ष॥६८॥ सासर्वांचेंहींपुण्यसमान॥ रंतिदेवेंदीधलेंद्विजासीजीवन॥ तेणेंचितोपावलास्वर्गस्थान॥
कोट्यावधीगोदाननृपेंकेलें॥६९॥ येकगायसांतपळोनिआली॥ तेआणीकाद्विजासिदिधली॥ शापेंसास्तवप्रवेशला।
नर्ळी॥ धर्मसुक्ष्माच्विबालिनेणवेकोण्हा॥७०॥ येवंधर्मसुक्ष्माचाभाव॥ जाणोनितांदानकेलेंअभिनव॥ राजसूय
अश्वमेधादीयज्ञसर्व॥ नपवतिप्रभावदानाच्यातुझ्या॥७१॥ कीर्तिकधर्मध्वजीजन॥ प्रशंशोत्सवकरीतियज्ञा॥ क्रो
धलोभनसोडीतीजाण॥ क्रोधेंदानफळहारपे॥७२॥ लोभें स्वर्गासिजावेंनशकती॥ तैसीविप्रानकेतुझीस्थीती॥ अ
मच्छरतांदीधलीमजतृप्ती॥ कुटुंबासहितींआपुलिया॥७३॥ महाहर्षपावलोंतेणेंमनी॥ आतांकुटुंबासहीतविमानी॥ बै
सोनिचालब्रम्हलोकालागुनी॥ ऐसीवाणीवदतांविप्र॥७४॥ दिव्यविमानआलेंतेकाळीं॥ चौघेंहींबैसोनिउर्ध्व ७३

अश्व लोकागेलीं॥ सुगंधपुष्पेंहोतींपडीलीं॥ सुवासघ्राणवीळींप्रवेशतांतो॥७५॥ बीळसागुनिमीबाहेरीआलों॥ संकल्पउदकाम। पर्व
जीलोळलें॥ जितुकासीतळतोयेंमारवलें॥ तितुकाजालोंस्वर्णपरी॥७६॥ अर्धदेहजालेंकांचनमये॥ तंववाळलेंसंकल्प
तोये॥ अर्धकायाराहीलीतैसीचदेहे॥ तेहीरमपणीयेकरावया॥७७॥ नानायज्ञस्थानिउपरीगेलों॥ संकल्पतोयांतलो
ळतआलों॥ येथेंहीतैसाचिलोळताजालों॥ परिपालटलोंकिंचितनाहि॥७८॥ यास्तवसक्तुप्रस्थाचायज्ञथोर॥ म्हणो
निमीवदलोंसत्वार॥ यथार्थम्हणेराजायुधिष्ठिर॥ ऐसेंउत्तरनिघतांचि॥७९॥ अदृश्यभावनकुळपावला॥ महावि
स्मयसर्वांसिवाटला॥ आश्चिर्यचिभारतातांप्रश्नकेला॥ तोम्यासांगितलायथातथ्य॥८०॥ यज्ञासक्तनृपतपास
रूषी॥ शांतिशक्तविप्रदमयोग्यसर्वांसी॥ तस्मातयज्ञथोरविशेषीं॥ गोष्टीहेगुणरासीमानतेमज॥८१॥ यज्ञकरूनिनाना
नृपती॥ यहपरलोकिंपावलेकीर्ती॥ जन्मेजयम्हणेमाझीविनती॥ मनाप्रतिआणीजेतुह्मी॥८२॥ आपणफारवर्णिता
यज्ञाला॥ तरीनकुळेंधर्मयज्ञकांदुषिला॥ वैशंपायनम्हणेभुपाळा॥ होतेंसालाकारणकांहीं॥८३॥ तेंप्रसंगेंच्विपुढें
सागेन॥ दोनिभेदयज्ञामाजिजाण॥ हिंसाअहींसाउभयलक्षण॥ तेंचिनिरूपणकरीजेल॥८४॥ पुर्वीपाकशासनें
मांडिलायज्ञ॥ तेथेंफारमिळालेमुनीजन॥ वधार्थआणिलेपशुगण॥ दीनवदनतेदेखिले॥८५॥ पाहोनिरूषीबो
लीलेवज्रधरा॥ इंद्राहिंसायज्ञनकेचिबरा॥ बीजयज्ञचिजगींसाजिरा॥ आह्मासिपुरामानततो॥८६॥ इंद्रम्ह

पोहींसायज्ञविघोर॥ दोघांतवादपडिलाफार॥यज्ञविदराजावसुचर॥त्यासीविचारपुसिलादोघीं॥८७॥ तोभ्मीउधरू
निअवनीपाळा॥ दोन्हीमार्गहीबरेम्हणोंलागला॥ विप्रशापेंगेलामगरसातळा॥सांगावयातुलाकारणहेंची॥८८॥
हिंसायज्ञक्षेत्रियांसीउचित॥बीजयज्ञरुषेश्वरांसीयुक्त॥येवंयज्ञकरावेअगस्त॥तेणेंइछिलेंप्राप्तअर्थहोति॥८९॥
लोभमोहेंजेयज्ञकरीती॥तेदोन्हीलोकासीआंचवती॥कथाघेतलीआहेआटोपेती॥कळोनिरुतीश्रोतयांसी॥९०॥
म्हणोनिलोभमोहत्यौकीकसांग॥करूनिफळमुळपत्रेंन्वांग॥तेणेंचिकरीतीजेयाग॥यज्ञआणिस्वर्गतेलाभति॥९१॥
ब्रम्हचर्यदयाक्षमाधृति॥तेणेंसनातनफळपावती॥ विश्वामित्रअसीतजनकमहीपती॥आर्ष्टिषेणसुमतीकक्षिसे
न॥९२॥सिंधुद्वीपादीकतापस॥ब्राम्हणक्षेत्रिशुद्रवैश्य॥शुधदानधर्मेंपावलेस्वर्गास॥ऐकोनिसरसभारतेंपृच्छा॥९३॥
वैशंपायनाप्रतिकेली॥म्हणेधर्माचिकैसीमुख्यचाली॥सक्तुप्रस्थासिबरीभुमंडळीं॥येकवारघडलीदानविधी॥९४॥
तितुक्यानेंचितोब्रम्हलोकागेला॥नानाधर्मकरीतीद्विजकुशला॥ परीत्यांसीऐसाप्राप्तभला॥नव्हेचांगलाकदापि
अर्थी॥९५॥ऐसेंव्हावयाकायकारण॥तेंभ्मावमजकिजेनिरूपण॥रुषीम्हणेसामान्यकर्माचिरण॥सामान्यासिआप
णफळनेंदी॥९६॥ घोरजरीसामान्यकार्यकरीती॥ तरितेतपोबळेंसावरीती॥इतिहासपुरातनयदर्थी॥सांगतोंसुम
तीअवधारीं॥९७॥हींसौयज्ञअयुक्तद्विजांसी॥तोचिअगस्तीनेंमांडीलापर्यंसी॥द्वादशवर्षप्रमानेंत्यासी॥आलेयागा
सीघोरघोरमुनी॥९८॥ कितेकअश्मकुटफळाहारी॥मुळपत्रतोयवाताहारी॥सर्वक्रियावावीसर्वोसिबरी॥जितें ७४

अश्व द्रियभारीसर्वज्ञपैं॥९९॥उपासीतेजालेअगस्तीला॥नववर्षेंइंद्रें पर्जन्यवोढिला॥रुषीनीपृछ्याघटोद्भवाला॥केली
भुपाळायेणेपरी॥१००॥त्रुणांकुरहीनाउळेभुवी॥यज्ञपशववांचतीलकेवी॥आमचीनिश्चिंतीकैसीघडावी॥संकटगोवि पर्व
गमतसे॥१॥ऐकोनिअगस्तीहांसीला॥सर्वांसीनमस्कारूनिबोलिला॥द्वादशवर्षेंहींजाहल्यांउन्हाळा॥तपोबळाचेनि
योगें॥२॥नानाधान्येंनिपजवीन॥पिष्टपशुअग्नीतहवन॥अंगेंशतक्रतुमीचीहोईन॥संपतीसंपुर्णत्रैलोक्याची
॥३॥ स्वभावेंचालतयेईलयेथ॥ऐकोनिरुषीजालेविस्मीत॥अगस्तीप्रतिवदलेमात॥ब्राम्हणससभ्राह्मीसकळ॥४॥
साभ्माहलासीहेकांरवटपट्टवावी॥कासयापाहिजेइंद्रपदवी॥फळमुळेंयागक्रियासंपादावी॥तुलंध्यावीस्वधर्म
स्थीती॥५॥अगस्तीम्हणेतोससाभिप्राये॥परीधरीलेंकार्यसोडुंनये॥ऐसासंवादहोतांक्षिपाहें॥अदितीतनय
इंद्रभ्यालां॥६॥असंभाव्यपर्जन्यवर्षवीला॥सर्वधान्यांचासुकाळकेला॥अगस्तीच्यायागासिआपणआला॥
संपादिलासकळविधी॥७॥तोहीवृतांतनकुळेंदेखिला॥परीबोलावयामनिभ्याला॥सांगावयाकारणहेंचितुला॥
नाबाधीघोरांलासामान्यकर्म॥८॥सामान्यासिअगत्यबाधी॥म्हणोनिसंपादावीयुक्तधर्मवीधी॥सक्तुप्रस्थें
युक्तधर्मबुधी॥केलाउपाधीक्षुधेचिसोसुनि॥९॥सात्तवब्रम्हलोकाचिसाधलीसिधी॥येवंयुक्तधर्माचेपडुंकेंछे
दिं॥प्रश्नतुझावारलागुणनिधी॥ऐकोनितसंधीराजाबोलिला॥१०॥स्वामीनकुलतोकवण॥जेणेंअगस्तीचाहीपा
हीलायज्ञ॥रुषीम्हणेजाधींचहाप्रश्न॥नाहींकोंआपणाकेलातुवां॥११॥बरेंआतांसांगतोंसविस्तर॥जमदग्नीनें

मांडीलाअध्वरा॥ कामधेनुनेंदीधलेंनिजक्षीरा॥ पित्रांसिआहारघडावया॥१२॥ ते दुग्ध तेणें ताउवेविलें॥ तंव क्रोधेंन कुल
रूपधरीलें॥ पात्रसकळहीं तंव्हीं रीचवीलें॥ रुषीचेंमलेंपाहावयामन॥१३॥ कांतरी तेणें सागीलें आपणा॥ साचीके
सावयासावना॥ क्रोधेंअैसीकेली विचंचना॥ रुषीच्छळणालागीराया॥१४॥ परिजमदग्नीसि कोपनाहींआला॥ क्रो
धम्हणेत्रापुंनकोमल॥ येरू म्हणेमीकांशापीनतुला॥ माझ्यापितरांलापुसजाये॥१५॥ दुग्धपावलेंकीं नाहींसवि
चारीं॥ तैसाचियेरू गेलाझडकरी॥ पितरवदलेशापवैरवरी॥ त्यानेंसर्वबरीजाणेनिस्थीति॥१६॥ चेष्टेनेंतां दुग्धध
मचेंसांडिलें॥ तरीनकुलचीहोसीलबळें॥ अैकोनियरेंउश्रापार्थप्रार्थिलें॥ पितरीबोलिजेलें येणेपरी॥१८॥
सक्तुप्रस्थुच्यासंकल्पनिरीं॥ अर्धहोसीलस्वर्णशरीरी॥ तेथोरीवधर्मयज्ञीतुसरी॥ परोपरीं कथीसील॥१९॥ धर्मां
ततुजपडेलभाषण॥ निजयज्ञाचेंअैकोनिदुषण॥ यथार्थम्हणेलसप्रतीज्ञ॥ कृष्णादिजनपाहतअसतां॥२०॥
अक्रोधीयाचेनिउधार॥ क्रोधातुझाघडेलसाचार॥ येणेप्रकारेंवदले पितर॥ राया विचार तैसाचिपुढें॥२१॥ घडोनि
आलातोतुजकथिला॥ नकुलेंधर्मयज्ञकांनिंदील॥ म्हणोनितांपुसीलेंहो तें मला॥ सांगेनतुलामिबोलिलें॥२२॥ तोभा
वअसंतजाणविला॥ इतुकेनप्रश्नवारा निगेला॥ अैकोनिभारतसंतोषला॥ सुतरुषीला कथासांगे॥२३॥ इतिश्री
महाभारते अश्वमेधपर्वणी सक्तुप्रस्थआख्यानंनाम॥ ॥सप्तदशोध्याय:॥ ॥श्रीरघुनाथार्पणमस्तु॥ ७५

पर्व

अश्व श्रीरामकर्त्ता॥ सक्तुप्रस्थाचासर्वाभिप्राय॥ परीसिल्यावरीजन्मेजये॥ मुनीप्रतिप्रश्नकरीताहोय॥ म्हणेकोंतेयप्रपिताम
ह॥१॥ नामजयाचेंधर्मराज॥ तोअश्वमेधाचें चालतांकाज॥ धर्मार्थप्रश्नपांडवाग्रज॥ दीर्घभुजकेशवाप्रति॥२॥ करिताजा
लाकायअभिनव॥ उगाराहायाचानरें साचास्वभाव॥ कायपृछ्याकेलितेणें स्वमेव॥ तोअभिप्रावकथावामजला॥३॥
मुनीम्हणेपांचव्याअश्वमेधीं॥ नमनकरुनिकृष्णाचेपदीं॥ युधीष्टीरबोलिलासुबुधी॥ कराराविंदिंजोडिलीया॥४॥ भग
वंतावैष्णवधर्मगहन॥ तेकिंफलकिंपरायण॥ कविपुर्विकिलेतांनिर्माण॥ प्रियअसेनजरीमीतुज॥५॥ नरिसाधर्माचाप्र
भावबोल॥ जेसर्वपापनाशाकके वळ॥ पवित्रसर्वधर्मांतअतुळ॥ आणीनिवळ तुझ्यामुखें॥६॥ अैकतां विशेषअसेम
हिमान॥ ब्रम्हसकमातृहसकगोघ्न॥ गुरुतल्पकपाकभेदीकृतघ्न॥ कर्त्तासुरापानब्रह्मविक्रयी॥७॥ मित्रघातीवीश्वास
घातीवीरघाती॥ भ्रूणहसकतपदानविक्रयीकुमती॥ विकर्मजीवीआत्मविक्रईजगती॥ पापीशावअतीनेष्कृतिक॥८॥
दांभीकदुषकरसभेदक॥ चोरनिक्षेपहारीशुद्रसेवक॥ परद्वारीआणीस्त्रीघातक॥ इत्यादिआणीकनानापरी॥९॥
श्रवणेंतेसकळहीतरती॥ माझ्याबांईअसलियांप्रिति॥ वैष्णवधर्मकथावेसुमती॥ येणेरीतीधर्मबोलीला॥१०॥
परिसोनिवशीष्टादीकरुषी॥ तसरजालेअैकावयासी॥ पुन्हाधर्मम्हणेश्रीकृष्णासी॥ धर्मनानाजीनसीम्याअैकी
ले॥११॥ आतांवैष्णवधर्मतुझ्यामुखें॥ अैकावयाइछितोंमनीनिकें॥ कोणकोणतेधर्ममागेंसुखें॥ अैकीलेतेअसकेंनिरो

पीतों॥१२॥मानवधर्मवासिष्टधर्म॥काश्यपधर्मगार्ग्यधर्म॥गौतमधर्मगोपालकधर्म॥पराशरधर्ममैत्रेयतथा॥१३॥
उमामहेश्वरनंदिधर्म॥विधीउपदेशकौमारधर्म॥धुमकण्ववैश्वानरधर्म॥भार्गवधर्मयाज्ञवल्क्य॥१४॥मार्कंडेय
भारद्वाजब्रहस्पतीधर्म॥गणेशातृणबाहोविश्वामित्रधर्म॥शंखलिखितप्राजापत्ययमधर्म॥माहेंद्रधर्मवै
याघ्रक॥१५॥नारदीयकापोतविदुरधर्म॥भृगुअंगिरक्रौंचमृदंगगीतधर्म॥सौर्यहारीतकपिशंगधर्मउद्दाल
कधर्मवैशानस्य॥१६॥वैशंपायनगीताअन्यधर्ममले॥साकल्ययेकीकडुनिऐकिले॥कितेकधर्मरुषीनिनिर्मी
ले॥वेगळालेमतीनुसार॥१७॥नीऐंजाणविलेआद्यंतमज॥आतांवैष्णवधर्मकृष्णानिज॥तुझ्यामुखेंसुक्षम
सहज॥ऐकावयाबुझश्रधाधरितों॥१८॥परिसोनिभगवंतबोलिला॥वैष्णवधर्मदुर्लभकुशला॥कोण्हीसामा
र्गाचाअसेलविरुळा॥महीमाअगाधधर्माचाऐक॥१९॥धर्मऐकेअथवापाहेनेत्रीं॥धर्मकथीअथवास्वयेंक
री॥तीतुकेहीराजेंद्रानिर्धारीं॥पावनसंसारिंनरहोति॥२०॥धर्मपितामातासुहृदसखाभ्राता॥धर्मकामअर्थ
भोगसुखनता॥धर्मऐश्वर्यस्वर्गसिखींपावविता॥सर्वजनकुळताधर्मघडे॥२१॥शुद्धधर्मआचरेजोप्राणी॥
तोसुटेमहाभयापासुनि॥धर्मेंद्विजत्वदेवत्वपाविजेजनी॥काळेंकरुनिशामलमापाप॥२२॥तेव्हांयुधीष्टिराधर्मिभिरे
बुधी॥लोटल्यावरिसहस्त्रजन्मावधी॥मनुष्यजन्मलाभेपुण्यसमंधीं॥येथेंधर्मविधीजोनावरी॥२३॥तोसुखा
७६

अश्व
सीजाणावावेंचला॥कुश्चितव्याधीतदरीद्रीकुरुपीसेवीअन्याला॥त्यानेंपुर्विधर्मनाहिंकेला॥समजावाचांगला
ऐसाभाव॥२४॥दीर्घायुष्यशुरदृढगात्रभोगी॥रुपसंपन्नधर्मरतअंतरंगी॥पुर्वितोसुकृतिहोताजगीं॥जाणिजेलिं
गींऐसीयापैं॥२५॥शुद्धधर्मेंशुद्धगतिप्राप्त॥अधर्मेतिर्यकयोनीलाभत॥असोधर्मरहस्यआतांपुनीत॥ऐकसावधि
तनिरोपितों॥२६॥तुझ्याभक्तीस्तवपरमधर्म॥कथितोंयुधिष्ठिरानिभ्रम॥परमार्थाचेंहीपुसिलांवर्मअनुत्तमनिरो
पीन॥२७॥तेथेंधर्मसांगायाचेंचोजकाये॥धर्मरक्षावयारमणीये॥मीमनुष्यजन्मघेताहोंये॥नानान्यायनिर्मितितेथें॥२८॥
मनुष्यत्वभाउनिमस्थानी॥त्यान्यायासिजेवोलांडितीजनी॥तेमुढपावतीतिर्यग्योनी॥मजवांचुनिनाहीलभ्युतें॥२९॥
ऐसेजेमद्भक्तमजपाहती॥त्यांसीमीआणीआपणाअंतोति॥सफळजन्मतयांचाचित्तीं॥जाणसुमतीधर्मराजा॥३०॥
पापहीमद्भक्तजन्हिंकरीत॥तन्हिंत्यांसीमीपापलागोंनेदित॥पद्मपत्रजळींअसोनिअलिप्त॥विचारघउवीततेणे
परी॥३१॥सत्कर्मेंसहस्त्रजन्मगेलीयां॥माझीभक्तिउपजेमहाराया॥देवांसीजेरुपनयेप्रत्यया॥तेंसुक्षमतयांगंइपडे
॥३२॥सगुणरुपसर्वत्रजाणती॥याविनाहीनवलगति॥सर्वकर्तव्यमाझेंसेंसमजति॥मीतयांप्रतिसीघ्रतारीं॥३३॥
मीआदिदेवप्रकृतीमुळ॥ब्रम्हादिमजपासावसकळ॥त्रिगुणहीतेसेचिकेवळ॥उर्ध्वलोकानिवळसत्वनेत्र॥३४॥र
जेंमनुष्यतमेंअधोगति॥मस्तकमाझेंआकाशावरुती॥नेत्रचंद्रआणीदीपपति॥मुखनिरुतीगावोग्निद्विज॥३५॥
पर्व

श्वासवायोदिशावाहु श्रवण मुखणेंनक्षत्रेंघोरलाहान उरुदेश अंतरीक्षस्थान पाताळचरणपैंमाझे ॥३६॥ येकगुण
आकाशींशब्दमाझा द्विगुणपवनीशब्दस्पर्शवोजा तैसाचिचढताभावसमजा श्रोतेहोबुझासमस्तमनी ॥३७॥
आटोपतीचेतलीआहेकथा असोश्रीकृष्णसांगेधर्मसुता सहस्त्रशीर्षमुखनेत्रबहुतांता उदरतत्तातितुकेचिपाये ॥
हेंमाझेंविवर्त्तरूपप्रसीध सर्वभुताढुनिदशांगुलउर्ध असेमीनिष्कलंकशुध असतिभेदाभेदमाझेवोई ॥३९॥ वि
श्वमजआंतमीविश्वाओत अचिंत्यअजरअवेद्यमीअनंत निर्गुणनिर्ममनिर्द्वंदनिस विकारातीतनिष्कळअव
ळ ॥४०॥ सुधास्वधास्वाहाकारमी तेजतपभुतग्रामचतुर्विधमी चतुराश्रमधर्मचतुहोत्रफलभोक्तामी चतुर्व्यूहमी
जगनिर्मिता ॥४१॥ विनाशितहितेणेचिपरी सहस्त्रचतुर्युगदिवीचिशार्वरी तेंसृष्टीनाशुनिजळींनिद्राकरीं जीवज
गरींसामाउनि ॥४२॥ पुन्हासृष्टीआकारींसकळ असाप्रतिकल्पिंमाझाखेळ मायांधकारम्यापाडिलाप्रबळ
लोकनिवळसांतगोविले ॥४३॥ मस्थानीभक्तीस्नेहज्यासी तोचिदीपमहातिंदिननीशी धरीतांमीउमगेंतया
सी इतरांसीनसांपडे ॥४४॥ फारबोलणेंकायराया कांहींनाहींमजवांचुनिया असीजेसमजतीचर्या तेनर
वर्यपावतिमातें ॥४५॥ नसमजतितेमायेंतगुंतती भुतभविष्यवर्त्तमानगती कांहींचनसेमजरहीती होय
जायसितीमाझ्यारूपी ॥४६॥ असोमाझाअगाधमहिमा धर्मसूक्ष्मकथितोंयेकधर्मा शुचिर्भुतजेयेक ७७

Dr. Bhau Daji Memorial

पर्व

अश्व

निराजोत्तमा तेस्वर्गधामाप्रतिपावती ॥४७॥ पुण्ययशआयुष्यलाभति पुर्वपापेंसकळजळती वाक्यवदोनियायेणे
रीती सूक्ष्मधर्माप्रतीसांगावयाधर्मा ॥४८॥ विचारिताजालादेवमानसी तोदुर्लभप्रकारऐकावयासी देवगंधर्वअपसराब्र
म्हर्षि भुतेंविशेषीयक्षग्रह ॥४९॥ गुह्यकभुजंगवालखिल्यमहात्मान योगीभागवतपंचकालकर्त्तेभजन समस्तींकृष्ण
सिकेलेंनमन गुह्यधर्मश्रवणप्राप्तिस्तव ॥५०॥ सीतळदृष्टिनेंतयांप्रति वासुदेवलक्षीताजालाअति पापेंसर्वौचिप
ळालीं दीगांतीं तमदिवापतीउदयेंतेवि ॥५१॥ उपरिसूक्ष्मधर्माचाप्रश्न करिताजाहलाधर्मनंदन म्हणेशुद्रवैश्यक्षे
त्रीब्राम्हण तेंहींआचरणकेविकीजे ॥५२॥ केवियमपासींतेबधहोती केविसापाशासीनस्पर्शती लोकनौबोलतेफ
ळगुंती तुजप्रतीनमितसें ॥५३॥ परिसोनिकृष्णम्हणेयेक स्वआचाररक्षिल्यांसम्यक यमपाशनस्पर्शतीळयेक विप
रीतदेखवर्त्तलीयां ॥५४॥ यमपाशाचालागेउपद्रव यास्तवनीटवर्त्ताविंस्वमेव वर्त्तुणुकेचापृथकभाव आणीसर्ववर्णाचा
मना ॥५५॥ आधींद्विजांचाकथितोंअर्थ स्तानसंध्याअग्निपुजाविधीवत वैश्वदेवअतीथीस्वाध्यायनीस सायंप्रात
वन्हीअर्चन ॥५६॥ जपयज्ञरतनशुद्रभोजन स्वदारानिरतमुक्तदंभानृतापासुन अग्निहोत्रीतथाकर्त्तेपंचयज्ञ त्रि
अग्नीपुजनतेणेंचिपरी ॥५७॥ येणेंप्रकारेंजेविप्रवर्त्तती सांचेंसकळदोषजळती सेरवींब्रम्हलोकालागीजाति ते
थेंराहतीब्रम्हकल्पवरी ॥५८॥ गंधर्वविधीचेंनिपुजापावत ब्रम्हतानेतेथेंचिहोतिमुक्त हाद्विजांचाकथिलावृतांत

क्षेत्रीयाच्यासुचितऐकआतां ५८ स्वधर्मेंसम्यकप्रजापाळिलीयां षडभागपुण्याच्यालाभततया यज्ञदानरतधीरस्व
जायां कामक्रियातेथेंचिवारीजे ५९ शास्त्रानुसारीतरल प्रजाकार्यपरायणा विप्राचेंतोषवीतसदामन भूसपाळ
नतेणेंचिपरी ६० सत्यसंधशुचिलोभदंभवर्जित येणेप्रकारेंजोक्षेत्रिवर्त्तत यासससेरवींस्वर्गलोकलाभत
पुजापावतअपसराचेनि ६१ गंधर्वइंद्रादिकहीपुजिति तीसचतुर्युगेंघडेवस्ती रवचल्यांद्विजलाभेजगती
हेक्षेत्रियाचिस्थितिकथीयेली ६२ आतांवैश्याचिनिरोपीजेल कृषिवाणिज्यगोप्रतिपाळ शुचिससंधानिर्दं
भनिर्मळ सदाविमळविप्रपुजा ६३ स्वदारानिरतहिंसावर्जित ऐसावैश्यजोपरमयुक्त स्वर्गतयासिसेरवींला
भत तीसप्रमितचतुर्युगेंराहे ६४ क्षेत्रीयापरीचपुजापावत सेरवींराजाहोउनि जन्मत पंच्याशतकोटीसुवर्ण
वित्त ॥ रत्नेंबहुतअलोलिकें ६५ हस्तस्वरथपदाती यांसहीतनांदेसुरवेंक्षीती हेवैश्याचिकथिलीगती शुद्रा
चीभुपतीआतांऐका ६६ तींहींवर्णासिशुद्रेंसेविजे यांतविशेषद्विजासिभजिजे गुरूदेवार्चनरतअसीजे पर
पीडावर्जिजेपरदारा ६७ तेणेंस्वर्गलोकसेरवींप्राप्त वर्षकोटीतेथेंचिराहत जन्मल्यांमगतोवैश्यहोत धनमि
ळतयचेष्टतया ६८ ऐसीचंहुवर्णांचिधर्मस्थीती धर्मावीणपापासीनाहीगती धर्माचेनिपातकपावे शांति
स्वधर्मसुमतीरक्षावानिस ६९ धर्मरतासीयालोकाचेगांईं दुर्लभप्रकारकांहींचनाहीं सम्यकस्वधर्मकेल्यां ७८

अश्व पांहिं नपडेतोप्रवाहींयातनेच्या ७० विगुणजरिंस्वधर्मअसिला तरिंतोश्रेयस्करप्राणियाला परिसोनिधर्मेंप्रश्न पर्व
केला म्हणेमलाचोजवाटतें ७१ धर्माचेनिपापपावेनाश यांचाभावकथिजेसरस पापकीदृशपुण्यकीदृश संशय
लेशउरोंनेदिं ७२ कृष्णम्हणेऐकसावधान धर्मसुक्ष्ममहागहन जाणोनशकतीमहाजन तेथेंअज्ञानबापुडेंकि
ति ७३ बहुउत्पादकाआंत सीततोयघालितांकिंचित तेंहींसर्वउष्णचिहोत सीतांतमिश्रीतउष्णकेलियां ७४
ऐसाचाहीचजेतेसाचिविचार तेंविपापकींपुण्यअसील्मोघोर यांतसामावतिलघुप्रकार म्हणोनिफारपुण्यकेलि
यां ७५ अल्पपापनबाधिसर्वथा पापपुण्याचीअसिल्यांसमता तेथेंविचारकीजेऐसातांता आत्महितालागी
नरें ७६ अनुतापेंपापप्रशंसावें तेणेंचिनाशपावेआघवें पुण्यसत्यकोण्हासीनकथावें धर्महेजाणावेंसुक्ष्म
धर्माचें ७७ ऐकोनिबोलिलाधर्मनंदन वृथाजगींकोणाचेंजनन वृथादानाचेंकैसेंलक्षण जिवितपुर्णकोण
चेंवृथा ७८ कोणासिजनार्दनाद्यावेंदान गर्भत्वबाळत्वबार्धक्ययौवन तेथेंलाभिजेतिप्रकारकोण पुर्विलदान
पुण्याचेनि ७९ सत्वरजतमदानाचिकैसीस्थीती अधर्मधर्मदानाचिकेबीगती उत्तममध्यमकनिष्टतेणाचिरीति
गतीलाभतीकोण्यादानेंप्राणी ८० इत्यादीकरीजेनिरूपण वासुदेवम्हणेऐकसावधान निरोपितांपुण्यनिरूप
ण पापमोचनजेणेंहोये ८१ चौदाजणाचेजन्मव्यर्थ पन्नासजणांदानव्यर्थ साहाजणाचेंजिवितव्यर्थ तेंचि

यथापांक्तनिरोपितों ॥ ८२ धर्मध्वजलुब्धपापीवृथापाकी ॥ परपाकरतपाकभेदीलोकीं सम्यवर्जितमृष्टभक्षीअविवेकी
बांधवादिकींअसोनियां ॥ ८३ सांदेखतांचिदिव्यान्नजेवित ॥ पितामाताउपाध्यागुरुसाक्षांत मातुळमातुळीच्येघाती
नित्यसंकल्पधरीतमानसींपैं ॥ ८४ द्विजहोसांतास्नानसंध्यानाहीं नवेदनस्वधाशुद्रान्नसेवीसेही मीशंकर प्र
ब्रम्हातीघांचेवांई नुपजेहृदईभक्तिज्यासी ॥ ८५ ऐशाचोदाजणांचाजन्मव्यर्थ पन्नासदानाचाअेकअतों
अर्थअश्रधेनेंजेकरणेंदत्त कींदेणेंबहुतअपमानें ॥ ८६ दंभार्थकिंपात्रांडियाचेंधन हरुनिजेंकरणेंदान ॥ द्वि
जवित्ततस्करवित्तजाण ॥ द्विजांसीआपणअर्पणेंपैं ॥ ८७ अभिशापिसर्वांचिसेवाकर्त्ता व्रासपतितस्वैरिणी
भर्त्ता ग्रामयाचकश्वशुरातळींवर्त्तता आणीपांडुसुताग्रामकंटक ॥ ८८ कृतघ्नद्रव्यहर्त्ताउपपातकी स्त्रीजीत
वेदविक्रयीलोकीं मीब्राम्हणम्हणेनिंवदेमुखीं आणीचिकित्सिकीअग्निहिन ॥ ८९ वार्धुषिकीरूपाबुडविता
असंध्यास्नानीशुद्रयामीराहता मिथ्यासोंगधर्त्तासर्वान्नजेविता ॥ नास्तीकतत्ताधर्मविक्रयी ॥ ९० कुटसाक्षी
क्षुद्रमंत्रोपजिविक ॥ शुद्रान्नजीवीतथादेवलक ग्रामकुटामाजिजोमुख्य बाह्यधार्मीकनिर्दयक्रुर ॥ ९१ निंदक
अपस्मारीअसूयक ॥ व्यसनीअनाचारीहिंसक ॥ पराभीलाषीशावकर्कशमुर्ख दोषेचिसम्यकयेकाचेवर्णी ॥ ९२ ॥ ७९
ऐसेहेपन्नासपमीती ॥ यास्थानिदानाचिघडेशांति भस्मांतघातल्यांआज्याहुति व्यर्थहोतीतेविजापां ॥ ९३ ॥

अध्व आतांसाहजणांचेंजीवितव्यर्थ साचाकथिजेलभावार्थ जोनकरेमाझाशिवाचाद्विजाचाभक्त व्यर्थजीवीतपैंसाचें ॥ ९४ ॥ ९९
जोशास्त्रार्थलावीविपरीत कुदृष्टीवेदनिंदाकरीत तयाचेंजगींव्यर्थजिवित आणिजोनिंदितद्विजयज्ञ ॥ ९५ तोव्य
र्थजीवीकतीसरा दुर्गाकुमारीवायुभास्करा अपमानीगुरुमातापितरा चोथातोनरेश्वराव्यर्थजिवी ॥ ९६ वृथामिष्टा
न्नजेवीतोपांचवा मिथ्याप्रौढिबोलेतोसाहवां व्यर्थजीवीतसाचेंपांडवा अर्थबरवाकथिलातुज ॥ ९७ दानाचि
आ ऐकैतास्थिति मांडक्षोडोनिजेदानदेती तेतमोगुणीगर्भीफळपावति कष्टिहोतिनानारसें ॥ ९८ ईर्ष्यामात्सर्य
दंभार्थदेतीदान तेंबाळपणीपावतीआपण आशाममतातृष्णाअविधीपुर्ण तारूण्यीजाणफळतेंलाभती ॥ ९९
अशक्तपणीजेदानदेती तेंवृधाप्यकाळींपावती हेयेकवार्तालीतुझीप्रश्नगुंती सुपात्रिंदेतीजेदान ॥ १०० ॥
तेंबाळतारूण्यवृधाप्यकाळीं पाडितसदासुखाचेसुकाळिं त्रिगुणदानाचिबोळखीभली परीसीलीपाहि
जेआतां ॥ १ फळनकल्पुनिदेणेंदान तेंसात्विकगुणाचेंलक्षण प्रत्तोपकारार्थअर्पण रजाचेंचिन्हतेंजाणीजे ॥ २
देशकाळपात्रसर्वअबंध तमोगुणदानाचातोभेद कोणदानमानेकोणासीशुध तोभावविशदसांगिजेल ॥ ३ ॥
देवपितररूषीअग्नी सात्विकदानाचेतेभाजनी दानवदैत्यग्रहयक्षजनी राजसांचेनितृप्तिसासी ॥ ४ पिशाच
प्रेतसंघतामसाशनी सात्विकाचेंउत्तमफळजनी राजसाचेंमध्यमस्थानीं अधमनिशानितामसाचिपैं ॥ ५ ग्रहा
सीजाउनिदेणेंतेंदानउत्तम याचारूनिदानदेणेंतेंमध्यम मागतांमागतांदेणेंतेंअधम त्रिविधवर्मयेणेंपरी ॥ ६ ॥

दैविकि तेउत्तमगति॥ मानुषी तेमध्यमगति॥ तिर्यकजन्म अधमगति॥ त्रिविधगतियेणेपरी॥ ७॥ श्रोत्रि कुटुंबी दुर्ब
ळ ब्राम्हण॥ त्यासि दिल्हें तें होय अक्षयदान॥ ज्यांच्या दारा पति मार्गि आपण॥ लक्षितीपर्जन्य वैश्य ते वि॥ ८॥ सामग्री आ
पिलियां जेउं शेष॥ अन्नें निवडुं सहस्त्र द्विजांसा॥ ते शावांई दान केल्यासरस॥ फळविशेषप्राप्त होये॥ ९॥ मद्याजी मद्भ
क्त मत्परायण॥ तयाचें केलियां संगोपन॥ तेणें लाभे अपार पुण्य॥ दोषजळोन सर्व जाति॥ १०॥ उभय संध्या जे स्नानि
दान देति॥ तें नसांडितां मी सेविं निरुती॥ अष्टाक्षर मंत्राचे निअति॥ मद्भक्त मुंकति सर्व पापा॥ ११॥ तस्मात संध्याका
स ळीं जप॥ अष्टाक्षराचा कीजे अगस्वरूप॥ तेणें सैंगि हीतर नीअमुप होत्तीनि: पापस्वभावेंचि॥ १२॥ जे देवपित्रा
दि कार्यसांभाळिति॥ भारत मानव वेदचिकीत्सक श्रीनी॥ चतुर्धर्मांचाही भाव जाणति॥ परिक्षा समजति सर्व कांहीं
॥१३॥ पित्रकार्यी विप्रपरीक्षा कीजे॥ दैवकार्यि सर्वथा न कीजे॥ ब्राम्हणासि पराभविति जे वोजे॥ तें हीं पाविजे श्वानरव
रयोनी॥ १४॥ मद्भक्तें लाभे कीटजन्म॥ दुर्वृत्त सुवृत्त द्विज निश्रम॥ कैसा तन्हीं असे ना कां परम॥ पद पद्मपुजावे सा
चो॥ १५॥ ब्राम्हणक्षेत्रिप्राणी अग्नी॥ सौख्य कें चें तीघांचे अपमानी॥ सर्वअवस्थांचे वांई अवनी॥ वीधीनें गुणी
द्विज थोर केले॥ १६॥ जैसा सर्वांगी अग्नी पवित्र॥ तैसा विद्विजाचाही विचार॥ अन्याई असल्या ही विप्रवर॥ त्याव
रि शस्त्र उचलुं नये॥ १७॥ क्रोधाचे निमात्र नो दंडावा॥ विप्रकुळीं जन्मल्या पांडवा॥ महादेवतातुल्य तो जाणावा॥ संध्यास्ना ८०
न वा असो न सो॥ १८॥ तरिं तो पुज्य आपणाप्रति॥ मासंध्योपासनी असील्या अति॥ ईश्वराचि मानावा तो चित्तिं॥ भाव

अश्व भक्ति करावि पुजा॥ १९॥ इत्यादि विचार मद्भक्त जाणती॥ अरण्योपनिषदाचें निसुमती॥ जेम जलागि सम्यक पाहती॥ तयां पर्व
चि प्रीती करावी पुजा॥ २०॥ स्वग्रहीं प्रवासी दिवारात्रि॥ जेल्यागती मद्भक्त पुजासूत्रीं॥ धन्य धन्य ते चि नर धरत्रि॥ काय व
गात्रिं वर्णु नयां॥ २१॥ विप्रासमान देव नाहीं॥ विप्रासमान गुरू नाहिं॥ विप्रासमान बंधु नाहिं॥ विधी नाहिं विप्रादुनिपर॥ २२॥
विप्रापरतें तीर्थ नाहीं॥ विप्रापरतें पुण्य नाहिं॥ विप्रापरतें पवित्र नाहिं॥ पावन नाहिं विप्रादुनि॥ २३॥ नर्कासी जाणार जे प्रा
णी॥ ते मद्भक्तासी पुजिती अन्नपानीं॥ तरी सुटती निरयापासुनि॥ ऐसे जनी मद्भक्त थोर॥ २३॥ त्यांचें दर्शन स्पर्शनि भाषण॥
घडल्यां सर्वपापपावे नाशन॥ मद्भक्त मद्भजन ज्यांचे प्राण॥ मत्परायण निरंतर॥ २४॥ जे बीज योनि शुध श्रोत्रिये शुद्धान्न
य परिस्यक्त जितेंद्रिये सात्वी॥ हासि जो दान द्या वया जाये॥ धन्य माय प्रसवली त्यातें॥ २५॥ कोटिगुणें तें दानफळ देत
जा गृहींस्वप्न शुन शुसी आंत॥ मी मद्भक्तां प्रति सदा नमीत॥ इतर ते भावि चारी तां किति॥ २६॥ येवं सर्वस्व दान पां हीं॥ भा
वें केलियां मद्भक्ता वांई सुल्लभ होति लोक दोन्ही ही॥ अनुमान नाहिं यदर्थि कदा॥ २७॥ इतुकें न धर्म तुझे प्रश्न
क्रमें चि वारीलये की कडुन॥ ऐसा जगदीश बोलिला म्हणोन॥ सांगती दोघे जण दोघांसि कथा॥ १२८॥ इतिश्री
महाभारते अश्वमेधपर्वणी॥ वैष्णवधर्मनिरूपणं नाम॥ अष्टादशोध्यायः॥ श्रीरघुनाथार्पणमस्तु॥

श्रीरामकर्त्ता दानादिकनानाप्रकार ऐकिल्यावरी युधिष्ठिर हर्षरूपकृस्नासिंउत्तर नरेश्वरबोलताजाला १ म्हणेशु
धकेविबिजयोनि अशुधजाणावीकवण्याचिन्ही शुधाशुधलोकांचिनिशानी जाणावीमनीकवण्यापरी २ ब्राम्हणांचे
गुणदोषकेवि चातुर्वर्ण्यप्रतिग्रहकेवी विशेषकोणाद्विजभुवी तरतीस्वभावीं तारीतीअन्या ३ इत्यादिभावकरीं निरू
पण भक्तनुझामीकरीतोंनमन कृस्नम्हणेरायाऐकसावधान शुभाशुभलक्षणबीजयोनिचें ४ बीजयोनीचिसो
गोनिस्थिती इतरप्रश्नकथीनसुमती जयाचेंब्रम्हचर्ययेकरिती शुचित्वअतीनीरंतर ५ तयाचेंबीजहोयशुध
मातापीताकुलीनसुबध कन्यादानदेतीयथाविधि भलावेदविदपाहोनियां ६ जालेंनाहींरजोदर्शन तंवकरिती
कन्यादान योनितियेचिशुधजाण योनिबीजविंदाणहेंकथिलें ७ अशुधयोनिअशुधबीज त्याचाहीकरीतों
आतांसमज कायावाचामानसेंबुझ परपुरुषींनिजहेतजीचा ८ तेगर्भाधानासिनव्हेयोग्य अशुधजाणावें
तीचेंभग तैशावांईजोरेतप्रेरीचांग बीजतेंव्यंगशुधनव्हे ९ स्वैरिणीचेंगोंईप्रेरीतांरेत पुर्वापरदशदशकुळेंना
शत मुढबुधीनेंदुष्टस्त्रिभोगीत षडांगपंडीतजन्मल्यांतेथें १० तोबाह्यजाणावश्वपाकापरि कायावाचामनें
निर्धारीं जारकार्यीप्रवर्त्तेजेनारी कुलघ्नदुराचारीजाणावीते ११ मोहेंतीच्यावांईगर्भउत्पन्न पुरुषजोकरीका ८१
मांचेन त्याचेत्रिपुरुषपावतीनाशान अनुमाननाहींतेथें १२ मागेंकथीलीशुधयोनि तेथेंजेजन्मतीशुधबीजा

अश्व चेनि तेयोग्यसकळकारणी दर्शनीस्पर्शनीपुण्यदेती १३ कुयोनिजजेकांजीव तेभोजनपानसंभाषणभाव घडतां पर्व
पापअर्पितीअभिनव म्हणोनिनांवनेघावेंत्यांचें १४ येवंशुधाशुधयोनिबीज आणीशुधाशुधप्रजाबुझ तयांचा
केलातुजसमज आतांअसंजसाकुनिनिच १५ प्राणीजेकांजननपावती तयांचिकथीतोंतुजस्थीती कानीनम्ह
णीजेकन्येप्रती नसतांपतीपुत्रहोय १६ सहोढाम्हणिजेपुत्रासहीत कोण्हीयेकनवरीकरीत कुंडम्हणिजेभ्रतार
जीत असतांसंपादित्तनारीपुत्र १७ पतीमेल्यावरीसंपादीलेंक नामतयासिवाकेगोळक द्विजक्षत्रशूद्रोनिजायसं
म्यक नामत्यादेरवणारूढपतीत १८ आणीपतिताचाजोनंदन ऐसेहेद्विजांतसाह्यजण विप्रचांडाललक्षणवेअ
ज्ञान जेकांन्युनश्वपचाहुनि १९ हेनिचाचिकथीलिगोष्टी यास्तवभलतेवांईभृष्टी पुरुषेंबीजविवेकदृष्टि
पुण्यकोटिप्रेरूंनये २० अशुधबीजअशुधभगस्थानी प्रेरीतांविटाळपावेयोनि जेविश्वानस्पर्षेहवीला
गुनी तैसीकरणीपैंघडत २१ शुद्रयोनिंतप्रेरीतांबिज हाहाकारकरितेंसहज कुश्चितवांईयेणेंमज घातलें
किंनिजनीतिस्यागुनी २२ तरीअधोगतिहोईल्यासीप्राप्त येणेंरीतिबीजशापदेत बीजआल्यादोन्हीयेकवत
भल्यानेंतस्मातआवरावें २३ आयुस्तेजबलवीर्यप्रज्ञाश्रीयशपुण्य सकळहीलाभेब्रह्मचर्याचेन अविछिन्न
ब्रम्हचर्येंकरून पंचयज्ञग्रहस्तकरी २४ त्याचेनितगेहेवसुमती सायंप्रातजेसंध्याकरिती तवेसोनिवेदनोके

आंतौती स्वयेंतरतितारीतीजना २५ जोजपेपावनीगायत्रि तोदानचेजरीसर्वधरत्री तर्‍हींनगुंतेदोषसूत्रीं सू
र्योदईलोकरीअर्घ्यजोदेत २६ तोसकळास्थळींपावेकल्याण स्तुतेंप्रेतेंराक्षसदारूण करूंनशकतीसातेंपीडण महीमा
नगायत्रिचेंअैसें २७ येकासियेतवेदसर्वत्र येकासिपावगायत्री तैत्र दोषांचाजोखधरितांविचित्र गायत्रिचावि मा
प्रअधिकतुके २८ गायत्रीश्रेष्ठबहुंवेदांआंत येवंगायत्रिचेनिद्विजपुनीत साक्तवद्विजजन्मश्रेष्ठसत गायत्रिन
येततहिंतोपुज्य २९ माजोकरीलसंध्यादोन्ही तोथोरसहजचिअवनि भुर्भुवस्वरीतिभावतीन्हि यामंत्रपवणीर
तजेद्विज ३० स्वदारनिरतदांतसद्गुणी भुसुरम्हणावेतेजनि संध्यायोग्यसंपादितीअवनी जातीतेनिदानीब्रम्हलोका
॥३१॥ विकसीतजालम्यांसुमनयाति भ्रमरसांचामधुसेविति तेविवेदसारसावित्रीसुमती जपल्यांक्षितीसर्ववेद ३२
कललेसेजालेसामानवा येकवेदोक्तशीलशखेबरवा येकगायत्रिमात्रजपेपांडवा महानुभावासाधुनिवेळ ३३ दोषांत
गायत्रिपावकथोर सहस्त्रजपकिंशतसाचार अथवादशसाअनंतर सावित्रियेकाग्रकौंतेयाजपतां ३४ सर्वपापत्वें
करीनाशन शुद्रवैश्यक्षेत्रीब्राम्हण सावित्रिजापाणारसज्ञान सांसीदानद्यावेंतेंही ३५ येवंयोनिशुधबीजशु
ध शुधाशुधप्रजांचेभेद द्विजाचारतथादानाचाविध सर्वभावविशदतुजप्रति ३५ कथिलेवारलीसर्वप्रश्नगुं
ती अैकोनिबोलिलाधर्मसुमती हेकृष्णासर्वभुतात्मकात्रैलोक्यपति कर्मेंअसतिजनींकार ३६ सांतकोण्याकर्में
तुंतुष्टसी तोअर्थकथींमजपासीं वासुदेवम्हणेपरीयेसी गुग्गुळगुणरासीसहस्त्रभार ३७ सोन्वाधुम्रमजसम ८२

अश्व पितीदीपनेवेद्यप्रदक्षीणानमिति आणिविप्रालागीअमान्यकरीती व्यर्थसांचीभक्तीमानीतमी ३८ ब्राम्हण पर्व
पुजाकरीतीरमणीयो तेंहीमजल्विपुजिलेंनिःसंशय कोंतरीदोषांतनाहींभेदाभीप्राये तस्मातपुजानींयेद्विजजगीं
॥३९॥ सासीत्रासीलेंतेंमजत्रासिलेंसस यालागीविप्रभल्यानेंपुजावेनिस द्विजरूपेंमीधरेवरीअसत पुजाउचित
थ्यावयासी ४० कुष्ठकाणाकोढीदरिद्रीव्याधीस्त पंगुनिर्नाशिकवोरवटायेकहस्त असल्यांहींनापमानिजे
किंचित पंडीतेंनिश्चितमदूपजाणोनि ४१ मीद्विजम्हणोनिजनार्दन बहुतनेणतिसामान्यजन कामास्तिधाडि
तीअपमानुन भटोजीअन्नआमुचेंरवातां ४२ आणीकार्यासकांमागेंस्रवता पीडापावाल्यवेगेंनवजातां औ
ती सीजेद्विजांवरीकरींसत्ता तेपाद्ययमदूताचेनिपावत्ति ४३ जेद्विजांसीधीःकारीतीनानापरि सेखींदुतपायदे
उनिसांचेउरीं जिव्हातोडितीतप्तसांडसेंवरी आणउनिबरीकर्मस्थीतिति ४४ जेद्विजावरितावितीडोळे यम
आग्नेनेंगृध्रकावळे तीक्ष्णतुंडेंत्रें नेदेहावेगळे वेळोवेळेकरितीसांचे ४५ जेद्विजांलागिप्रहरीति अशुधसांचें
बाहेरीपाडिती तेक्रमेंचियेकविसानकीआंतोती घालिजेतियमकींकरीं ४६ मगतयांलाशुळींदेति खदिरां
गारींनिजवति बहुवर्षसहस्त्रप्रमीती ताडणाकरीतिअधोमुख ४७ तस्मातभल्यानिपुजावेंब्राम्हण अपमा
नअथवावाक्यकठीण नबोलोनिसांगकरावेंपुजन विनयेपणधरूनिया ४८ जेभलेभक्तीनेंविप्रासिपुजि

ती ॥ तेंहींमजन्विपुजिलें निश्चिती ॥ जेधीः कारीतीताडितीवोदीती ॥ माझीफजितीकेलीतेंही ४९ ॥ अैसाजाणोनिबराभा
वार्थ ॥ वीप्रपुजाकरावीतस्मात ॥ येकीकडे ठेउनिहाअर्थ ॥ प्रतिमापुजितैंकोण्ही ॥ ५० ॥ चंदनअगरधुपदिपादीकीं ॥ अचे जो
तनमुर्त्तिपुजीतलोकीं ॥ याचेनिकिंच्वितपुजाहीमीसेखीं ॥ लाभलोनिकीनाहींजाणा ॥ ५१ ॥ विप्रार्च्चनेंजालोंमीअ
च्चिलासा ॥ विप्रप्रसादें धरणीनरेशा ॥ धरीतमीप्राणीअसुरनाशा ॥ करीतयुध्दशाप्राप्तजाल्या ॥ ५२ ॥ विप्रप्रसादें
मीस्वदक्षीणा ॥ संपादीतम्हुवीनानायज्ञ ॥ विप्रप्रसादेंअजिंतपणा ॥ अखंडसलग्नमाझेवांई ॥ ५३ ॥ येवंसर्वकर्मां
तविप्रपुजाकर्म ॥ युधिष्टिरामजमानतपरम ॥ विप्रासिजे दुखदेतीअधम ॥ यमधामतेपावती ॥ ५४ ॥ इतुकेनतु
झाप्रश्नवारला ॥ परिसोनिधर्मेंअिक्षेपकेला ॥ देवदेवेशाअसुरभ्राक्रपाळ ॥ सांगमलायमयातना ॥ ५५ ॥ महाकौतु
हलवाटतोभाव ॥ जडपंचभुतवर्जितजीव ॥ यासीकेवीकरितिउपद्रव ॥ सुखदुखाभिप्रावकेसादेति ॥ ५६ ॥ महाघो
रविक्राळयमदुत ॥ घोरपराक्रमीतैसेच्विसमस्त ॥ केविप्राणियालागिबांधोनिनेत ॥ लोकजेथआपुलापैं ॥ ५७ ॥ यम
लोकयेथुनीदुरकिती ॥ भिन्नभिन्नकर्माच्विकेसीगति ॥ पुण्यपापजेप्राणीकरिती ॥ भोगस्थितीसांच्विकेसी ॥ ५८ ॥
आस्तंतकीजेमजनिरूपणा ॥ भगवंतम्हणेअैकसावधान ॥ षडशीतिसहस्त्रयोजन ॥ यमपटणयेथुनिअसे ॥ ५९ ॥
मार्गिंवृक्षनाहिंतटाकनाहीं ॥ वापिकुपसरोवरनाहिं ॥ मंडपसभाग्रहकोठेंनाहीं ॥ पर्वतनाहिंग्रामनथा ॥ ६० ॥

अथ वनउद्यानआश्रमनाहिं ॥ कोंहींयेकआधारमार्गिंनाहिं ॥ गतायुषीजेप्राणीकर्ममही ॥ पापसंग्रहीअविवेकी ॥ ६१ ॥ सांचें पर्व
सरतांच्विआयुष्य ॥ कर्मानुसाररूपकर्कश ॥ धरूनियमदुतकरिंपाश ॥ घेउनिसावकाशपैंयेति ॥ ६२ ॥ आधीअथवा
नानाउपाधीस्तव ॥ पंचप्राणासिमुकेमानव ॥ पुत्रदारास्नेहपाशीबधजोजिव ॥ साच्वेंअभिनवलिंगदेह ॥ ६३ ॥ तेंनि
जपाशाआंतघालिति ॥ यातनाशरीरमगअर्पिति ॥ धीं:कारीतितनाडितीपाडिती ॥ वोढीतीझोडीतीक्रुररूपें ॥ ६४ ॥
तेंव्हांमातापिताबंधुजन ॥ सोडउंनशकतिकवण ॥ निराशायेकलाच्विकरीगमन ॥ नेतीताडणसेंपादितदुत ॥ ६५ ॥
दुःसहायदुरंतदुर्निरीक्ष्यदुरासद ॥ यापंथींपातकीरवातिपाद्य ॥ यातनेच्वेरूपीनीनानाभेद ॥ कथिलेप्रसिध्दपैंअसति ॥
॥ ६६ ॥ नेतीतुकेहीसत्यच्विराया ॥ सर्वांसीसेखींयागेलंलागेकाया ॥ अंडजजारजस्वेदजादि कौंतेया ॥ मनुष्यहतयांजाल्या
वरीप्राप्त ॥ ६७ ॥ सर्वहीयमाच्याग्रहासीजाती ॥ देवासुरस्त्रीपुरुषक्लीबनिरुती ॥ आयुष्यसरतांच्विमरति ॥ सेखींसांपडतीय
महस्तीं ॥ ६८ ॥ मृत्साबीणआहेप्राणीकोण ॥ बालवृध्दआणीतरूण ॥ मृत्सस्रकळांच्वाहरीप्राण ॥ वेळप्रमाणनपाहतां ॥
६९ ॥ गर्भींअसतांपंथींच्वालतां ॥ पुर्वाण्हअपराण्हसंध्यास्नहोतां ॥ प्रदोषअर्धरात्रप्रातःकाळता ॥ प्रवासपडतांप्राणिया
प्रति ॥ ७० ॥ जनिवनीविजनीजीवनी ॥ बैसतांजेवितांनिजतांशयनी ॥ जागतांघोरतांप्राशितांपाणी ॥ आणीकहीजनिअव
स्थानाना ॥ ७१ ॥ यामाजिंजीवअसिलआंमग्न ॥ मानुनिघोरमृत्साच्वेंशासन ॥ दुततातकाळहरितिप्राण ॥ काळवेळप्रमाणनपाहतां ॥ ७२ ॥

महायात्रेपरीपापीजन॥यमपुरासिकरीतीगमन॥कोण्हीरडतीकोण्हीवडेतिदॉरुण॥भयाचेनव्यापतिकोण्ही॥७३॥ज्याइं २
द्रियेंकेलेंपातकफार॥त्याइंद्रियासीताडितवारंवार॥यमपुरानेतीयमकिंकर॥तोंच्चितिनिर्विचारप्रतिक्षणी॥७४॥नसवाचु
कामार्गीदुस्तर॥वरीशुळादिकांचेदेतीप्रहर॥जीवघातकीजेपापिघोर॥पीडाफारसांसिकरीती॥७५॥मुखीहाणतिशिरी
हाणती॥उरीहाणतीनेत्रीहाणती॥अर्धेशुनिधळतनेती॥शिळाटाकितीमस्तकावरी॥७६॥यातनाशरीरमहाकोमळ
छिन्नभिन्नकरीतीतत्काळ॥पुन्हायथारूपहोयसकळ॥यातनापुष्कळभोगावया॥७७॥वेदनानसाहतांघोर॥विस्वरेंरडती
जीवसमग्र॥भग्नपादभग्नकटभग्नउर॥भग्नअधरनासिकादिस्थानि॥७८॥यमाचियाचंडप्रहरें होती॥मारूनकाह
कुचिन्यामृणती॥दुतपांईधरूनिबोढिती॥लातादेतिमुखीवक्षी॥७९॥भींडीमाळाशक्तिमुद्गलप्रास॥आणीकहीअस्त्रें
बहुवस॥सांचेघावदेतीअतिकर्कश॥श्वानेंदुराधर्षव्याघ्रलांडगे॥८०॥राक्षसमाहिषमृगकाक॥नानाप्रकारींसावजें
अनेक॥यमाचेनिआज्ञेपंथीदेख॥भक्षीतीनिःशंकप्राणियासि॥८१॥सुचीपरिमक्षिकांच्याजिव्हा॥साटच्चटचाटींच्चि
तीमानवा॥बाळध्यातिनरासिपांउवा॥खोंच्चितीसदेवांप्रतिक्षणी॥८२॥सांगतांयमयातनेचिगति॥भयनिपजेअसंत
चित्तिं॥प्रसक्षजेनेंरांत्योगीती॥दुखजाणतीसांचेंतेचि॥८२॥असोस्त्रीघातीआणिस्वामीघाति॥नानाशस्त्रेंसांसिमा ८४
र्गितोडीती॥नानाजिवहसाजेकरीती॥सांसीभक्षीतीराक्षसादीक॥८३॥शय्यावस्त्रप्रावर्णजेचोरीती॥सांतेंनग्नकरू
निदुतताडीती॥गोहेमक्षेत्रअपहारीति॥सांसीहाणतीशिळाकाष्टें॥८४॥अस्तीसमस्तहोतीचुरचुर॥जेकरीतिब्र

अश्व ह्मस्वापहार॥तेनर्कभोगीतीकाळचिर॥अहोरात्रपावतयातना॥८५॥जेद्विजासीधिःकारीतीहींसीती॥सांच्याजिव्हावारे पर्व
वारतोडिती॥दांतचोकीचेच्याहीपाडीती॥डोळेकाढितिप्रतिक्षणी॥८६॥विष्टाकुपअसतीतेथेंफार॥अतिउग्रमाजिक्रिमि
चासंभार॥सांतघालीतीपातकीनर॥बांधोनिदृढतरहस्तपाये॥८७॥मल्लासीजेनेंदीतीअन्न॥ग्रिवास्थानीतयांसिबो
धोन॥मारीतकरीतीयातनादारूण॥सुकृताहनकीर्तिकांसिल्लागे॥८८॥स्वामीअन्नअन्नतोयतोयम्हणती॥दुतशस्त्राचेघा
वदेहींदेती॥निजमांसनिजरुधिरप्राशविति॥घोरअतीबोलोनिवाणी॥८९॥मल्माचिजेआशानपुरवीति॥बाउवेळतया
तेंतीष्टविति॥यमदुतसेरवीसादुष्टांप्रति॥अधोमुखचालितीकोलदांडा॥९०॥सांगतांऐसीयमयातना॥भयेंधमासि
आलिमुर्छना॥सावरिताजालायादवराणा॥पावलासोज्ञाअनंतर॥९१॥नेत्रासिलाउनिजीवन॥येणेप्रकारेंबोलिलावच
न॥भ्यालोंमीऐकोनिमार्गलक्षण॥केवितोदारूणपंथतरीजे॥९२॥कृष्णम्हणेऐकसावचित॥धार्मिकिजेजीवघातव
र्जित॥विप्रपुजकगुरुशिश्रूषारत॥भयकिंचितनाहींसांसी॥९३॥जेब्राम्हणासिअन्नदेति॥श्रोत्रिविशेषसाहीआंत्तोति
तेविमानारूढयमपुराजाति॥सेवाकरितिदिव्यअपसरा॥९४॥जेसत्यबोलतीप्रतिदिनी॥तेबैसतीवृषयुक्तविमानी
कपिलागोजेदेतीमल्याचेपाणी॥दृष्टीपाहोनिकुटुंबीश्रोत्रि॥९५॥सांसहीवृषयुक्तस्वेतवीमान॥प्राप्तहोयघडल्यांदे
हावसान॥अपसराकरितीमार्गीसेवन॥वैवस्वतमानसभेंतदेत॥९६॥उपानहछत्रशयनवस्त्राभरणें॥सद्भावेंअर्पि

तीजेद्विजाकारणें॥सांसिअश्वकुंजरवृषभादिवाहनें॥इछिल्याप्रमाणेंपैंजोडति १७ सोवर्णछत्रेंचामर तदीरीं॥उभय
भागींचालिजे किंकरीं॥भक्षपेयनानाअन्नेंकुसरी॥जेयालोकीं नरिं द्विजांसिदेती १८ तेसेरवी बैसती कांचनयानी
सहस्त्राबधीवरस्त्रियाविमानी॥आणावितीविलासकरणी॥अन्नपानिनिववितिं १९ जेक्षीरदधीमधुगुडविप्रासिअ
र्पिति॥तेचक्रवाकविमानिबैसती॥गंधर्वगायनेंसांसीरिझविति॥फळपुष्पेंदेतीजे कोण्ही॥१०॥सांसिहंसयुक्तजो
डेविमान॥घृतदुग्धयुक्तविचित्रान्न॥जेब्राम्हणासिकरीतीदान॥सांसीजोडेविमानवातवेगी॥१॥उदकदानजेनरकरि
ति॥तेचंद्रापरीविमानलाहती॥कुपतटाकादिजेखणाविती॥सांसिश्वेतअतीशशीपरि॥२॥घंटावळियुक्तजोडेविमा
न॥गंधर्वकरितिगोडगायन॥जेचित्तारीतीदेवसदन॥चित्ररूपयानजोडेसांसी॥३॥सीतळतोयजेद्विजासिदेती॥तेम
हासीतळसुखपावती॥काष्टपादुकाजेसमर्पिती॥तेविमानीबैसतीहेमपिठिं॥४॥वनेंउपवनेंजेलाविती॥तेउत्तम
छायापंथेंजाति॥गजाश्वादिदानेंजेकरिति॥तेविमानेंलाभतीनानापरी॥५॥भुमिदानकरितीजेनर॥तेवृषविमानीहो
तीस्वार॥भल्यासीकन्यादेतिसुंदरा॥सेरवीकंन्याफारसेविति सांसी॥६॥जेभुमीकरीतीदीपदान॥सांसियानजोडे
जाज्वल्यमान॥जेप्राणीकरितिग्रहदान॥वेदीकाकांचनसांसीजोडे॥७॥जलपात्रअग्नीकुंडिकाजेदेती॥तेअप
सराचेनिपुजालाभति॥श्रमल्याद्विजासिजेनीववितीं॥जोडेसांप्रतिचक्रवाकयान॥८॥स्वागतेंआसनेंजेद्विजपुजि ८५
ती॥नमोब्रम्हण्यदेवायम्हणाति॥सकळकामसांचेपुरति॥ब्राम्हणीभक्तीफारम्हणुनि॥९॥दंभानृतसक्तकरितीजेदान॥

अश्व सांसिजोडेसारसविमान॥जेयेकभुक्तराहतीआपण॥हंसयुक्तविमानजोडेसांसि॥१०॥जितेंद्रियचौदिवसांजेजेविती पर्व
मयोरविमानीतेबैसति॥तींदीवसांजेअन्नघेती॥गजाश्वरथप्राप्तीसांसिघडे॥११॥कामक्रोधलोभविनिर्मुक्त॥
साहवेदिवसींयेकवर्षजेवित॥कुंजरविमानसांसिजोडत॥भाटवर्णितिविजयशब्दें॥१२॥पक्षोपवासिजेकांनर॥ते
शार्दुळविमानीहोतिस्वार॥मासोपवासीजेदृढतर॥सांसिसूर्याकारविमानजोडे॥१३॥अग्नीप्रवेशेंजेदेहत्यागीत॥सांसि
अग्नीपरीजोडेविमानदिप्त॥गोब्राम्हणार्थजेप्राणत्यागीत॥सांसिसेवितअमरकन्या॥१४॥भुरीदक्षिणायुक्तजेक्रतुक
रीती॥तेहोंससारसादियानीबैसती॥परपीडानकरूनिसुमति॥चित्तजेतोषवितीधणियाचें॥१५॥विमानलाभति
तेकांचनमये॥सर्वभुतींजेदेतीअभये॥पुर्णचंद्रप्रतीकाशरमणिये॥यानहोयप्राप्तसांसि॥१६॥मजअध्यवात्रिं
बकाप्रति॥येकांतभावेंजेपुजिती॥त्तवीतीनमितिसव्यघालिती॥यानसांसीगरुडसमजोडे॥१७॥पहिलेपासुनिवि
मानस्थ॥धर्मकथिलेजेतुजसमस्त॥सांसाप्रमाणेंसांसीवैवस्वत॥बहुमानदेतसभास्थानीं॥१८॥उत्तमलोकासिमग
पावती॥येवंधर्मिष्टासिनाहियातनागोवि॥यमपुरकेविदुतबाधाकेवि॥अंतरकेविउभयलोका॥१९॥कर्मकिर्माचिगतिकेविदृसा
दिष्टकपाळेलिनांबरवी॥तेयेकीकडुनिकथिलिआघवी॥येवंभुवीदानथोर॥२०॥दानेंचुकेयातनाप्रसंग॥म्हणोनिधर्मासिसं
गश्रीरंग॥रूपीकथितीदोघांसीदोष॥कथाभागमाधवम्हणे॥ इतिश्रीमहाभा॰अश्वमेधपर्वयातनानिरूपणेंनामयेकोनविंशोध्यायः

श्रीरामकर्त्ता॥ यमपंथयमयातनाविचार॥ आपीपुण्यवंताचाप्रकार॥ ऐकिल्यावरिराजायुधिष्ठिर॥ वदलानरेश्वर
कृष्णाप्रति॥१॥ म्हणेदेवदेवेशादेसघ्ना॥ रुषीचेनिपुजितपावना॥ सहस्त्रादित्यतेजासमाना॥ सर्वधर्मज्ञाधर्ममुळा॥२॥
सर्वदानाचेंफळआच्युताकथीं॥ दानकृष्णाद्यांवेंकीदेशाद्विजाप्रति॥ तपकरावेंकवण्यारिती॥ त्याचिफळप्राप्तीकोवें
चेउ॥३॥ ऐकोनिकृष्णम्हणेसावचित॥ परीयेसीरायाधर्मसमस्त॥ स्त्रीनरभावेंश्रवणकरीत॥ तरीनाशावततत्क्षणीपाप॥
प्रथमनिरोपितोंतोयदान॥ अन्नादिदानेंमगसांगेन॥ उदकसर्वजीवांचेंजीवन॥ देतांपितरगणसमुत्तरती॥५॥
तोयदानेंपरत्रिंहींजोडेसुख॥ तेथेंनदीपावनीअसेपुण्योदक॥ यमलोकाजातांसकळिक॥ कामसम्यकतेपुरवी
जीवेंसीतसलीलअमृतापरी॥ सीततोयदेणारजेभुमीवरि॥ सांसितेसेखीनिववीपरोपरीं॥ तस्मातवारिदानद्यावें॥७॥
जेंअग्नीपासुनिजालेंउत्पन्न॥ जेंसकळजिवांचेंजीवन॥ तस्मातजगींश्रेष्ठतोयदान॥ अनुमाननाहिंयेथें॥८॥ सर्वदा
नतपयज्ञेंजेंफळलाहिजे॥ तेंयेकातोयदानेंचिपाविजे॥ मार्गस्त्यासित्रुषीत्यासीवाजे॥ निववीजेतोयदानें॥९॥ तेणें
अनेककोटिवर्षें॥ शक्रलोकिंचउरहिवास॥ अपसरांचेनिनानाविलास॥ रात्रिदिवसपैंपाविजे॥१०॥ हेतोयदानाचि
कथिलिस्थीति॥ अन्नदानाचिऐकभुपति॥ अन्नअर्पिजेभल्याद्विजाप्रति॥ प्राणचिनिश्चितीतेणेंदिधले॥११॥ अ
न्नाचेनिरेतहोत॥ अन्नेंजीवप्रतिष्टित॥ इंद्रियेंबुधीपुष्टिनिस॥ रायापावतअन्नाचेनि॥१२॥ अन्ननसतांसर्वभुतें ८६

अश्व मरति॥ तेजबळवीर्यसत्वरूपधृति॥ अन्नाचेनिघडेसांचिउन्नती॥ मानवसुमतिदेवतिर्यक॥१३॥ अन्नसकळांसहिंआ पर्व
धार॥ पश्वादिपक्षितीतृणांकुर॥ तोचितयांचाअन्नप्रकार॥ नानाव्यवहारयेणेंचिपरी॥१४॥ अन्नविधीरूपेंनिपज
वीलोक॥ उत्पतीकार्यविधींचेंसम्यक॥ तेंअन्नाचेनिघडेस्वभाविक॥ प्राणपंचकतगतीअन्नें॥१५॥ शयनउथ्थान
गमन॥ सर्वावस्थास्वस्तअन्नाचेन॥ अन्नेंचराचरहोयनिर्माण॥ श्रुतिवचनऐसेंअसे॥१६॥ विद्यादानसर्वय
ज्ञदान॥ त्यांमेअन्नदात्यासिआपण॥ रूद्रत्रिदशपितरहुताशन॥ तुष्टायमानअन्नदानें॥१७॥ प्रतिकूळिंनानादान
वर्णिजेत॥ त्यांसर्वांहुनिअन्नदानमहत॥ भुतभविष्यींअन्नदानामुल्यअर्थ॥ नदीसतशोधघेतां॥१८॥ द्विलोकींहीं
अन्नदानथोर॥ यक्षगंधर्वभुतेंनिशाचर॥ अन्नाचेनिहर्षपावतिफार॥ पराननरनिसजोसेवी॥१९॥ त्यासीस्वकृतपु
ण्यलाभेयेकभाग॥ यजमानाकडेजातितीनिभाग॥ तस्मातअन्नदानकीजेचांग॥ वेदपारगपाहोनिद्विज॥२०॥ सांन
हिंश्रोत्रिदरीद्रीद्विजविशेष॥ भेददंभवर्जितदीजेअन्नत्यास॥ स्वधर्मार्चितशुधद्रव्यांशा॥ अन्नकार्यासिपेंलावि
तां॥२१॥ कायफळलाभतेंकथितोंऐक॥ शतवर्षसहस्त्रप्रमाणलेख॥ विमानलाभेकामरूपक॥ शक्रलोकतीयेस्था
नी॥२२॥ स्वयेंहींकामरूपीहोये॥ अपसरासेवितिरमणीये॥ पुण्यचुतेंजरिजन्मलाहे॥ तरिद्विजदेहक्षात्रियालाभे
॥२३॥ षण्मासअथवावर्षप्रमिती॥ धान्यभीक्षेनेंश्रधासमन्वितीं॥ दरीद्रिद्विजाचिजरीकरिनिश्चिंती॥ तरिफळभृती

साचिअेक २४ गोसहस्रदानाचें जोडे फळ नमागतां संवछरभीक्षा पुष्कळ अर्पिजो घान्याचि पुण्यशीळ स
हस्रसरळ कपिला दान २५ केलीयाचें लाभे तो पुण्य से रवीं प्राप्त शक्र भुवन तेथें शत वर्ष कोटि प्रमाण अप्स
रांसीं क्रीडण यथाकाम करी २६ दशवर्षनियतव्रत अन्न जो द्विजालागीं देत लक्ष कपिलादान प्रमित फळ प्राप्त
होय त्यासी २७ शतकोटी वर्षे शक्रलोकीं राहे इच्छिल्यापरी काम नाला हे पुण्यच्युतें चतुर्वेदि द्विज होये पुत्रनी
यन्नृपासि चउे २८ अध्वानी तु निश्रमीस्त क्षुधिस्त आला जो घ्यन्न अन्न म्हणत्त तो पांडुनंदना भोजनें त्रुप्त द्वि
जअगसभल्मानें कीजे २९ शक्त असोनि याचितां अन्न दान न करी जो अप्रमाण तो लुब्धक नर्क पावे दारूण
वर्षे जाण दशसहस्र ३० मग भुमी पावे चंडाळ शरीर ज्याचे पाय धुळीनें भरले फार जो असंतक्षुत्पिपासापर
विचारी घर दासाचें खिन्न ३१ सा अतिथी सी तोषविल्यां भोजनें सर्व देव सुखावति मनें हविहोमगंधमा
ल्यानुलेपनें फळ तेणे प्रमाणें शासनके ३२ विधिवत जेष्टा पुष्करीं कपिला दान जो करी तो विप्रान्नदान
चीसरी चराचरीं पैं न पवे ३३ द्विजपादप्रक्षाल्लणतोय जंव री मही अटोनि न जाये तवं री पुष्करपर्णाचें नि
पाहें पित्र रमणीय जळ सेवीति ३४ सामग्री आसन शयनादि क ब्राह्मणा प्रति देपों सम्यक तें गोदाना दु ८७

पर्व

अश्व नियेके कृ जाण आधिक पांडुपुत्रा ३५ पादोदक घृत दीप अन्न अर्पिति भावें द्विजालागुन ते यमदुताचें निपि
डण सर्वथा आपण न पवति ३६ शुचि भावें जेणें विप्र सेविले तेणें सत्तीस कोटी देव भले स्वभावें सेविले से जाले
तस्मात वहिले पुजावे विप्र ३७ वोळखिचा द्विज तो अभ्यागत अनोळखीचा अथिती म्हणीजेत्त दोघे ही पुजावे ने अ
गस्त्य स्मृती वदत पौराणी की असेसी ३८ पदक्षाळण अभ्यंग पान सोपस्करें पुजी जो ब्राह्मण तेणें मज चि पुजिलें
जाण अनुमान नाहीं येथें ३९ मी सीघ्र चि तयावरी दया करी विमान शुभ्र शशांकापरी बैसोनि सेरवींत यामाझ्या
रीं वैकुंठपुरी प्रवेशे माझी ४० अभ्यागताचि पुजा केल्यां बरी देव पित्र अग्नि हर्षतीअंतरीं न करीतां क्षोभती अस्वं
तरीं पंधरा वर्ष वरिसाचे पहीं ४१ हव्यकव्य ति घेही न घेती पन्नास वर्षे पडे तो नर्का आंतोती अनंतर जन्म पाव
ल्यां क्षिति उच्छिष्ट दिवारात्रि सेविता होय ४२ वैश्वदेवांती अतीथि आला न पुजितां चंडाळ हलाभे साला नि
राशा विप्र जरी जाता जाला तक्षणी ग्रहस्ताला पाती सजोडे ४३ सेरवीं रौरव नर्क प्राप्त होति मग दश जन्मं चा
नाचे क्षीनी पावे क्षुत्पिपासा सहितीं साबरूनि चंडाळ होय ४४ अतीथी पुजन कीजे तस्मात लोभ मोहें जो न क
रीत तो पांडवा दश जन्म प्रमीत चंडाळ होत पडिल्यां देहें ४५ निराशा करूनि अतीथी प्रति आप पाप्र हृष्टजे

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

बीकुमती॥सेरवींसासीविष्टाकुपाचिप्राप्ति॥घडेनिरूतियमलोकीं॥४६॥मोहेंब्राम्हणाचामनोरथ॥अन्नाचेनिजोनक
रीत्रुप्त॥तोसांगवेदजन्हीनिसपद्दत॥तन्हींजीवितवृथासाचें॥४७॥सोमसंस्थापयज्ञमहायज्ञ॥जोकरीअतिथीमो
जनावीण॥साचेंदत्तयज्ञकामभावपुर्ण॥वृथाहोउनपैंजाति॥४८॥देशकाळपात्रबरेंपाहोनि॥शक्तीनसारपुजावेंस
दनी॥स्वागतआसनपाद्याचेनि॥सुखीमनीकरांवेंद्विजा॥४९॥पंडितहोअपंडितनीचसामान्य॥वैश्वदेवांतीआलो
ब्राम्हण॥पीडितजोक्षुत्पिपासेचेन॥जोडेस्वर्गस्थानसाच्यापुजनें॥५०॥हव्यकव्यींविधीवत॥ब्राम्हणकरावेत्रुप्त॥अ
न्नमनुष्याचेप्राणनिश्चित॥दानतस्मातअन्नाचेंजगी॥५१॥ऐश्वर्यइच्छाअसलियांकिजे॥अन्नेंसर्वकामपुरतिवो
जे॥पुर्णचंद्रापरीविमानलाहिजे॥पुजापाविजेवरस्त्रियांचेनि॥५२॥ममलोकिंसाधेवस्तीबरी॥वर्षकोटीसुखेंअमरा
परी॥भोगभोगीजेतनिरंतरी॥महीसावरीजन्मजालियां॥५३॥वेदशास्त्रतत्वज्ञभोगी॥द्विजहोयपुण्यप्रसंगी॥न्याया
र्जितधनेंसर्वातिथ्यजगीं॥सुकृतांगीजोकरित॥५४॥देवपितररूषीअग्नी॥यांसीपुजितक्रमेंकरुनि॥साच्यापुण्याचें
फळऐककानी॥वर्षस्वसदनीद्विजादिकां॥५५॥पुजितजोभावभक्तिचेनि॥तोसहस्त्रवर्षेंममलोकस्थानी॥विवि ८८
धसुखेंभोगीप्राणी॥च्युतितेथुनिघडल्यांभुमी॥५६॥द्विजहोयवेदशास्त्रसंपन्न॥जितेंद्रियसर्वातिथीपुजन॥

अश्व जोकरीनिर्दंभनिर्मान॥श्रद्धावानहोउनियां॥५७॥तोदिव्यविमानीपुरंदरलोकीं॥अपसरांचेनिहोयसुखी॥मन्वंतरवस्तीसा पर्व
धेतेथेंनिकी॥द्विजजन्मसेरवींदाहापावे॥५८॥जातिस्मरणराहेसर्वकाळ॥अन्नदानाचाप्रकारनिवळ॥कथिलायावरिविध
सरळ॥ऐककेवळभुमिदानाचा॥५९॥श्रोत्रिदरिद्रीपांडवाअग्निहोत्रि॥सासीसदक्षिणदेतजोधरत्रि॥सर्वकामलाभेतो
निर्धारीं॥सुटेलोकरीसर्वपापांतुनि॥६०॥बाळसूर्यपरीदिप्तिवंत॥विमानविचित्रध्वजयुक्त॥सेरवींतयासीहोयप्राप्त
वस्तिलाभतममलोकीं॥६१॥कामरूपीहोउनिअपसरांसी॥क्रीडाकरितदिवसानिशी॥जंवरीशाश्वततामहीसी॥तंवरिनिवा
सितेथीलहोय॥६२॥भुमीदानाहुनिनाहिंथोरदान॥भुमीहरणाहुनिदोषथोरनाहिंआन॥वरकडदानाचेंनाशपावेपुण्य
भुदानाचेंजाणअक्षयवर्धे॥६३॥दरीद्रीद्विजासिजोभुमीदेत॥साच्याफळाचाऐकसिद्धांत॥सप्तद्वीपेंहेमरत्नमंडीत॥
तेणेंनिश्चितदिधलीसींजालीं॥६४॥सर्वदानहींघडलेंत्यासि॥अग्निष्टोमादियज्ञदक्षिणेसी॥करीतीतेभुमीदानाच्याफ
ळासी॥निश्चयेंसींनपावति॥६५॥श्रोत्रियासिजोभुमिदेत॥तोयावल्लोकप्रतिष्टित॥तावस्वर्गीभोगभोगीत॥सस्यपुर्णयु
क्तमहीजोअर्पि॥६६॥पितरतयाचेसंतोषति॥मीरुद्रआणिदिवापति॥त्रिदशादिकतोषतचित्तीं॥भुमीद्विजाप्रतिदिधि
लियां॥६७॥सापुण्येंदाताहोयपापातीत॥ममसोयोज्यसेरवींलाभत॥पातकघडलेंयत्किंचित॥गोकर्णप्रमितदिधल्यांभु
मी॥६८॥तेसकळपावेनाशान॥मासोपवासकृच्छ्रचांद्रायण॥गोकर्णभुदानफळतेंसमान॥सर्वतीर्थस्नानसातुल्यहींहो

ये ॥६९॥ ऐकोनिधर्मप्रश्नकेला देवदेवानमस्तेस्कसुरूपाळा गोकर्णप्रमाणसंगमला ऐककुशलाश्रीकृष्णम्हणे ७०
त्रिंशद्दंडऔरसचौरसद्गीती ॥ त्यासीगोकर्णप्रमाणम्हणति ॥ वत्सगाईवृषभत्रिशतमीति ॥ स्वभावेंमावतीजयास्थानी
॥७१॥ तेंस्थानहीगोकर्णप्रमाण ॥ ऐसेंज्याप्रतिघउदान ॥ त्यासिरौरवयमदुतगण ॥ नदीदारुणवैतरणी ७२ अन्यपी
डानक्लेशासहीत ॥ यमचित्रगुप्तान्चेनिपुजापावत ॥ रुद्रप्रजापतीशक्रसुरमीसत्य भुदात्यासीपुजीतउर्ध्वलोकीं
॥७३॥ भूसगोअश्वअतिथीसर्वकृश ॥ भुमीजोअर्पिनृपश्रेष्ठसांस ॥ परलोकसन्निधहोससारायास ॥ सर्वभिडसमनं
तीलपुरे ७४ कुटुंबिश्रोत्रीअग्निहोत्रि ॥ तयासीचस्यावीधरत्रि ॥ जीवनेंबीजवाढेनानाक्षेत्रीं ॥ कामसापरीदात्याचे
सर्व ७५ सफळदशपावतीपरम ॥ सूर्योदईनाशेसकळतम ॥ तेविभुमीदानेंपाप सर्वभिस्म ॥ होयनिभ्रमनराचें
पें ७६ आश्रितासिभुमीदेउनिजोहरी ॥ त्यातेंबांधोनिवरूपापाशीं शरीरीं ॥ बुडवीतीपुयशोणितामाझारीं ॥ परलोकां
तरींयमदुत ७७ स्वदत्तपरदत्तजोहरीक्षिती ॥ त्याच्यापापासीनाहींनिष्कृती ॥ द्वादशपुर्वजांचातोघाती ॥ काळअ
प्रमितिनर्कभोगी ७८ अनंतरपावेक्रिमीयोनी ॥ स्वकुटुंबपोसीजोदिधल्याभुदानी ॥ लक्षगोहत्याफळत्यालागुनी
देहावसानीकष्टिकरी ७९ दिव्यसहस्रवर्षकुंभीपाक ॥ भोगीताहोयअधोमस्तक ॥ अनुभवीयेकवीसहीनरक उप
रीशुनकजन्मपावे ८० असोहलासहितसेश्यमालिनी ॥ अथवाउदकायुक्तअवनी ॥ द्विजासीदेतहर्षचित्तेंकरूनि ८१

अश्व पावेतोवीराणीसर्वकामाचि ॥८१॥ अधीकाधिकदानदिधल्याभुतळ ॥ त्याचेंत्याचेंअसेतैसेंचिफळ ॥ भुमीदानाचा पर्व
हाभावसकळ ॥ तुजनिवळजाणविला ८२ कन्यादानाचिऐकआतास्थिती ॥ सुरूपाअर्पिजोश्रोत्रियाप्रति ॥ त्या
चीयादानाचिफळश्रुति ॥ मनाप्रतिआणिधर्मा ॥ ८३ ॥ गोसहस्रवृषभसहस्र ॥ दानदेतीजेविध्योक्तचतुर ॥ तेंफळ
पावेकन्यादातृकनर ॥ रोमसमग्रतीत्वियेदेहीचे ॥ ८४ ॥ तावद्वर्षसहस्रेंराहेममलोकीं ॥ तेथुनिपुण्यातींचेव
९ ल्यांसेरवी ॥ षडंगचतुर्वेदीहोयविवेकी ॥ क्षेत्रियाचेंनिकीधर्मस्थिती ८५ कधिलीअसेतोयदानापासुनि ॥ त्या
त्लवद्विजत्वदानावसानी ॥ वर्णिलिंअसेप्राप्ततेंत्लणोनि ॥ कळोनिज्ञानीश्रोतयांसी ॥ ८६ ॥ असोकन्यादानाचिस्थितिऐसी
सुवर्णदानाचिआतांकेसी ॥ सुवर्णअर्पीजोभल्याद्विजासी ॥ सर्वपापासीतोमुंके ८७ सेरवींविमानलाभेसूर्यापरी ॥
भोगभोगुनिपरलोकांतरीं ॥ वेदवेदांगद्विजचराचरीं ॥ होयनिर्धारींपुण्यसरलीयो ८८ जोदरिद्रासिकरीरौप्यद
न ॥ त्यासिचंद्रापरिजोडेविमान ॥ कामरूपिस्वर्गस्थानीहोउन ॥ लाभेसंपुर्णसर्वकाम ८९ मगभुतळीहोयद्विजभला
स्वर्णरौप्याचाहामहिमाकथिला ॥ तिळदानाचाफळयोगभला ॥ निरोपितोंतुलायाउपरी ॥ ९० ॥ श्रोत्रिआणिदरिद्रिया
लागी ॥ तिळदानकीजेउगस्यजगी ॥ वृषयुक्तदानाचेंफळत्यालागी ॥ लाभेअडवंगीनाहींयासि ९१ जेविलुच्यायागें
भुजंगहोयनवा ॥ तेवितीलदानदोषातीतकरीमानवा ॥ जंबुनदविभुषीतपांडवा ॥ तीलनरदेवाद्विजासिदिधल्या

विमानारूढतोपित्रुलोकाजाये॥कामरूपीनानाकामलाहे॥साठीसहस्त्रवर्षेंतेथेंराहे॥पुजारमणीयेअप्सराकरिति॥१३॥दरीद्रीश्रोत्रियासि
जोतीलधेनुदेत॥सहस्त्रगोदानाचेंतोफळलाभत॥तिलकुडवेंजोगौआकारीत॥आणिअर्पितभल्यांलागी॥१४॥तोतीतुकींसहस्त्रवर्षें॥
जगींसुखीहोयनानाविलासें॥अष्टाढकतिलधेनुहर्षें॥आकारिततोदेंद्यावयाद्विजा॥१५॥द्वात्रिंशतिनिष्कासहीत॥द्विजमहूप
भाउनिनिश्चित॥त्यालागीजोदानकरीविध्योक्त॥सहस्त्रविधीवतकन्यादान॥१६॥त्यादानाचेंफळत्यासिप्राप्त॥ममलोकींसेखींव
स्तिघउत॥हातीलधेनुदानाच्याभावार्थ॥कपिलासमस्ततुजप्रति॥१७॥आतांधेनुदानफळऐक॥दरीद्रीविप्ररुग्यजुसाम॥पावक॥त्यासीबहुदु
ग्धाकांस्यपात्रीसवत्सक॥देतांपातकसकळनासे॥१८॥सेखींबैसेवृषयुक्तयानीं॥जेंअलंकृतदीपमाळांच्येनि॥रोमजितुकेधेनुचेस्थानी
साहस्त्राणीतावद्वर्षें॥१९॥गोलोकींसुखेंराहताहोये॥मगभुमंडळींवीप्रहलाहे॥तिलगोधेनुकन्यामहीहे॥दानपांहेंभल्यासिकेल्यां॥१००
क्षेत्रिब्राम्हणसर्वतरति॥आहिताग्नीश्रोत्रियदरीद्रीक्षीति॥शुद्रान्नवर्जितपात्रसुमती॥दानाप्रतियोग्यहोये॥१॥वेदमयशीळमयतपम
यपात्र॥शुद्रान्नवर्जितस्वाध्यायीपवित्र॥पंचयज्ञरतनिसस्वतंत्र॥तारीफारैंत्याप्रति॥२॥नीसोदकीनिसयज्ञोपवीती॥निसस्वाध्याय॥ दा
वृषलान्नवर्जिसुमती॥दानदीधल्यांतैशापात्राप्रति॥पित्तरासहीतीउधरेबोंश॥३॥त्याहीमाजीविशेषमद्भक्त॥मत्पराजीमत्परायणनिस
सकळकर्मजअर्पित॥द्वादशाक्षररतनतत्पैं॥४॥आणिचतुर्व्युहविभागज्ञ॥व्यर्थजाउंनेदितियेकक्षण॥तेतारीतीत्याप्रतरतीआपण॥दी
जेदानतैशियांप्रति॥५॥येणेप्रकारेंश्रीकृष्णबोलिला॥म्हणेनिवैशंपायनभारताला॥कथाकथीरायाजन्मेजयाला॥सुतऋषीलामाधवम्हणे॥ ९०
॥१०६॥इतिश्रीमहाभारतेअश्वमेध ॥पर्वणीदानप्रकारनिरूपणंनाम॥ ॥विंशोध्यायः॥२०॥ ॥श्रीरामार्पणमस्तु॥

पर्व

अश्व श्रीरामकर्त्ता॥कित्तेकदानविधऐकिल्यावरी॥धर्मबोलिलायेणेप्रकारीं॥देवावाणीतुझीअमृतासरी॥ऐकतांअंतरींनबाणेतृप्ति
॥१॥आतांवृषभदानाच्याकथींभाव॥नकथीलींजेंदानेंअभिनव॥तेफळसहितनिरोपींसर्व॥वदलापांडवयेणेपरी॥२॥भग
वंतम्हणेवृषभदान॥आधींकरूनियांनिरूपण॥इतरदानेंमगसांगेन॥ऐकमहिमानअनड्वाचें॥३॥पवित्रपुण्यपावन
कर॥अनड्वदानऐकसादर॥धनधेनुसमानसाचार॥जाणसुंदरवृषभयेक॥४॥जोस्थुळमेदमांससंयुक्त॥अरोग
आणीक्रोधवर्जित॥तरूणाअशुभलक्षणातीत॥भारबहुतघेणारपैं॥५॥तोदरीद्रीश्रोत्रियासिदान॥दिधल्यांवर्षकोटिप्र
माण॥गवालोकिंसाधेवीकाण॥प्राप्तप्रतिदिनविशेषभोग॥६॥जोदरीद्रीश्रोत्रियासि॥द्वयअनड्वअर्पीगुणरासी॥स
हस्त्रगोदानफळजोडेत्यासी॥होयनिवासीममलोकींचा॥७॥जितुकेकांहींवरीरोमअसति॥तीतुकींसहस्त्रवर्षेंवस्ती॥म
मलोकींचजेत्याप्रती॥भोगेंदिनरात्रिंसुखीहोय॥८॥दरीद्रीश्रोत्रियासीचदिजेदान॥सभाग्यासिदिधलीयांफळलाभे
न्युन॥जोदीनासिवृषभकरीअर्पण॥पुतात्साजाणतोहोये॥९॥दिव्यविमानलाभेत्यासिसेखीं॥कल्पसंख्याराहेमा
झ्यालोकीं॥वृषभदानाचिस्थीतिहेनिकी॥तुजअसकीजाणाविली॥१०॥आतांसगटदानकीर्त्तेक॥त्याचाप्रकारये
कधुरऐक॥ग्रहदीपप्रभायुक्तसम्यक॥विभुषीतदेखशायनासन॥११॥भाजनोपस्करधान्यसंयुक्त॥दासीगोसर्वसा

मग्रीयुक्त॥दरीद्रीश्रोत्रियासिजोदेत॥दक्षीणेसहितश्रध्दाभावें॥१२ सासीअंतिं देवअग्नीपित्तृगण॥विमानधाडीतिआदी
सासमान॥सामाजितोआरूढ होउन॥ पावेपावनब्रम्हलोका॥१३॥हेमसदनीसहस्त्रवरस्त्रिया॥नानाभोगें रंजविति
या॥वस्त्रगंधमाल्यचित्रान्नेंलोकीं या॥द्विजासीकोंतेयाजोपुजित॥१४॥तोविधोक्तगोदानाचेंलाभेफळ॥शिल्पअ
ध्येनविद्यामंत्रौषधनिवळ॥योग्यासीकथीतोजेपुण्यसीळ॥सहस्त्रफळआहिताग्नीचें॥१५॥पडेतयांचियेपदरीं॥ छं
दमयविमानामाझारीं॥बैसोनिसप्तर्षिलोकांतरीं॥सेरवीनानापरिपावतिपुजा॥१६॥तीसचतुर्युगेंतेथेंराहत॥मग
मृत्युलोकिंद्विजकुळाभत॥असोविप्रअध्वानांतुनिश्रांत॥आलीयांविझितजोकोण्ही॥१७॥साचें येकवर्षपापजाये॥तो
येंप्रक्षाळीजेद्विजपाये॥दशवर्षपापसाचें दग्धहोये॥रमणीयघृततेल॥१८॥लाउनिविप्राचेंचुरीजोचरण॥साचें
द्वादषवर्षपापहोयशुन्य॥सक्षावेंकरीजोविप्रार्चन॥तोदत्तधेनुकांचनफळलाभे॥१९॥स्वागतआसनप्रसूथानें॥
पुजीतजोब्राम्हणाकारणें॥अग्नीशतक्रतुपितर॥तेणें॥संतोषानंदाद्वतीमनी॥२०॥स्वागतेंअग्नीसंतोषपावे॥आस
नेंइंद्रसंतोषपावे॥प्रसूथानेंपित्रांचेंमननिवे॥उचितासिबरवेंतयेती॥२१॥वत्सरपापाचानाशाकरीतो॥आसनमा
त्मेंमुखयेंजती॥पुजीतजोअतिथीप्रति॥तोमणीचित्ररथींबैसेसेरवीं॥२२॥साठीसहस्त्रवर्षप्रमाण॥पुरंदरलोकिंराहेआ
पण॥दिव्यअपसरांचेंनिपुजन॥प्रतिदिनपावताहोय॥२३॥जोपुष्पितरम्यपादपातळीं॥दरीद्रीश्रोत्रियासिजेउंघाली॥ ९१

अश्व तोजांबुनदविमानीबैसेबळी॥शक्रलोकस्थळीप्रवेशेसेरवीं॥२४॥कल्पवृक्षातळींलोटीकाळ॥द्विजज्यातळींजैंविलासुसीळ॥ व पर्व
सातरूचापत्रपुष्पफळमेळ॥सहस्त्रनिवळतीतुकींवर्षे॥२५॥स्वर्गलोकींसुरवेंहोयराहत॥मगनृपकुळींजन्मेतात॥तेथेंवाणीन
सेगजाश्वरथा॥असोमझ्काजेपुजिति॥२६॥आलयसमर्पुनिअर्चिती॥तेसहस्त्राश्वमेधफळपावती॥मसालोक्यलाभेतयां
प्रति॥नेणोराहतीकोणकाळवरी॥२७॥चत्वरगोवणदेवद्विजमंदिर॥तेथेंजेदीपलाविंसुंदर॥पासियानलाभेतेजस्कर॥ ती
आकाशाचोफेरउजळेतेवि॥२८॥आदित्यलोकींवर्षकोटीराहति॥मगवेदवेदांगपारगविप्रहोति॥देवद्विजचत्वरस्थानीनि
रूति॥दीवाहोयातिसावकाष॥२९॥धर्मशास्त्रेंजेनिरोपिती॥वाद्यांचेघोषकरविति॥सांवरिदेवपित्रहर्षती॥सेरवींबैस
तीकामुकयानी॥३०॥शक्रलोकींअपसरासहीत॥काळसुरवेंलोटितीबहुत॥वेदवेदांगतत्त्वपंडीत॥मृत्युलोकींहोत
साउपरी॥३१॥चत्वरसभाअथवासभांगणी॥अग्नीकुंडकींवास्थंडिलनिशानी॥आकारूनिच्यारीमासवन्ही॥सीत
काळीगुणीजेपुजिति॥३२॥आपीमाझेवांइंधरूनिभावा॥दिव्यपायसेंअर्चितीप्रभुदेव॥दक्षिणायथाशक्तीदेती
मानव॥असेसीनित्यमेवअग्निपुजा॥३३॥करीतिजेससभावेंभूमी॥शंकरपितरवन्हीमी॥सांवरीतोषतअंतर्यामी॥सं
शयउमींनाहींयेथें॥३४॥साठीसहस्त्रवर्षेंसागीशत॥मासीयालोकींसेरवींराहत॥तेथुनिरवचिलियांदेवोचित॥रा
जपुजीतें॥३५॥जोदरीद्रीश्रोत्रीयाचेंपोषणकरी॥तोकोटीगोदानफळलाभेवर्षमाझारीं॥सेरवींबैसेकांचनविमानं॥

नरी॥ दीव्यनारीसमवेत॥३६॥ रम्यगायनकरीतश्रवण॥ कोटीवर्षेयमलोकींसाधीवीकाण॥ उपरीवेदवीदहोयब्राम्हण॥ पुण्य
क्षीणप्रकारास्तवा॥३७॥ द्विजासिअर्पिजोजळपात्र॥ ब्रम्हकुर्चेंतोयपीतीपवित्र॥ संचिंफळलाभेतोसुचित्र॥ हंसयुक्तसुंद
रयानजोडे॥३८॥ स्वारसहींअसतीसुशोभीत॥ वरूणलोकाजायबैसोनिसांत॥ दिव्यगंधर्वपुजाकरित॥ असोतोयेंजे
देतउष्णकाळीं॥३९॥ च्यान्हीमासउदकेंनिववितिं॥ साहिकोटीकपिलादानफळप्राप्ति॥ चंद्रप्रकाशविमानीसेरवींबैस
ती॥ प्रवेशतीचंद्रलोक॥४०॥ तीसकोटीगंधर्वअपसरासेवित॥ उपरीचतुर्वेदिब्राम्हणहोत॥ शिरोभ्यंग जेद्विजांसी
करीत॥ त्यांसीस्वर्गींसेवित दिव्यस्त्रिया॥४१॥ मृत्सलोकींलाभेपंडीतत्व॥ वस्त्रदानेसर्वत्रप्रियदर्शनीघडत॥ मनोरम
स्त्रीयांचेनिसुखलाभत॥ जेछत्र देतउपानहा॥४२॥ तेबैसोनिदिव्यकांचनरथीं॥ शक्रलोकिंअप्सरांसिंक्रीडति
काष्टपादुकाजेसमर्पिती॥ तेस्वार होतिवृषविमानी॥४३॥ धर्मराजपुरींभोगभोगीती॥ दंतकाष्टजेब्राम्हणासी
देती॥ तेप्रियभाषणीसुगंधमुखीहोती॥ सौभाग्यलाहतिसावकाश॥४४॥ क्षीरदधीघृतगुडमधुरस॥ रसक्षां
वेंअर्पितिजेब्राम्हणास॥ वृषाश्वादियुक्तवाहनेंत्यांस॥ जोडतिसरस देह पडिल्यां॥४५॥ गंधर्वअपसराचेनिइंद्रा
वति॥ साठीसहस्त्रवर्षेंपुजापावति॥ भाग्यवंतनरमगभुमी होती॥ सर्वनिश्चिंतीयुक्तद्विज॥४६॥ वैशाखमासींयम
प्रीसर्थ॥ गुडतीळब्राम्हणासिजे देत॥ तेगोदानाचेंफळलाभत॥ यमलोकप्राप्तसेरवींघडे॥४७॥ नैधुनिचे वल्मांन्ह ९२

अश्व पहोती॥ भोजनंदक्षिणाउदकेंनिरूति॥ वैशाखमासींजेद्विजासीतोषविती॥ तेविमानलाहतीसूर्यापरी॥४८॥ तोयदाना पर्व
च्याप्रभावास्तव॥ वरूणलोकाजातीमानव॥ दिव्यांगनासंपादितिसेवाभाव॥ मगतेअभिनवभोगवंत॥४९॥ मृत्सलोकींहोतिद्वि
जवर॥ हाकिरकोळदानाचाप्रकार॥ क्रमेंचिकथिलासविस्तर॥ नियमविचारआतांऐक॥५०॥ नियमासीचतपम्हणावें
येकभुक्तवर्षजेविजोस्वभावें॥ ब्रम्हचारीजितक्रोधशौचयुक्त जिवें॥ तोविमानीवैभवेंबैसोनिसेरवीं॥५१॥ शक्रलोकींवा
सकरीत॥ दशकोटिअपसरासेवित॥ मगवेदविदद्विजहोत॥ पुण्यसंचितसरलियां॥५२॥ चौथेदिनीजेवीजोयेकवर्ष॥
चित्रबर्हिणयानजोडेत्यास॥ द्वादशकोटीअपसरासेवेस॥ लागतीसावकाशशक्रलोकीं॥५३॥ मगचतुर्वेदीक्षमावंत
द्विजहोये॥ साहवेदिनीजोवर्षजेवितजाये॥ तोविमानलाहोनिअदिसमये॥ मल्लोकींअप्रमेयसुखभोगी॥५४॥ दिव्यना
रीसाध्यदेवनिसेविती॥ क्षीणपुण्येंविद्वांसहोयक्षिती॥ पक्षोपभोजनीजोवर्षव्रती॥ दिव्यसाप्रतिविमानजोडे॥५५॥
तेजेंप्रकाशेदिग्मंडळ॥ मल्लोकींसुखभोगीपुष्कळ॥ सतीसकोटीदेवसकळ॥ वेळोवेळसन्मानदेति॥५६॥ मनुष्यलोकीं
मगतोजाय॥ पुजनीयद्विजहोयअपण॥ जोमासोपवासीमद्गतमन॥ वर्षप्रमाणव्रतचालवि॥५७॥ तोहंसयुक्तबैसोनि
विमानी॥ सेरवींजायब्रम्हलोकालागुनि॥ शतकोटिवर्षेंदिव्यस्त्रीगणी॥ दिव्यर्षीचेनिपुजापावे॥५८॥ मगभुतळींहोयद्वि
जज्ञानी॥ हेव्रताचीकथीलीनिशानी॥ देहजेत्यागीतीमजस्मरुनि॥ भिन्नफळकरणीत्यांचिऐक॥५९॥ महाप्रस्थानेंजे

देहत्यागिता ॥ ते शतकोटी वर्षे इंद्रलोकीं राहत ॥ अपसराशक्रान्वेनि पुजा पावत ॥ चेवल्यां द्विज होनराजमान्य ६० प्रायोप
वेशें जे देहत्यागीती ॥ नमो ब्रम्हण्यदेवाय मंत्र पवति ॥ ते कामुकविमान रम्य लाहति ॥ जे विगभस्ती देदीप्यमान ६१ मम
लोकीं राहती कल्पवरी ॥ नानाभोगें हर्षती अंतरीं ॥ महापंडीत होति साउपरी ॥ पुण्याचि बोहरी घडलियां ॥ ६२ ॥ अग्नीप्र
वेशें जे देहत्यागीती ॥ मद्रूपीं गोउनि चित्तवृत्ति ॥ त्रिंशत्कोटी वर्षे नृपती ॥ नानाभोगभोगीति मम लोकी ॥ ६३ ॥ क्षीपा पुण्यें हो
ती महाविद्वांस ॥ माझा अखंड ज्यांसि निजध्यास ॥ ते दैवाध्यन पावल्यां नाश ॥ मीअथवा महेश सांच्या देही ॥ ६४ ॥ मिळोनि
सगुणसायोज्य पावति ॥ जन्ममृत्यु लागी अंत्ववति ॥ स्त्रीगोगुरूविप्रास्तव जे मरती ॥ ते पाडुणे होति शक्रलोकिंचे
॥ ६५ ॥ मन्वंतर साधीती वास तेथ ॥ जेजे काम द्विजासी अर्पिती येथ ॥ ते ते परलोकीं नरलाभत ॥ प्रेरीलें वाढत तेणे परी
॥ ६६ ॥ तिर्थी त्रिरात्र उपोषण ॥ न करीन देहेमगोदान ॥ तो दरीद्र चूडामणी नाम्न ॥ पावे आपण अनंतर ६७ यास्तव अग
स्त्य श्रोत्रियासी ॥ दान समर्पावें गुणरासि ॥ जे दान नेंदीति श्रोत्रिय द्विजासी ॥ त्यांच्या भागासी ने घती देव ॥ ६८ ॥ तस्मात श्रोत्रि
परमदैवत ॥ जे स्नान संध्या आचाररत ॥ पंचयज्ञ प्रत्यहीं करीत ॥ शुचिर्भूत सर्वविषई ॥ ६९ ॥ इतुकेन तुझे वारले सर्व प्रश्न
नानादानाचें तां विचारिलें लक्षण ॥ पात्रतपात्राचें पुसील्लें चिन्ह ॥ आत्संत निरूपण तें केलें ॥ ६९ ॥ परिसोनि धर्में प्रश्न मां ९३
डिला ॥ म्हणे मरण येतां देहाला ॥ काय गति घडे पंचप्राणाला ॥ सुखदुख सांलाला भेकोवें ७० ॥ जिवित्व मरणाचि कैसी

पर्व

अश्व स्थीती ॥ आद्संत निरोपिजे मज प्रति ॥ भगवंत म्हणे ऐक सुमति ॥ शुभाशुभ प्राप्ति येथें चि घडे ७१ परत्रिं शुभाशुभ कर्म न
हिं ॥ मरणतें मरण नव्हे कांहिं ॥ जिवित्व मरनौंचि नवाई ॥ तुज सर्वही निरोपितों ७२ पुण्या प्रति असे ज्यासी सामर्थ्य तो नर
समजावा जिवंत ॥ पुण्यक्रिया ज्यासि न घडत ॥ तो प्रेतवत भुमीवरी ७३ हे शुभाशुभ मृत जीवंत स्थीति ॥ क्रमें चि कथी
लि तुज प्रति ॥ ऐकोनि वदला धर्मनृपति ॥ पंचयज्ञ करीति के विद्दीज ७४ साचा भाव करावा निरूपण ॥ भगवंत म्हणे ऐक सा
वधान ॥ देवयज्ञ ब्रम्हयज्ञ भुतयज्ञ ॥ नरपितृयज्ञ मिळोनि पांच ७५ तर्पणासि म्हणावें देवयज्ञ ॥ वेदपठणा नाम ब्रम्हयज्ञ
बळीटाकणें तो भूतयज्ञ ॥ नरयज्ञ अतिथीपुजा ७६ ॥ पितृसमंधी क कारण ॥ त्यासी म्हणावें पितृयज्ञ ॥ हुत अहुत प्रहुत लक्ष
णा तें ही निरोपण करिजेल ॥ ७७ ॥ वैश्वदेवादिक होमासि ॥ हुत म्हणती बुधीवंत त्यासी ॥ अहुत नाम बोलिजे दानासी ॥ विप्रभो
जनासि प्रहुत नाम ७८ प्राणाहुतीसी म्हणी जे पाकयज्ञ ॥ येवं सर्वही हेम हायज्ञ ॥ नित्य करित जावे आपण ॥ त्यावें अन्त शु
धित्वं द्विजा ॥ ७९ ॥ यथाशक्ती करावें दान ॥ शक्ति असोनि जो नेंदि अन्न ॥ मळभोजन कर्त्ता तो जाण ॥ ब्राम्हणावीण निज ग्रहीं
॥ ८० ॥ पंचमहायज्ञाचा विस्तार तुकेनी ॥ प्रश्न तुझा गेला वारोनि ॥ धर्म म्हणे देवदेवेशा वाणी ॥ मनासि आणिं धर्मज्ञा माझी ॥ ८१ स्ना
नसंध्या तर्पणविधी केवी ॥ ते मज लागी निरोपावि ॥ कृष्ण म्हणे तां येकाग्र परिसावि ॥ पापें आघवीं श्रवणें जाति ॥ ८२ ॥ विध्योक्त
केलियां स्नान ॥ नुरेचि पातकाचें निशान ॥ मृत्तिका गोमय तील दर्भपुष्पें घेउन ॥ जावें पावन उदक जेथें ॥ ८३ ॥ शुद्ध भुमीपा

होनिउतरावें॥ गोमयादिवोझें तळींठेवावें॥ पदक्षाळणबाहेरीकरावें॥ संपादावेंद्विराचमन॥ ८४॥ आत्मप्रदक्षिणाकरूनि॥
नमस्कारिजेसाजवळालागुनी॥ उत्तरीयेकशरीरींधरूनि॥ प्रवेशाजिवनीकरावापैं॥ ८५॥ करचरणेंतोयताडुनये॥ पांडुनंद
नातेंसर्वदेवमये॥ रीघतांआधींआचमनान्वये॥ रमणीयसंपादावा॥ ८६॥ श्वानपुछाकृतीकरूनिहात॥ त्रिराचमनकिजे
विध्योक्त॥ तोयतेंसांटवावेंउदराआंत॥ बाहेरीकींचितटाकुंनये॥ ८७॥ शिरवक्त्रपादहृदये॥ बाहुप्रसंगसंधीपांहें॥ तेथते
थस्पर्शावेंतोय॥ शिरासीनिःसंशयलावावेंपुन्हा॥ ८८॥ आपःपुनंतुयामंत्रेंकरून॥ पुनरपिकरावेंआचमन॥ ॐकार
व्याहृतीपठण॥ मंत्रसुलक्षणसदसस्पति॥ ८९॥ उच्चारूनिआचमनकिजे॥ मगमृत्तिकात्रिधाविभागीजे॥ विष्णुरुचाउ
च्चारूनिवोजे॥ स्पर्शविजेसकळआंगीं॥ ९०॥ उत्तममध्यमसामान्यस्थान॥ मंत्रेंविलेपावेंमृत्तिकेचेन॥ वारूणसुक्तबरें
म्हणोन॥ किजेनमनजळाप्रति॥ ९१॥ ॐमीस्कदाहृ समंत्राचेनि॥ बुडकव्यामाराव्याजिवनी॥ डहुळकरूंनयेबळेंपाणी
गोमयत्रिस्थानीविभागिजेमग॥ ९२॥ व्याहृतीप्रणवगायत्रीपठण॥ करूनिपुन्हाकीजेआचमन॥ माझ्रागंईवेउनिनिजम
न॥ कीजेमार्जनआपोहिष्टामंत्रें॥ ९३॥ उत्तममध्यमाधमगात्रस्थानी॥ गोमयपस्पर्शावेंक्रमेंकरूनि॥ गोसुक्तअश्वसु
क्तशुधवर्गाचेनि॥ राहावेंजीवनीतीष्टतपैं॥ ९४॥ वेस्रवतथावारूणीसुक्त॥ सावित्रिइंद्रदैवत॥ वामदेवमंत्रेंमहत॥ आ ९४
त्मानिश्चिनमानवाआपुला॥ ९५॥ अघमर्षणव्याहृतीगायत्रीमंत्र॥ म्हणोनिस्नानसांगकीजेपवित्र॥ नटींयेउनिनेसावें

अध्व धौतवस्त्र॥ उत्तरीपाशाकारकक्षास्थानी॥ ९६॥ नधरूनिकरावेंवैदीककर्म॥ कसेधरूनिसाविल्मांनिसनेम॥ दानवराक्षसांसी पर्व
तोपावेधर्म॥ म्हणोनिनिष्क्रमउत्तरीपैं॥ ९७॥ पांघरूनिकर्मआचरीजे॥ पुन्हाहस्तचरणप्रक्षाळिजे॥ आचमनसावित्रिमंत्रस्मरि
जे॥ भाळींलाविजेकांहिंतन्हीं॥ ९८॥ नदीमृत्तिकाअग्निहोत्रविभुति॥ निर्माल्यअथवाअन्यमाति॥ ज्याचिअसेलजैसीपध्दती
तैशारितीवर्त्तावेंतेपैं॥ ९९॥ जळींअथवाउभेंवेल्मांस्थळीं॥ आचमनविधीअसेबोलिली॥ तेणेंनिजकायाहोयसोवळी
धरूनितेकाळींदर्भपाणी॥ १००॥ प्राग्मुखकरावेप्राणायाम॥ मनमदर्पीमेळवावेंउत्तम॥ सहस्त्रअथवाशतगायत्रिनेम
वारावापरमयथाशक्ति॥ १॥ अर्घ्यकाळींमंदेहराक्षसादिक॥ नाशावयाअर्घ्यद्यावेसंम्यक॥ दिग्बंधनमंत्रेंप्रोक्षावेंउदक॥
दिशासकळिकतयागोंइ॥ २॥ मगगायत्रीचाजपकरावा॥ अनंतरअग्निपुजावा॥ पुष्पसंघसूर्यासिवाहवा॥ ध्यानपांडवाहृद
ईकरूनि॥ ३॥ द्वादशाक्षरयेकाक्षरषडाक्षर॥ सूर्यसमंधीकमंत्रबहुतर॥ जपतउर्ध्वबाहुदिवाकर॥ ध्यावातदंतनररूपीमी
पु जोंनि॥ ४॥ प्रदक्षीणावंदनउदिसमंत्र॥ पुन्हागायत्रीजप॥ मात्राक्तिनसार॥ हंसस्त्रचरूवेंदिवाकर॥ बरायेकबारलक्षावापैं॥ ५॥
अनंतरतर्पणासिबैसावें॥ अग्निमिळेमंत्रेंआरंभावें॥ विधिशांकरमातेंतर्पावें॥ वेददेवस्वभावेंअग्न्यादिक॥ ६॥ क्षेत्रौषधी
गंधर्वाप्सिरसा॥ यक्षभुतेंराक्षसादितापसा॥ अनुक्रमेंऋषीद्यावीसांसा॥ प्रतिदिवसवृक्षांसहित॥ ७॥ देवतर्पणीयुक्तयज्ञो
पवीत॥ ऋषीतर्पणीमाळपरीकरीजेत॥ प्राचिनावितिजैमिनादिसमस्त॥ तर्पीतांनेमस्तअसोंद्यावें॥ ८॥ पितृतर्पणीअ

पसव्य करावें॥ नांव शर्मरूप गोत्र उच्चारावें॥ तिळयुक्त तर्पयामि म्हणावें॥ सुखी करावें त्रिवर्गासी॥ ९॥ पितापितामहप्रपितामह
ह जाण॥ त्रिवर्गा चि राया ऐसी रवुण॥ मग मातृत्रई उच्चारण॥ उपाध्या बंधुजन पुत्र ज्ञाति॥ १०॥ मातुळ मातामह आप्त प्रकार॥
क्रमें चि तर्पावे यथाप्रकार॥ मज अर्पावते मेले कां बहुतर॥ प्रसहीं कोणें नीर द्यावें त्यांसि॥ ११॥ ऐसा मध्व रवाहों नये मनी॥ अ
वघ्यांसी तर्पणें तृप्त करूनि॥ स्तानवस्त्र पिळावें मग गुणी॥ आधीं ते करणी करूं नये॥ १२॥ आधीं पिळीलीयां स्तानवसन
देव रुषी पीतरगण॥ जातिनिराश शाप वदोन॥ असो वारून उपाधी सर्व॥ १३॥ दर्भपाणी वेदपवण कीजे॥ ऋग्यजुसामये
क तरी म्हणीजे॥ इतिहासादि पुराणें बोजे॥ पढिजे ऐक विजे यथाशक्ती॥ १४॥ वारल्या वरि सर्व उपाधी॥ उवतां दिग्देवता
नमाव्या आधीं॥ विप्र अग्नि पृथ्वी वाचस्पती औषधी॥ मज ही ते संधी नमन कीजे॥ १५॥ उदकास ही करावें नमन॥ प्रणवमं
त्रें कीजे सूर्यावलोकन॥ घृणिः सूर्यादि मंत्र विधान॥ संपादिजे आपण तत्काळीं॥ १६॥ दिग्बंधनाचि करूनि वारावारी
मग माझी पुजा आरंभावि बरी॥ मत्प्रिय पुष्पें वाहावीं साजीरीं॥ भक्ती अंतरीं धरूनियां॥ १७॥ स्तानादि समंधिक प्रश्न॥
धर्मातुझा वारला इतुकेन॥ ऐको नियुधी ष्ठिर सज्ञान॥ कांहीं प्रश्न करिता जाला॥ १८॥ माधवा त्वप्रिय पुष्पें जाणावीं
कैसीं॥ भगवंत म्हणे धर्म परियेसीं॥ कुमुद करवीर चंपक गुणरासी॥ मल्लिका सुवासी जातिपुष्प॥ १९॥ नंदिवर्धन पलाश
सुमन॥ दुर्वा भृंगक वनमाळा जाण॥ सासवंति सहस्र गुणें करून॥ अधीक मही मान उसल्याचें॥ २०॥ याहुनि पद्म ९५

अश्व ते सेंचि थोर॥ पद्माहुनि श्रेष्ठ शतपत्र॥ शतपत्राहुनि पुंडरीक सार॥ येकेका अंतर सहस्र गुणें॥ २१॥ पुंडरीकाहुनि थोर तुळसि पर्व
तुळसीहुनि बक पुष्प विशेषीं॥ बकाहुनि श्रेष्ठ हस्वपर्णा पुष्पासी॥ प्रति दीवसीं पैं असे॥ २२॥ पुजा केलियां तुळसीदळीं॥ सर्वपु
ष्पें वाहिलिं सीं जालीं॥ वर्जनीय पुष्पांची रवुण भली॥ पाहिजे ऐकिली आतां राया॥ २३॥ किंकिणी मुरव पुष्प धत्तुर पाडल
पुन्नाग यैथीग क्षीर पुष्पें वोंगळ॥ रक्तमालिका निर्गुंडी कर्णिकार वर्तुळ॥ अशोक अमंगळ शाल्मली पुष्प॥ २५॥ ककुभ को
विदार अतिमुक्तक॥ अंकोल हिंगुल कुरुंडुक॥ व्याघ्रातप पिचुमंद पुष्प अर्क॥ इत्यादिक वर्ज्य मातें॥ २६॥ अन्य शुक्ल पुष्पें सु
वासित॥ तेणें मद्भक्त मज अर्चीत॥ ऐको निधर्म वदला मात॥ केवि पुजिजे तनुज लागी॥ २७॥ मुर्ति तुझी जाणावि कैसी
पांचरात्र आणी वैरवानसीं॥ केवि अर्चिजेत विधानेंसीं॥ तें मज पासिं निरूपिजे॥ २८॥ भगवंत म्हणे पांडवा ऐक॥ स्थंडि
लपद्माकार अष्टपत्र सकर्णिक॥ अष्टाक्षर अथवा द्वादशाक्षर देख॥ मंत्र वैदिक किं माझ्या सूक्तें॥ २९॥ प्रतिमा माझि
मध्यें स्थापिजे॥ अच्युत अनिरुध्यात्मक बोजे॥ ते वैरवानस जनी पुजीजे॥ पांचरात्रिं कीजे ऐसी अर्चना॥ ३०॥ वासुदे
व संकर्षण प्रद्युम्न अनिरुध॥ पंचरात्र पुजेचा हा विध॥ अन्य मुक्ति असति विविध॥ विधी समंध जाणोनि सत्वों॥ ३१॥
मद्भक्तिं जाव्या आंवें अर्चित॥ धर्म म्हणे कीदृशा तद्भक्त॥ कोण ते तयांचें निज व्रत॥ मज आद्यंत निरोपिजे॥ ३२॥ वैरवा
नस पांचरात्रांचा भाव कळला॥ आतां हाही अर्थ आणी मन प्रसयाला॥ भगवंत म्हणे ज्यांचा विश्वास भला॥ अनन्य कुशा

लाम्हांझेवांई ॥३३॥ अयोग्यवस्त्रतेननेसती ॥ स्नानादिस्थानीनेमस्तअसती ॥ दिवसांनिद्रानकरीती ॥ नभक्षीतीमधुमांस
॥३४॥ द्विजअश्वथ्थगोदुतात्रान ॥ सव्यघालीतीतयाल्लागुन ॥ ग्रासमुष्टीधेनुसीदेउन ॥ मगअन्नसंपादिति ३५ बा
कळपरान्नसागिती ॥ बिभीतकरंजछायेनजाति ॥ त्रिगुणात्मकद्विजांसहींपुजीती ॥ उंचनीचविचिंतिंनभाविंतां ३६
येकस्तंभनवद्वारपुर ॥ त्रिगुणात्रिस्थुळपंचभुतेंसार ॥ पंचसाक्षीअंतःकर्णप्रकार ॥ आत्मानिर्विचारस्तंभस्थानी ३७
असीयादेहपुरींमद्भक्तअसति ॥ परिनिंदीतगुणासिनसीवती ॥ साहाअगुणद्विजांतअसति ॥ सप्तप्रमितिक्षेत्रियांत
॥३८॥ वैश्यीआवशुद्रींयेकविस ॥ क्रमेंचिअर्थआणीमनास ॥ कामक्रोधलोभमानमोहमदकर्कश ॥ हेसाहादोषब्राम्ह
णीअसति ॥ ३९ ॥ दर्पस्तंभअहंकार ईर्ष्याद्रोहपारुष्यक्रुरता ॥ हेसप्तअवगुणक्षेत्रीयांचेनरनाथा ॥ तीक्ष्णतानिष्ठु
तीमायाशाठ्यस्तंभता ॥ अनार्जवतापैशुन्यपैं ॥ ४१ ॥ आणीअसत्यकरणेंसंभाषण ॥ आठहेवैश्यांतअसतीअवगुण
तृष्णाबुभुक्षितनानिद्राआलस्यजाण ॥ दयाशुन्यविषादआधी ॥ ४१ ॥ प्रमादअप्तिहीनसहना ॥ भयविक्लबताजाड्यता
पापवासनाक्रोधावस्था ॥ अश्रद्धानताआणिआज्ञा ॥ ४२ ॥ दुर्अवस्थाअशौचअमंत्रण ॥ अविनीतताकुतर्कलक्षण ॥ ९६
येकवीसहेशुद्राचेअवगुण ॥ अन्योन्यव्यापुनेपैंअसति ॥ ४३ ॥ याचौघांच्यागुणांतीलयेकही ॥ गुणनसेज्याब्राम्हणा
च्यागाईं ॥ तोचिमद्भक्तद्विजम्हणावापांही ॥ समजहृदईधर्मराया ॥ ४४ ॥ जंवरिहेअसतीगुणशरिरीं ॥ ज्ञानदुर्लभहो

यत्तंवरी ॥ प्राणायामयावत्काळजोकरी ॥ तावतअंतरींजाणावाद्विज ॥ ४५ ॥ मगतोलेखावासामान्यांत ॥ शुचिसात्विकअसो
वेंतस्मात ॥ मजअर्चितजावेंक्रोधरहित ॥ वर्त्तनमद्भक्तयेणेपरी ॥ ४६ ॥ मत्प्रियताचिइच्छ्याअसलियां ॥ तुंहींतैसाचि
भजधर्मराया ॥ ज्ञानेंद्रियांचिआवरींविषमक्रिया ॥ माझ्यागांयांयेसीलतेणें ॥ ४७ ॥ धर्मेंअधर्मासिजिंकिजे ॥ सत्येंअ
सत्यासिपळविजे ॥ क्षमेनेंक्रोधासिल्लारिजे ॥ क्षमावंतम्हणिजेविप्रतोचि ॥ ४८ ॥ येवंसदाक्षमाशीळमद्भक्त ॥ सांचेंतु
जजापविलेंव्रत ॥ प्रश्नवारोनिगेलासमस्त ॥ नुरेकिंचितअनुमानतेवि ॥ ४९ ॥ येणेप्रकारेंश्रीकृष्णबोलिला ॥ म्हणोनि
वैशंपायनभारताला ॥ कथाकथीरायाजन्मेजयाला ॥ सूतऋषीलामाधवम्हणे ॥ ५० ॥ इतिश्रीमहाभारतेअश्वमे
धपर्वणी ॥ ॥ भक्तलक्षणनिरुपणंनाम ॥ ॥ येकविंशोध्याय ॥ २१ ॥ श्रीरघुनाथार्पणमस्तु

श्रीरामकर्त्ता ॥ दानतपाचेंअैकिल्यावरिफळ ॥ प्रहृष्टधर्मबोलिला ॥ सरळ ॥ म्हणेकेशवाकपीलापुण्यशीळ ॥ होमक
र्यविमळचालावया ॥ १ ॥ पुर्वीविधीनेंकेलीनिर्माण ॥ तेकोण्यादिनीकिदत्ताविप्रासिदान ॥ त्याविंतियेचाविध संपुर्ण
चतुराननिर्मुनिबोल्ला ॥ २ ॥ तोतुझ्यामुखेंअैकुंइछित ॥ परिसोनिम्हणेभगवंत ॥ पांडवापवित्रदानअसंत ॥ अैकसाव
चितकपिलेचें ॥ ३ ॥ जेअग्नीज्वालसमप्रभअंगींतजन्मलि ॥ ज्वलछ्रुंगीप्रदीप्तांगारनेत्रीचांगली ॥ अग्निपुछअग्नि

खुराअग्निरोमाआगळी॥ग्रीवास्थानिभ्रलितेणेचिपरी॥४॥असीजेकपिलामहापावन॥मल्मादिद्विजासिनेंदुनिदान
शुद्रक्षीरदधीदुग्धघृतजाण॥लोभमोहाचेनजोसेवि॥५॥तोपतितचांडाळातुल्यजाणावा॥द्विजेंसाचाप्रतिग्रहन
घ्यावा॥कपीलारससेवीजंवरी॥तोपांउवा॥महानुभावाताव॥काळा॥६॥पितृनयचिभृगाळश्वानापरी॥अमेध्यभक्षीती
परलोकांतरीं॥जोकपिलादुग्धघृतसेवीदुराचारी॥गतिसाचीबरीआणीमना॥७॥रौरवसाशुद्रासीप्राप्तहोती॥शतको
टिवर्षेपचेआंतौति॥तेथुनिदैवाध्येनजालआनिर्गती॥पावेजगतीश्वानयोनि॥८॥श्वानाउपरिविष्टाक्रिमीहोये॥वारंवार
दुर्गंधीआलये॥विष्टेचेंचिबहुवर्षेंलाहे॥पावेअप्रमेयतेथेंहींश्रम॥९॥असोशुद्रकपिलाजिवित॥साचेग्रहीं॥द्विजप्रति
ग्रहघेत॥तदाप्रभृतीपितरसाचेनिस॥अमेध्यसेवितअमंगळ॥१०॥तयासिंभल्यानेबोलोंनये॥येकासनिकदापिबैसो
नये॥दुरात्मातोकरावावर्जनिये॥बोलतजायसासींजोकोण्ही॥११॥आणीयेकशय्येवरिक्रिडत॥सासिप्राजापसक
छ्रपायश्चित॥ब्रम्हकुर्चअथवाचांद्रायणव्रत॥दोषजातसकळतेणें॥१२॥येवंशुद्रासिकपिलाआयोग्य॥द्विज
होमादिकार्यासियोग्य॥साचिलागीसर्वतेजयेकत्रभाग॥करूनिसांगब्रम्हदेवें॥१३॥पुर्विंकिपिलाकेलीनिर्माण
जेपवित्रांतपवित्रपावन॥मंगळामाजिमंगळगहन॥परमपुण्यपुण्यामाजि॥१४॥तपाचेंतपव्रताचेंव्रत॥दानांतपर
मदाननिश्चित॥पृथ्वीमाजिजेंतीर्थेंवसत॥आणितद्वतपुण्यायतनें॥१५॥सासर्वांचेंसारतेजघेउन॥कपिलानि ९७

अश्व मिलीविधीनेंआपण॥सदाअमृतमयीपवित्रपावन॥उत्तमोत्तम~~सदाननिश्चित~~॥गुणअतिउत्तम॥१६॥तिचियाघृतक्षी पर्व
रेंकरूनि॥पुजीतीजेअतीथीआणिवन्ही॥शुद्रप्रतिग्रहनेघतीस्वप्नीं॥हेंदेघरणीपडिल्मांसांचें॥१७॥आदीसासमा
नविमानीबैसोनि॥जातीविधीलोकारविमंडळभेदुनी॥पुजातेथेंपावतब्रस्यांचेनि॥राहतसास्थानीकल्पसंख्या
॥१८॥असीकपिलेचिमहत्वस्थीती॥सकळतीर्थेंश्रृंगाग्रीराहती॥प्रातःकाळींउगेनिजोभक्ती॥श्रृंगतोयनिरूतीशिरीं
वंदी॥१९॥सासीघडलेंसर्वतीर्थस्नान॥हीमेश्रृंगींसांचतिअंबुकण॥तेमस्तकींवंदावेअगसजाण॥त्रिजन्मनाशन
पापपावे॥२०॥गोमुत्रेंजोनरस्नानकरी॥त्रिंशद्वर्षपापपळेसाचेंदुरी॥प्रातःकाळींतृणआपीतांमुष्टिभरी॥पापतीसरा
त्रीकेलेंतेंजाये॥२१॥प्रदक्षिणाप्रातःसमईंकेलियां॥पृथ्वीप्रदक्षीणाघडलीतया॥येकाप्रदक्षिणेनेंमहाराया॥दशरा
त्रविलयापापजात॥२२॥कपिलापंचगव्येंजोस्नानकरित॥सासीगंगादितीर्थस्नानफळप्राप्त॥दशरात्रपापतक्षणी
नाशात॥स्वभावोचिनकपिलादेखिलयां॥२३॥हुंकारतिचाजालियांश्रवण॥अहोरात्रपापपावेनाशान॥कोवेंतन्हींअगस्प
र्शकिल्मांजाण॥पापदहनवछराचेंहोये॥२४॥गोसहस्रातुल्मकपिलादान॥येकचिपाववीब्रम्हस्थान॥जोमोहेंकपिले
चेहरीप्राण॥गोहत्याप्रमानेंसहस्रसासि॥२५॥घडल्माजाणाव्याअसंशये॥आहीताग्नीदरीद्रीश्रोत्रिये॥सासिक
पिलाअर्पिजोरमणीये॥तोदानफळलाहेलक्षधेनुचें॥२६॥दशकपिलानिर्मिल्माविधीनें॥दानेंसांच्यालाभेस्वर्ग

DR. BHAU DAJI MEMORIAL
DR. BHAU DAJI MEMORIAL

पेणें॥दशांचाभेदऐेकअवधें॥ प्रथमजाणपेंस्वर्णकपिला॥२७ दुजीगोरकपिला तीजीरक्तपींगौ कपिला चौथीगलपिं
गलापांचवीबभ्रुवर्णकपिला॥ साहविंश्वेतकपिलासातवींपिंगाक्षीकपील॥ खुरपिंगलातेआठवीं॥२८ नवमीपाटलकपि
ला दशमीपुछपिंगला॥ यादाहाहीतारीतीमानवाला॥वृषभांचाभेद हीं तैसाचिभला॥ जाणभुपाळायुधिष्टिरा॥२९ कपिल
लाउंनयेनांगरीं॥मारकदापिनघालिजेवरी॥अतृप्तअसतांतेअंतरीं॥भोजनमंदिरीं नकीजेस्वयें॥३० उदकाचाहीतें
साचिप्रकार॥संकटींजोकपिलेवरीघालीभार॥तोभृण हसापापूपावेनर॥रौरवदुर्धरपैंभोगी॥३१ कपिलेचेदेहींमोह
स्तव॥रुधीरनिर्माणकरीजोमानव॥तोनरकअनुभवीसर्वं वर्षबहुवशतसंख्या॥३२ कपिलेचेनिजोबोझेंवाहवी॥
तेणेंदेवपित्रांचेनिभुवी॥वोझेंवाहवीलेंसेंजाणजीवी॥सेखींनिसन्वीयाननापावे॥३३ ब्रम्हरुद्राग्निमयजाणवि
कपिल॥तस्मातताडणनकिजेतीयेला॥दुखेंनिश्वासजरी तीणेंसोडिला॥तरिभुपाळासर्वकुळनाश॥३४ जितुकेरोम
तीचेशरीरीं॥तावद्वर्षशतनिरयामाझारीं॥प्राणीपडोनिदिनशार्वरी॥वेथानानापरिपावताहोये॥३५ यास्तवकपिलेसि
मानस्यावा॥सर्वयज्ञीकपिलेचिपांडवा॥दक्षिणाबोलिलीअसेसदेवा॥ म्हणोनिबरवापाहावाद्विज॥३६ तोश्रोत्रिद
रीद्रीअसावाशांत॥तैशासीकपिलाकेलियांदत्त॥पुत्रासाहोउनियांअसंत॥ लोकलाभतमाझासेखीं॥३७ रोमसह
स्त्रवर्षेंघडेवासतेथ॥ विषुवअयनजालियांप्राप्त॥स्वर्णखुरशृंगींजोकपिलादेत॥ अश्वमेधप्राप्तफळसासि॥३८

सवत्सास्वर्णशृंगीरौप्यखुरा॥ कांस्यदोहिनीवस्त्रालंकृतसुंदरा॥ वाटोळीगंधमाल्येंशोभीतचतुरा॥स्वर्णनरेश्वरावरिदक्षि
णा॥३९ येणेरितीराजेंद्राकेल्यांदान॥पुर्वापरसप्तसप्तपितृगण॥ तरतीनाहीं तेथें अनुमान॥ अगाधमहिमानकपिले
चें॥४० क्रमेंचिनिरोपीतोंऐक॥ अग्निष्टोमसहस्त्रसम्यक॥तेयेकावाजपेयाचेंपावतीतुक॥ दशशतकवाजपेय॥४१ अ
श्वमेधासमानतुकती॥सहस्त्रअश्वमेधगणति॥राजसूयाचेंवजनलाभति॥राजसूयमीतीसहस्त्रयेक॥४२ सातुल्य
सहस्त्रकपिलादान॥येवंदोंहींचाजोखसमान॥सहस्त्रकपिलाजोअर्पिआपण॥पुनरागमननाहींसासी॥४३ ममलोकिं
चतरेज्ञानाचेनि॥ नौकाजेविमहार्णवजीवनी॥तेविकपिलाजाणविजनी॥ तारीनिदानीपुत्रपौत्रेंसी॥४४ मंत्रऔष
धेंरोगपळती॥ तेविकपिलादानेंदोषजळती॥ कींमहासर्पसागीजीर्णकांती॥ पापाचिनिष्कृतितैसीघडे॥४५ कींदीपाचे
निवासरेअंधकार॥ तेविकपिलादानेंप्रकाशेनर॥ सवत्सरोमतीचेसमग्र॥ब्रम्हलोकिंसहस्त्रतावसंख्या॥४६ वर्षेंहोयप्रा
णीयाहता॥ पात्रशुधेंघडेऐसीप्राप्तता॥ परिसोनिधर्मजालाबोलता॥ म्हणेदेवनाथावाक्यऐेक॥४७ सर्वदेवकपिलेंत
केविअसति॥ मागेंदशकपिलाकथिल्यासुमति॥ श्रेष्टकोणजाणाव्यासाअंतौती॥ तोमजकथींसकळभाव॥४८ आ
णीदानाचाकाळमुख्यकोण॥ परिसोनिधर्मरायाचाप्रश्न॥ गुह्याचेंपरमगुह्यश्रीकृष्ण॥ भगवानसांगताजाला॥४९
म्हणेपवित्ररहस्यरायाऐेक॥ दानकाळसांगोनिसम्यक॥ भेदजाणवीनमगदशक॥ देवसकळिककपिलेदेहीं॥५०

राहतीतोंभ्यावकथीनउपरी॥ पावनकथाऐकआतांबरी॥ वत्साचेपदद्वयमुखबाहेरी॥ पुर्णगर्भाविरिदिसोंलागो॥५१॥तळीं
वत्सपडीलेंनाहीं॥तोचिउत्तमदानकाळपांहीं॥ म्हणोनिपंडीतबोलतीसर्वही॥ तेंव्हांधेनुमहीतुल्यजाणिजे॥५२॥तस
मईंदिधलियांदान॥अनंतफळलाभेगहन॥ वत्सासहिततीचेरोमप्रमाण॥ गर्भजळाचेनभीजेवाळु॥५३॥ सहस्त्रवर्षेसंख्या
तितुकी॥दातासुखभोगीउर्ध्वलोकीं॥ सर्वपृथ्वीदानफळसेखीं॥लाभेविवेकीतोनर॥५४॥ ब्रम्हघ्नगोघ्नभृणहत्यक॥ मातृपि
तृहत्यारगुरुतल्पक॥ पवतीजदिगोस्कतीसम्यक॥ तरिनेंपातकनबाधीतयां॥५५॥ प्रतिदिनीप्रातःकाळींकेल्यांपठण॥ प्रति
दिनीचेंपापजायसंपूर्ण॥श्राधींद्विजासिहेंकरावेंश्रवण॥ तेणेंसुधापानपित्रांसिघडे॥५६॥ हेगोदानाचिकथीलीस्थीति॥
महीमाहीनिरोपिलासुमति॥ दशकपिलाभेदतुजप्रति॥ यावरुतिनिरूपीन॥५७॥ सांतश्रेष्टकोणसामान्यकोण॥ मनासिख्या
तीतेंलक्षण॥ च्यारिथोरत्यामध्येंजाण॥इतरलाहनस्वभावेंचि॥५८॥ सुवर्णकपिलारक्ताक्षीपिंगला॥ पिंगाक्षीआणीगलपिं
गला॥ यापवित्रपापनाशनसुपाळ॥जाळितीपापालादर्शननमनें॥५९॥कपिलाअसेजयाचेघरीं॥ तेथेंवसेविजयकिर्तीश्री॥ क्षीरिं
संतोषघावेत्रिपुरारी॥ दध्यानेंनिर्धारींसर्वत्रिदश॥६०॥हुताशनतोषेघृतेंकरूनि॥ पितापितामहप्रपितामहगुणी॥ क्षीरदधी
ऋ घृतविप्रपाणी॥ दीधल्यांसँ ॥ द्यानिवर्षकोटी॥६१॥युधीष्टीराआनंद पावति॥कपिलादधीक्षीरघृतपायससुमति॥ श्रोत्रि ९९
यांसीसकृतदिधलियांनिरुति॥ पापेंपळतीदशदिशा॥६२॥अहोरात्रउपवासीजीतेंद्रिय॥ सौम्यमकुर्तिपृथकमंत्रेंपांहें॥जोक

अश्व पिलेचेंसेवीपंचगव्य॥चित्तमन्मयकरुनियां॥६३॥तोपावेचांद्रायणव्रतफळ॥ प्राप्तजाल्यांविषुवकाळ॥ शंकराचिहोमाझीमु पर्व
नि निर्मळ॥ पंचगव्येंकेवळअभिषेकी॥६४॥त्यासीअश्वमेधयज्ञफळप्राप्त॥ सर्वपापापासावसुटत॥ ममलोकिंरुद्रलोकविख्या क
त॥गजरेंपावतबैसोनियानी॥६५॥ ब्राम्हणार्थकांचनप्रभाकपिला॥पुर्वीब्रम्हानिर्मुनियांवेला॥अग्निकुंडीमंत्राचेनिभला
देहआकारीलाहोमधेनुचा॥६६॥होमधेनुकपिलादोन्हीयेक॥देखोनिरुद्रत्रिदशपन्नगादिक॥ विस्मयापन्नजालेसक
ळिक॥सागरबलाहकसरीताहीं॥६७॥गंधर्वादिकांसीविस्मयवाटला॥अग्नीमध्येंमहाप्रभाकपिला॥उभीहोतीनानास्फ
तीनेंतीला॥ सर्वींवेळोवेळास्तवीयेलें॥६८॥साष्टांगदंडवतघातलें॥ त्रिलोचनकपिलेसीफारस्तवीलें॥ अंजलीबांधोनिहर्ष
मेळें॥सर्वींविनविलेंविधीसिऐसें॥६९॥कीमर्थहेदेवीकेलीनिर्माण॥ विधीम्हणेतुम्हांचेंकल्याण॥ घडावयाजन्मविली
पावन॥दोग्ध्रीगहनपयश्चीनी॥७०॥होमधेनुजोणाईचेंनाम॥ अग्निसीतृप्तिदेणारपरम॥ अग्नितृप्तजाल्यांसर्व
तुष्टीनिभ्रम॥कर्मेंचिउत्तमपावालतृप्ती॥७१॥इचेनक्षीरप्राशनबळें॥ जिंकालरणींदानवकुळें॥ असंख्यबळईयेचें
आगळें॥स्वप्रभावमेळेंपाळिलप्रजा॥७२॥ यज्ञदक्षिणेसीयेईलकामा॥ यज्ञाचेनितृप्तिघडेलतुम्हा॥ येणेप्रकारेंवद
लाब्रम्हा॥सर्वमान्यधर्माकपिलेसीवर॥७३॥ देउनिहर्षवीताजाला॥समस्तदेवांसिआनंदवाटला॥ तेस्मातजगींपवित्र
कपिला॥ नमितितिलास्पर्शतीजे॥७४॥ सांचेंवर्षपातकपावेक्षये॥ नकळोनिजेंपातकनिर्माणहोये॥ नमनेंतेंहींभस्म

होठनिजाये तमसूर्यनाशीतेवि ७५ विधीचावरचिअसेऐसा हेमुख्य कपिलेचि कथीलीदशा तीपासावनवकपिल्लानरे
शा धमधोितदोषानिर्माणजाल्या ७६ परत्र इछ्याअसिल्यांतस्मात कपिलादानकीजेअगस अग्नीहोत्रिद्विजासी
विध्योक्त दक्षीणेसहितसमर्पावी ७७ येवंजाणविलाकपिलाभेद उत्तममध्यमकनिष्टत्रिविध भावजाणविलानु
जविविध देवप्रसिध कपिल्लेचेदेहीं ७८ सांगतोंकोणकोणअसति शृंगींविष्णुतीष्टेमहामती गुरुवज्रधरसुमति ते
दोघेअसतीशृंगमुळीं ७९ शृंगांमध्येंब्रम्हाभाळींवृषध्वज कर्णीअश्वीननेत्रिंचंद्रसूर्यसतेज दंतींमारुतजिव्हेंतस
रस्वतीबुझ नानामुनिद्विजरोमकुपी ८० चर्मीप्रजापतीश्वासीं षडंगपदक्रमवेद नासापुटींसकळपुण्याचासुगंध
अधरींवसवसर्वमुखींजातवेद कक्षेसाध्यपार्वतीकंवीं ८१ पाठीनक्षत्रगणककुदींनभस्थळ गोमुत्रींजान्हवीअ पानी
तीर्थेंसकळ तुष्टीपुष्टिलक्ष्मीकेवळ वसतनिवळगोमईपैं ८२ नाशीकींजेष्टाश्रोणीतटींपीतर लांगुळींरमापार्श्वीं
विश्वेदेवसमग्र उरींकार्त्तिकेयजानुजंघादीप्रकार पंचसमीर राहततेथें ८३ खुरामध्येंगंधर्वखुराग्रींपन्नग पयो
धरच्यारीसमुद्रसांग रतीमेधाक्षमास्वाहाश्रधाचांग धृतिस्मृतिअव्यंगकिर्त्तिदिप्ति ८४ क्रियाकांतिदिशाप्र
दीशादिक निसकपिल्लेसीसेवितिसम्यक देवगंधर्वअपसरापैं ल क अर्णवनानालोकसप्तद्विपें ८५ गंधर्वसरिता
ग्रहवेदअध्वर सिधभुतेंनागगणविद्याधर वेदोक्तमंत्रेंस्तविति समग्र हर्षनिर्भरहोउनियां ८६ कपिलादानदेते १००
समईं देवपुष्पवृष्टीपाडीतीमही अपसरादिनाचतिसुखप्रवाहीं सर्वांहृदईंआनंदप्रगटे ८७ जेअग्निकुंडींब्र

अश्व ह्मानेंमहाप्रभ पुर्वींदिवीनिर्माणकेलीशुभ तीचियास्तवनाचाआरंभ कांहींसुल्लभसांगिजेल ८८ नमस्तेकपिले पर्व
पुण्यमाते सकळदेवनमस्कृते सर्वतीर्थमयेशुभेमहासत्ते दासासीनेतेब्रम्हलोका ८९ अहोरत्नहेंमहसुण्य सर्व
दुखघ्नउत्तमगहन अहोधर्मार्चितशुधपावन महाधनअग्रहेंचि ९० येणेप्रकारेंसर्वदेवआकांक्षी जपकरीतीदान
देतांकपिलाद्विजासी स्वर्णशृंगीरौप्यखुरागंधपुष्पविशेषीं वस्त्राभरणेंसींकरावीसीधा ९१ दरीद्रीश्रोत्रियासी
भुलोकजन येणेप्रकारेंकरीतीजरिदान तरीसासीब्रम्हलोकपावन प्राप्तआपणकपिलाकरी ९२ कुपात्रासीदानदी
धल्लीयां पिशाच्यादिकांप्रीतिघडेकौंतेया यालागीदीजेदरीद्रीश्रोत्रिया दानामहाघोरयातरेतणों ९३ येवंकपिलाद
नकपीलाभेद देहींतीचेराहतीविबुध प्रश्नतुझेकथिल्लेतीन्हीविषद महात्म्यअगाधतेंहींकथीलें ९४ मुळप्र
श्नकपिलादानाचा प्रभावयुक्तवारल्यासाचा ऐसीकृष्णाचिनिष्चतांवाचा आलाधर्माचानिवालाफार ९५
आणीकयेकमांडिलाप्रश्न देवदेवादेसध्याऐकवचन हव्यकव्यासीयोग्यकाळकोण कोणतेथेंब्राम्हणवर्ज्या
वर्ज्य ९६ भगवंतम्हणेऐकपांडवा पुर्वाह्णीककार्यायोग्यदेवा अपरान्हकाळपित्रांसीबरवा तत्रकाळींवारा ७
वातोतोविध ९७ काळहीनकेल्यांकर्माचरणा राक्षसांसीपावेतेंसंपुर्ण देवपित्राचेवर्ज्यब्राम्हण सावधानअ
तांऐक ९८ पतितजडउन्मत्तभुपती देवपित्रकार्यासीकामाचिनयेती यागुणातीतजेविप्रअसति तेदेवप्रस्थिंसांगों

येत॥९॥आतांपितृप्रस्थींचर्जनीयकोण॥आधीं सांचें सांगोनिनिरोपण॥मगयोग्याचें कथीनलक्षण॥येकाग्रमनपरी
येसी॥१०॥क्लीबप्लीहकुष्टक्षयरोगीअपस्मारी॥चिकित्सकदेवलकमिथ्यानियमधारी॥सोमवीक्रयीयेकोद्दीष्टभोजनी
दुराचारी॥नर्तककुसरीगायकतथा॥१॥योधिककूत्रिकवाणिज्यक॥अनग्नीप्राणीविक्रईतपप्रदंसक॥अपरीज्ञातगण
सुतपुत्रिकापुत्रिक॥इत्सादिकनयेतीकामा॥२॥योग्याचासांगतोंविचारआतां॥वीर्यव्रतगुणयुक्तताना॥स्वाध्यायत
सरनिसता॥सावित्रिपवना॥आचारीदांत॥३॥योग्यद्विजहेश्राधासिसकळ॥पात्रमिळालीयापुण्यसीळ॥तोचिपितरांसि
उत्तमकाळ॥सांचलमांपुष्कळदधीदुग्धघृत॥४॥सुखरूपश्राधकरांवें॥सुचरीत्रकृशस्वभावें॥फिरेदासाचीचेतनांवें॥
दानत्यावेंतैसीयाद्विजा॥५॥अक्षयफळअसेतेणेंप्राप्त॥तपस्वीआणिभैक्षचरनित्य॥दानायोग्यतेंपात्रसत्य॥प्रसक्षता
रीतयजमाना॥६॥सुष्टदानाचाहाविचारकथिला॥येवंपित्रदेवाचाभावतुला॥काळयुक्तवर्ज्यावर्ज्यद्विजेंसींमला॥
आणविलायथापात्र॥७॥इतुकेनवारलातुझाप्रश्न॥धर्मम्हणेनर्कासीजाणारकोण॥तेंमजकरांवेंनिरूपण॥क्रि
यालक्षणासमवेत॥८॥कृष्णम्हणेपरीयेसीसुमती॥गुरूसींजेमिथ्यावाणीवदती॥मीथ्यासाक्षिसीतसरहोती॥
बळेंहरीतीपरदारा॥९॥परांतरभेदीपरद्रव्यजीविक॥अकृतज्ञमित्रवर्णाश्रमबाह्यक॥पाषांडीवेदविक्रयीवेददु १०१
षक॥वेदलेखकतेणेंचिपरी॥१०॥चंडाळक्षीरभोजीरसविक्रयी॥पशुदमनकविषविक्रयी॥नाशीकभेदीक्षीरविक्र
यी॥द्रव्यसंचयीदानविमुख॥११॥नपाळणारदीनअनाथासी॥क्षांतदांतकृशरोगीवृधांसी॥सागणारमातापितांबं

अश्व धुसी॥वंचुनसर्वांसीजेवणार॥१२॥इत्सादीकहेपृथककरोंशी॥सकळहीजाणारनिरयासी॥धर्मम्हणेस्वर्गसाधेकवणासी पर्व
तेंमजपासींनिरोपिजे॥१३॥कृष्णम्हणेदानकर्त्तेतपकर्त्ते॥उपाध्यायाप्रतिभावेंसेविते॥प्रतिग्रहासीनानळते॥अणीवर्जी
तेमधुमांस॥१४॥येकपत्नीव्रतपरदारानिवृत्त॥अतिथीप्रियभोजनीनेमयुक्त॥जननीजनकाचेपरमभक्त॥भल्यांसी
करीतकन्यादान॥१५॥रसबीजऔशधीदानकर्त्ते॥शामविश्रामसाहोनिनेते॥मानापमानाचापंथनपाहते॥सुखदेते
प्राणीमात्रां॥१६॥आरद्राजन्मनक्षत्रचतुर्दशीपर्वद्वये॥अष्टमीविषुवश्रवणसंध्याद्वये॥तेव्हांनेमेंवर्त्तणाररमणीये॥
हव्यकव्यसंपादिते॥१७॥इत्सादिकपृथकपुण्यरासी॥सकळहीजाणारस्वर्गासी॥इतुकेनवारीलीतुझीपुसी॥अवेकोंइ
च्छितोसिकायपुन्हा॥१८॥परीसोनिधर्मराजहर्षला॥आणीकयेकप्रश्नकेला॥हिंसानकरीतांब्रम्हहसादोषकोणाला॥
लागेतेमलानिरोपिजे॥१९॥कृष्णम्हणेभीक्षार्थीवृत्तिकर्षित॥साद्विजासिस्वयेंपाचारूनिआणीत॥सेरवींनास्तीक
भावजोदाखविता॥सासिप्राप्तब्रम्हहसादोष॥२०॥तृषार्थगोधनेंउदकासिजाणार॥सोचामार्गबुजुनिटाकीदु
राचार॥ब्रम्हहसादोषपावेतोनर॥आणीवेदशास्त्रजोनिंदि॥२१॥तोहीब्रम्हहसापातकीवोंगळ॥जडपंगुआंध
ळेकेवळ॥तयांचेंधनहरीमहाखळ॥ब्रम्हहसाविटाळलागेसासि॥२२॥हुंकारशब्दबोलेगुरूसी॥उलंघीसा
चियाशासनासी॥भल्याचेंसर्वस्वहरीतामसी॥ब्रम्हहसादोषासीपात्रतोहोय॥२३॥हाब्रम्हहसेचाफेडिला

प्रश्न॥ ऐकोनि वदला धर्मनंदन॥ सर्वदानांत थोर अन्नदान॥ तें कोणाचें सामान्य सेउं नये॥ २४॥ सुरोत्तमा निरोपीं नोभ
चा॥ स्यावध ऐक म्हणे केशव॥ कदर्य क्रोधी नैष्कृत मानव॥ शठ बटुव अभिशापी॥ २५॥ षंड पाकभेदी चिकित्सक॥
सुत उच्छिष्ट भोजनी प्राणी कंटक॥ उग्रान्न सुत कान्न शूद्र शेष देख॥ आणी पाक वैरी याचा॥ २६॥ पतित यज्ञ विक्रयी
पिशुन॥ निषाद अंबष्टक नैलुष कृतघ्न॥ रंगारी स्वर्णकर्ता शास्त्र विक्रयी कजाप॥ वैद्य रजक हीनसुत शौंड॥ २७॥
स्त्रिजित नृशंस प्रेतान्न भोजनी॥ वेश्या बंदी भाट सुत व्यसनी॥ गणान्नभोजी वृषळीचा धर्पी॥ अवगुणी आपी क
ही॥ २८॥ यांचा प्रतिग्रह भल्यानि न घ्यावा॥ धान्य हो अथवा अन्न पांडवा॥ नमस्कार चि त्यासि करावा॥ घेतल्यां गोवाथो
रपडे॥ २९॥ त्वगस्थि महारोग होय प्राप्त॥ प्राज्यापत्य घ्यावें प्रायश्चित्त॥ वर्ज्यान्नाचा हा कथिला अर्थ॥ प्रश्ननें मस्त वारला
नुज्ञा॥ ३०॥ भिन्न दानाचें भिन्न फळ केवी॥ म्हणोनि तांघा तलि होती मागें गोवी॥ ते तैसीच राहत गेली अद्यवी॥ आतां
बरवी निरोपितों॥ ३१॥ जलदानें महातृप्ति लाभे॥ अन्नदानें अक्षय सुख लाभे॥ तीलदानें इष्टप्रजा लाभे॥ चक्षु तेज
लाभे दीपदानें॥ ३२॥ भुमीदानें भुमी विशेष लाभे॥ हीरण्यदानें दीर्घायुष्य लाभे॥ ग्रहदानें वाडा थोर लाभे॥ रौप्यदा
नें लाभे रूप उत्तम॥ ३३॥ वस्त्रदानें चंद्रसालोक्य लाभे॥ अश्वदानें अश्विनलोक लाभे॥ अनडुद्दानें श्रीपुष्टी लाभे॥
गोलोक लाभे धेनुदानें॥ ३४॥ धान्यदानें धान्य यथेष्ट लाभे॥ शय्यादानें उत्तम शय्या लाभे॥ वाहनदानें वाहनसंप

लाभे॥ येवं सर्व लाभे दिधल्या परी॥ ३५॥ उभय लोकीं हीं घडे फळप्राप्ती॥ हे दानफळाचि कथीली स्थिती॥ यास्तव दान भल्या
सी भुपती॥ आत्महीतार्थी अगत्य स्यांवें॥ ३६॥ विप्राचा पराभव करूं नये॥ केलें पुण्य कोण्हासी सांगों नये॥ यज्ञी असत्य
वाक्य बोलो नये॥ बोलिल्यां काये प्राप्त तें ऐक॥ ३७॥ असत्यें यज्ञाचा क्षय घडे॥ विस्मयें तपाचा क्षय घडे॥ विप्रापवादें वय
क्षीण घडे॥ कीर्तनें घडे दानक्षये॥ ३८॥ जन्मतां येकला मरतां येकला॥ पापपुण्य भोगीतां हीं येकला॥ तस्मात धर्मसा
हाय किजे भला॥ मुक्तपंथाला अनसरूनि॥ ३९॥ ज्यांचें तटाक बहु उदक॥ सभा सुंदर प्रपा सम्यक॥ अन्नप्रदानी मधुर
वाक्य॥ ते यमलोक न पावती॥ ४०॥ ऐकोनि बोलिला युधिष्टिर॥ भलें धर्म म्हणति बहु द्वार॥ जनार्दना त्याचा लक्ष
ण प्रकार॥ जाणविंसा चार मज प्रति॥ ४१॥ भगवंत म्हणे धर्म शौच विधी॥ संक्षेपें सांगतो गुणनिधी॥ अहिंसा सत्य
अस्तेय आपात कबुधी॥ दम शम शुधी आर्जवपैं॥ ४२॥ ब्रम्हचर्य तप शांति मधुमांस वर्जन॥ बाल्यपणी निज विद्या
सेवन॥ तरूण वयीं वनीता पोषण॥ वार्धक्यीं मौन भगवंत ध्यानें॥ ४३॥ ब्राम्हणा गुरू आपी यती॥ न अपमानि जेती
यांप्रति॥ सन्यासी द्विजांचे गुरू निश्चिती॥ द्विज सुमती वर्णाचि गुरू॥ ४४॥ पति स्त्रियेचा गुरू दोजा॥ सकळांचा ही
गुरू सेरवीं राजा॥ न्यायें पाळावा तेणें सकळ प्रजा॥ धर्मकाजा लागीं निस॥ ४५॥ असो भावें सेवी जे यती प्रती॥
ज्ञाना ज्ञानें पाप कीजेत ग्रहस्तीं॥ येक रात्री राहील्यां घरीं यती॥ घडे शांति सर्व पापाचि॥ ४६॥ दुर्वृत्त हो सुवृत्त हो स

न्यासी॥ परितोमान्यग्रहस्तासी॥ ज्ञानीआज्ञानीअसोविशेषी॥ परत्रज्यासीपाहीजेतसे॥७॥ तेणेंतयाचेंकरावें
पुजन॥ येकदंडीत्रीदंडीशिखंडीमुंडीजाण॥ काशायदंडमात्रेंज्येंपुमान॥ नपुजीतांपतननर्कींचिढे॥८॥ तस्मा
तमक्षमकमत्सरायण॥ अगसुस्त्वैंकीजेपुजन॥ धेनुद्विजासीनकीजेताडण॥ ताडिल्यांम्हणहत्यालागे॥९॥ अग्नी
वरीनसेकावेंचरण॥ उच्छिष्टेंस्पर्शोंनयेहुताशन॥ श्वानचांडाळप्रतिशिवोन॥ करूनिस्नानसेवुंनये॥१०॥ सर्वदे
वमयवन्हीशुध्दतेंस्पर्शावा॥ मळमुत्रत्यागेंअशुचीनशिवावा॥ पाकार्थपरगृहवन्हिनाणावा॥ आणीतांपा
उवाअर्धपुण्य॥११॥ लाभेअग्नीदीधलासाप्रति॥ यास्तवपुरूनिवेवावासुमती॥ श्रोत्रीयाच्याघरींचागार्हपती॥
आणील्यांनिश्चितिनवचेपुण्य॥१२॥ दानहीतैशासाधुसिचद्यावें॥ महत्फळलाभेतपोंस्वभावें॥ ऐसेंबो
लिजेलेंम्हणेनिकेशवें॥ दोघेगोरवेंसांगतीदोघां॥१३॥ इतिश्रीमहाभा०अश्वमेधेकपिलादानप्रकर्णनामद्वाविंशोध्यायः

श्रीरामकर्त्ता॥ भगवत्कृष्णासिम्हणेपांडव॥ कीदृशाजाणावेविप्रसाधव॥ केविसांसिदानकीजेस्वमेव॥ फळअभिनव
कोणेपरी॥१॥ भगवंतम्हणेऐकसादर॥ जितेंद्रियअक्रोधनसत्यपर॥ अमानीधर्मिष्ठसर्वभूतमित्र॥ सांगच
तारवेदयेत॥२॥ शुद्रान्नवर्जीअलुब्धशुचीन्हीमंत॥ प्राज्ञवृत्तशीलगुणसमन्वीत॥ साधवजाणावेद्रसादिअर्थ १०३

अश्व युक्त॥ त्यांसीकेल्यांदत्तमहत्फळअसे॥३॥ हासाधुसमंधीकवारलाप्रश्न॥ ऐकोनिबोलिलाधर्मनंदन॥ धर्माधर्मा पर्व
चेंभीष्मेंलक्षण॥ मजआपणकथीयेलें॥४॥ भीष्मवाक्यानुसारभूत॥ तुंहींधर्मबोलकिंचित॥ भगवंतम्हणेअन्नें
समस्त॥ आहेजगतचराचर॥५॥ तस्मातकुटुंबपीडुनितन्हीं॥ अन्नदानकरावेंचतुरीं॥ श्रांतवृद्धतरूणपरोपरीं॥ तोशा
वावेपरींयथानशक्ती॥६॥ चंडाळहोश्वपाक०वैश्वदेवांतीं॥ आलियांनामगोत्राचिस्थीती॥ नविचारूनिद्यावीसां
सीतृप्ती॥ वेशाबाह्याकृतीअसलियां॥७॥ महत्पापअन्नदानेंजाये॥ अतिथीचेंधरूनियांभये॥ द्वारझांकुनिजोजेवि
निःसंशय॥ स्वर्गद्वारपांहेतेणेंझांकिलें॥८॥ सूर्यपवनमेघकॉशोचेनि॥ नानाधान्येंपिकतीजनी॥ सकळरसशो
षितरणी॥ वायोनेघेउनिसकळहीं॥९॥ मेघामाजिस्वभावेंघालि॥ पर्जन्यवर्षवीइंद्रतळीं॥ तेणेंसौख्यचढेभुमंड
ळीं॥ नित्यकाळींअन्नदाते॥१०॥ अन्नदानकरीतयथाशक्ती॥ जेथेंघृतदुग्धान्यानद्यावाहती॥ कल्पतरूदिव्यगृहेंनाना
रीती॥ त्यालोकाजातिअन्नदाते॥११॥ भक्ष्यभोज्यवस्त्रगंधनानापदार्थ॥ भोगीतकाळलोटीतीनित्य॥ असोकासयापाल्हा
ळबहुत॥ धर्ममातबोलताजाला॥१२॥ अन्नदानाचाविधिऐकीला॥ भोजनविधकथींआतांमला॥ कृष्णम्हणेस्नानकरूनि
कुशाला॥ आहुतीवन्हीलायेकांतींद्याव्या॥१३॥ पात्रातळींकरावेंमंडळ॥ चतुष्कोणद्विजेंक्षत्रियेंवर्तुळ॥ अर्धचंद्राका
रकेवळ॥ वैश्येंमंडळआकारीजे॥१४॥ आर्द्रपादप्रागमुखआसनी॥ येकपायभुमीवरीठेउनि॥ तसरजालेंपाहिजेभोज

नी॥भीन्नपात्रींगुप्तीजेउं नये॥१५॥पर्णपुष्टीहीतेणेचिपरी॥अधींअन्नासनमस्कारीजेकरी॥नोयेंप्रदक्षिणाकराविबरी
मंत्रेंवारिघेउनिहाती॥१६॥तेंचिशेषजळनकीजेप्राशन॥प्राशिल्यांघडेप्रायश्चित्तचांद्रायण॥यालागीलघुपात्रअसांवेंभी
न्न॥अमृतोपस्तरणघ्यांवेंतेपो॥१७॥मंत्रोक्तपंचप्राणाहुती॥स्वादनजाणतांघ्याव्यातीव्रगती॥अन्यथाकेलियांतेपक्षिवि॥
शास्त्रसांसिनिरुतिधर्मपावे॥१८॥मुखाप्रमाणेंचिग्रासघ्यावा॥घोरग्रासेंअन्नसांडेपांडवा॥तेंउचिष्टजाणमहानुभावा
सेवितांमानवाचांद्रायण॥१९॥प्रायश्चितघडेनिर्विचार॥अथवाप्राजापत्यप्रकार॥स्त्रीपात्रिंजेवितांपापफार॥परिवारघेउनि
संगें॥२०॥जेवितांनिष्कृतीनाहिंसाल॥त्रुशेनेंअर्धतांब्याघ्याल॥उरलेंउच्छिष्टम्हणावेंकुशल॥पुन्हाप्राशनालानयेका
मा॥२१॥मोहेंकेलियांतेंजळप्राशन॥प्रायश्चितअसेचांद्रायण॥यालागीअसांवेंपात्रभीन्न॥अथवास्पर्शनभुमीचेंपात्रा
॥२२॥नघउतवेविल्यांकाशवरितन्हिं॥पुन्हातेंप्राशुंयेशेषवारी॥विटाळसीचंडाळश्वानसमोरी॥अन्नांतेंनिर्धारींसागिजे
अन्न॥२३॥नसागीतांकेलियांसेवन॥प्रायश्चित्तघडेचांद्रायण॥अमृतापिधानमसीवीण॥विसरोनमध्येंचिउठील्यां॥२४॥
स्नानकरावेंशुधत्वाप्रति॥न्याणोनितेंअन्नसेविल्यांभुपति॥रौरवाचिघडेसेरवींप्राप्ती॥भोजनपधतीहेकथिली॥२५॥
इतुकेनतुझाप्रश्ननवारला॥परिसोनिधर्मराजबोलिला॥तृणमुष्टीमहात्म्यमला॥पुण्यशीळासांगआतां॥२६॥सात्व १०४
घपैकम्हणेभगवंत॥पित्रस्थानीवृषभपुनित॥मातृस्थानीगौशुचिर्भूत॥म्हाउनिनिसतृणमृष्टी॥२७॥उपोषीत

अश्व दीजेपरधेनुसी॥ग्रासतृणेंतारीभजनिश्चयेंसी॥अैसीमंत्रोक्तप्रार्थनाकरावीगाईसी॥त्रुणमुष्टीसासिम्हणिजेतसे॥२८॥ पर्व
अैकोनिधर्मबोलिलावचन॥तिळाचेंसांगआतांमहिमान॥भगवंतम्हणेनारायणपासुन॥पवित्रनिर्माणतिळजाले
॥२९॥श्राधींतिळाचिप्रशंसामोटी॥तिळस्नावभक्षावेपुण्यकोटी॥प्रातःकाळींस्पर्शाविकरतटीं॥तिलतिलवोंवीपढांवें
नाम॥३०॥तेणेंपातकाचेंउवेवणें॥तिलविक्रयतिलदानघेणें॥सास्त्वविष्टाक्रिमीलागेहोणें॥म्हणोनिसागणेंतेंकार्य॥३१॥
अंगिकारितांपित्रांसहित॥प्राणीमहापातकींबुडत॥स्वयेंतिळघाणागाळुंनयेत॥गाळिल्यांप्राप्तरौरवघडे॥३२॥इक्षुदं
डाचातैसाचिविचार॥येकेकइक्षुकेल्यांघाणाचुर॥येकेकब्रम्हसापातकघोर॥द्विजवरलाभताहोये॥३३॥परिसोनिधर्म
राजबोलिला॥तिळइक्षुचाभावकळला॥आपद्धर्मसांगकांहींमला॥संकटींकुशलावर्त्तविंकैसें॥३४॥भगवंतम्हणेअैक
सुचित॥दुर्भीक्षिराष्ट्रबाधासंकटअसंत॥उग्रकाळमृतसुतकपंथींचालत॥नेमबहुतलोपल्यांतेव्हां॥३५॥दोषम्हणोंनये
सर्वथा॥क्षुधेनेंआलीप्राणांतअवस्था॥तेंव्हांशुद्राचेंकोरडेंअन्नघेतां॥पातकवार्त्तबोलोंनये॥३६॥आतुरदुखीतबुभु
क्षित॥कोरान्नेंसांसीनसेप्रायश्चित्त॥अंवतणेंसांगेकोण्हीग्रहस्त॥मांसादीपदार्थतोजरीवाढवी॥३७॥सान्यासेवनें
नांहींप्रसवायो॥आपणासिकांहींव्रतआहे॥यांतआवप्रकारअवर्जनीये॥तेणेंव्रतक्षयेनभाविजे॥३८॥आपमुळतथा
घृतपये॥कोण्हीवाढिल्यांसुखेंसेउंये॥हविब्राम्हणआग्रहपांहें॥ओषधरमणीयगुरुवाक्य॥३९॥इसादिप्रकारींव्रत

भंगता॥नभाविजेआपणासर्वथा॥कांहीं दोषघडल्यांकोवेतात॥शक्तिप्रायश्चित्ताजरिनसे॥४०॥नरीभल्यांच्यावचनापरी
वर्त्तल्यांपापाचिघडेबोहरी॥दानेंदोषाचीघडेवारावारी॥नाहिंतरीनामस्मरणें॥४१॥कामप्रसंतनसाहेजरी॥नरीरूतु
वीपाभोगावीस्वनारी॥प्रवासाकुनिआलियांघरीं॥तेणेचिपरिअनुभवावी॥४२॥आपद्धर्मचाइतुकेनि॥प्रश्नतुझागे
लावारोनी॥अैकोनिधर्मबोलिलावाणी॥कीदृशाजनिप्रशस्तविप्र॥४२॥अष्टकश्राद्धाचाकाळकोणता॥भगवंतम्हणे
अैकनरनाथा॥कुलीनसुकर्मिआनृशंसज्ञाता॥सत्यवादीतत्त्वतारम्यमार्गी॥४३॥इतुकेहीप्रशस्तजाणजनीं॥पंक्तीपा
वनकरीतीसद्गुणी॥आदीसमंडळसेरवींभेदुनी॥ब्रम्हलोकस्थानीवस्तीसाधिती॥४४॥कितेकब्राम्हणवेशधारी॥पाप
आचरतीनिरंतरीं॥जेवितिज्याचेयाचेमंदिरीं॥तेजाणअंतरींवेददुषक॥४५॥मृतसुतकान्नघडेजोपुष्ट॥शुद्रान्नभोजी
जोद्विजकनिष्ट॥त्यांसीकायगतीहोयेतेदुष्ट॥मजस्पष्टनकळेचि॥४६॥आहीताग्नीविप्रशुद्रान्नसेविता॥पांचअर्थ
नासतीत्याचेपाहतां॥आत्मावेदत्रिअग्नीपांडुसुता॥आंचवेसमर्थइत्यादिकां॥४७॥ब्राम्हणआपणिशुद्रसेवाकरी
त्यासीभृगालश्वानापरी॥अन्नघालांवेंभूमीवरी॥प्रेताबराबरीशुद्राचिया॥४८॥जोजायतेणेंकरावेतीनीउपवास
समुद्रगामिनीनदींतसावकाश॥स्नानकरावेंआणीघृतसरस॥सेवावेंदोषशमनालागी॥४९॥प्राणायामकरावेये १०५
कशांत॥इत्यादिप्रायश्चितंशुद्धहोत॥अनाथब्राम्हणाचेंवाहील्यांप्रेत॥परोपदींप्राप्तअश्वमेधफळ॥५०॥स्नानमात्रें
जायविटाळ॥दधीअथवाक्षीरविमळ॥शुद्राघरींनसेविजेतिळ॥सेविल्यांप्रबळदोषआहे॥५१॥ब्राम्हणालाभींजोविघ्न

अश्व करी॥दुजापानकीनाहींत्यासरी॥सर्ववेदपुराणेंजाणेबरीं॥परिकाडीभरीआचारनाहिं॥५२॥सातेंवेदादिकतारूंनशकती पर्व
हेसुष्टदुष्टविप्राचिस्थीती॥यथाक्रमेंचित्याकल्पनिरूती॥तुजभूपतीकथीयेली॥५३॥अष्टकश्राद्धाचाआतांकाळतोही
बोलतोंअैकसरळ॥चंद्रसूर्यग्रहणवेळ॥अयनेंनिर्मळपैंदोन्ही॥५४॥तेंव्हांतीळमिश्रितनतोयदेतां॥पित्रांसिघडेपरम
तृप्तता॥दक्षिणाकांहींयेकअर्पितां॥सहस्त्रभागताफळजोडे॥५५॥विषुवपित्रनिधीगयास्थानी॥पिंडजेदेतीपीतराला
गुनी॥त्याचेंफळफारसहस्त्रगुणी॥विशेषप्राप्तीलाभत्याहोये॥५६॥वैशारवत्रितीयाकार्तीकशुधनवमी॥श्रावणकृ
ष्णत्रयोदशीमाघपौर्णिमाभुमी॥श्राद्धकाळयोग्यहोयपित्रअंतर्यामी॥पींडादीसंभ्रमीतोशबावे॥५७॥स्नेहअथवा
कपटक्रोधास्तव॥पंक्तिभेदकरितीजेमानव॥तेब्रम्हहत्याकम्हणावेसर्व॥कविअभिप्रावदलेअैसे॥५८॥कोण्हीद्वीजन्म
हामुळमती॥यहलोकासीचअंतरती॥कोण्हीपरलोकासिवकती॥कोण्हीलाभतीदोन्हीलोक॥५९॥कोण्हासीद्विलो
काचिघडेनास्ती॥कथाघेतलीआहेआटोपती॥श्रोतयांप्रतिसमजोनिचित्तीं॥असोकृष्णप्रतीधर्मबोलिला॥६०॥पात्र
श्राद्धकाळाचाभावकळला॥धर्मसारार्थकथींआतांमला॥भगवंतम्हणेधर्मसारलीळा॥बोलोनिवेलाअसेमनु॥६१॥
तोचिपुराणश्रुतिसहित॥तुजनिरोपितोंयथार्थ॥अग्नीकपिलासत्रिद्विजविख्यात॥यतीनरनाथमहोदधी॥६२॥यां
च्यादर्शनेंचिनिसपापजाय॥येकगोबहुतांसीदेउंनये॥वस्त्रशयनस्त्रीअभिप्राये॥तैसाचिरमणीयेजाणावा
यें॥६३॥अन्नपात्रविस्तारीलें॥तेंगोविप्रेंसेविलेंबळें॥तरिराजसूययत्याचेंभलें॥फळचांगलेंप्राप्तहोये॥६४॥गोविप्रासि

नेंदावेंजोम्हणात॥तयासितिर्यकयोनीघडेप्राप्त॥द्विज दरीद्रीआणी हरीगुरुअर्थ॥तळीरवचतपित्रसाचे॥६५॥धर्मशास्त्र
लोकसंग्रहश्रुति॥निन्हीभावरक्षावेसुमती॥हीमविंध्याचीमध्यजगती॥वृषद्वतीगंगानदी॥६६॥आणीसरस्वतीतीस
री॥इत्यादिस्थानीआचारक्रियाबरी॥चालतअसेतेघ्यावीअंतरी॥प्रपंचसागरींतरावया॥६७॥ज्याज्यादेशींजोजोआ
चार॥सासाचाकरावाअंगीकार॥कुरुक्षेत्रपांचालादीदेशफार॥तत्तप्रकारवर्तावेंतेथें॥६८॥सासादेशीकासीचतोध
र्मउचित॥म्लेंछदेशविप्रगेल्यांकदाचित॥तेणेंम्लेंछाचारचिकरावातेथ॥श्रोतेहोऐसाअर्थकोंदुंनका॥६९॥युक्त
गुणाचासंग्रहकरावा॥कस्तुरीमृगांचाजेथेंमेळावा॥पवित्रगावतोहीजाणावा॥वासकरावातेशस्थानी॥७०॥आचार
प्रथमधर्मअहिंसासार॥गर्भाधानापासावसाचार॥स्वाध्यायतपस्नातकप्रकार॥अनंतरविवाहकार्यी॥७१॥पंचम
हायज्ञलोकिकवैदिक॥तैसाचिअध्यात्माचाविवेक॥क्रमेंचियोजावेहेअर्थसंम्यक॥प्रथमकनकदानाचेंआल्यां॥७२॥
नमस्कारुनिअंगिकारावें॥उभयहस्तेंगुरुसिनमावें॥सासाहस्तेंसासापांयातेंधरावें॥नवंदावेंयेकाहस्तें॥७३॥अध्ये
नसांगेतोगुरुम्हणावा॥मुंजीबांधीतोउपाध्याम्हणावा॥सांगवेदसांगबरवा॥तोजाणावाआचार्यमिनी॥७४॥उपाध्या
हुनिदशगुणें॥आचार्यथोरहोयमानें॥साहुनिपीताथोरदशगुणें॥साच्याशतगुणेंमाताथोर॥७५॥माताहुनिज्ञानदा
ता गुरुथोर॥साहुनिनभुतोनभविष्यतीकांहींसार॥श्रेष्ठनसेचिअन्यप्रकार॥तस्मातनिरंतरगुरुसेवा॥७६॥येकाभावें १०६
जावीकरीत॥अपमानितांनिरयप्राप्त॥नास्तीकतादंभादिपदार्थ॥सागीतांससुखहोये॥७७॥धर्मसाराधचिागुणरवाणी॥

अश्व प्रश्नतुझावारलाइतुकेनि॥धर्मम्हणेअग्नीहोत्रकरणी॥साचीनिशानीजाणावींआतां॥७८॥त्रीवर्णानीअग्निकेवी पर्व
पुजिजे॥स्थानमानसाचेंजाणविजे॥कायकायसामग्रीवोजे॥अग्नीसन्मानिजेतयास्तव॥७९॥सांगविधीनेंकेली
निर्माण॥भगवंतम्हणेऐकसावधान॥धर्मामृतपरमआख्यान॥महापावनआणीमना॥८०॥तरावयालागीब्रा
म्हण॥सर्वश्रृष्टीआधींहुताशन॥विधीनेंवदनीकेला निर्माण॥अग्नीउत्पन्नजाल्यास्तव॥८१॥अग्नीनामपावता
जाहला॥सर्वदेवाचेंमुखजोभला॥उपजतांचिधर्मापृथ्वीपाळा॥जाळुंलागलापदार्थनाना॥८२॥मगतोम्याभावें
उपासील॥तेथुनिऔपासनासीआरंभजाला॥विधीवतपुजीतीजेअग्नीला॥सायोज्यसाला अमरांचेंजोडे॥८३॥
बहुनामेंअग्नीसीअसती॥कारणयुक्ततेंकथितोंसुमति॥ज्याचेनिचालेग्रहव्यापारस्थीती॥ग्रहपतीसासिम्हणिजे
॥८४॥गार्हपत्यसाचेंचिनाम॥दक्षिणगतियजमानासिउत्तम॥जोडीसास्तवदक्षिणाग्निनाम॥आहुतीनिश्रम॥
ज्यांच्यासाला॥८५॥पावबीसास्तवआहवनीये॥नामपावलारमणीये॥द्विसंध्यादिजपुजिताहोये॥अवसंध्यपांहेंसा
स्तवनाम॥८६॥सभागतवन्हीतोसभ्यनामक॥अवसंध्यप्रजापतीप्रथमपावक॥गार्हपत्यदुसराब्रह्मादेख॥दक्षिण
ग्नीसम्यकतीसरारुद्र॥८७॥मीआहवनीयवन्हीचौथा॥सभ्योग्नीस्कंदपांचवानरनाथा॥आणीकहित्रिधानामर्में धा
नाता॥आणीचीनाअग्नीचीपैं॥८८॥पृथ्वीगार्हपत्यअग्नी॥अंतरीक्षदक्षिणाग्नी॥स्वर्गआहवनीयअग्नी

नामनिशानितीहींचीजैसी॥ १९ गार्हपत्यअग्निजेपुजिती॥ तेपृथ्वीचाजयसाधीती॥ दक्षिणाग्नीजेविप्रपुजिती॥ तेजय
लाभतिअंतराळीं॥ २० आहवनीयेंसाधेस्वर्गजये॥ अग्निहोत्रचोंअक्षराचानिर्णयो॥ मुळींकथिलाअसेरमणीयो॥ तोअभि
प्रायेकासयाबेधें॥ २१ बोलावाह्मणोनिनाहिंबोलिला॥ आटोपताकथाभागप्चेतला॥ आणीकहीफारअर्थगुंडाळ॥ अ
सेवेविलायेकीकडे॥ २२ वेदाचेंफळअग्निहोत्र॥ श्रुताचेंफळशीळपवित्र॥ दारेचेंफळहोणेंपुत्र॥ धनाचेंविचित्रदानफ
ळ॥ २३ ग्राम्यारण्यपशावऔशाधीफळें॥ वेदशास्त्रपुराणेंसकळें॥ सर्वअग्नीहोत्रास्तवभलें॥ कार्यनिर्मिलिंस्वयंभुनें॥ २४
पृथककभेदत्यांतहींअसति॥ कित्तेकभावकित्तेकअर्थी॥ निर्मुनियांवेलाप्रजापति॥ सांगिजेकितीकायम्हणोनि॥ २५ अ
ग्नीयजनार्थद्विजनिर्मिले॥ रक्षणार्थक्षेत्रीउसन्लकेले॥ अर्थार्थवैश्ययनिपजविले॥ सेवेसीभलेशुद्रजन॥ २६ तत्तत्का
र्यीतेंहीसावधान॥ असणेंतेंविसांचेंउपासन॥ पुजावि धहींअसेकांहिंभीन्न॥ असोतेंनिरूपणकासयासि॥ २७ अग्नीहोत्र
पुण्यसूर्याआंत॥ म्याधर्मराजाकेलेंस्थापित॥ सास्तवतोदीसेप्रकाशवंत॥ लोकस मस्तउजळीसदा॥ २८ विध्योक्तअग्निपुजितांघ
डगति॥ अविधीनेंलाभेनिरयवस्ती॥ क्षणहींविसंबुंनयेअग्नीप्रति॥ सावधचित्तिंअसावेंसदा॥ २९ मत्परायणजेकांसगुण॥ यथोक्तक
रितिअग्नीपुजन॥ तेसेरवींसूर्यमंडळभेदुन॥ महापावनगतिलाभति॥ ३० अनंतरनाहिंपुनरावृत्ति॥ नानासुखभोगेंनिसहर्षति॥ स
र्वप्रमाणेंजेतथ्यमानिति॥ मद्भक्तसुमतितेचिजाण॥ हाअग्नीहोत्रसमंधीकतुझा॥ प्रश्नबोरलापांडवाग्रजा॥ ऐसाद्वारकेचाबोलिलाराजा
हितकाजाजनाचिया॥ ३२ म्हणोनिरूषीसांगेभारताल॥ सुतकथीशौनकादिकांला॥ फारपल्हाळयेथेंत्यागीला॥ कळोसकळांमाधवम्हणे
इतिश्रीमहाभारतेअश्वमेधपर्वणीअग्नीहोत्र॥ निरूपणंनामत्रयोविंशोध्यायः श्रीरघुनाथार्पणमस्तु

१०७

श्रीरामकर्त्ता॥ अग्निहोत्रादिकनानाभाव॥ ऐकील्याविरिधर्मराव॥ श्रीकृष्णाप्रतिजेष्टपांडव॥ मानवदेवबोलताजाला॥
हेचक्रायुधनमस्तेस्तु॥ देवेशगरुडध्वजाअर्थु॥ चांद्रायणाचाभगवंतासमस्त॥ यथापांकुनिरोपीजे॥ १ हेवम्हणेपां
डवायथार्थ॥ सर्वपाप प्रणाशनअर्थ॥ चांद्रायणाचाएकपुनीत॥ शुधत्वलाभतपापीजेणें॥ २ विप्रक्षेत्रवेश्यींप्रायश्चित्त
केविध्यावेंतोनिरोपीतोंभावार्थ॥ आधींपंचगव्यविध्योक्त॥ पापमोचनार्थप्राशनकीजे॥ ४ मगसर्वांगवपनकरावें॥ मे
खळामौंजिबंधशुक्लवस्त्रीव्हावें॥ पालाशदंडब्रम्हचर्येंराहावें॥ शुचिर्भुतअसावेंनिरतर॥ ५ आधींचकेलाअसावाउ
पवास॥ शुक्लप्रतिपदेचादिवस॥ जावेंतधींनदीसंगमतीर्थासि॥ किंशुचिदेशअथवागृहीं॥ ६ गोमयेंअवनीसारउन
स्थंडिलींप्रतिष्ठावाहुताशन॥ आघाराचाज्यभागाचेन॥ प्रणवपवणव्याहृतीतथा॥ ७ वारुणपंचाहुतीचेनी॥ आहुती
अर्पाव्याक्रमेंचिवन्ही॥ सत्यायविष्णवेचेतिम्हणोनि॥ ब्रम्हर्षिगुणीब्रह्मातथा॥ ८ विश्वेदेवआणीप्रजापति॥ स्वाहा
च्यास्वाहाप्रायश्चित्तआहुती॥ चालाव्याअग्नीतक्रमपधति॥ योजावाशांतिप्रकारमग॥ ९ अग्निसोमासीकरूनि
नमन॥ भाळींधरावेंकांहींभस्मचीन्ह॥ पुन्हानदीतकरावेंगमन॥ सोमवरुणनमावासुर्य॥ १० स्नानकरूनिसाउ
परी॥ आचमनेंसंपादुनीबरीं॥ प्रागमुखबैसावेंनदीतीरीं॥ कीजेअनंतरींप्राणायाम॥ ११ मगउर्ध्वबाहूरविपाहा
वा॥ कृतांजलींप्रदक्षीणायोगवारावा॥ विधीनारायणहोरुद्रपांडवा॥ आराधावावरुणसुक्तें॥ १२ वीरघ्नवृष

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

कीं वा अघमर्षण ॥ गायत्री सावित्री कीजे पठण ॥ शताष्ट शत किं सहस्त्र प्रमाण ॥ जप अर्पण करावा पैं ॥ १३ ॥ मध्यान्हका
ळीं पायस यावक ॥ प्रमले करावा साचा पाक ॥ सौवर्ण रजत ताम्र मृण्मयिक ॥ अथवा देख औदुंबर पात्र ॥ १४ ॥ कोशां
नत हीं तो घालावा पाक ॥ कक्षे गुप्त करीजे पुटक ॥ सात ग्रहीं मागावी अन्न भीक ॥ साडुनि अधीक कामानये ॥ १५ ॥ गोदो
हमात्र तीष्टावें द्वारीं ॥ मग मिळो न मिळो माधोकरी ॥ सप्त ग्रहीं भीक्षा चे तल्पावरी ॥ झडकरी नीघावें पैं ॥ १६ ॥ ब्राम्ह
ण ग्रहींच भीक्षा घ्यावि ॥ हास्य न कीजे स्त्री न पाहवी ॥ मुत्र पुरीष रजस्वळा नुवी ॥ कीं पतीत आडवीं श्वानें आलियां ॥ १७ ॥
दर्शनें चि कीजे सूर्यविलोकन ॥ पादुकेवरी न कीजे आरोहण ॥ नदीनीर कीं वा शुचिस्थान ॥ तेथें भुमी जाण ठेविजे भी
क्षा ॥ १८ ॥ प्रक्षाळुनि हस्तपादादीक ॥ आचमनें करूनि सम्यक ॥ पुजावा द्विज आणी पावक ॥ प्रोक्षावें चोख अन्न उदकें ॥ १९
साचे पांच कीं सप्त भाग करावे ॥ सूर्याग्नी विधी सोम वरूण विश्वेदेव बरवे ॥ साहा भाग यांसि क्रमें विदावे ॥ मंत्र अ
घवे जपुनीयां ॥ २० ॥ शेष उरेल जें कां अन्न ॥ तें अंगुष्ट तर्जनी मध्यमे चे न ॥ प्राग्मुख ग्रासें आपणे ॥ घ्यावा लाहान वदनापरी येक
॥ २१ ॥ गायत्रिमंत्रें ग्रास तो घ्यावा ॥ प्रतिदिन चंद्र वाढे पांडवा ॥ ग्रासविधही तेसाचि बरवा ॥ वाढवावा शुक्लपक्षीं ॥ २२ ॥
कृष्णपक्षीं उतरवावा ॥ त्रिकाळ कीं द्विकाळ स्नान योग सारावा ॥ वस्त्र नपीडीजे महानुभावा ॥ दिवसा लोटावा शुधस्थ १०८
निकाळ ॥ २३ ॥ रात्रि स्थंडील शाई वीरासन ॥ वृक्षमुळ किंवा देवसदन ॥ तेथें येकाकी साधावें शैकाण ॥ क्षौम शान

अश्व वल्कल अथवा ॥ २४ ॥ नातरी कार्पास वसन ॥ वेष्टुनि लोटावे प्रमाण दीन ॥ मासातीं ब्राम्हणासी भोजन ॥ सदक्षीण पर्व
समर्पावें ॥ २५ ॥ येणे प्रकारें चांद्रायण व्रत ॥ केलीयां सर्व पापें नाशत ॥ भ्रुणहत्या हेमस्तेय गोब्राम्हणघात ॥ गुरूतल्प
कार्थ सुरापान ॥ २६ ॥ इत्यादि पातकें उडोनी जाती ॥ गोआविक उष्ट्रक्षीर सुमति ॥ व्याधी स्तव किंवा स्वभावगती ॥ जे
सेवीती दशदिनापर्यंत ॥ २७ ॥ मृतसुतकान्न उपपातकान्न ॥ कुंडगोळक देवलक अन्न ॥ आणी कहीं दोषी असाधा
रण ॥ रसादि लवण विक्रईक ॥ २८ ॥ येकोद्दीष्टभोजी भीन्नभांडभोजी ॥ स्त्रीसहभोजी कन्यकासहभोजी ॥ मौंजी
वीण पुत्रासहभोजी ॥ नेणोनि द्विजीं उच्छिष्ट अर्पि ॥ २९ ॥ तुंबक शतक पलांडु गृंजन ॥ विपक्क मांस छत्राक लशुन ॥
विटाळसी चंडाळ श्वानस्पर्शन ॥ सेविल्या चांद्रायण प्रायश्चित्त ॥ ३० ॥ घेउनियां व्हावें पुनीत ॥ जें पुर्वीं रुषी निर्मि
लें व्रत ॥ तें संपादुनी वसुरुद्रादि स ॥ स्वर्ग समस्त पावते जाले ॥ ३१ ॥ चांद्रायणाचा इतुके नि प्रश्न तुझा गेला वारो
नी ॥ परिसोनि धर्म गुणखाणी ॥ हर्षा वोनि बोलता जाला ॥ ३२ ॥ हे सर्वभुतपते श्रीमंता ॥ आणी सर्वभुत नमस्कृ
ता ॥ सर्वभुतहीत धर्मज्ञातां ॥ सर्वज्ञा भगवंता कथीं मज ॥ ३३ ॥ देव म्हणे द्विरद्रजनाप्रति ॥ स्वर्गसुखाचि घडे प्राप्ति
तो सर्व पापप्रणाशन सुमती ॥ मना प्रति धर्म आणी ॥ ३४ ॥ कार्त्तिकापासुनि द्वादशमास ॥ येकभुक्त राहती जे विशेष
त्यांचे नाशती सकळ दोष ॥ ऐकोनि श्रेष्ठ नरेशा धर्म बोलिला ॥ ३५ ॥ पृथक मास नियम सकळ ॥ मज निरोपावे स्वामी

प्रांजळ॥श्रीकृष्णम्हणेअैकनिवळ॥नक्तकेवळजेमाझे॥३६॥तेयेकभुक्तकार्तिकींअसती॥तोयफळपर्णकांहींनसेविती
मद्परवीसीउपासीती॥दक्षिणासहीतींव्रतांतिंद्विजा॥३७॥दिव्यान्नेंतृप्तीदेतीअसाधारणा॥कोचेंनचुकतीविधीप्रमा
णा॥सूर्यलोकपावतीसेरवींतेजन॥चेवल्यांब्राह्मणकुळींजन्मती॥३८॥मार्गशीर्षिकामक्रोधलोभवर्जित॥येकम
सराहतीजेयेकभुक्त॥मौनेंगायत्रीजपसूर्यासीपुजीत॥द्विज०तर्पितसेरवींबरे॥३९॥सासीअग्नीहोत्रआहीताग्नी
लाभेफळ॥विमानजोडेप्रदीप्ततेजाळ॥सप्तर्षिलोकींलोटेबहुकाळ॥चेवल्यांविशाळहरिवर्षि॥४०॥जन्मलाभेनृपा
चेउदरीं॥सकळकामनापुरेखरी॥पौष्यमासींयेकभुक्ताहारी॥होयजरीसकळनेमें॥४१॥सासीसहस्त्रवि
प्रातीथ्याचें॥फळप्राप्तहोयरायासाच्चें॥सेरव्यसेरवींजोडेशक्रलोकिचें॥मापजन्माचेंइळावर्तिलाभे॥
माघमासींसर्वनेमासहीत॥मदर्चनद्विवारअग्नीपुजीत॥सेरवींसमाराधनाकरीत॥तोबैसतमयोरयानी
॥४३॥पित्रुलोकींअप्सराचेनी॥बहुकाळपुजापावतगुणी॥पुण्यच्युतेंभद्रादेशअवनी॥भोगजन्मोनीभो
गीतनाना॥४४॥फाल्गुणमासींसर्वनेमयुक्त॥नमोब्रम्हण्यदेवायमंत्रजपत॥व्रतांतींपायसेंद्विजतृप्त
निर्दंभकरीतमत्प्रीतीनें॥४५॥तोसारसवीमानीबैसोनि॥सेरवींराहेनक्षत्रलोकस्थानी॥चेवलीयांके १०९
तुमाळाअवनी॥भोगजन्मुनीनानाभोगी॥४६॥चैत्रमासींसर्वनेमासहीत॥नरजोराहेयेकभुक्त॥तोचंद्र

पर्व

अश्व लोकसेरवींपावत॥चेवल्यांजन्मतरमणकवर्षि॥४७॥वैशाखमासींब्रम्हण्यदेवमंत्र॥जपतपुजीतदीवाकर॥
द्विजापुढेंयेकभुक्ताहार॥मौनेंसादरजोकरी॥४८॥सासिअग्निष्टोमाचेंलाभेफळ॥शक्रलोकीभोगभोगीपुष्क
ळ॥चेवल्यांहेमंतवर्षिअतुळ॥भोगबहुकाळभोगुनियां॥४९॥विप्रजन्मलाभेअनंतर॥जेष्टमासींब्रम्हण्य
देवायमंत्र॥जपतयेकभुक्तराहेजोनर॥वीधसमग्रसंपादीसेरवीं॥५०॥तोलाभेचांद्रायणव्रतफळ॥देवलोकीं
सुरवभोगीबहुळ॥उत्तरकुरूदेशींहोयभुपाळ॥मगद्विजसुशीळयालोकींहोये॥५१॥आषाढमासींयेकभुक्तपुजी
मज॥अष्टाक्षराचाजपकरीसहज॥गुडादीकींसेरवींहर्षवीद्विज॥शतसुतेजकपिलादान॥५२॥साचेंफळला
भताहोये॥देवलोकींसुभौरवेगीतराहे॥तेथुनिशाकद्विपींजन्मलाहे॥मगद्विजतपांहेंयालोकींलाभे॥५३॥श्रा
वणमासींब्रम्हण्यदेवाय॥मंत्रजपतयेकभुक्तराहे॥विप्रासन्मुखनेमेंअन्नखाये॥व्रतांतीरमणीयद्विजतर्पि
॥५४॥पायसेंसर्वांचेंनिववीमन॥तोकपिलादानाचेंपावेपुण्य॥शक्रलोकींनानाभोगभोगुन॥पावेजननकु
शद्विपीं॥५५॥तेथुनियालोकींद्विजहोत॥भाद्रपदमासींकरीजोव्रत॥नमोब्रम्हण्यदेवायमंत्रजपत॥व्रतांतीतृ
प्तद्वीजांसीकरी॥५६॥पितृप्रीसर्धअर्पितिळ॥माझीभक्तीअंतरींजागेनिर्मळ॥सासीराजसूयअश्वमेधा

चेंजोडेफळ॥शक्रलोकींबहु ळभोगभोगी॥५७॥चेवल्मोंयालोकींहोयब्राम्हण॥येकभुक्तराहेजोंमासआश्विन॥मद्गाय
त्रीजपमद्गतमन॥शतप्रमाणअथवाअधीक॥५८॥समाराधनाकरिब्रतांतिं॥सासीअश्वमेधपुण्याचीचडेप्राप्ति॥म
मलोकींभोगभोगीनानारीती॥श्वेतद्वीपक्षीतीमगजन्मे॥५९॥उपरियालोकींहोयेविप्रवर॥सर्वभुतहिताचाप्रश्न
सार॥वारोनिगेलातुझासमग्र॥अैकोनियुधीष्टीरबोलियेला॥६०॥येकवर्षपुर्णकेलियांव्रत॥सांगसासीफळका
यहोयप्राप्त॥सावधअैकम्हणेभगवंत॥क्रोधजीतब्रम्हचारी॥६१॥जितेंद्रियअनसूयकमजपुजिनित्य॥संध्या
काळींमद्गायत्रीजपत॥नमोब्रम्हण्यदेवायम्हणत॥शुधतेंजेवितविप्रापुढें॥६२॥करूनिवासुदेवस्मरण॥प्रति
मासींब्राम्हणभोजन॥नवनीतकींतीलधेनुजाण॥करीतअर्पणद्विजहस्तीं॥६३॥साचेंज्ञानाज्ञानदशजन्मपाप
नक्षाळहोउनिजायेरक्षारूप॥वर्षव्रताचेंहेंकथीलेंमाप॥अैकोनिभुपधर्मबोलिला॥६४॥सर्वउपवासांतश्रेयस्क
र॥उपावासकोणतेसांगसाचार॥कृष्णम्हणेद्वादशीउपवासथोर॥क्रमेंचितोप्रकारनिरोपितों॥६५॥अहोरात्र
मार्गशीर्षमासीं॥मातेंपुजीतराहेद्वादसी॥अश्वमेधफळलाभेसासी॥पुण्यद्वादशीनेंमेंराहीलीयां॥६६॥
वाजिपेयफळहोयप्राप्त॥माघद्वादसीउपवासकरीत॥माधवपुजाबरीसंपादीत॥तोफळलाभतराजसूयाचें॥६७॥ ११०
फाल्गुणमासींगोविंदप्रीसर्थीं॥द्वादशीसीजोउपवासकरीत॥सासीअतिरात्राचेंहोयफळप्राप्त॥विष्णुप्रीसर्थचैत्रमासीं॥

अश्व द्वादशीसीराहेजोउपवासीं॥पौंडरीकफळलाभेतयासी॥मधुसूदनसौज्ञिकवैशाखद्वादशी॥केल्मांअग्नीष्टोमसासि पर्व
फळलाभे॥६९॥त्रिविक्रमप्रीसर्थजेष्टाद्वादसी॥केल्यांगवामेधफळलाभेसासी॥आषाढवामनाख्यकेल्मांद्वाद
शी॥सर्वक्रतुफळासीआर्हहोय॥७०॥अैकोनियुधीष्टीरेंप्रश्नकेला॥पंचमीचामहिमासांगमला॥भगवंतम्हणेअै
ककुशला॥पर्वद्वयभुपाळाद्वादशीद्वये॥७१॥श्रवणादिजालेपांचप्रकार॥सासीचपंचमीउपवासनर॥म्हणतीनरमे
धाचेंफळथोर॥व्रताचारकेल्मांलाभे॥७२॥हापंचमीचावारलाप्रश्न॥पुढेंद्वादशीचेंअैकमहीमान॥श्रावणद्वाद
शीश्रीधराख्यउपोषण॥केल्मांपंचयज्ञफळलाभे॥७३॥हृषीकेशभाद्रपदद्वादशी॥केल्मांपात्रहोयसौत्रामणी
फळासी॥पद्मनाभअश्वीनद्वादशी॥गोसहस्रफळासीतेणेंलाभे॥७४॥दामोदरकार्त्तिकद्वादशी॥व्रतेंसर्वक्रतुफ
ळयेहातासी॥ममलोकींवस्तीसाधिव्रतस्तांसी॥बाराहीद्वादशीजेकरीती॥७५॥प्रीतीनेंमजलागीअर्चिती॥तेसक
ळलोकींभोगभोगीती॥श्रेष्टउपवासाचिहेप्रश्नगुंती॥तुझीभुपतीवारोनिगेली॥७६॥अैकोनिधर्मराजहर्ष
ला॥कृतांजलीश्रीवासुदेवाला॥नानाप्रकारेंस्तुविताजाला॥कंठदाटलापरमप्रेमें॥७७॥स्तवनपाल्हाळसा
गिलायिथ्या॥असोधर्माचादेखोनिभावार्थ॥देवेंधरीलेसाचेदोन्हीहात॥स्तुतीअसंतपुरेम्हणुनी॥७८॥बेउ
निपरतीमाझीस्तुती॥अन्यअर्थबोलकांहींसुमती॥भेदअसेकायतुजमजआंतौति॥तथेंहेनसतीगोष्टी॥

कासया॥७९॥परीसोनियुधिष्टीरबोलिला॥ऐकतांऐकतांतुझीयाबोला॥मनोदयनाचतोमाझावेळोवेळा॥पुसणें
तुलाआहेयेक॥८०॥कृष्णद्वादशीकेवीआर्चावासी॥भगवंतम्हणेपरियेसीं॥उपवासकरुनियेकादसि॥यथाशक्ति
विप्रासीअन्नद्यावें॥८१॥तेणेंचंद्रलोककीं नक्षत्रलोक॥तस्यायोज्यतेनेंलाभेसम्यक॥धर्मम्हणेहाकळलाभावदे
खवकोण्याकाळींनिष्टंकदानकीजे॥८२॥दानासीकाळयोग्यकोणता॥कृष्णम्हणेऐकनरनाथा॥दोन्हीग्रहणेंव्यती
पातविषुवप्राप्तता॥कींअयनलागतांनुतनपैं॥८३॥कोटीगुणेंतेंव्हांफळेदान॥साध्यगंधर्वसिद्धादिमरुद्गण॥विषु
वकाळींकरितीउपोषण॥नेमुनिमनमाझ्याध्यानी॥८४॥येवंविषुवकाळमहाथोर॥अन्नवस्त्रादिनानाप्रकार॥
श्रोत्रियासिदानकेल्यांसादर॥फळसुंदरत्याचेंऐक॥८५॥आधींदशजन्मांचेंपापजाये॥दशाश्वमेधफळहातासि
ये॥माझ्यालोकींकींरुद्रलोकींराहे॥विमानदिव्यपावोनिसेखीं॥८६॥दिव्यसहस्त्रकोटीवछर॥गंधर्वाप्सरांचेनिपु
जापावेफार॥चेवल्यांयालोकींचतुर्वेदीहोयविप्र॥ग्रहणसूर्यचंद्रप्राप्तजाल्यां॥८७॥जोजपेमाझीकींव्हांकरगा
यत्री॥देवार्चनकरीनानावाद्यमंत्री॥त्याचींसर्वपापेंमावळतीधात्री॥चंद्रसूर्यपरिविमानलाहे॥८८॥जंवरी
वृक्षपर्वतअवनी॥तंवरीराहेसोमलोकस्थानी॥चेवल्यांवेदवेदांगविप्रगुणी॥इयेअवनीसभाग्यहोत॥८९॥ १११
हादानाचाकथीलातुजकाळ॥धर्मम्हणेतुझीगायत्रीविमळ॥जपल्यांकायप्राप्तहोयफळ॥वीचारनिवळतीच्या

अश्व केसा॥९०॥कृष्णम्हणेद्वादशी विषुवउभयग्रहणी॥व्यतीपातअयनअश्वस्पर्शनी॥मद्गायत्रीकिंवाअष्टाक्षरप्राणी॥ पर्व
जपेवाणीजरीधांवें॥९१॥त्याचेंपापसर्वजायअर्चित॥ऐकोनिधर्मवदलामात॥अश्वस्पर्शनतवदर्शनसत्य॥समाननेमस्तक
वण्यागुणें॥९२॥समकरुनिंतुंबोलिलासी॥भगवंतम्हणेपरीयेसीं॥अश्वस्वरुपेंपाळितमीत्रै लोक्यासी॥भेददोघांसीनसे
कांहीं॥९३॥अश्वयपुजितीतेमजपुजीती॥प्रहरीतीतेमजप्रहरिती॥तस्मातप्रदक्षिणाकीजेसाप्रती॥उपद्रवस्थीतीनदेउनि
॥९४॥जेष्टेस्तवमीराहीलोंअश्वशीं॥तदाश्वप्रशंशलातोक्षिती॥यास्तवक्षमाधरुनिचित्तिं॥भावेंभक्तितयाचिकीजे॥९५॥
हाअश्वध्यात्वाप्रश्नतवारला॥धर्मम्हणेतीर्थकोणथोरसांगमला॥देववीनवीफारभेदतीर्थाला॥असतीमनाल्लातेआणी
व्रतपारणतीर्थआर्जवतीर्थ॥देवशेवातीर्थगुरुसेवातीर्थ॥पितृसेवातीर्थमातृसेवातीर्थ॥दारातोषणतीर्थसाउपरी॥९६॥अति
थीपुजातीर्थब्रह्मचर्यतीर्थ॥ग्रहस्तवानप्रस्थयतितिर्थ॥आणीकहीतीर्थेंअसतीबहुत॥क्षमातीर्थसर्वांतश्रेष्टराया॥९८॥
क्षमावंतासिउभयलोकप्राप्त॥मानापमानताडणभर्छनतुल्यभुत॥यज्ञादानधर्मयससनाना॥अर्थसर्वक्षमेंतआटोनि
गेले॥९९॥क्षमायेकधरील्यांशाश्वत॥त्यासीसर्वार्थिघडलेनिश्चित॥असोकासयापाल्हाळबहुत॥धर्माप्रश्नार्थिरवंउ ला
तुझा॥१००॥येणेप्रकारेंश्रीकृष्णबोलिला॥म्हणोनिवैशंपायनभारताला॥कथाकथीशयाजन्मेजयाला॥सुतरुषींलाम
धवम्हणे॥१०१॥ ॥इतिश्रीमहाभारतेअश्वमेधपर्वणीक्षमादिनिरुपणंनाम॥ ॥चतुर्विंशतिअध्यायः॥ श्रीरामार्पणमस्तु

श्रीरामकर्त्ता॥क्षमादिकअेकील्यावरीप्रकार॥श्रीकृष्णासीम्हणेयुधीष्टीर॥ भगवंतासर्वपापघ्नाअदुष्कर॥प्रायश्चित्तसा
चारमजसांग॥१॥तद्रूक्तमीनिरोपीमजहीत॥श्रीकृष्णम्हणेअेकसावचित॥पापीअधर्मिकासीभृत॥हागुप्तार्थनकीजे
कदा॥२॥मद्गतचित्तपावनब्राम्हण॥नमोब्रम्हण्यदेवायम्हणोन॥सासिकेल्यांप्रदक्षिणानमन॥पापसंपुर्णनाशपा
वे॥३॥वराहेंआघ्राणीलीतेमाती॥शीरींधरावीपरमप्रिती॥प्राणायामकरावेशतगणति॥पातकाचिशांतितेणेंही
होये॥४॥दक्षिणावर्त्तशंखकपिलाशृंगतोये॥पुर्वेकडेनदीजेवाहतजाये॥औं माझेंसानिध्यआलये॥पातकक्षयेस्ना णी
नेंघडे॥५॥रोहीणीनक्षत्रअष्टमीतीथी॥गोमुत्रकींविप्रपादतोयप्रीती॥प्राशील्यांपापाचिघडेशांति॥शिंशुमारमूर्त्ति
ममअधीष्टान॥६॥ चतुर्दशअंगेंसींनमिल्लियां॥ पातकसर्वजायविलया॥अंगस्थीतीअेकधर्मराया॥ गावसंशया
नुरेलतेणें॥७॥ शिरधर्महनुब्रम्हावृषवामसव्यभाग॥हृदयविष्णुस्कंदअश्वीन दोघ॥अत्रिकटसंवछरलिंग॥पा
दचांगमित्रावरूण॥८॥उरूइंद्रहुताशन॥पुछमुळपाकशासन॥पुच्छमध्यप्रजापतिस्तान॥अभयआपणअ
ग्रभाग॥९॥येवंचौदाअंगेंचौदामुर्त्ती॥शिंशुमाराचिअैसीआकृती॥नमिल्यांस्मरणकरुनिचित्तिं॥दोशपळ
तीदशादीशे॥१०॥पौर्णमेसीउपवासकरून॥पंचगव्यकरावेंप्राशन॥तेणेंसर्वदोषाचेंघडेनाशन॥तैसेंचिपाव
नब्रम्हकुर्चतोय॥११॥प्रतिमासींजोप्राशनकरी॥साच्यापापाचीसरेदोरी॥वीचारब्रम्हकुर्चेचाकुसरी॥अवधा ११२

अश्व रींभारताधर्मा॥१२॥पालाशपत्रताम्रहिरण्य॥काशाचेंतरीकरावेंभाजन॥गायत्रीमंत्रेंघ्यावेंगोमुत्रजाण॥गोमयपावनगं पर्व
धद्वारामंत्रें॥१३॥आप्यायस्वेतीमंत्रेंक्षीर॥दधीक्रावणमंत्रेंदधीसुंदर॥तेजोसीशुक्रमसीनेंअज्यसार॥देवस्यत्वेंपवित्रकु
शोदक॥१४॥आपोहिष्टेतिरूचेचेन॥यथाविधघ्यावेंयवचुर्ण॥ब्रम्हणेतिमंत्रें समीधासुलक्षण॥हवाव्याआपणहुताशनी॥१५
आलोडणतथानिर्मथन॥कीजेप्रणवमंत्रेंकरून॥साचिमंत्रेंउचलावेंजाण॥कीजेप्राशनसाचिमंत्रें॥१६॥तचासाउनिअ
हीवेगळाहोये॥तेविमहत्पापयाब्रम्हकुर्चेंजाये॥ममसूक्तपवेजोरमणीये॥तोपद्मापरिनव्हेलिप्तपापा॥१७॥सुगमप्रायश्चि
त्ताचाइतुकेनि॥धर्माप्रश्नतुझागेलावारोनि॥असोविश्वासभावशुध्दब्राम्हणी॥धरीतांनिशिदीनीनशीवेपाप॥१८॥धर्म
म्हणेभावशुध्दद्विजकेवी॥सफळकर्मतयाचेंकेवी॥कृष्णम्हणेक्रमेंचिअघवी॥गोष्टीतांआणावीमनाप्रति॥१९॥त्रिदंडधार
णमौन॥जटाधारणमुंडण॥व्रतचर्यअभिषेचन॥वल्कलाजिनवेष्टायासी॥२०॥अग्नीहोत्रीवनवासी॥स्वाध्यायीदार
संग्रहीतापसी॥भावयेकनसील्यांसासर्वांसी॥कर्मेंपरीयेसींसर्ववृथा॥२१॥येवंअग्निहोत्रवेदवृथा॥शीळवरेंअसांवें
नरनाथा॥शीळेंदेवपावतीसुखा॥ वस्था॥शीळासीतत्ताश्रुतीकारण॥२२॥श्रृतीप्रमाणेंकरावाआचार॥शांतदां
तक्रोधआत्मइंद्रियजितनर॥ब्राम्हणांतअग्रगण्यजाणतोचतुर॥वरकडइतरशुद्रापरि॥२३॥अग्निहोत्रव्रतपर
स्वाध्यायनिरत॥शुचिउपवासरतदांत॥देवसासीब्राम्हणम्हणत॥आनीनेंपुजीतनव्हेद्वीज॥२४॥गुणासीचमानअसे
जनी॥चांडालहोसातोअसिल्यांगुणी॥देवविप्रमानीतिसालागुनि॥स्त्रेयेवकरणीअसावीबरी॥२५॥मनशौचक

मंत्रशौचकुलशौच॥ शारीरशौचतथावाचा शौच॥ यापांचाशौचामध्येंसाच॥ धृतीशौचविशेषहोये २६ हृदयशौचें
स्वर्गपावतीमानव॥ सफळकर्माचाहाकथीलाभाव॥ सामान्यकर्माचाअभिप्राव॥ तोहीसर्वमनासिआणी २७ अग्नि
होत्रत्यागीक्रयविक्रयी॥ वेदश्रुतीविसरलासर्वहीं॥ वर्णसंकरकरणारमही॥ कर्षकअन्यार्इविकर्मसेवी २८ इत्या
दिकद्वीजजाणवृषल॥ वृषशब्देंधर्मनिर्मळ॥ लयकरितिसाचाजेरवेळ॥ ह्मणोनिवृषळह्मणावेते २९ जेश्वपचाकु
निहिन॥ असोवेदमंत्रेंशुद्रस्तवन॥ जोद्विजकरीत्यागुनीमदर्पन॥ चांडालासमानमीतोमानी ३० क्षीरींतघातलें
श्वानदुग्ध॥ कींहवीसीस्पर्शलिंश्वानअमेध्य॥ त्यायोगेंनासतीतेपदार्थसुखद॥ हीनाचेस्थानीवेदतैसाहोय ३१
ज्याहीवेदतथाषडंगयुक्त॥ षडंगाचाबोलिजेलअर्थ॥ शिक्षाकल्पव्याकरणनिरुक्त॥ छंदपुनीतजोतीषतथा। ३२
षडंगह्मणावेंययाप्रति॥ वेदषडंगदोन्हीदशगणती॥ मिमांसान्यायविस्तारपद्धती॥ पुराणसुमतिधर्मशास्त्र ३३
याचतुर्दशप्रकारासीजन॥ चौदाविद्याह्मणतीसज्ञान॥ इत्यादिगुणआचाराविण॥ असीलतोब्राह्मणाधमजाणोंन
ये ३४ लोकींअपवित्रप्रकारतीनी॥ पांचअमेध्यभारताजाणमनी॥ शुद्रश्वानअनामीकश्रवनी॥ प्रकारतीन्हीअ
पवित्रहे ३५ गायककुकुटसुपविटाळसी॥ वृषळीपतीपांचबापरियेंसीं॥ शिवोंनयेसर्वथायापांचासी॥ शिवल्यां
स्नानासिपात्रहोईजे ३६ शुद्रहोत्साताअसिल्यामद्भक्त॥ तोपुनिताहुनीमहापुनीत॥ त्यासीजोनरअपमानीत॥ तोको ११३

अश्व

टीवर्षपावतनर्कवास॥ ३७ चंडाळहीअसेनाकांमद्भक्त॥ बुधीवंतेंनापमानीजेकींचित॥ अपमानीतांरौरवप्राप्त॥ यास्त
वरक्षीतमर्यादाजावी॥ ३८ मद्भक्ताचाभक्तजोभला॥ तोभक्ताहुनिआवडतामला॥ तस्मातपुजीतजावेंत्यापुज्याला॥
बरीअपयालागतीव्हावया॥ ३९ कीटपक्षीमृगादिमद्गतचित्त॥ त्यांसीयानारूढमीनीजलोकानेत॥ तेथेंत्यानीतारा
वयाचाअर्थ॥ अश्चिर्यमुतनव्हेचिकांही॥ ४० भक्तिचामीपरमामुकेला॥ आणीककांहींनाडेंवमला॥ द्विजापरिमद्भक्त
शुद्राला॥ पृथ्वीपाळाजोपुजी॥ ४१ तेणेंमाझेंचिकेलेंजाणपुजन॥ भक्तासाटींमीपावतजनन॥ हेमादिप्रतिमापुजीती
जन॥ विधीविधानउपचारें॥ ४२ तेंमजगोडनलगेचिनि॥ मद्भक्तपुजामानतअति॥ जयकामलाभेनृपाप्रति॥ मद्भक्तासिनि
रुतिपुजीलीयां॥ ४३ विद्याकामद्विजलाभे॥ धनकामवैश्यलाभे॥ सुखकामशुद्रलाभे॥ विरतीउभेपापाचेगीरी॥ ४४ प्रा
वरुधद्विजांचाअर्घ्य॥ धर्मानोंविचारीलाकर्मफळयुक्त॥ तोम्याजाणविलातुजआद्यंत॥ येवंमद्भक्तनेचिविप्र॥ ४५ साचि
चपुजामजमानत॥ ऐसेकोनिधर्मवदलामात॥ कोणाचिपुजातुजनमानत॥ प्रीतीअसंतकोणेचाईतुह्मी ४६ श्रीकृष्ण
ह्मणेऐकसावचित॥ द्विजहोत्साताहीनाचादुत॥ कींवीटाळसर्वदाकालवीत॥ कींदावितबाह्यदंभ ४७ कींमद्भक्ता
चामहाद्वेषी॥ कींब्रम्हस्वापहर्तापापरासी॥ इत्यादिकांचिपुजामानसीं॥ मजनिश्चयेंसींमानतनसे ४८ हापुजे
चाकथिलाअर्थ॥ आतांममाधिष्ठानऐकसत्य॥ धेनुब्राह्मणआणीअश्वस्थ॥ मजसातभेदक्षसे॥ ४९ हेतीन्ही

पर्व

आणीचोथेमद्भक्त ॥ सांलागीजेअपमानीत ॥ सांचीकुळेंजळतीसप्त ॥ पुजातस्मातकराविबरी ॥ ५० ॥ हाअधिष्ठानाचाप्रश्नवा
रला ॥ ऐसेकोनिधर्मपृछ्याकरिताजाला ॥ विप्रदेहचिअसतांद्विजाला ॥ शुद्रत्वपुण्यसीळाकेविलाभे ॥ ५१ ॥ कृष्णम्हणेद्वादशवर्ष
वरी ॥ कुपस्नानकरीजोनिरंतरी ॥ साचेंविप्रत्वहोउनिदुरी ॥ शुद्रत्वलोकरीआंगींबाणे ॥ ५२ ॥ राजसेवाद्वादशवर्षकरीत ॥
द्वादशवर्षेंपटणीराहत ॥ शुद्रीचेपोटींपुत्रजन्मवित ॥ वृथाभक्षितसोमलताविप्र ॥ ५३ ॥ अमेध्यभक्षीमद्यपानी ॥
इत्यादिकासीकर्मेंचिकरूनि ॥ शुद्रत्वाचिस्पर्षेदेहींनीशानी ॥ मद्भक्तकरणीनकरीतीऐसी ॥ ५४ ॥ शुद्रत्वाचाहावारला
प्रश्न ॥ ऐसेकोनिबोलिलाधर्मनंदन ॥ देशांतरींआप्तपावलामरण ॥ कीजेकर्माचरणकेवीसाचें ॥ ५५ ॥ कृष्णम्हणेपालाश
प्रतीमाकीजे ॥ तीनीसेंसाटीपत्रेंतोडीजे ॥ अथवादर्भतीतुकेचिवोजे ॥ प्रेतआकारिजेकल्पसुत्रें ॥ ५६ ॥ शिरींचाळीस
कंठीदश ॥ बाहींशतअंगुळींपुन्हादश ॥ उरींतीसजवरींवीस ॥ त्याहावृषणासत्रिशिश्नासिच्यारि ॥ ५७ ॥ उरुस्थानीश
तजानुजंघींतीस ॥ दशादर्भचरणस्थानास ॥ तिनीसेंसाटीयाअस्तीअशेष ॥ आकारसरसप्रेताचाकीजे ॥ ५८ ॥ क
ल्पप्रमाणेंदाहिजेसांग ॥ विदेशमरणाचाहाकथीलाप्रसंग ॥ धर्मम्हणेविशेषतीर्थचांग ॥ मजअव्यंगनीरोपावें
॥ ५९ ॥ श्रीकृष्णम्हणेतीर्थेंबहुत ॥ मागेंसांगीतलींक्रमयुक्त ॥ सकळांतथोरस्मृततीर्थ ॥ क्षमातीर्थतेंहींश्रेष्ठ ॥ ६० ॥ क्षमा ११४
ससजयाचेगांईं ॥ त्यासीमजभेदनसेकांहीं ॥ तोआणीमीनिर्भयलोकत्रईं ॥ येकासीहृदयींपरीमीभीतों ॥ ६१ ॥ देव

अश्व देत्यादीकांनाहींभीत ॥ शुद्रजोकांवेदपढत ॥ त्याच्याआंगावरीलमारुत ॥ त्याहावयाशक्मीनवें ॥ ६२ ॥ तस्मातप्रण पर्व
ववेदोक्तमन्नाम ॥ शुद्रासीसांगोंनयेउत्तम ॥ द्विजसेवाचित्यांसीनिष्क्रम ॥ तारीतीपरमसेरवींहोये ॥ ६३ ॥ अन्यथागति
नाहिंत्यावीण ॥ रागद्वेषमोहादिफारगुण ॥ शुद्राचेकेलेमागेंनिरोपण ॥ तेंहींयुक्तपाहोनशुद्राप्रति ॥ ६४ ॥ विधीनिंउपाय
रचीलाऐसा ॥ नेमीलीतयांसिद्विजत्रिशुश्रृषा ॥ तेणेंनामसभावपावेनाश ॥ शुधत्वनरेशप्राप्तहोये ॥ ६५ ॥ शुद्धत्वें
स्थीरावेवाचेसत्य ॥ सत्यतीर्थकरीमहापुनीत ॥ विशेषतीर्थाचाहाअर्थ ॥ तुजसमस्तनिरोपिला ॥ ६६ ॥ येवंमद्भक्त
ससरत ॥ सप्तमाजिनिसस्नानकरीत ॥ थास्तवजातिकुळमीनपाहत ॥ पुजाइछितकेसीतन्हीं ॥ ६७ ॥ पत्रपुष्पअथवा
फळपाणी ॥ शुद्रहीदेतजरीभक्तीकरूनि ॥ सातेंमीमहाप्रसादमानुनी ॥ निजमुर्धनीवंदीतधर्मा ॥ ६८ ॥ विद्याविनयद्वि
जसंपन्न ॥ चतुर्वेदीमद्भक्तीहीन ॥ त्यासीमीभावींचंडाळासमान ॥ मुडींवदननपाहतां ॥ ६९ ॥ माझीयाप्रेमभक्तीवीण ॥
वृथातपवृथादान ॥ वृथाकर्मवन्हीपुजन ॥ सर्वलक्षणवृथात्याचें ॥ ७० ॥ कुतदत्तादितयाचेप्रकार ॥ राक्षसांसीपावतीस
मग्र ॥ येवंमद्भक्तजगींमहाथोर ॥ सर्वकर्मभारमजअर्पिति ॥ ७१ ॥ स्थावरजंगमतुल्यमानीती ॥ शत्रुमित्रहीतेणेंचि
रीती ॥ आनृशंसत्व अहिंसासत्यार्जवव्रती ॥ सर्वभुतींअद्रोहभाव ॥ ७२ ॥ अनामिकहोत्सातामद्भक्त ॥ त्यासीजोभावें
नमस्कारित ॥ त्यासीअक्षयलोककरींमीप्राप्त ॥ मावीधीवतजोमजपुजी ॥ ७३ ॥ त्यासीनारावयाचेंनवलकाये ॥

कोण्हीबहुवर्षेंतपकर्त्ताहोये॥तोमद्भक्तांचेंपदनलाहे॥सांगोंकायमहीमाकिती॥७४॥पंचकाळहीजाउनेंदीतीव्यर्थ॥
कायावाचामनेंमद्भक्त॥तयासीम्हणावेंभागवत॥द्विजतरीशोभनसाचेंविभागीं॥७५॥शुद्रमद्भक्तद्विजपावन॥दीज
अभक्तशुद्रासमान॥यास्तवभागवतधर्मगहन॥अनुष्ठानसाचेंकीजे॥७६॥होताऋग्वेदअध्वर्युयजुर्वेद॥अथर्व
शिरउद्गातासामवेद॥इत्यादीवेदमंत्रिंविवीध॥पुजीतीजेसक्षांवेंमज॥७७॥तेम्हणावेरायाभागवत॥निस्ययज्ञअसं
गकरीत॥मत्नाममकीर्त्तिअखंडगात॥मीभागवतसांसीमानी॥७८॥भगवधर्मीपरमप्रीती॥तसमंधेंभागवतम्हणिजेती
विशेषअसिल्यांब्राह्मणयाती॥पावनत्रीजगतीबोलिजेत॥७९॥यज्ञसर्ववेदाधीन॥देवसर्वयज्ञाधीन॥देवताब्राम्हणाधी
न॥तस्मातजापापुजनियविप्र॥८०॥विप्रआणीमाझाभक्त॥सान्याआश्रयेंतरीजेव॥अ नाश्रितासिगतीनाहींप्राप्त॥दे
वहीआश्रितअन्योन्यपें॥८१॥त्रिदशांसीरुद्राचाअश्रय॥रुद्रासिविधीचाआश्रये॥विधीसीमाझाअसेआश्रये॥मजआ
श्रयकोण्हाचानाहीं॥८२॥ऐसाजोकांमीनिराश्रई॥तोभक्ताध्येनअसेंकाळत्रई॥यास्तवमजहुनिथोरमही॥भक्तहृदई
जाणधर्मा॥८३॥परमरहस्यहेंआपुलें॥तुझ्याभक्तिस्तवरायाकथीलें॥पवित्रपापघ्नअचिरकाळें॥उधरीबळेंप्राणीया
सी॥८४॥अहन्यहनीजेहेंपढती॥सांवीधर्मकल्याणबुधीहोयवर्धती॥भावेंऐकतीजेऐकविती॥भावेपढतीतेपोचि ११५
परी॥८५॥सांसीममसायोज्यहोयप्राप्त॥श्राधीजेहेंरहस्यपवत॥पितरतयांचेहोतीतृप्त॥प्रमाणनेमस्तकल्पकाळ

पर्व

अश्व वैष्णवधर्मकैसाम्हणोनि॥आधींतांअक्षेपकेलागुणी॥नानाकथासाअनुसंधानी॥पृथ्वीलक्षणीनिर्माणजाल्या॥८६॥
सकळपृथ्वीहीसावरुनि॥वैष्णवधर्माचिकथीलीनीश्रगनी॥जगद्गुरुकृष्णाचिऐसीवाणी॥हर्षलेऐकोनिधर्मादिक
॥८७॥समस्तींहींगोविंदपुजीला॥देवब्रम्हर्षिसिध्दगंधर्वादिकमेळा॥वालखिल्यनानाजनभुपाळ॥आश्चिर्यसर्वांला
पैंवाटलें॥८९॥परीसोनियांभागवतधर्म॥समाधानपावलेपरम॥सकळपापेंहींजालींभस्म॥शिरेंप्रणाम्यकृष्णा
सीकेले॥९०॥पुनर्दर्शनहोईलद्वारकेसी॥येणेरीतीबोलोनिदेवादीऋषी॥सकळहीचालिलेस्वस्थानासी॥यज्ञस
माप्तिसीपावल्यावरी॥९१॥श्रीकृष्णेंदारुकाचेनिरथ॥सीध्यकरविलात्वरित॥अंजलीबांधोनिपांडुसुत॥गेलेपाह
तकेशवासी॥९२॥प्रेमाश्रुचालिलेंनयनी॥कृष्णमूर्तिसांटविलीवक्षस्थानी॥तन्हिंवियोगअवस्थामनी॥जा
लीमोहबाणीवीदारीती॥९३॥देवेंसर्वांचिंसमाधानकेलें॥पृथाधृतराष्ट्रगांधारीसीनमिलें॥कृष्णासुभद्राउत्तरे
सीक्षेमदीधलें॥योग्यसन्मानिलेंविदुरादीकां॥९४॥कृष्णद्वैपायनादिसेविलेऋषी॥शैब्यसुग्रिवादिवाहतीज्या
सी॥सारथीबैसलासात्यकीसी॥तळपेआकांसींगरुडध्वज॥९५॥राजमार्गीचालिलारथ॥जनमिळालेअसंख्यात
दारुकासीउतरुनीधर्मसुत॥आपणासारथ्यकार्यीलागला॥९६॥रुक्मदंडचामरकुसरी॥पार्थविझुंलागलावेगा

निरध्यावरी॥ शतशलाकछत्रभीमें करीं॥ पुर्णचंद्रापरिधरीयेलें॥९७॥ माद्रेयश्रीकृष्णयेतोम्हणोनि॥ निवारीतेजाले दाटणी
मिरवतचालिला शार्गपाणी॥ जनवाहीनीचौफेरदाटा॥९८॥ वृधबाळस्त्रियाकुमारी॥ सर्वचालिलीकृष्णामाघारीं॥ रथयो
जीयानंतरेंबाहेरी॥ क्रमिल्यावरीकांहींभुमी॥९९॥ न्हाहानथोरांसीमेघसावळा॥ आळींगुनिपरत्तविताजाला॥ पांडवा
दिकभारताभुपाळा॥ निजस्थळाप्रतिअल्ली॥१००॥ हृदईबींबलीकृष्णमुर्ति॥ आनगोडनवटेचित्तिं॥ तीकडेदेव
प्रवेशलाद्वारावती॥ भेटलाप्रीतिसमस्तांसी॥१॥ उपरिश्रीकृष्णआणीधर्म॥ आपलाल्यानगरांतपरम॥ कपिला
दिदानेंपुरुषोत्तम॥ नित्यनित्यमकरीतेजाले॥२॥ तुंवारायामजकेलाहोताप्रश्न॥ चालतांअश्वमेधमहायज्ञ॥
कायकृष्णासिपांडुनंदन॥ धर्मविचेक्षणपुसताजाला॥३॥ तोभावम्याओरसंतजाणविला॥ ऐसावैशंपायनबोलि
ला॥ ऐकोनिजन्मेजयसंतोषला॥ सुतऋषीलासांगेकथा॥४॥ इतुकेनअश्वमेधपर्वसमाप्त॥ शकेंयेकोणतीससो
ळाशत॥ आश्वीनशुधप्रतिपदापुनीत॥ इंदुवारप्रशस्तसादिवसीं॥५॥ अश्वमेधासीआरंभकेला॥ कार्तिकशुध
चीतीयेला॥ शुक्रवारींदीवसांसप्तमहुर्त्तवेळा॥ ग्रंथपावलासमाप्तितेंकाळीं॥६॥ प्रसिधजेंकांगोदरीमयोर॥ सासमी
अ पवित्रिवंदुर॥ उभयग्रामांध्येनिर॥ प्रवाहसुंदरकावेरीचें॥७॥ तीचीयावामभागींसुंदर॥ लघुदेवालयमनोहर ११६
माजिलक्ष्मणसीतेसींरघुविर॥ वस्तिनीरंतरकरीतसे॥८॥ साचियेदयेनेंभारत॥ करावयाधरिलेंआरत॥ तेंतेणें

अश्व पुरवीलेंनबोलत॥ साक्षीभगवंतअंतरीचा॥९॥ रामदासरामउपासक॥ साचेंआह्मींपरंपरालोक॥ गुरुराघवदास पर्व
धार्मीक॥ ज्याचीअसंतीकप्रितिरामी॥१०॥ साचियाअभयहस्तजळें॥ हृदयतटाकांतुनीहेंबळें॥ निपजलींप्रबं
दकमळें॥ माधवसकळम्हणतसे॥११॥ इतिश्रीमहाभारतेअश्वमेधपर्वणीसमाप्तंनाम॥
पंचविंशोध्याय॥२५॥ ॥श्रीरघुनाथार्पणमस्तु॥ श्रीरामार्पणमस्तु॥ ॥श्रीरामायेनमः॥

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

(११७)

भारतअश्वमेधश्रीरामकओवीबद्ध पत्रे ११७ ग्रं०२६००

D... AU DAJI MEMORIAL